

Josep PERARNAU I ESPELT

ELS QUATRE SERMONS CATALANS
DE SANT VICENT FERRER
EN EL
MANUSCRIT 476 DE LA BIBLIOTECA DE CATALUNYA*

En publicar, ja fa uns quants anys, la primera notícia de la troballa de sermons catalans de Sant Vicent Ferrer fins aleshores desconeguts, vaig referir-me

* Les sigles següents no són col·locades ací tant amb la intenció que serveixin per al present estudi, com amb la de suggerir que, amb els complements i modificacions que calgui, siguin progressivament emprades en futurs treballs dedicats als sermons de sant Vicent Ferrer.

A = Avinyó, Bibliothèque Municipale, ms. 610. Cf. Josep SANCHIS I SIVERA, *Un còdice de sermons de San Vicente Ferrer*, dins «Anales del Centro de Cultura Valenciana», 2 (1929), 35-53.

BC 476 = Barcelona, Biblioteca de Catalunya, ms. 476.

BC 477 = Barcelona, Biblioteca de Catalunya, ms. 477. Cf. Josep PERARNAU I ESPELT, *La compilació de sermons de sant Vicent Ferrer de Barcelona, Biblioteca de Catalunya, ms. 477*. Apèndix primer: *Text de nou sermons inèdits*. Apèndix segon: *Quatre versions del sermó de l'Ascensió*, dins «Arxiu de Textos Catalans Antics», IV (1985), 213-402.

C = Pedro M. CÀTEDRA GARCÍA, *Sermón, sociedad y literatura en la Edad Media. San Vicente Ferrer en Castilla (1411-1412). Estudio bibliográfico, literario y edición de los textos inéditos* (Estudios de Historia), [Salamanca], Junta de Castilla y León 1994, 714 pp. (És citat el número que cada sermó ocupa en aquestes pàgines, fora del cas de la informació dels sermons de Toledo, per a la qual és indicada la pàgina del llibre).

CC = València, Col·legi del Corpus Christi, Manuscrit de sermons de Sant Vicent Ferrer; cf. Pedro M. CÀTEDRA GARCÍA, *Sermón* (acabat de citar), 36-73.

CF = Clermont-Ferrand, Bibliothèque Universitaire, ms. 45.

Ed I = Beati Vincentii... *Sermones Hyemales...*, eisdem denuo... per D. Damianum DIAZ... recognitis, luculentae adnotationes in margine accesserunt, Lugduni, apud haeredes Iacobi Junctae 1558, [XXIV] i 752 pp.

Ed II = Beati Vincentii... *Sermones Aestivales...*, eisdem denuo... per D. Daminaum DIAZ... recognitis, luculentae adnotationes in margine accesserunt, Lugduni, apud haeredes Iacobi Iunctae 1558, [XXVII] i 938 pp.

Ed (FS I/II) = Textos ja editats, reproduïts per Fages dins FSI o FSII.

F = Fribourg (de Suïssa), Couvent des Franciscains, ms. 62: Sigismund BRETTE, *San Vicente Ferrer und sein literarischer Nachlass* (Vorreformationsgeschichtliche Forschungen, X), Münster i. W., Aschendorf 1924, 173-194.

FSI = Le Père FAGES, *Oeuvres de Saint Vincent Ferrier*. Tome premier contenant *Les traités ou Opuscules divers* et les *Sermons Panégyriques*, París, Picard et Fils 1909, 176 + 2 pàgines sense numeració.

FSII = Le Père FAGES, *Oeuvres de saint Vincent Ferrier*. Tome second comprenant *Les sermons Panégyriques*, París, A. Picard 1909, 178-804 pp.

explícitament als que tenia la certesa d'haver-se'ns conservat a Barcelona en els manuscrits 476 i 477 de la Biblioteca de Catalunya.¹

En les pàgines del volum IV d'aquest anuari fou donada a conèixer amb detall la sèrie dels cinquanta-vuit vicentins del ms. 477², deu dels quals hi foren, de més a més, publicats.³ És, doncs, enraonat que, finalment, arribin a les mans del

L = *Sermones sancti Vincentii, Ordinis Predicatorum, De Sanctis. Item, super Oratione Dominica eiusdem, VII. sermones. Item, eiusdem, quidam alii sermones valde solennes*, Lió, Laurentius Hillaire 1516, 182 fol. (la xifra romana que segueix la ,L' remet als folis del volum).

P = Perugia, Convento dei Domenicani, ms. 477 (Cf. Fages, *Oeuvres/Sermons* I, 22-23; Brettle, 109-110); els esquemes són transcrits en FSI i FSII; la sigla serà, doncs: P (FS I/II i pàgina corresponent); o P (Brettle, i pàgina corresponent)

QI = Sant Vicent FERRER, *Sermons de Quaresma, I*. Estudi Preliminar de Manuel SANCHIS GUARNER (Clàssics Albatros, 3), València, Albatros Edicions 1973, 196 pp.

QII = Sant Vicent FERRER, *Sermons de Quaresma, II*. Estudi preliminar de Manuel SANCHIS GUARNER (Clàssics Albatros, 4), València, Albatros Edicions 1973, 206 pp.

S1 = Sant Vicent FERRER, *Sermons*. Volum primer. A cura de Josep SANCHIS I SIVERA (Els Nostres Clàssics, Col·lecció B, 3), Barcelona, Editorial Barcino 1932 (reedició 1971), 290 pp.

S2 = Sant Vicent FERRER, *Sermons*. Volum segon. A cura de Josep SANCHIS I SIVERA (Els Nostres Clàssics, Col·lecció B, 5), Barcelona 1934 (reedició 1971), [IV] i 288 pp.

S3 = Sant Vicent FERRER, *Sermons*. Volum tercer. A cura de Gret SCHIB (Els Nostres Clàssics, Col·lecció B, 6), Barcelona, Editorial Barcino 1975, 318 pp.

S4 = Sant Vicent FERRER, *Sermons*. Volum quart. A cura de Gret SCHIB (Els Nostres Clàssics B, 7), Barcelona, Editorial Barcino 1977, 310 pp.

S5 = Sant Vicent FERRER, *Sermons*. Volum cinquè. A cura de Gret SCHIB (Els Nostres Clàssics B, 8), Barcelona, Editorial Barcino

S6 = Sant Vicent FERRER, *Sermons*. Volum sisè. A cura de Gret SCHIB (Els Nostres Clàssics. Col·lecció B, 9), Barcelona, Editorial Barcino 1988, 284 pp.

SS = Josep SANCHIS I SIVERA, *Un còdice de sermons de San Vicente Ferrer en Aviñón*, dins «Anales del Centro de Cultura Valenciana», 2 (1929), 36-53.

T = Tolosa de Llenguadoc, Bibliothèque Municipale, ms. 346

VP = València, Catedral, Antic manuscrit 279, perdut el 1936-1939. Cf. Josep PERARNAU I ESPELT, *L'antic ms. 279 de la catedral de València, amb sermons de sant Vicenç Ferrer, perdut durant la Guerra del 1936-1939. Intent de reconstrucció*, dins «Butlletí de la Biblioteca de Catalunya», X (1982-1984 [1986]), 29-44.

1. Josep PERARNAU I ESPELT, *Sermones de sant Vicent Ferrer en los manuscritos de Barcelona, Biblioteca de Catalunya, 477, y Avignon, Musée Calvet, 610*, dins «Escritos del Vedat», IV (1974), 611-646: «Los manuscritos vicentinos de la Biblioteca de Catalunya ofrecen una base para aventurar este juicio [que en els anys successius, els sermons no es repetien de forma estereotipada]. B., BC., 477, f. 16-18 tiene el sermón del cuarto domingo después de Pascua, predicado seguramente en Villareal (Castellón) el 21 de mayo de 1413; y B., BC., 476, f. 136v-153 contiene el sermón para idéntico domingo predicado el 6 de mayo de 1414 en una villa cerca de Zaragoza. La diferencia es total»; cf. 625-626, nota 37.

2. Josep PERARNAU I ESPELT, *La compilació de sermons de Sant Vicent Ferrer de Barcelona, Biblioteca de Catalunya, ms. 477*, dins «Arxiu de Textos Catalans Antics», IV (1985), 213-402.

3. *Ibid.*, 217-237.

possible interessat una presentació del volum 476 i el text dels sermons vicentins que allí són a l'abast de la nostra mà.

Aquest és l'objectiu de les pàgines següents, en les quals hom trobarà una anàlisi del volum, realitzada d'acord amb la metodologia que en aquestes pàgines és aplicada en la descripció de manuscrits;⁴ el primer resultat de l'anàlisi del volum 476 serà el de diferenciar-hi quatre unitats originàries; en tres hi ha sermons, dels quals hom es pot preguntar si són atribuïbles a mestre Vicent; caldrà, doncs, esbrinar aquest extrem de l'autenticitat, començant, a manca dels externs, per establir-ne els criteris interns aplicables als sermons vicentins; el resultat del dit estudi serà el de publicar els sermons d'aquelles tres unitats primitives en doble apèndix: en el primer, hi haurà els sermons que ofereixen garanties d'autenticitat, en el segon els dubtosos; cada apèndix tindrà la seva taula de mots; les hem distingides, a fi de no barrejar la llengua dels autèntics amb la dels que no ho semblen; altrament, un possible lector atrafegat podria considerar de sant Vicent Ferrer mots que per ventura ell mai no emprà.

Encetem, doncs, la primera part de l'estudi, dedicada a la

DESCRIPCIÓ DEL VOLUM DE LA BIBLIOTECA DE CATALUNYA, MS. 476

El dit volum és actualment enquadernat amb pergamí groguenc llis, enquadernació que sembla la típica de l'antiga Biblioteca Dalmases, des d'on fou integrat en la BC. La superfície és de 202 x 155 mm. Les dues cares interiors de les tapes són recobertes de paper blanc; en la interior de la contraportada trobem l'etiqueta de la «Diputació Provincial / de Barcelona // Biblioteca Central // Re^o Ms. 476 // Sign.^a 3-I». Al llom, amb lletra del segle XVII: «Aliqui consep/tus predicabiles / extracti a diver/sis sanctis, Variique / sermones in di/uersis festiuitatibus // MS»; hi ha en el llom numeracions anteriors: «63», «35» i l'actual «476». El núm 35 és el que el volum tenia en el catàleg de manuscrits de la Biblioteca Dalmases;⁵ el núm. 63 és clarament anterior. Hi ha

4. És l'exposada en el meu *Els manuscrits lul·lians medievals de la Bayerische Staatsbibliothek de Munic. I. Volums amb textos catalans* (Studia, textus, subsidia, 3), Barcelona, Facultat de Teologia de Catalunya 1986, 10-16; i en allò que es refereix als elements identificadors dels sermons, elements que faig constar en cada una de les fitxes a ells dedicades, la formulada dins aquestes pàgines del volum IV (1985), 214 (cf. més amunt, nota 2).

5. *La Biblioteca Dalmases*, dins «Butlletí de la Biblioteca de Catalunya», III (1916), 28-57, en particular 28-29, per a les característiques de les enquadernacions; i 33, per a l'equivalència de l'actual ms. 476 i l'antic 35.

Sobre la família Dalmases, i en particular sobre Pau Ignasi Dalmases i Ros, hom pot veure les pàgines d'Isabel LOBATO, *Activitat econòmica i activitat política de la burgesia mercantil barcelonina*

el segell de la «Biblioteca Central – Barcelona» als folis 1r i 159v. Al f. 1r: «És de la llibreria» (lletra del segle XVII?).

En la seva configuració actual, constituïda per 159 folis de paper, el ms. 476 de la BC és clarament factici. Té numeració unitària en llapis, sembla de mà de Pere Bohigas i Balaguer. Una numeració anterior donava només 157 folis, segurament pel fet de no comptar els dos romasos en blanc, els 111 i 159.

Però la unitat de numeració no pot conduir a donar per suposat que el dit volum ha constituït, des de sempre, una unitat inicial. La realitat és ben diversa, car el llibre actual és resultat de la reunió de quatre unitats originàries, possiblement acomunades pel fet de contenir sermons.

Heus ací l'anàlisi de cada una:

I

Aquest primer conjunt és el constituït pels actuals folis de paper 1-111, agrupats en set plec:

Plec primer. Ff. 1-15. És coix (7/8), inicialment format per vuit fulls doblats, però ara és mancat d'un foli o de la primera meitat d'un dels vuit fulls, el més extern, que hauria estat el foli primer; de fet, en el foli 2, paral·lel al llom, hom pot veure restes d'un tall que es devien produir en separar allò que fins aleshores havia estat el foli primer. No hi ha numeració ni de fulls ni de folis, ni se'n veuen restes. Inicialment, el relligat del plec tenia reforços, tant en la part interior del mig del plec, com en el seu llom; en resten les marques; ara el relligat és normal, fet amb cordill al mig del plec; al final, f. 15v, hi ha el corresponent reclam. La filigrana és la dels tres turons sense cercle: cf. Briquet 11859?⁶

Plec segon. Ff. 16-31. Les característiques són idèntiques a les del quadern anterior, només que aquest és complet (8x2 = 16 folis).

Plec terç. Ff. 32-47. El mateix s'ha de dir del quadern terç.

Plecs del quart al setè. Ff. 48-111. Aquests quatre quaderns segueixen tenint les mateixes característiques, amb una sola variant: la filigrana, que és la dels tres turons, però dins cercle i somats d'antena, semblants als de Briquet 11859.

al final del segle XVII: la família Dalmases, dins «L'Avenç. Revista d'Història», núm. 184 (setembre 1994), 20-23, on és indicada d'altra bibliografia relativa a la mateixa família.

6. Charles Moïse BRIQUET, *Les filigranes. Dictionnaire historique des marques du papier, dès leur apparition vers 1282 jusqu'en 1600*, I-IV, Ginebra 1907; segona edició, Leipzig 1923; el número és el que la filigrana té en la col·lecció.

Aquesta primera part del volum conté les peces següents:

1. Ff. 1r-30v: *{I}ncipit quoddam opusculum vtile et bonum collectum ex dictis et sentencijs venerabilium et sactissimorum (!) doctorum Agustini, Jeronjmj, Ambrosij et Gregorij ac Grisostoni (!), Ysidorj et Thome de Aquino, atque compositum, de quo potest vti in sermonibus, collationibus, disputacionibus et repetaconibus (!) quibuscumque; et est ordinatum per modum alfabeti, per modum qui sequitur*

Inc.: A. Auditus. Thomas de Aquino in II^a, dist. V, q. I^a: In statu prime condicionis non erat auditus predicacionis... *Exp.*: [f. 30v] ...Encara més, aquelles coses que són segons lur natura.

AUTOR DESCONEGUT, *Opusculum ex dictis et sentiis venerabilium doctorum*.

Es tracta d'un florilegi de fragments llatins extrets d'obres de Sants Pares de l'Església, relatiu a diversos conceptes col·locats per ordre alfabètic, amb la corresponent traducció catalana. Obra inacabada, car només hi ha fragments de les primeres lletres.⁷ El darrer fragment correspon al concepte '*Cognitio*'.

2. Ff. 31r-40v: *Ave Maria. De Sancta Cruce.*

Tema: Signum magnum apparuit in celo, *Apocalipsi*, XII° capitulo.

Inc.: Manifesta cosa és que quant algun famós e bon mestre...

Divisió: ...Déu creador e formador de tot lo món... dóna molts senyals excellents, en special emperò ne dóna tres a tots aquells qui speraven la redempció humana; e en special foren tres: lo primer fo quant lo Fill de Déu fo concebut e nat de verge; lo segon, quant sa mostrà als pastors en lo pesebra; lo terç, quant se mostrà en la creu pacientment, portant molt tarribla e molt penosa mort per nosaltres a reebre⁸ ...

Exp.: ...cor per ell hauem guanyada la glòria de paradís, ad quam nos perducat, etc.

AUTOR DESCONEGUT, *Sermó de la Santa Creu*

7. Com a mostra d'un d'aquests capítols, copiaré del f. 7r-v el que porta per títol *Advocatus*: «Thomas de Aquino, Secunda Secunde, dist. LXXI, q. III: "Manifestum est ad (!) advocatus, et auxilium et consilium prestat ei, cuius causa patrocinatur. Unde, et si scienter iniustam [f. 7v] causam deffendat, absque dubio graviter peccat, et ad restitutionem tenetur eius dampni, quod contra iustitiam per eius auxilium altera pars incurrit. Si autem iniustam causam deffendit ignoranter, putans esse iustam, excusatur secundum modum quo ignorantia excusare potest».

«Sapiats vertaderament que cosa manifesta és que l'advocat ajude e consell presta e dóna en la cosa que mena en la cort. Emperò, si scientment deffèn o mena alguna cosa o algun plet injust, sens nagun dupta pecca greument, e és tengut a restitució del dan o del dapnatge d'aquell, lo qual contra dret e justícia per la sua advocació hauria reebre l'altre part. Emperò, si l'advocat deffèn o mena alguna injusta cosa per ignorància, és escusat en alguna manera, segons que per ignorància se pot scusar».

8. Llegiu: ,reembre = redimir'.

3. Ff. 41r-46r. De santo Johanne Bapbista.

Tema: [S]piritu santo replebitur adhuc ex vtero matris sue, Luce, primo capitulo.

Inc.: Costumada cosa és de aquests grans senyors...

Divisió: ...lo Sant Sperit vench en ell: Vt liberator, respectu culpe; Vt viuificator, respectu gracie; Vt jllumjnator, respectu noticie; Vt eruditor, respectu virtutis predicatiue; Vt auxiliator, respectu tollerancie; Vt elevator, respectu uite contemplatiue; Vt inflamator, respectu jncendij dilectionis diu-jne...

Exp.: ...E si ho fo en aquest món mesquj, vertaderament síe és en la glòria celestial, ad quam nos perducatur qui viuít, etc.

AUTOR DESCONEGUT, *Sermó de sant Joan Baptista*

4. Ff. 46r-50r. De sancto Johanne Bapbista.

Tema: Archum meum ponam in nubibus, et erit signum federis, quod pepigi tecum, Genesis, VIII° capitulo.

Inc.: Quant algunes coses se trasposen...

Divisió: ...sent Johan bapbista per la sua natiujtat tripliciter commendatur: Vt graciosus privilegij, cor a arch és acomparat; Vt mjraculosus preconij, cor als seus parents per l'àngel anunciat; Vt virtuosus in meritis, quia in ipso diujna gracia figuratur...

Exp.: ...en aquella cort celestial, si pot nj deu ésser en gran honor, ad quam gloriam nos perducatur, etc.

AUTOR DESCONEGUT, *Sermó de sant Joan Baptista*

5. Ff. 50v-54v. Santa Maria Magdalena.

Tema: Descendebat filia pharaonis vt lauaretur in flumine et puelle eius gradiebantur per crepitudinem almi,⁹ Exodi, II° capitulo.

Inc.: Manifestament veem nos en aquest món transitori e variable...

Divisió: ...e d'aquesta gloriosa sancta tria possunt considerari: Primerament, maculate accionis preterite vite consideracio; Segonament, ipsius flumjnis inundantis limpinitas et ablucio; Terçerament, societatis ipsius mundate frequens jnterpellacio...

Exp.: ...e aquj per tots temps denant nostro senyor viure e alegrar.

AUTOR DESCONEGUT, *Sermó de santa Maria Magdalena*

6. Ff. 55r-58v. De assu[m]pcione beate Marie.

Tema: Columba venit ad me ad vesperam portans Ramum oliue, Genesis, VIII° capitulo.

9. Llegiu: 'alvei', que encaixa molt més en un riu.

Inc.: Nós veem tot jorn en aquest món...

Divisió: ...la gloriosa verge Maria... és comparada a columba, cor la coloma primerament: Caret fellis amaritudine; Est fecunda in pullorum multitudine; Gemit pro vocis modulacione; Regreditur ad locum ex consuetudine...

Exp.: ...gloriffiquen lo beneyt fill de déu en aquella glòria celestial, ad quam nos perducat quj viujt et regnat.

AUTOR DESCONEGUT, *Sermó de la Mare de Déu d'Agost*

7. Ff. 59r-62v. De assumpcione beate Marie Virginis.

Tema: Astitit Regina a dextris tuis jn vestitu deaurato, circumdata variatate. Psalmi.¹⁰

Inc.: Manifesta cosa és que quant algú escolà en algun studi se vol exercitar...

Divisió: ...breument podem notar tres cosas, quibus beata virgo Maria specialiter commendatur: Prjmerament, racione status magnificencie; Segonament és lohada racione ornatus sue glorificacionis et glorie: Terçament, racione comitatus in sua coronacione...

Exp.: ...ella regna per tots temps ab Jhesu Christ, fill seu, en la glòria celestial, ad quam gloriam nos perducat.

AUTOR DESCONEGUT, *Sermó de la Mare de Déu d'Agost*

8, Ff. 63r-67v. De natiuitate beate Marie.

Tema: Judeis nova lux oriri visa est, gaudium, honor et tripudium, Ester, VIII° capitulo.

Inc.: Manifestament appar que en la natura elementar...

Divisió: ...tres coses... foren specialment demostrades en la natiujtat de la Verge Maria: Primerament, expediens virginis natiujtas; Segonament, ipsius virginis nascentis santitas; Terçerament, ipsius natiujtatis jngens vtilitas...

Exp.: ...denant lo seu beneyt Fill quens do la glòria de paradís, ad quam nos perducat, etc.

AUTOR DESCONEGUT, *Sermó de la Mare de Déu de Setembre*

9. Ff. 67v-71v. De natiujtate beate Marie.

Tema: Ffons assendebat de terra jrrigans vnjuersam superficiem terre, Genesis, II° capitulo...

Inc.: Vosaltres, honrats senyors e dones, podets conèxer en aquest món...

Divisió: ...en la natiujtat de la beneyta verge Maria se mostra fructuosa vtilitat..., cor axí com la font: Delectat intuentes racione sue claritatis; Potat scientes racione sue bonitatis; Mundat sordes racione sue nititatis; Conseruat arbores racione sue assiduitatis...

10. *Add in mg al man*: «quinguesimo [...]to»; però és *Salm* XLIV, 10.

Exp.: ...si aquella segueys not desujes del camj, per lo qual tot hom ve a glòria celestial, etc.

AUTOR DESCONEGUT, *Sermó de la Mare de Déu de Setembre*

10. Ff. 72r-76r. De angelis.

Tema: Ece ego mitto angelum meum, qui precedat et custodiat te et introducat in locum quem preparauj tibi, Exodi, XXIIJº.

Inc.: Manifestament appar que en aquest món quant és algun senyor...

Divisió: ...in quibus verbis, tria breujter notantur: primo, vtilitas incipientium; Secundo, vtilitas proficientium; Tercio, vtilitas perfectorum. Primo, vtilitat d'aquells quj comensen a serujr déu omnjpotent. Secundo, vtilitat quant a aquells, los quals són exercitats en lo seruey de déu spiritualment; Tercio, vtilitat quant aquells qui són en lo serujci de déu perfetament...

Exp.: ...fassam los manaments de nostro senyor, ad quam glorjam nos perducat quj viuajt etc.

AUTOR DESCONEGUT, *Sermó dels àngels*

11. Ff. 76r-79r. De santo Agustino.

Tema: Prophetam suscitabo de medio fratrum suorum similem tui, ponamque verba mea in ore eius, De utero no no mi, XXVIIJº.

Inc.: Segons ques troba en les santes scriptures...

Divisió: ...les gràcias que nostro Senyor donà a monsenyer sent Agustí, les quals gràcias lo feren perfet: Conformem perfectissime diujne sapiencie; Jmitatorem vite Jhesu Christi feruentissime; Predicatorem voluntatis diujne strenuissimus (!).

Exp.: ...fo molt perfet et gràcias spirituals, per tal lo preguarem, etc.

AUTOR DESCONEGUT, *Sermó de sant Agustí*

12. Ff. 80r-83r. De santo Anthonio.

Tema: Ipsum gentes deprecabuntur. Et erit sepulcrum eius gloriosum, Jsaye, XIº capitulo.

Inc.: Manifestament appar en aquest món transitori...

Divisió: ...ell fo meypreador d'auarícia e de cupiditat, Conseruador de ignoscència e de sanctedat; Comtemplador (!) de glòria e de veritat...

Exp.: ...resistir a les sues temptacions, per tal que pusquam venjr a la sua glòria, ad quam nos perducat, etc.

AUTOR DESCONEGUT, *Sermó de Sant Anton del gener*

13. Ff. 83v-86r. De santo Gregorio.

Tema: Homo sum sub potestate constitutus habens sub me mjltites, Matthei VIIº capitulo.

Inc.: Costumade cosa és en les corts d'aquests grans senyors...

Divisió: ...ell fo home d'alta puritat per la qual guanyà la gràcia diujnal; ffo home de ample pietat per la qual meyspreà les coses mundanals; ffo home de perfunde (!) humjlitat, per la qual fo molt honradament exalçat...

Exp.: ...per tal que pusquam venjr a la glòria de paradís, ad quam nos perducat, etc.

AUTOR DESCONEGUT, *Sermó de sant Gregori*

14. Ff. 87r-89v. Plurimorum vel duorum martirum.

Tema: Ipsorum est regnum celorum, Matthei V^o.

Inc.: Costumada cosa és que quant alguns hòmens...

Divisió: ...per tal són anats: Per lo camj de humilitat e de temor diujnal; Per lo camj de mundícia e de castedat spiritual; Per lo camj de penitència e de pietat corporal; per lo camj d'amor e de caritat fraternal...

Exp.: ...per tal que pusquam venjr a la sua glòria, ad quam nos perducat, etc.

AUTOR DESCONEGUT, *Sermó de dos o més màrtirs*

15. Ff. 89v-92v. Santorum Petri et Pauli.

Tema: Ffecit deus duo lumjnaria magna, Genesis I^o capitulo.

Inc.: Aquel gloriós doctor monsényer sent Gregori...

Divisió: ...són stats dits lums resplendent per quatre coses: Primerament, per potència temporal; Segonament, per fortalea corporal; Terçament, per riqueses mundanals; Quartament, per sciència natural...

Exp.: ...cor lig-sa en la vida de sent Pere. Dicatis aliquod exemplum de sancto Petro. Plàssia a Déu, etc.

AUTOR DESCONEGUT, *Sermó dels sants apòstols Pere i Pau*

16. Ff. 93r-96r. Philipi et Jacobi.

Tema: Justorum semita quasi lux splendens procedit, Proverbiorum III° capitulo.

Inc.: Vehem en aquest món sentible que quant los corsos celestials...

Divisió:...són pus perfets los vns quels altres, e açò cor: Són pus nets e purs de vida e de honestat; Són pus resplendents per virtuts e per sanctadats; Són pus nobles e excellents en sciència e entegritat...

Exp.: ...a la glòria celestial, en la qual ells són, ad quam gloriam nos perducat, etc.

AUTOR DESCONEGUT, *Sermó dels sants apòstols Felip i Jaume el menor*

17. Ff. 96r-99r. Domjnica jn Ramis.

Tema: Honor regis judicium dirigit, jn Psalmo.¹¹

Inc.: Lo apòstol sent Pau, parlant de la glòria...

Divisió: ...presentar a nostro senyor quatre maneres de seruey: Serujcium Regale; Seruicium Justiciale; Serujcium honorabile; serujcium diligibile.- Seruey reyal, cor ell és Rey; servey justicial, cor ell és senyor de justícia; seruey d'onor, cor a ell tan solament és deguda honor e Reuerència; seruey d'amor, cor a ell sobre totes coses deuem amar de tot nostro coratge e de tota nostra força...

Exp.: ...nós puscham a ell fer seruey, que puscham venjr a la glòria de paradís, ad quam nos perducat.

AUTOR DESCONEGUT, *Sermó del diumenge dels Rams*

18. Ff. 99v-102v. Pro mortuis.

Tema: Misseremjn mei, saltem vos, amici mei. Job XIX° capitulo.

Inc.: Manifestament appar en aquest món, que quant algun noble hom de gran liyatge...

Divisió: ...la ànima deu sufferir en los lochs de porgatori, cor és destitujda. Sens nul aliment,¹² per lo qual se pusque sostentar; sens nul vestiment spiritual, ab lo qual se pusque abrigar; Sens nulla cosa, en la qual se pusque recullir nj albergar...

Exp.: ...per los seus àngels en la glòria celestial, ad quam gloriam nos perducat, etc.

AUTOR DESCONEGUT, *Sermó de difunts*

19. Ff. 102v-106v. In rogacionibus.

Tema: Petite et accipietis, Iohannis I^o.

Inc.: Aquel gloriós sant, beatus Ysodorus, parlant in libro de Summo bono...

Divisió: ...podem fer a nostro senyor vij. peticions o demandes: Quens do gràcia de fer la sua voluntat diujnal; Quens do lo seu Regne celestial; Quens do gràcia de fer obres de misericòrdia spirituals; Quens do pau a tots los Reys e senyors terrenals; Que guard-nos dels enemjchs spirituals e corporals; Quens perdó los peccats venjals e mortals; Quens do compliment dels béns terrenals...

Exp.: ...e après aquest món, la glòria celestial, ad quam nos perducat, etc.

AUTOR DESCONEGUT, *Sermó per als dies de Pregàries o Rogatives*

20. Ff. 106v-110r. Sermo pro pluvia.

Tema: Tu dirupisti fontes et torrentes, tu siccasti fluujos Etan, Psalmo LXXIIJ^o.

Inc.: Nostro senyor tot poderós, donador de lig, e Regidor de tot lo món...

Divisió: ...hi és feta menció de .iiij. fonts con ell hi à: ffont eternal e perdurable, ço és, nostro senyor Déu; ffont ineternal e affectable, ço és la ànima contrita; ffont

11. Add al man: «nonagesimo sebrimo»; en realitat és Salm XCVIII, 4.

12. ,aliment' al man corr in ,eliment'.

forana e material, axí com les fonts aquestes o pous, d'on nós prenem les aygües...

Exp.; ...daràs-lo pluija sobre la tua terra, la qual plàssia a ell quens do, etc.

Conuertjmjn ad domjnum deum nostrum, quja benignjs (!) et misericors est, *Joel* .ij. capitulo

AUTOR DESCONEGUT, *Sermó de pregàries demanant pluja*

Els folis tenen 201 x 145 mm; la caixa d'escriptura 194 x 142 mm; les línies són escrites a tota amplada, amb un nombre de línies que és de vint en el f. 17r. El tipus de lletra és la gòtica semibastarda, no cursiva, que jo diria típica de cancelleries i d'obraders de copistes, del regnat de Pere el Cerimoniós.¹³

II

La segona unitat és constituïda per un sol plec, de sis fulls de paper doblats o dotze folis (ff. 112-123); filigrana: cap de bou, que sembla el de Briquet, 14297; relligat al centre del plec; reclam al final, però de fet s'ha perdut el (o els) plec que, tal com el reclam indica, inicialment seguia.

En aquest plec, hom copià les següents peces:

1. Ff. 112r-115r.

Tema: Erat Ihesus eiciens demonjum, Luce XI° capitulo et jn euuangelio hodierno.

Inc.: E per declaració de les paraules és a ssaber que aquest temps de la coresma...

Divisió: ...E per ço són atrobades VIJ mortalitats (!) per les demunt dites coses...

Exp.: ...En altra guisa és molt gran dampnació a la ànima e al cos, *Matthei*, X^o capitulo: «Pater meus relinquit nos tortoribus, etc.»

Et est hic finis huius sermonis. Deo gracias.

Sant Vicent FERRER, *Sermó del terç diumenge de quaresma*

Editat més avall en l'apèndix primer, núm. 1

2. Ff. 115v-123v.

Tema: [T]ristis est anima mea usque ad mortem, *Matthei* XXVJ^o capitulo scribens (!) presens verbum.

13. Hom pot veure mostres semblants d'aquest tipus de lletra en les làmines entorn la 150, dins la recopilació de Josefina MATEU IBARS, M. Dolores MATEU IBARS, *Colectánea paleográfica de la Corona de Aragón. Siglos IX-XVIII*. [Vol. II]: *Láminas*, Barcelona, Universitat de Barcelona 1980.

Inc.: Bona gent, bé sabeu que segons que és custuma aprouada en sancta mare església, los predicadós...

Divisió: ...preposaré tres regles per a nosaltres donar maior demostració, axí de la ffort passió del beneyt fill, com de la gran dolor de la mare: La primera és que si la escriptura és bé guardada, atrobatràs sens tot duptar que gran affany deu passar ans que torn en sa estada; La segona: ara és la hora apparellada d'aquest deute a pagar, si degun hom li vol ajudar ho ffer-li omenatge; La terça: sentència és al cel dada, que nos pot reuocar, quel fill de Déu dega comprar l'om que està en catiuatge.

Exp.: ...dix Cayffàs: jot conjur, manant-te de part de Déu quem digues veritat: e tu si [est ffill]...

AUTOR DESCONEGUT, *Sermó {incomplet} de Divendres Sant*

Editat més avall en l'apèndix segon, núm. 1.

Caixa d'escriptura: 145 x 110 mm, amb vint-i-set línies al f. 112r, escrites a tota amplària amb lletra gòtica minúscula de traç vertical recte, un xic gruixut.

III

La tercera unitat és constituïda per dos plec de paper.

Plec primer. 9 x 2: nou fulls doblats o divuit folis (ff. 124-141); filigrana de cap de bou, com la de PICCARD, *Ochsenkopf*, I, núm. 347 o 351,¹⁴ amb la diferència que la del nostre paper té una col·locació de gairell; el relligat és al centre del plec. Reclam al f. 141v.

Plec segon. 6 x 2: sis fulls doblats o dotze folis (ff. 142-153), amb les mateixes característiques de l'anterior, tret del reclam, que ací manca.

Hi són copiades les tres peces següents:

1. Ff. 124r-127v.

Tema: Omnis qui vivit et credit in me non morietur in eternum, Ioannis XJ^o capitulo.

Inc.: Et per declaració de les paraules és a ssaber a quantes mors...

Divisió: ...Et per so és a ssaber que són iiij. morts, segons diu Jeronimus in II° Prologo *Biblie Mathei*. Et la primera mort és spiritual, e aquesta és esquivadora.

14. Cf. Gerhard PICCARD, *Die Ochsenkopf-Wasserzeichen* (Veröffentlichungen der Staatlichen Archivverwaltung Baden-Württemberg. Sonderreihe. Die Wasserzeichenkartei Piccard im Hauptstaatsarchiv Stuttgart. Findbuch II. 1-3 Teil), Stuttgart 1966.

La IJ^a és mort corporal, e aquesta souint pensadora. La IIJ^a és general, e aquesta és terradora. La IIIJ^a és mort eternal, e aquesta és spavantadora...

Exp.: ...a ffugre aquesta mort ab lo sacrament de la extrema unció.

Et est hic finis sermonis.

Explicit. Deo gratias.

Sant Vicent FERRER, *Sermó de les quatre morts*

Editat més avall en l'apèndix primer, núm. 2.

2. Ff. 128r-136r. [...] Epiphanie sermo.

Tema: [N]oli vinci a malo, sed vince in bonum malum. Habetur verbum istud originaliter Ad Romanos, capitulo duodecimo et in epistolla currentis¹⁵ dominice.

Inc.: Per donar introductió a la matèria, de què us vull prehycar, sapiats, bona gent...

Divisió: ...e escoltats bé, bona gent, car, segons que són VIJ peccats mortals principals, axí podem compenre la bataylla per VIJ maneres...

Exp.: ..Et per ço diu lo thema: Noli vinci a malo, sed vince in bono malum, etc. Et hic est finis sermonis

Sant Vicent FERRER, *Sermó de les set batalles contra els set pecats capitals*

Editat més avall en l'apèndix primer, núm. 2.

3. Ff. 136v-153v.

Tema: [I]lle arguet mundum de peccato, Johannis, XIX^a habetur hoc verbum originaliter et in euuangelio hodierno recitatum presente (!) scribitur verbum istud.

Inc.: E (!) aquest dia concurren ensemps dues solempnitats. E la una és del digmenge present, l'altre és de sent Johan, car en tal dia fon posat en martiri a la porta de la ciutat de Roma, la quall és appellada Porta latina...

Divisió: ...quals e quants són los peccats que Jhesu Christ ha de arguir... Peccatori autem [...] deus: Quare tu enarras justicias meas: veus acj un peccat e lo primer. Et assumis testamentum meum per os tuum: E veus acj lo segon peccat. Et tu vere odisti disciplinam: veus acj lo tercer peccat. Si videbas furem currebas cum eo: veus acj lo cinquè peccat. Et cum adulteris porcionem tuam ponebas. E veus ací lo sisèn peccat. Os tuum habundavit malicia: veus ací lo

15. L'expressió 'in evangelio currentis dominicae' és en els sermons de mestre Vicent contraposada a la de 'in evangelio hodierno' o bé 'in evangelio hodiernae festivitatis'; la primera significa que aquell fragment d'epístola o d'evangeli era llegit entre setmana, després del diumenge al qual litúrgicament pertocava; les altres dues signifiquen que el sermó era pronunciat el mateix diumenge o el mateix dia de la corresponent festa.

setèn. Et lingua tua concijnabat dolos: veus acj lo vuytèn peccat. Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris: veus ací lo novèn peccat. Et aduersus filium matris tue ponebas scandallum: veus ací lo X peccat...

Exp.: ...et demergatur in profundo maris, etc. Ideo rogamus Deum quatinus dignetur nos liberare ab a penis inferni. Amen.

Sant Vicent FERRER, *Sermó del diumenge quart després de Pasqua, 6 de maig de l'any 1414*

Editat més avall en l'apèndix primer, núm. 4.

Caixa d'escriptura: 145 x 110 mm, amb vint-i-vuit línies al f. 124r, escrites a tota amplària amb lletra gòtica minúscula inclinada a la dreta; diria que no és de mà catalana, sinó nòrdica.¹⁶

16. Hi ha un detall minúscul, que em confirma que el copista no era del país: l'allargament per sota la ratlla dels pals de certes lletres. Si hom compara els allargaments d'ací amb els del copista del primer bloc veurà de seguida la gran diferència. Aquell tenia molt clar que només s'havien d'allargar els pals en casos en què hom podia confondre la lletra que ell escrivia amb una altra, o en què el fet de no allargar-lo podia fer la lectura més difícil: per això són allargades, gairebé diria que sistemàticament, les ,i' veïnes de lletres escrites amb pals, com és ara ,m', ,n', ,u' (fins i tot hi ha un cas que demostra com filaven prim: es troba ,j' després de ,r', perquè aquesta lletra lligada a una ,i' es fàcilment confusible amb ,n'); el nostre, en canvi, allarga el darrer pal de la ,n' en ,non', ,in' en la primera línia del foli 124r, o la també darrera de la ,m' en la paraula ,deum' del f. 153r, línia penúltima; també allarga la ,i' final en ,vincj' del f. 136r, línia penúltima, i en ,acj' del f. 138r, línia penúltima: en cap d'aquests casos no hi ha cap perill de confusió ni dificultat de lectura. I encara que sigui només una impressió personal, no recordo ara que m'hagués cridat l'atenció una semblant forma d'escriure en els manuscrits nostres; la mateixa grafia ,meravailla' de la línia 2285 no assenyalava vers el Nord? El lector segurament recordarà no sols el fet que la presència de la cúria papal de Benet XIII a les nostres terres hi atregué molts partidaris d'ell de països més septentrionals, que oficialment no el reconeixien, ans encara l'altre fet que són documentats, justament aquells anys, copistes estrangers entre nosaltres: cf. les meves *Consideracions diacròniques entorn dels manuscrits lul·lians medievals de la «Bayerische Staatsbibliothek» de Munic*, dins «Arxiu de Textos Catalans Antics», II (1984), 151, nota 91. Però àdhuc independentment de la situació de Cisma hi havia en les nostres terres professionals almenys afins als copistes i il·luminadors de llibres, tal com hom pot veure en les pàgines José Luis HERNANDO GARRIDO, *Los artistas llegados al foco barcelonés durante el gótico internacional (1390-1459): procedencia, actividad y posible asentamiento. Aspectos documentales*, dins «Lambard. Estudios d'art medieval», VI (1991-1993 [1994]), 359-388; hom pot veure un resum d'aquest article en la secció de Notícies bibliogràfiques del volum actual. Recordem, finalment, que de la documentació turolenca publicada per A. FLORIANO, *San Vicente Ferrer y las albasas turolenses*, dins «Boletín de la Real Academia de la Historia», LXXXIV (1924), 565-566 i 576, documents núms. XXI i XXII, un dels membres de la Companyia de mestre Vicent es deia Johan d'Alemanya.

IV

La darrera unitat consta d'un sol plec de paper, de 3 x 2: tres fulls doblats, equivalents a sis folis (ff. 154-159); filigrana: tres turons somats de creu, com els del Briquet núm. 11721. Relligat al mig del plec; sense reclam, car al final encara resta més d'un foli en blanc.

Hi és copiat un únic text:

1. Ff. 154r-158r.

Tema: Secundum legem debet mori, Johannes, XIX° capitulo.

Inc.: Segons verjtat e doctrina de la Sancta Scriptura, yo trop que tres leys són stades donades a la natura humanal...

Divisió: ...sí tum fas qüestió e demanda, si Jhesuchrist, fill de deuju, quj era vengut per reembra lo humanal linatge, deuja morjr, segons castuma¹⁷ de aquestes litgs, dich que hoc, segons que dien les paraules que yo he comesades (!)...

Exp.: ...Vegam, donchs, en qujna manera lj és dada mort. Recita pacionem, etc.

AUTOR DESCONEGUT, *Introducció al sermó del Divendres Sant*

Editat més avall en l'apèndix segon, núm. 2.

Caixa d'escriptura: 160 x 115 mm; dins la qual són escrites vint-i-cinc línies (en el f. 157r són vint-i-tres), a tota amplària, amb lletra gòtica semibastarda de darreries del segle XIV, segurament a Catalunya.

SEGONA PART: EL TEMA DE L'AUTENTICITAT

El lector s'haurà pogut adonar que en cap cas no atribueixo a mestre Vicent Ferrer, ni com a possiblement seus, els sermons que es troben en la primera part del ms. 476 (ff. 31-110). La raó és molt clara: en l'exposició de les característiques de la lletra amb què aquella primera part és escrita, m'he vist amb cor d'afirmar que es tracta del tipus de semi-bastarda librària normal en la segona meitat del segle XIV a Catalunya (lletra del temps de Pere el Cerimoniós); uns textos, doncs, que tots els elements de judici porten a considerar copiats en la segona meitat del segle XIV, certament no són sermons dels que mestre Vicent predicà a partir de la seva plena dedicació a l'activitat apostòlica, iniciada a Avinyó a darreries de novembre del 1399 i continuada fins a la seva mort (per tant, ni tan

17. ,castuma' *al man corr in costuma.*

sols em puc plantejar, per manca d'elements de judici, si podem tenir ací sermons dels que mestre Vicent féu per les nostres terres abans de convertir-se en *praedicator finis mundi*: el possible tema resta totalment obert);¹⁸ cal, de més a més, recordar que durant els primers anys de vida apostòlica no hi hagué *reportationes* dels sermons vicentins, car aquestes foren iniciades esporàdicament per tercera persona amb els sermons actualment conservats en la Biblioteca dels Franciscans de Fribourg de Suïssa;¹⁹ i que només començaren de forma sistemàtica el 1407 amb l'actual manuscrit dels Dominicans de Perusa;²⁰ i molt menys són sermons predicats en els Països Catalans entre el 1409 i el 1416²¹ o per Castella els anys 1411-1412;²² la diferència de tipus de lletra entre les còpies de la primera part del volum i les de les dues unitats següents, que contenen sermons de mestre Vicent, confirma el salt

18. És documentalment demostrada l'existència de sermons de mestre Vicent anteriors al 1399 per la lletra, que acompanyava un aplec tramès al futur rei Martí, tal com hom pot veure dins J. Ernest MARTÍNEZ I FERRANDO, Francesca SOLSONA I CLIMENT, *San Vicente Ferrer y la Casa Real de Aragón*, dins «Analecta Sacra Tarraconensia», XXVI (1953), 1-143; i en edició independent, Barcelona, CSIC i Editorial Balmes 1955, 14 i 28, nota 1.

19. En ocasió d'un viatge apostòlic de mestre Vicent per terres del comtat de Savoia i veïnes, un franciscà del convent de Fribourg de Suïssa el seguí i resumí els sermons vicentins; aquests resums es troben encara a la biblioteca del Convent de Framenors de la mateixa ciutat, ms. 62; vegeu Sigismund BRETTE, *San Vicente Ferrer und sein literarischer Nachlass* (Vorreformationsgeschichtliche Forschungen, X), Münster i. W., Aschendorf 1924, 173-194.

20. Sobre aquest manuscrit 477 de la biblioteca de San Domenico de Perusa, hom pot veure l'obra de BRETTE, *San Vicente...* (citat en la nota anterior), 109-110; i per a temps anteriors, Le Père [Henri Dominique] FAGES, *Oeuvres de saint Vincent Ferrer*. Tome premier contenant *Les traités ou opuscules divers* et les *Sermons Panégyriques*, París, Picard et Fils 1909, 22-23; molts dels esquemes de Perusa són publicats en aquest primer volum de Fages.

21. Ultra qualque sermó escadusser, com el pronunciat a València el 1410 sobre la predestinació (cf. MATEU, «Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura», XXXV (1959), 139-153), els sermons predicats en els Països Catalans entre el 1409 i el 1416 es troben sobretot en les sèries següents: la de la *Quaresma* predicada a València el 1413, publicada a Barcelona per Josep Sanchis i Sivera el 1927 i posteriorment, el 1973, a València per Manuel Sanchis i Guarnier; la del darrer viatge de València a Barcelona i estada en aquesta ciutat entre el maig i l'agost del 1413, donat a conèixer per mi mateix en aquestes pàgines l'any 1985; la sèrie de l'estada a Mallorca, els anys 1413-1414, parcialment aplegada dins el manuscrit 610 d'Avinyó, Bibliothèque Municipale, coneguda fins ara per l'article de Josep SANCHIS SIVERA, *Un códice de sermons de San Vicente Ferrer en Avignon*, dins «Anales del Centro de Cultura Valenciana», II (1929), 35-53; i la sèrie de la Quaresma del 1414 predicada a Lleida, recentment anunciada per Adolfo ROBLES SIERRA dins «Escritos del Vedat», XXIV (1994), 311-318. En canvi, no tots els sermons del manuscrit perdut de la Seu de València havien estat predicats en els Països Catalans, ans a València i a Saragossa a darreries del 1412 i el 1414, respectivament; vegeu també la nota 181.

22. Els sermons predicats durant el viatge per Castella els anys 1411-1412, conservats en forma d'esquemes, de resums o de textos sencers en manuscrits diversos, han estat recentment publicats per Pedro M. CÁTEDRA GARCÍA, *Sermón, sociedad y literatura en la Edad Media. San Vicente Ferrer en Castilla (1411-1412)*. *Estudio bibliográfico, literario y edición de los textos inéditos* (Estudios de Historia), [Salamanca], Junta de Castilla y León 1994, 714 pp.

cronològic entre aquella primera i les altres dues.

L'anàlisi de l'autenticitat s'ha de limitar, doncs, als sermons dels conjunts o plec II, III i IV (encara que la d'aquesta darrera, atesa la semblança de lletra amb la del primer conjunt, i, doncs, la versemblança de llur coetanitat, no es pot plantejar amb tanta força com la dels conjunts o plec II i III).

Precisem, per començar, que no hi ha en els tres plec dels quals acabem de parlar ni en els textos que hi són copiats, cap dels elements de judici que permeten d'atribuir un escrit a un autor per raons externes d'autenticitat. Potser hi havien estat en altre temps i la guillotina, que consta haver estat utilitzada en els volums del fons Dalmases (cf. nota 5), els féu desaparèixer, però tampoc no tenim cap raó que ens permeti de confirmar-ho. El fet és que en la situació actual dels dits quaderns i textos cap element d'autenticitat externa no permet d'atribuir-los a mestre Vicent.

Cal, doncs, recórrer als criteris interns.

No recordo que la qüestió dels elements, raons o criteris interns d'autenticitat dels sermons vicentins hagi ocupat de forma sistemàtica fins ara els estudiosos, segurament perquè en llur major part els dits textos es troben en volums que tothom ha considerat sempre de sermons de mestre Vicent Ferrer, o perquè oferien tals característiques, que conduïen fàcilment a afirmar-ne l'autenticitat vicentina.

Però ja en estudiar el ms. 477 de la Biblioteca de Catalunya, recordo que en arribar als sermons finals, els de la festa de Pentecosta predicats a la seu de Tortosa, em vaig preguntar per llur autenticitat i només em vaig resoldre a acceptar-la quan constatí que llur esquema coincidia amb el dels sermons de la mateixa festa publicats en les col·leccions editades durant els segles XV-XVI.²³ Ara es torna a presentar el problema, ja que, només d'encetar-ne l'anàlisi, hom s'adona que no tots els sis sermons copiats en els conjunts o plec II, III i IV del nostre manuscrit, es poden atribuir a mestre Vicent Ferrer. I per allò que en diu llur editor, Adolfo Robles, no tots els sermons continguts en el volum suara descobert a Aiora, són vicentins, més encara, afirma dubtar de l'autenticitat de dos dels quatre que ell mateix, atribuint-los en el títol a mestre Vicent, acaba de publicar (dubte, en el qual, tinc la impressió que hom pot coincidir plenament amb ell).²⁴

Per això, cal preguntar-se: hi ha criteris interns d'autenticitat per a sermons desconeguts fins ara, dels quals hom es pot qüestionar si són atribuïbles a sant Vicent Ferrer?

23. Cf. *La compilació...* (citada en la nota 2), 242-243 i 236, notes 66 i 67.

24. Adolfo ROBLES SIERRA, *Cuatro sermones inéditos de San Vicente Ferrer*, dins «Escritos del Vedat», XXIV (1994), 311-358, en concret 313-314.

Fa molts anys, el 1924, Clovis Brunel, que tres decennis després publicaria el magnífic *sermó* del Divendres Sant de Tolosa de Llenguadoc 1416,²⁵ n'atribuïa un altre a mestre Vicent per una raó que transcriu literalment, per si convenç algú: «Que notre plan de sermon soit dû au fameux religieux de Valence... Comment expliquer autrement un fait, qui n'a pas dû se renouveler, la prédication à Belley en langue catalane?».²⁶ He de confessar que a mi aquesta raó no em convenç, car exigiria d'atribuir, ja de bell antuvi, a mestre Vicent qualsevol possible *sermó* en llengua catalana que es trobés en territori francès (no pas, certament, en el terreny de l'actual Estat francès, sinó en el de començaments del segle XV, quan la diferència entre Provença-Llenguadoc —la ,pàtria occitana'— d'una banda, i França de l'altra, seguia essent ben clara).

Adolfo Robles tampoc no es planteja el problema global dels criteris interns d'autenticitat vicentina, però sí que permet al lector de resseguir el raonament que l'ha conduït a la seva presa de posició: en el volum d'Aiora, després d'un espai de gairebé una pàgina en blanc al final, i, doncs, separats dels textos del cos del volum, arriben els dos sermons, ambdós dedicats al Diumenge de Rams, que en la seva edició porten els nùms. 2 i 3 (324-240). Hi troba a manca l'esquematisme tan conegut dels sermons autèntics; també li fa estrany el fet de citar el Mestre de les Sentències directament, sense passar pel comentari de sant Tomàs d'Aquino. Però la darrera paraula ve del ja esmentat fet de la col·locació dins el volum; per això segueix dubtant de l'autenticitat dels dos copiats al final; en canvi, defensa la dels altres dos, que són el primer dels del Diumenge de Rams (317-324) i el del Divendres Sant, predicat a València el 21 d'abril del 1413:²⁷ «... aparecen en su lugar correspondiente. Lo cual lleva a pensar en san Vicente Ferrer como autor de ellos».²⁸

25. Clovis BRUNEL, *Le sermon en langue vulgaire prononcé à Toulouse par Saint Vincent Ferrer le Vendredi Saint 1416*, dins «Bibliothèque de l'École des Chartes», CXI (1954), 5-53.

26. Clovis BRUNEL, *Un plan de sermon de saint Vincent Ferrer*, dins «Bibliothèque de l'École des Chartes», LXXXV (1924), 110-117, en concret 116: «Que notre plan de sermon soit dû au fameux religieux de Valence qui prêcha dans la ville où le manuscrit était déposé, c'est ce qu'on ne peut guère hésiter à admettre. Comment expliquer autrement un fait qui n'a pas dû se renouveler, la prédication à Belley en langue catalane?»

27. El text d'aquest *sermó* té una certa història: el copista de la *Quaresma de València 1413*, que és l'actual manuscrit 273, en el f. 288r ens fa saber que «Die veneris sancta non valui scribere sermonem propter fletum» i, per tant, no ens restava altra possibilitat que la de doldre'ns de no conèixer una peça que havia produït una commoció tan sensible. Sortosament, mestre Vicent no disposava només d'un copista fàcil al plant, car un altre el copià i darrerament ha estat trobat a Aiora i publicat per Adolfo ROBLES, *Cuatro sermones...* (citats en la nota 24), 340-358; la satisfacció de posseir, finalment, aquella prèdica ha anat acompanyada d'un cert desencís, ja que es tracta bàsicament del text conservat en les edicions normals de sermons vicentins dels segles XV i XVI (*En die parasceves. Sermo unicus*), encara que sota tema bíblic divers (el de les edicions és: «Nos legem habemus, et secundum legem debet mori»; el del *sermó* trobat a Aiora és: «Expediit unum hominem mori pro populo»): el cos del discurs segueix idèntica divisió temàtica.

Atès, doncs, el fet que tant en temps passats com sobretot darrerament hagi estat necessari d'esbrinar l'autenticitat de possibles sermons vicentins per criteris interns, sense que, almenys que jo la conegui, no hi hagi doctrina sistematitzada sobre els dits criteris, crec que justifica de plantejar-ne el tema.

Afegiré encontinent que de cap manera no pretenc d'haver trobat el desllorigador del problema. Ja en tindria prou si les consideracions que segueixen esdevinguessin esperó per a una reflexió col·lectiva, en la qual intervingués tothom qui tingués quelcom a dir-hi, i, al final, amb l'aportació de tots, hi comencés d'haver doctrina fefaent que ajudés a discernir entre els sermons autèntics de sant Vicenç Ferrer i els que no li poden ésser atribuïts. També diré que, a diferència d'allò que sembla haver estat el mòbil en algun altre cas, en què calgué recórrer a criteris interns d'autenticitat, ací el tema no és pas, almenys directament, el de discernir l'autenticitat positiva o negativa de les peces publicades en els dos primers apèndixs a aquestes pàgines; ben al revés, allò que m'ha esperonat ha estat la recerca d'una doctrina que fos aplicable a qualsevol cas que es pugui presentar, també, no cal dir-ho, al dels nostres sis nous textos.

Anem, doncs, al gra: penso que un, qui sap si el, criteri intern, que decideixi de l'autenticitat d'un sermó hipotèticament vicentí pot ésser el de la continuïtat amb el 'corpus', ja tan nombrós, dels reconeguts com a autèntics. Diguem que, com més continuïtat presenti un pretès o possible sermó vicentí amb el cos global dels sermons autèntics, més garanties d'autenticitat presentarà i amb tanta major seguretat podrà ésser atribuït a mestre Vicenç Ferrer.

L'esmentada continuïtat no és pas una realitat monàdica i simple, ans pot presentar elements, biaixos o estrats diversos: ferrerianament, m'atreveria a formular-ho així:

«Bona gent, trop jo que cinc graus són de continuïtat en els sermons de mestre Vicenç Ferrer:

Continuïtat serial;

Continuïtat sermonal;

Continuïtat estructural;

Continuïtat doctrinal;

Continuïtat exemplar;

e de totes vull jo parlar-vos, però abans diguem Ave Maria».

a) La primera, i segurament la més important, és la continuïtat 'serial'; amb aquesta expressió em refereixo al fet que en un possible sermó es pugui trobar una frase com les següents: «ut in sermone Turolii»; «respice in sermonibus de València»; «require in sermone de Ribarroja et in aliis sermonibus»;²⁹ frases com

28. Adolfo ROBLES, *Cuatro sermones...* (citada en la nota 24), 315.

aquestes empelten el sermó, en el qual es troben, dins més o menys llargues corrues de prèdiques de sant Vicent Ferrer i, doncs, no crec que calgui res més per a acceptar-ne l'autenticitat.

b) He anomenat la segona 'continuïtat sermonal' perquè, a diferència de l'anterior, només pren per punt de referència la globalitat d'un sermó dubtós; es dona en els casos en què la peça, l'autenticitat de la qual és estudiada, es demostra bessona d'un sermó autèntic de mestre Vicent; és situació més que possible, atès que l'any litúrgic, determinant dels sermons vicentins, a través dels fragments bíblics que són els evangelis i les epístoles de la missa, presenta multitud de situacions, en què calia o almenys era possible de repetir un esquema o tot un sermó, dit l'any o en anys anteriors, entre el 1407, en què començaren les anotacions sistemàtiques amb el manuscrit dels Dominicans de Perusa,³⁰ i el 1419, en què mestre Vicent morí a Vannes de la Bretanya francesa.

Aquesta continuïtat es pot trobar sota dues presentacions: ba) la de sermons sencers (en el sentit de presentar un text més o menys explícit en cada una de les seves diverses parts), com els que són coneguts per la majoria dels manuscrits i de les edicions dels segles XV i XVI; o

bb) la de només esquemes dels dits sermons (com els dels manuscrits de Perusa, Convento di San Domenico 477; el de València, Col·legi del Patriarca; i el de Ciutat del Vaticà, Biblioteca Apostòlica Vaticana, Vat. lat. 7730).

c) La terça forma de continuïtat ací considerada és la de l'estructura. Hi pot haver excepcions, però el sermó vicentí gairebé en el seu cent per cent, és presidit per una estructura rígida, que no es limita al cos del sermó; la dita estructura comprèn (o comprenia, en l'estadi més primitiu del text de les prèdiques) els nou elements indicats a continuació:

1. Encapçalament o títol, on consta

a) la definició del sermó (p. e., *Sermo in festo Penthecostes*; o *Sermo de defunctis*)

b) la seva localització (*factus in loco de...*; o *in civitate...*)

c) la datació (*in die sancte Crucis*, o (*in dominica in Ramis Palmarum*))

d) i el número ordinal que li corresponia entre els predicats en un mateix

lloc (*et est secundus sermo*).³¹

29. Aquestes referències es troben en sermons del manuscrit 477 de Barcelona, BC.; vegeu-los en el meu *Sermons de sant Vicent Ferrer en los manuscritos de Barcelona, Biblioteca de Catalunya 477, y Avignon, Musée Calvet, 610*, dins «Escritos del Vedat», 4 (1904), 611-646, concretament 614-616.

30. Vegeu la nota 20.

31. Aquests quatre elements es troben, sovint tots, en l'encapçalament dels sermons del manuscrit 477 de Barcelona, BC., corresponents al darrer viatge entre València i Barcelona,

2. Tema o frase bíblica que presideix el sermó, seguit de la referència als llibre i capítol on es troba, com també a la relació amb el dia en què té lloc la predicació («Istud verbum habetur originaliter [ací llibre i capítol bíblics] et recitative in evangelio presentis dominice» [variants: «currentis dominice», o sermó predicat no el mateix diumenge sinó durant la setmana, o «presentis festivitatis», o sermó predicat amb motiu d'una festa del cicle santoral]).³²

3. Breu concreció del tema, o del sentit, objectiu i finalitat del sermó,³³ que desemboca en

4. l'oració de l',Ave Maria'.³⁴

5. Repetició del tema bíblic (cf. núm. 2 d'aquest esquema).

maig-setembre 1413. Una bona mostra podria ésser l'encapçalament dels quatre sermons conservats dels predicats a Morvedre entre el 29 d'abril (no conservat) i el 5 de maig del 1413: *Sermo factus in eodem loco de Murvedre, dominica de Quasimodo, et est secundus sermo; Sermo factus in eadem villa de Morvedre in die sanctorum Philippi et Iacobi, et est tertius sermo; Sermo factus in eodem loco de Murvedre in die sancte Crucis et est quintus sermo; Sermo factus in eodem loco de Murvedre, feria VI post Quasimodo, de sancto Marco evangelista*; cf. *La compilació...* (citada en la nota 2), 217-218; cal recordar, però que aquests encapçalaments primitius, devien constituir la primera víctima a l'hora d'integrar un sermó vicentí almenys en les compilacions conegudes a través de les edicions globals (o en tres volums) dels segles XV i XVI. En canvi, llur presència en un sermó de mestre Vicent pot indicar que hom tingué accés a l'estrat o estrats més primitius d'una peça, en una de les dues possibilitats indicades més avall, en les *Consideracions finals*, 1 i 1a, text corresponent a la nota 179.

Crec haver d'advertir que conec almenys un cas en què l'encapçalament fa tot l'efecte d'haver estat intencionadament falsejat. És el que en les edicions dels segles XV-XVI introdueix el sermó per al dissabte de la segona setmana de quaresma: *Sabbato post dominicam Reminiscere. Sermo I*, seguit pel tema «Sicut prophetam eum habebant», Mt XXI, 46, frase final del fragment evangèlic de la missa del Divendres ,post Reminiscere' o ,post II dominicam quadragesimae'; els editors eren tan conscients d'atribuir-li un dia que no li corresponia, que immediatament després del tema bíblic es limiten a dir: «Sermo noster erit de sancto evangelio, in quo...», evitant el sintagma normal: «de sancto evangelio bodierno», extrem que el text català reafirma en dues ocasions en l'espai de poques paraules: «...el sant evangeli de hui... El sant evangeli de hui...» (*Quaresma*, I, 164, lín. 1-4 del text). N'hi ha d'altres casos? Caldrà malfiar-se dels encapçalaments dels editors llatins?

32. Sobre el sentit de la variant ,currentis dominicae', vegeu la nota 15; les expressions, per contra, ,praesentis dominicae' o ,praesentis festivitatis', no sembla que necessitin explicació: es refereixen a un tema pertanyent a lectura bíblica pròpia de la litúrgia del dia en la seva part temporal o en la santoral.

33. Hom pot veure una mostra d'aquesta breu explicació en el quart dels sermons editats en l'apèndix primer, línies 783-802.

34. El lector es pot adonar fàcilment que la part corresponent als punts 3 i 4 del nostre esquema normal, manquen en els tres primers sermons de l'apèndix I, en cap dels quals no hi ha l',Ave Maria' ni el breu paràgraf que hi desemboca. Això ja indica que els dits sermons han estat desposseïts de tot allò que no era considerat essencial i s'han limitat a transcriure el cos del sermó.

6. Introducció més o menys extensa, destinada a recordar extrems o doctrines prèvies al cos del sermó. Aquesta part té una denominació gairebé tècnica: ,declaració'.³⁵

7. Formulació de les parts del sermó, que es pot presentar sots dues maneres:
a) expressió de cada una de les parts, sovint mitjançant frases breus, sovint consonants o assonants, dotades de qualitat pedagògica i mnemotècnica;³⁶

b) forma anomenada ,per clàusules',³⁷ i consisteix en la presentació de tot el sermó i de cada una de les seves parts a base d'un text bíblic, diferent del tema [núm. 2], cada una de les frases del qual correspon i encapçala cada una de les parts del sermó.³⁸

8. Cos del sermó, en el qual són explicats els extrems presentats en el precedent núm. 7.

9. Fórmules finals

a) la normal, donant el sermó per acabat: «E veus ací lo sermó complit», o bé: «Et sic explicit sermo noster»; o encara: «Et hic est finis sermonis»;³⁹

b) la del final d'estada en un lloc, consistent en una fórmula d'absolució i de benedicció.⁴⁰

35. En els quatre textos de l'apèndix primer, aquest apartat sisè correspon, respectivament, a les línies 3-45, 196-227, 390-452 i 806-953. És també, fàcilment, identificable en els aplecs de sermons coneguts, car sol començar amb la fórmula: «E per donar declaració...» i es troba entre l',Ave Maria' i la divisió de les parts del sermó (núm. 7 del nostre esquema).

36. Mostra d'aquesta forma de divisió és la del segon dels sermons publicats en l'apèndix primer, línies 228-233. No puc deixar de preguntar-me si, immediatament després d'haver enunciat els quatre extrems, formulats mitjançant frases consonants o assonants, mestre Vicent no les feia repetir en veu alta, qui sap si a crits, a tota la gernació; com també si la repetició de la frase corresponent no era renovada en començar cada una de les parts del sermó. D'aquesta manera, la gent marxava sabent de cor unes quantes frases, a les quals anaven agafats els continguts doctrinals.

37. Cf. *Sermons*, V (Els Nostres Clàssics, B-8), Barcelona, Editorial Barcino 1984, 138, línia 25; 139, línia 34; 141, línies 3, 17 i 34; un altre cas dins *Sermons*, I, 85-86, en particular 86, línies 7 ss.: també és construït ,per clàusules' el sermó dedicat a Sant Pau: cf. *Sermons*, II, 55, línia 25.

38. Les cinc ,clàusules' assenyalades en la primera referència de la nota anterior són tretes del *Salm* XCIX, 3-4; en els sermons publicats en el nostre apèndix I, el cas de divisió ,per clàusules' es troba en el quart, línies 954-1015, on són assenyalats deu extrems identificats en el *Salm* XLIX, 16-21. Les divisions ,per clàusules' són freqüents, per exemple: *Sermons*, IV, 200-201; V, 64, línia 5-6; 138, línies 20-25; VI, 107, línies 28-32; i 271; i l'enumeració és lluny d'ésser exhaustiva.

39. Vegeu fórmules com aquestes en els quatre sermons publicats en l'Apèndix I, línies 192, 385, 773, 2464B, respectivament.

40. Aquesta absolució final és explícitament documentada en el darrer dels setze sermons de Tortosa, el predicat el 9 de juliol del 1413, al començament del qual mestre Vicent féu constar: «Ego de presenti habeo facere duo. Primo, sermonem brevem, secundo, absolutionem genera-

Si, doncs, un sermó, del qual hom es pregunta si és de mestre Vicent, presentés un esquema com el que acabem de formular o almenys en salvés les parts fonamentals (núms. 1 i 6-9), tindria a favor seu una prova, per ventura no apodíctica, d'autenticitat ferreriana, però sí molt consistent; tant més, com més s'acostés al model que acabem d'exposar.

d) Amb la 'continuitat doctrinal' em refereixo al fet que un dels criteris per a afirmar o negar l'autenticitat vicentina d'un sermó és la coincidència o no de la doctrina que hi és exposada sobre punts diversos amb la que sobre els mateixos punts és exposada en el 'corpus' dels autèntics.

En posaré dues mostres: la posició de mestre Vicent envers els jueus era constituïda per dos punts complementaris: a) s'han de complir les normes canòniques de no-convivència entre jueus i cristians i les autoritats en són responsables;⁴¹ b) els jueus conversos han d'ésser acceptats pels cristians vells com a membres normals de la comunitat tant eclesiàstica com civil i els han d'ajudar a integrar-s'hi.⁴²

lem»: *Sermo factus in eadem Civitate Dertusensi, die Dominica, nona mensis Julii, et est XVI sermo*; cf. la meua *Compilació...* (citada en la nota 2), 225; vegeu també Josep SANCHIS SIVERA, *Un códice...* (citada en la nota 21), 42, nota, al final.

Darrerament, des de punts de vista no tan esquemàtics, han insistit en l'estructura del sermó vicentí Tomàs Martínez i Romero en la seva introducció al seu Sant Vicent FERRER, *Sermons*. Estudi introductori i edició de T. M. (L'estel, 13), València, Eliseu Climent editor 1993, 25-27; i CÁTEDRA, *Sermón, sociedad...* (citada en la nota 22), 175-194, aquest posant-lo en relació amb la teòrica medieval del sermó.

41. Vegeu en el sermó quart de l'apèndix I el text de les línies 1673-1718.

42. Vegeu en el sermó indicat en la nota anterior el text de les línies 2380-2457. No cal dir que els dos punts corresponents a aquella nota i a la present són com les dues cares d'un programa polític unitari. Sigui'm permès d'afegir que, si no m'erro, aquest era el programa propugnat des de la seva posició sobirana per Benet XIII i assumit i servit per tots els qui, i en tant que, amb ell col·laboraven o pretenien col·laborar. Ací hi hauria la font de la política del primer rei Trastamara envers els jueus. I quant a Benet XIII, d'una banda, la seva cèlebre butlla *Etsi doctoris gentium* (darrerament reproduïda per Shlomo SIMONSOHN, *The Apostolic See and the Jews* (Studies and Texts, 94-95), Toronto, Pontifical Institute of Medieval Studies 1988-1989, 593-602 [cf. ATCA, IX (1990), 538-539, num. 5679]), reafirmava les prescripcions relatives a la separació entre persones de religió diversa, però, de l'altra, la seva política era clarament la d'afavorir els conversos fins al màxim: els casos de Jerónimo de Santa Fe, de Pablo de Santa María, i entre nosaltres, d'Andreu Bertran, elevat per ell a la mitra de Barcelona, en serien demostració tal, que no permetria cap dubte. Vegeu sobre aquest tema les explicacions de Joan FUSTER, *L'oratória de sant Vicent Ferrer*, dins Joan FUSTER, *Obres completes*. I. *Llengua, literatura, història*. Introducció de l'autor (Clàssics Catalans del segle XX), Barcelona, Edicions 62 1991, 55-59; i les pàgines de Francesca VENDRELL DE MILLÀS, *La actividad proselitista de san Vicente Ferrer durante el reinado de Fernando I de Aragón*, dins «Sefarad», XIII (1953), 87-104; abans n'havia tractat A. FLORIANO, *San Vicente Ferrer y las alhamas turolenses*, dins «Boletín de la Real Academia de la Historia», LXXXIV (1924), 551-580.

L'altra mostra és relativa al capteniment d'un cristià irat contra el seu proïsme, punt en el qual mestre Vicent no es cansa de recordar, que, almenys, cal complir la indicació de sant Pau: «sol non occidat super iracundiam vestram» (Eph IV, 26).⁴³

No cal dir que no és ací el moment d'intentar una exposició de totes les doctrines específiques de mestre Vicent, però certament, tant com una doctrina encaixa amb una d'aquelles que ell propugnava constantment i ,opportune et importune' repetia en el ,corpus' dels seus sermons, en igual mesura resultaria clara l'autenticitat d'una peça a ell no atribuïble per criteris externs.

e) I finalment, la ,continuitat exemplal', és a dir, la presència del mateix ,exemple' en els sermons autèntics i en el o els dubtosos. De cap manera no afirmo en aquest punt que el fet que el mateix ,exemple' es trobi en un sermó certament autèntic i en un altre l'autenticitat del qual és objecte d'estudi, ja és una prova decisiva per a l'atribució d'un sermó a mestre Vicent. Els estudis que actualment hom dedica a l',exemplum' durant l'Edat Mitjana i als múltiples i entortolligats camins de la seva transmissió⁴⁴ obliguen a no caure en una conclusió precipitada. Em refereixo, en canvi, a l'interrogant de si no hi haurà una aportació vicentina al ,corpus' d',exempla' de la Baixa Edat Mitjana. Així, per posar una mostra, la faceciosa narració del pagès transformat en metge que pretén de guarir tota malura amb una fregada de ceba roja,⁴⁵ és una creació vicentina? I si ho fos, n'hi hauria d'altres? Si, doncs, la investigació demostrés l'existència d'uns ,exempla' d'encuny ferrerià, la presència d'algun d'aquests en un sermó hipotèticament vicentí, certament seria una raó a favor de l'autenticitat, si d'altres consideracions de major pes no s'hi contraposessin.

43. Vegeu en el sermó tercer de l'apèndix primer, el text de les línies 672-730.

44. Hom pot veure dins Pedro M. CÀTEDRA, *Sermón, sociedad...* (citat en la nota 22), 195-210, la identificació dels ,eximplis', presents en els textos conservats dels sermons fets per mestre Vicent a Castella els anys 1411-1412, on hi ha nombre d'altres informacions. Abans se n'havia ocupat de forma més genèrica Joan FUSTER, *L'oratòria...* (citada en la nota 42), 104-122 i 129-130. A la bibliografia específica, proporcionada pel prof. Càtedra, hom hi pot afegir el recent llibre *Les exempla médiévaux. Introduction à la recherche, suivie des tables critiques de l'Index exemplorum de Frédéric Tubach*. Sous la direction de Jacques BERLIOZ et Marie Anne POLO DE BEAULIEU. Avant-propos de Claude BREMOND, Jacques LE GOFF et Jean-Claude SCHMITT, Carcasona, Groupe Audois de Recherche et d'Animation Ethnographique 1992, 296 pp. En relació al contemporani Francesc Eiximenis, hom pot veure la introducció d'Albert HAUF, a Francesc EIXIMENIS, *Lo crestià* (Les millors obres de la literatura catalana, 98), Barcelona, Edicions 62 i la Caixa 1983, 20-25.

45. L',eximpli' del llaurador que pretenia guarir tot mal amb una frega de ceba roja es troba en el sermó quart de l'apèndix I, línies 1429-1461; en l'aparat de notes complementàries a les mateixes línies hi ha indicació d'altres textos vicentins que repeteixen la contalla.

És possible que algú proposi una altra forma de continuïtat: la d'estil. Però en relació a aquest tema, crec haver de manifestar una reserva: la continuïtat d'estil podria ésser un criteri intern d'autenticitat, si fos demostrat el pressupòsit que era mestre Vicent mateix qui escrivia fins a la redacció definitiva el text dels sermons, i, en conseqüència, fos descartable tota i qualsevol intervenció de redactor (i sobretot la de més d'un redactor), l'actuació del o dels quals en la fixació del text dels sermons fos quelcom més que purament estenogràfica. Però l'estat actual dels estudis sobre els sermons vicentins no crec pas que permeti de prendre una posició taxativa ni a favor ni en contra, tot i que segurament hi ha més dades a favor d'una intervenció de terceres persones no simplement estenogràfica. Però caldrien estudis monogràfics sobre el text dels sermons de mestre Vicent.⁴⁶

Aplicació dels criteris anteriors als nostres sermons

Formulada una teoria sobre criteris interns d'autenticitat, és arribat el moment de fer-la passar per la pedra de toc, la de l'aplicació als sermons ací publicats, tant als atribuïts a mestre Vicent com als considerats d'autor diferent. Els aplicarem als nostres textos seguint el mateix ordre utilitzat en la formulació dels criteris: el de la continuïtat serial al segon dels transcrits en l'apèndix primer; el de la continuïtat sermonal (també aplicable al segon), als terç i quart; i al primer, amb una variant pròpia d'ell; a tots són aplicables les continuïtats restants (fora de l',exemplal', que no ho és al tercer, ja que aquest no té cap ,eximpli').

Comencem, doncs, pel cas, al qual és aplicable el criteri de la ,continuïtat serial', el transcrit en segon lloc;⁴⁷ en ell, ultra les característiques internes que

46. Sobre aquest punt de la multiplicitat de redactors dels sermons, hom pot veure les recents pàgines de Pedro M. CÁTEDRA, *Sermón y sociedad...* (citat en la nota 22), 83-99. Caldria un estudi dels catalans. Crec que fins i tot dels llatins caldria una revisió a fons. Em pregunto si no hi hagué una primera redacció, immediatament després de la traducció de les peces del català al llatí, que ja donà a cada peça, si no totes, algunes de les característiques que els llatins conservarien en les versions diguem-ne definitives; també em pregunto quina intervenció hi tingué fra Antoni Anglade, documentat a València el 7 de juny del 1415 i a Saragossa el primer de juliol següent, on mestre Vicent «dedit michi bonam solidatam pro labore meo» (Avinyó, Bibliothèque Municipale, ms. 610, f. 25; i SANCHIS SIVERA, *Un códice...* [citat en la nota 21], 35); quina era la feina que tan bé li pagà? L'estada a València en la data abans indicada consta per una anotació escrita en la cara interior de portada del mateix volum, que Sanchis i Sivera no acabà de desxifrar i que diu així: «Anno Domini M.CCCC.XV et die VII^a junii, ego frater Anthonius Anglade, eram in Valencia; et fuit eglipsis inter .V. et .VI. horam post ortum solis» (cal suposar que aquell eclipsi és altrament documentat; en qualsevol cas, ara n'hi ha un altre testimoniatge).

47. El text d'aquest sermó ocupa les línies 194-386 de l'apèndix I. El de *Sermons*, I, 159-170,

li donen gust vicentí, trobem aquell detall que estalvia de fer llargs raonaments a favor de l'autenticitat, la frase «Vide predestinationem supra, in sermone Ylerde...».⁴⁸ Constant-nos ara, en virtut del manuscrit descobert a Aiora, que el març del 1414 mestre Vicent predicà a Lleida,⁴⁹ la dita frase col·loca el nostre sermó segon dins les sèries vicentines, encara que no serà fàcil ni de datar-lo ni de localitzar-lo. L'única cosa que sabem és que és posterior a Pasqua del dit any.

De més a més, és aplicable a aquest sermó el criteri de la 'continuitat sermonal', car, entre textos complets i esquemes, és repetit almenys vuit vegades: es troba manuscrit a Avinyó, Bibliothèque Municipale, ms. 610, ff. 24/19r-26/21v, sota el tema bíblic: «Qui non diligit manet in morte» de 1Io, III, 14, que correspon a un dels dies entre setmana del diumenge II 'post festum Trinitatis' i coincideix amb la setmana de la vuitada de Corpus; sota idèntic tema bíblic fou publicat en l'edició Rocabertí; i compareix en forma d'esquema tant amb el del manuscrit de València, Col·legi del Corpus Christi, com com amb el del Vat. lat. 7730, f. 68r;⁵⁰ sota el tema bíblic «Condemnabunt eum morte et tradent eum» de Mt XX, 18-19, el tenim a *Sermons*, II, 141-148, predicat una 'Feria VI [post dominicam IV post Trinitatem]', en català; i en llatí amb el primer d'un seguici integrat en l'apèndix del volum *Sermones de sanctis*, de les edicions dels segles XV-XVI;⁵¹ i, sense que sigui possible d'assignar-li un tema bíblic segur, és un dels predicats en el periple apostòlic pel Regne de Castella, el primer dels recentment publicats per Pedro M. Catedra.⁵²

Feria III (post Pentecosten) és el complementari d'aquest, ja que, en contraposició a les morts, és dedicat a les quatre vides del cristià: corporal, espiritual, celestial i perpetua.

48. Aquesta referència es troba en les línies 358-359 de l'apèndix primer; vegeu més amunt la nota 29; sobre les referències en sermons de mestre Vicent, vegeu Joan FUSTER, L'oratori... (citat en la nota 42), 37-39, en particular la nota 25.

49. Adolfo ROBLES, *Cuatro sermones...* (citat en la nota 24), 312.

50. El manuscrit avinyonès no proporciona cap indicació d'inserció d'aquesta prèdica dins l'any litúrgic; les edicions l'encapçalen així: *De eadem dominica (II post Trinitatem). Sermo quintus*; en ambdós casos, el tema bíblic és el mateix; l'edició ROCABERTÍ, *Sancti Vincentii Ferrerii... Opera. Editio caeteris emendatior, centum et ultra contionibus ex probatissimo autographo nunc primum erutis, auctior...*, tomi II, pars I, València, Palau Episcopal 1694, 373-379; sobre l'esquema del manuscrit de València, Col·legi del Corpus Christi, vegeu CÀTEDRA, *Sermón, sociedad...* (citat en la nota 22), 54; la referència a l'esquema de Vat. lat. 7730, f. 68r és constatació personal.

51. En aquest cas, l'encapçalament es limita a dir *Feria VI* i l'editor, Josep Sanchis i Sivera, afegí: *(post dominicam IV post Trinitatem)*; però el tema bíblic que presideix la prèdica no correspon pas al dit diumenge, ans al dimecres posterior al diumenge II de quaresma; també pertany a l'evangeli de la missa votiva de la Santa Creu; segurament aquesta, ben adient a un divendres, hauria estat la missa a la qual pertangué el nostre sermó.

52. Pedro M. CÀTEDRA, *Sermón, sociedad...* (citat en la nota 22), 277-282; l'editor li suposa un encapçalament com el de *Sermons*, II, 141-148 (277, nota 2); i sembla suposar que aquest i el següent (283-297) foren predicats en dies successius en la cort aleshores a Ayllón o potser a Valladolid (283, nota 1). Seria enraonada o desassenyada la hipòtesi que un dels sermons fou predicat el seu dia litúrgic més propi, un dimecres de la segona setmana de quaresma, i l'altre un

El criteri de la ,continuïtat sermonal' també és aplicable al terç dels sermons publicats en l'apèndix I,⁵³ idèntic en esquema i en doctrina (contraposició entre set pecats capitals i set virtuts) al de la *Fferia III (post dominicam Sexagesimae)* de *Sermons*, V, 89-97.⁵⁴

De forma encara més evident el mateix criteri és aplicable al sermó del diumenge quart després de Pasqua, 6 de maig de l'any 1414.⁵⁵ El paral·lisme amb el predicat a Onda un any abans i conservat pel ms. 477 de la Biblioteca de Catalunya, de Barcelona (el lector els trobarà tots dos, encarats, al final del primer apèndix), paral·lisme que en llargs fragments arriba gairebé a la identitat, sembla no permetre dubtes entorn de qui n'és l'autor. Esperem que així com li sabem la datació, també algun dia puguem dir amb certesa quina fou la vila, on fou predicat, els regidors de la qual participaven de la jurisdicció del rei.⁵⁶ El mateix esquema es troba, encara que gairebé reduït als ossos, en el de *Sermons*, VI, 97-100 i desenvolupat de forma normal en les edicions dels segles XV-XVI.⁵⁷

divendres de temps d'entre any, dins una missa votiva de la Santa Creu, a Ayllón o a Valladolid o on fos? El compilador seria el responsable d'haver-los juxtaposats.

53. Només ha conservat la darrera part de l'antic encapçalament (...*Epiphania sermo*), sens dubte per culpa de la guillotina (cf. nota 5), títol que el posa en relació amb les setmanes del temps després d'Epifania; la frase presa per a tema bíblic, pertanyent a l'epístola del terç diumenge després d'Epifania, permet de precisar que fou pronunciat un dia d'aquella setmana (cf. notes 15 i 32).

54. A diferència de l'anterior, ací el sermó es troba sota el tema bíblic «Qui habet aures audiendi, audiat», que pertany a l'evangeli de Sexagèsima. En cap de les dues formes (la de la nota anterior o la d'aquesta) no passà a les edicions dels segles XV-XVI.

55. És el text de la primera columna de les línies 774-2464 de l'apèndix I.

56. Ho donen a entendre les frases següents: «...vosaltres, qui sots regidors de la vila, podets e devets apartar los juheus d'entre los christians, pus que havets la juredicció royal» (línies 1687-1690 de l'apèndix I); i «...regidors, qui regits la vila, parats esment que corregiscats los peccats públics; e que los juheus e moros no estiguen entre christians...» (línies 2136-2140); aquestes frases em sembla que proporcionen base per a quatre constatacions: a) que, atesa la jerarquització medieval de les nostres poblacions, es tractava d'una vila, no pas d'un senzill lloc, però tampoc d'una ciutat; b) que la vila era de senyoriu del rei, de les prerrogatives del qual participaven els regidors; c) que en la vila hi havia població jueva i mora (no m'atreveixo a dir que hi havia un call i una moreria, car es podia tractar de poques famílies); d) i que els regidors assistien al sermó de mestre Vicent. Una frase del manuscrit perdut de la Catedral de València, salvada per Roc Chabàs, confirma que la paraula ,vila' fou utilitzada amb tota precisió: «...per les pregàries dels honorables regidors de aquesta noble ciutat (Saragossa), e per la devoció que veyg...»: *Estudio sobre los sermones valencianos de San Vicente Ferrer que se conservan manuscritos en la biblioteca de la Basílica Metropolitana de Valencia*, dins «Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos», VIII (1903), 116: Saragossa era ciutat, la ,nostra' població només vila. Tamarit de Llitera?

57. L'encapçalament de *Sermons* es limita a dir *Dominica IIII* i el context no permet de dubtar que era el diumenge IV després de Pasqua, a primers de maig. Les edicions intitulen: *De eadem dominica (III post octavas Pasche). Sermo II*. El tema bíblic presenta dues variants de la mateixa frase:

El primer dels sermons vicentins publicats en l'apèndix primer⁵⁸ presenta un cas particular de continuïtat sermonal, car és cert, d'una banda, que, a l'hora d'escriure aquestes línies, m'és impossible d'assenyalar cap peça idèntica a la nostra primera; però no ho és menys que aquesta es presenta com un combinat (ara en dirien un 'puzzle') d'elements de sermons vicentins. La introducció, per exemple (lín. 3-45), es troba tant a *Quaresma*, I, 179-180, com a *Sermons*, V, 203-204; en tots tres casos es tracta de la introducció al sermó per al diumenge III de Quaresma;⁵⁹ encara més, el text de les línies 24-31, més aviat poc clar en la nostra versió, en resulta molt més tant a *Sermons*, V, 169, línies 18-24, com a *Ibid.*, 203-204. En arribar, però, a la divisió pedagògica i mnemotècnica,⁶⁰ el paral·lelisme es converteix en diferència en el moment de precisar l'estructura del cos del sermó (línia 46), però torna a comparèixer immediatament la 'identitat vicentina' en les successives doctrines: i així trobem que les línies 57-72 tenen paral·lelisme clar amb les del nostre sermó quart, línies 2297-2370, o amb les de *Sermons* III, 232/35-234/8; compareu el salt del galàpet en les nostres línies 88-90 amb la devaluació radical de les granotes com a figura dels heretges en *Sermons*, I, 201-202, o amb la bufada del cap de sant Joan Baptista en *Sermons*, III, 163/26-28; l'atribució de cada un dels set pecats capitals a cada un dels principals dimonis, nominalment esmentats, i en particular del vici de la gola a Belfagor (línies 107-113), és tan repetida que la trobem en molts llocs, dels quals només n'indicaré alguns: *Sermons*, II, 11/2-9; 190-191; III, 275/14-18; V, 148-148 i en particular 146/34-149/34; i encara en l'inèdit de Clermont-Ferrand, *Bibliothèque Universitaire*, ms. 45, f. 31v; o en el de les edicions antigues *De eadem feria IV post 'Invocavit'*. Sermo II. Les línies 139-141 recorden la indicació cronològica per a la primera comunió, igual com en *Sermons*, III, 185/18-19. Una redacció poc reeixida com la de les nostres línies 144-145 resulta ben aclarida pel sermó *In festo coronae Domini*, de València, *Col·legi del Patriarca*,⁶¹ i el tema del perdó de les ofenses, present en les nostres línies 175-177, es pot llegir dins *Sermons*, III, 256/15-15. Tenim, doncs, en el primer sermó de l'apèndix I un cas de 'continuïtat sermonal', completada amb 'continuïtat estructural' i 'continuïtat doctrinal', que no semblen permetre cap dubte entorn l'autenticitat vicentina.

En tots els quatre casos anteriors (els textos publicats en l'apèndix primer),

«Cum venerit ille, arguet mundum de peccato», en la versió catalana (i en el sermó d'Onda); i «Arguet mundum de peccato», en la versió llatina. Cap d'aquestes dues fórmules no coincideix amb la del sermó del 6 de maig del 1414: «Ille arguet mundum de peccato».

58. Text de les línies 1-193.

59. Seria el núm. 6 de l'estructura d'un sermó típic de mestre Vicent, aquell que en el text d'aquest article correspon a les notes 31-40.

60. Vegeu el núm. 7 de l'estructura esmentada en la nota anterior.

61. Ja fou publicat per FAGES, *Oeuvres. Sermons* (cf. nota 20), II, 495.

la identitat amb els altres sermons vicentins es troba entrelaçada amb una llarga llista de característiques de la predicació ferreriana com són, ultra l'estructura del sermó i de les seves diverses parts, la proximitat constant al text bíblic, el sentit d'incidència en la vida cristiana, l'ús d'exemples o d'histories amb una certa càrrega de sornegueria i de complicitat faceciosa amb el públic oient (o ara, amb el lector), la proximitat a l'auditori, la incidència en la vida concreta de la localitat on mestre Vicent predicava aquell sermó, el recurs a la responsabilitat de les autoritats locals a l'hora de convertir en ordinacions municipals les tesis del predicador, l'obsessió a evitar el barreig entre membres de les tres religions, però també la defensa més que decidida, apassionada, de la convivència amb els conversos. Segurament que no seria difícil d'afegir-n'hi d'altres.⁶²

Aplicació del criteri de continuïtat als textos no vicentins

Si no m'erro, es pot afirmar dels nostres dos textos publicats en l'apèndix segon, que cercar en ells qualsevol de les característiques exposades en el paràgraf anterior és feina perduda.

Acabem de dir que un sermó de mestre Vicent presenta un conjunt d'elements d'autenticitat, entre els quals hi ha el fet de no restar en la teoria o en l'exposició purament objectiva, ans en el de cercar un impacte en tots els camps de l'àmbit personal o social concret a partir de la doctrina cristiana de fe i costums. Per contra, el primer dels sermons del segon apèndix és una exposició, gairebé diria despersonalitzada (si el tema no fos en ell mateix tan personal) dels fets de la Passió de Jesús.

Però, de més a més, com que (ni que ambdós siguin només fragmentaris) es tracta de sermons del Divendres Sant, pot ésser significativa una comparació amb els sermons vicentins autèntics per a la dita jornada.

Comencem aplicant els criteris interns d'autenticitat, anteriorment formulats, al primer dels dos: la 'continuïtat serial' manca, ja que enlloc, almenys en el text conservat, no hi ha (o no he sabut veure), cap referència a sèries de sermons de mestre Vicent. De més a més, si el lector té ocasió de comparar la introducció del que ara ens ocupa amb les dels vicentins autèntics per a la mateixa solemnitat, trobarà que mestre Vicent es refereix i accepta, ja d'entrada, el costum de no convidar l'auditori a resar l'Ave Maria, el dia del Divendres Sant, pregària que substitueix amb l'«Adoramus te, Christe...».⁶³ Ací trobem la situació contrària. El predicador, tot i

62. P.e., la inquina contra autors pagans o profans.

63. En l'estat actual dels coneixements, hi ha, si no m'erro, tres sermons vicentins del divendres sant autèntics amb datació segura i altres tants de no datables amb seguretat. Els primers són: 1. Múrcia, 10 d'abril 1411: *El sermón de la pasión de Jhesu Christo que predicó frey Vicente*

conèixer el costum al qual ens acabem de referir i d'afirmar que l'accepta, hi juga i s'enginyà a dir l'*Ave Maria*;⁶⁴ cap referència, en canvi, a l'«Adoramus te,

en Murcia..., conservat en el manuscrit de El Escorial M. II. 6, i publicat per Julián ZARCO CUEVAS, *Sermón de Pasión predicado en Murcia por S. Vicente Ferrer*, dins «La Ciudad de Dios», CXLVIII (1927), 122-147; 2. València, 21 d'abril 1413: *Sermo factus in die Veneris Sancto Valentie, XXI aprilis*, conservat en el manuscrit d'Aiora i publicat per Adolfo ROBLES SIERRA, *Cuatro...* (citat en la nota 24), 340-358; 3. Tolosa de Llenguadoc, 1416: *Ayssò és lo sermó que fetz lo reverén maestre Vicèn... on és enserida la substansa de la passió de N. senhor Jhesu Xrist*, conservat a Oxford, Merton College, ms. CCXXXVII, i publicat per Clovis BRUNEL, *Le sermon...* (citat en la nota 25), 14-53.

Els no datables amb seguretat són els següents: 4. *Sfgnese el sermón del viernes de la cruz*, conservat a Madrid, BN, ms. 4283, i publicat per Maximiliano CANAL, *Sermón del Viernes de la Cruz por San Vicente Ferrer*, Salamanca, Calatrava 1929; 5. *In die Parasceves. Sermo unicus*, en les edicions dels segles XV-XVI; i 6. el de l'edició de Joan Tomàs de ROCABERTÍ, *S. Vincentii Ferrarii... Opera Omnia...* (vegeu la nota 50), Tomus primus, València 1693, 755-776.

Suposada l'autenticitat d'aquestes sis còpies, el sermó del Divendres Sant presenta tres variants, tant en el tema bíblic com en la divisió estructural de la matèria:

a) l'any 1411, el tema bíblic era «Secundum Legem debet mori» i l'estructura del sermó quadripartida: «Segunt la ley de Dios, Jhesuchristo: 1. devía ser tomado indignamente; 2. devía ser sentenciado injustamente; 3. devía ser crucificado amargamente; 4. devía ser enterrado honradamente»;

b) l'any 1413, el tema bíblic era «Expedit unum hominem mori pro populo» (Io XVIII, 14) i l'estructura del sermó es dividia en sis punts «per quos demonstrabitur expeditia et convenientia» de la Passió: [1] refecció corporal; [2] ligació personal; [3] dampnació humanal; [4] compassió social; [5] mort corporal; [6] sepultura terrenal»; l'any 1416, tema bíblic i divisió eren els mateixos;

el text de les edicions té un tema que és variant del de 1411: «Nos Legem habemus et secundum Legem debet mori»; la divisió, en canvi, és la dels anys 1413 i 1416; aquesta situació també es dona en un volum, que tot fa suposar d'edició pirata (sense lloc d'impressió, ni nom d'impressor, ni d'editor, ni any), conservat en la Biblioteca Universitària de Barcelona, signatura 85 / 5 / 4; conté només els sermons d'una quaresma, el del Divendres Sant inclòs: *Feria VI in Parasceve, sermo unicus*. Tema: «Nos Legem habemus, et secundum Legem debet mori»; divisió en els sis extrems com els dels anys 1413 i 1416;

c) el *Sermón del Viernes de la Cruz* té tema i divisió propis: «Expedit vobis ut unus homo moriatur pro populo et non tota gens pereat» (Io XI, 50) i l'estructura és tripartita: «...son de contemplar tres articulos: el primero es de muy grandes ruegos; el segundo será de muy grandes querellas; el tercero será de muy grandes dolores».

Constatem:

a) Cap sermó dels autèntics no coneix ni el tema ni la divisió del primer sermó de l'apèndix segon.

b) Cap sermó dels autèntics no cau en el joc complicat de dir l'*Ave Maria* en la introducció bo i proclamant de no dir-la, ans ja en el del 1411 manté una posició neta i senzilla, repetida en els altres: «...pues que es día de dolor e de llanto e de amargura, yo quiero dexar el cantar de alegría e de consolación, que es el 'Ave María', e la saludación de la Virgen María; mas porque la nuestra predicación sea a Dios plazentera, digamos todos con reverencia assí: "Adoramus, te Domine Ihesu Christe, et benedicimus tibi, quia per sanctam crucem tuam rredemisti mundum"». En tant que a mi em consta, en cap cas no manca l',Adoramus te, Christe...'; en el primer sermó de l'apèndix, en canvi, sí.

Christe...» com a pregària substitutòria.⁶⁵

Tampoc no hi ha ,continuïtat estructural', car en els sermons autèntics del Divendres Sant tenim la divisió de la doctrina a exposar i la consegüent estructuració del sermó en tres, quatre o sis apartats,⁶⁶ en funció d'un planteig inicial que dóna sentit a tot el conjunt;⁶⁷ aquest aplec estructurat d'elements manca positivament en el primer dels sermons de l'apèndix i negativament (en el sentit que renuncia a proposar-los) en el segon, el qual es limita a indicar al predicador que reconti la història de la Passió de Jesús.⁶⁸ El sermó vicentí autèntic del Divendres Sant no és una contalla de fets, ans una exposició doblement temàtica: no hi ha, doncs, ,continuïtat doctrinal'.

De raons n'hi ha d'altres: per exemple, l'abundància de denominacions «Bon Jesús»,⁶⁹ que no he sabut trobar, no ja amb la mateixa abundància, ans no he pogut trobar de cap manera en els sermons autèntics. Hi podem afegir qualche detall, com és ara la referència als ,croats'⁷⁰ com a moneda usual, denominació que mestre Vicent, no recordo que usi i sí, en canvi, la de ,florins'.⁷¹ Aquestes consideracions em priven d'atribuir-li el sermó del Divendres Sant que enceta l'apèndix segon.

Quant al segon text transcrit en l'apèndix segon, puc dir que m'és descon-

64. Vegeu més avall, en l'apèndix segon, el text de les línies 3-56.

65. Cf. *ibid.*, línies 64-67.

66. Cf. més amunt el text de la nota 62.

67. Aquest planteig es troba just al mateix lliard dels sermons vicentins del Divendres Sant; copio la versió que en dóna el *Sermo factus in die Veneris Sancto, Valentie XXI aprilis*, per la seva brevetat i claredat: «Sancta et Sacrata Passio Domini nostri Iesu Christi multum differenter recitatur, et representatur ista die, et alii dies transacti, quia aliis diebus recitatur sicut res antiqua et preterita. Et ideo dicebant: ,In illo tempore, etc.'. Sed hodie per totum mundum representatur tanquam res presens, ad hoc quod corda Christianorum habeant sentimentum ad habendam compassionem et contricionem. Et ideo hodie non dicitur: ,In illo tempore', sed: ,Egressus...'.» (ROBLES SIERRA, *Cuatro...* (citada en la nota 24), 340). És temps perdut cercar aquest planteig en els dos textos de l'apèndix segon, que es limiten a formular una mena de tesi i a demostrar-la de forma més aviat despersonalitzada.

68. Apèndix II, línia 661.

69. La dita denominació es troba, almenys, en les línies 197, 213, 222, 235, 247, 309, 404, 427, 432, 437, 445, 454, 470, 474, 476, 485 de l'apèndix segon.

70. Vegeu la línia 392 de l'apèndix segon.

71. El mot ,florí/florins' és emprat almenys set vegades en els sermons vicentins publicats més avall en el primer apèndix, en les línies que hom pot trobar indicades dins la *Taula de mots catalans dels sermons de sant Vicent Ferrer*, s. v. ,florí'; hom pot veure un ús doble de ,florí/florins' en poques ratlles dins *Sermons*, I, 118, línia 31 i 119, línies 9-12; *Sermons*, III, 31, línies 3-4, 13, 15, 17; p. 61, línia 25; p. 68, línia 8-9, 12; p. 93, línia 16: tan fàcil com és de trobar ,florins', altre tant sembla impossible de trobar-hi ,croats'.

Aquesta situació contraposada entre l'ús de ,croats' i el de ,florins' també es troba en els deu sermons vicentins publicats per mi dins *Compilació...* (citada en la nota 2), 369, columna 2 (manca de ,croats') i 378, columna 2 (presència d'almenys sis ,florins').

guda l'existència d'una introducció separada del cos del sermó en el ,corpus' de sermons vicentins autèntics; em consta, al revés, l'existència de cossos de sermó sense els elements inicials (encapçalament, tema bíblic, declaració introductòria),⁷² però no la d'introduccions escadusseres. Hi ha, encara, la raó apuntada per al text anterior: igual com aquell, el nostre desemboca en una indicació, segons la qual el cos del sermó havia de consistir en una narració fàctica de la Passió de Jesús: «Recita passionem, etc.»;⁷³ i ja he dit que els sermons que mestre Vicent predicava el Divendres Sant no eren simples narracions fàctiques, ans, com els altres, exposicions doctrinals resumides en punts esquemàtics, en aquest cas, tres, quatre o sis.⁷⁴ De més a més, la cal·ligrafia semi-bastarda amb què és escrita la introducció que ens ocupa diria que és del pas del segle XIV al XV, i, doncs, anterior a les còpies escadusseres de sermons de mestre Vicent. Aquestes raons, a les quals hom en podria afegir d'altres, no em permeten de considerar autènticament vicentina la introducció a un sermó del Divendres Sant transcrita en les línies 497-661 de l'apèndix segon.

TERCERA PART. CONSIDERACIONS REDACCIONALS

A partir d'ara centrarem l'atenció en els cinc sermons autèntics publicats en l'apèndix primer, i concretament en dos de llurs punts: els de la redacció i de la transmissió dels textos.

La comparació entre els elements proporcionats pel sermó d'Onda del 24 de maig del 1413, pel sermó paral·lel del 6 de maig del 1414 i pels altres tres, permetrà de constatar detalls interessants quant a les successives reelaboracions dels sermons ferrerians.

La primera és que, a diferència del d'Onda del ms. de Barcelona, BC 477, cap dels quatre sermons nous, els del ms. de Barcelona, BC 476, no conserva

72. Set esquemes de sermó de tema escatològic, mancats dels elements inicials, es troben en el Vat. lat. 7730, ff. 105v-107v. Quant a l'existència o no d'introduccions estrictes, sense sermó pròpiament dit, en el ,corpus' ferrerià, preciso que es troben sermons, diguem-ne, equivalents, constituïts per les seccions introductòries, fins a la divisió de la matèria (núm. 7 de l'esquema), seguides de la indicació explícita del sermó concret que calia repetir a continuació (p. e., *Sermons*, IV, 63-65; 121; 123; 223-225 i encara 227). La diferència entre la solució de mestre Vicent (o del seu ,reportator') i la d'aquell sermó segon de l'apèndix segon rau en el detall que aquell dóna un sermó fet, encara que calgui encaixar, des de pàgines diverses, les seves dues parts, mentre aquest no dóna la part principal, la qual, seguint la indicació del l'autor d'aquella introducció, no seria seva, ans del predicador que en fés cas, car deixava a la seva coneguda la narració de la Passió. És aquesta segona solució la que no he trobada en el ,corpus' de sermons vicentins autèntics.

73. Vegeu la nota 67.

74. Vegeu la nota 62 (i la 65).

elements de l'encapçalament original, el que tenien les peces en els textos més primitius.⁷⁵ En aquest sentit, voldria remarcar que, tret a la *Quaresma de València del 1413* (i desconec què aportarà la Quaresma de Lleida 1414, recentment descoberta),⁷⁶ només els ms. de Barcelona, BC 477 per als sermons entre Morvedre i la sortida de Barcelona vers Mallorca el 1413,⁷⁷ i el d'Avinyó, Bibliothèque Municipale 610, quant a l'estada a Mallorca⁷⁸ permeten de remuntar-se a les sèries originals, les quals, però (altra vegada amb l'excepció de la Quaresma de València [i de Lleida?]), no són completes.⁷⁹

El fet, però, que un sermó permeti d'afirmar que pertanyia, o que ha estat tret, o que ha conservat algun element pertanyent a una sèrie primitiva (cas de l'encapçalament del sermó d'Onda), de cap manera no vol dir que presenti el text més primitiu i immediat a la predicació vicentina.⁸⁰ En aquest sentit, difícilment podria ésser més eloqüent la significació del quart dels sermons catalans (línies 774-2464), el qual, tot i haver perdut (o, potser, tot i no haver tingut mai) qualsevol referència a una sèrie i tot i no haver conservat (a diferència del paral·lel d'Onda) l'encapçalament primitiu, és un dels textos més (si no el

75. Vegeu el text corresponent a la nota 31.

76. Cf. Adolfo ROBLES, *Cuatro...* (citat en la nota 24), 312.

77. Aquests sermons són els que en la meua *Compilació...* (citada en la nota 2), es troben descrits en les pàgines 217-229, números 1-31; però numèricament aquests trenta-un textos només representen la quarta part dels que devien ésser predicats durant aquells quatre mesos, entre finals d'abril i finals d'agost del 1413.

78. Cf. Josep SANCHIS SIVERA, *Un còdice...* (citat en la nota 22), p. 41 (*Dominica XI (post Trinitatem)*) a p.48 (*Feria IV (post dominicam XXIII post Trinitatem)*): són cinquanta-quatre sermons, corresponents als quatre mesos i mig que van del 2 de setembre 1413 al 17 de gener del 1414 (cf. 41-42, nota 1), cosa que no arriba al quaranta per cent dels que hem de suposar predicats durant aquella temporada.

79. El manuscrit del Corpus Christi, tant com m'és conegut (cf. CÀTEDRA, *Sermón, sociedad...* (citat en la nota 22), 37-73 i 100-105), permet de localitzar amb major o menor certesa molts dels seus sermons en poblacions de la corona de Castella, però amb no tanta seguretat la datació, car la d'alguns només pot ésser deduïda.

80. Crec que es pot defensar, almenys com a hipòtesi versemblant de treball, confirmable o refusable mitjançant una comparació detallada, que el text de les edicions dels segles XV-XVI per al sermó que ens ocupa, és, almenys en algun punt, més acostat a la predicació de mestre Vicent que el d'Onda. Una mostra, a fi que l'afirmació precedent no sembli desprovista de base, és oferta per l'exempli' del rústic llaurador dedicat a guarir amb fregues de ceba roja: d'una banda, el lector pot veure més avall el text de les línies 1429-1461 de l'apèndix primer i constatar que no té paral·lel en el sermó d'Onda; de l'altra, recordar el paràgraf de les edicions dels segles XV-XVI en el *De eadem dominica (III post octavas Pasche). Sermo II*: «Talibus accidit sicut cuidam rustico, qui curavit se de quadam infirmitate seu inflatura quam habebat in tibia; qui, videns hoc, fecit se medicum et omnibus infirmitatibus ministrabat unam cepam assam, et execavit aliquos, qui patiebantur in oculis». Amb un tret matem dos moixons: demostrem que la versió de les edicions ha conservat elements que els *Sermons* han desestimats; i permetem de comparar el sermó català quart de l'apèndix primer, amb el text reelaborat d'aquelles edicions. Vegeu en la nota 131 un altre fragment conservat en les edicions llatines antigues, però absent de *Sermons*.

més) acostat a allò que mestre Vicent realment hauria dit en un sermó. La comparació d'aquest amb els altres, els seus paral·lels d'Onda i de les edicions dels segles XV i XVI inclosos,⁸¹ ens obliga a afirmar que, en general, els sermons que ens han arribat fins ara són resums, qui sap si d'altres resums, dels textos realment primitius, vull dir, d'aquells que realment reflectien allò que havia estat en el seu conjunt el text d'un sermó de mestre Vicent, almenys en el sentit d'allò que hi havia dit, ja que és impossible de reconstruir tots els altres detalls (moviments del cos, dicció i inflexions de veu, interpel·lacions als assistents, i tants d'altres).⁸²

La nostra comparació serà establerta només entre els cinc sermons vicentins ací publicats per primera vegada en l'apèndix I; intentar de fer-ho amb tots els altres, publicats o no, convertiria aquestes pàgines en una monografia, que certament s'ho valdria d'emprendre, però que no seria al seu lloc en la introducció al text de només cinc sermons. És molt possible que hom pugui aplicar a d'altres les constatacions fetes ací entre els cinc nostres, però no pas perquè intencionadament sigui aquest l'objectiu d'aquestes línies.

Feta aquesta salvetat, podem establir un primer fet: tots quatre sermons del ms. BC 476 han perdut tot el títol o encapçalament que podia datar i localitzar aquell sermó pronunciat, del qual l'escrit conservava el ressò; també han desestimat qualsevol referència a l'autor. L'únic que ha conservat un element del títol, aquell «...Epyphanie sermo», que encapçala el tercer,⁸³ segurament pel fet d'ésser només una resta de l'encapçalament complet, víctima de la guillotina,⁸⁴ ens mig enganya, car no és pròpiament d'Epifania ans de tres setmanes després. I si del quart en podem saber la data és perquè al començament, el text ens diu que aquell dia coincidien el diumenge quart després de Pasqua i la festa de Sant Joan ante Portam Latinam.⁸⁵ D'on es dedueix que l'interès a posseir aquells sermons no se centrava ni en el record d'una efemèrides local ni en una veneració de mestre Vicent, ans en el text dels sermons en ells mateixos, diguem en el fet que podien ajudar aquells que tenien l'obligació de fer sermons, doncs, en llur vàlua pastoral.

La conclusió a la qual acabem d'arribar és confirmada per l'observació dels tres sermons primers.⁸⁶ Si els comparem amb l'esquema d'un sermó normal

81. Vegeu la nota 57.

82. Sobre aquest extrem, vegeu les pàgines de Joan FUSTER, *L'oratoria...* (citat en la nota 42), 38-48.

83. Vegeu el títol entre les línies 386-387 de l'apèndix I.

84. Vegeu la referència inclosa en la nota 5.

85. Vegeu el text de les línies 783-791.

86. L'ur text ocupa les línies 1-773 de l'apèndix primer.

Per la comparació amb els de la *Quaresma del 1413*, l'anàlisi d'aquestes tres prèdiques permet de fer algunes observacions: a) aquests han estat reelaborats a consciència seguint un mateix patró;

establert més amunt, no sols hi trobarem la manca de l'encapçalament, ans també, salvat el punt 2, el del tema bíblic, constatarem que han resultat suprimides les parts corresponents als núms. 3, 4 i 5.; tots tres, en efecte, després del tema bíblic, no repetit, comencen directament per la 'declaració' o introducció prèvia al cos del sermó. Així, doncs, la manipulació amputadora realitzada en aquests tres sermons confirma que han estat reduïts i copiats pel seu contingut doctrinal o pastoral, com a raó predominant, si ja no exclusiva.

Intentem de fer una altra constatació i de treure'n la corresponent conseqüència. Els cinc sermons ací publicats per primera vegada ens presenten tres variants:

a) la del sermó molt primitiu i llarg o no escurçat, però que ja ha perdut les senyes d'identificació;⁸⁷

b) la del sermó ja escurçat, que però ha conservat les dades de localització i datació;⁸⁸

c) la d'aquells sermons que, tal com acabem d'assenyalar en el paràgraf anterior, han perdut dades d'identificació i han estat escurçats.⁸⁹ Això vol dir que durant un quant temps coexistiren formes diverses de sermons vicentins escadussers, de les quals en el nostre apèndix primer tenim mostra.

Ja m'he referit a la situació del sermó primer, d'una banda, format, per dir-ho amb una expressió d'Horaci, «...undique conlatis membris...», però de l'altra mancat no sols de l'encapçalament, ans d'un element tan important en un sermó vicentí, com és l'enunciat de la divisió de les parts, coses que fan impossible de comparar-lo amb qualsevol altre dels coneguts.⁹⁰

Ni que fossin cercats amb lupa, segurament pocs casos es podrien trobar en el sermonari vicentí, en què resultés tan clara la plurivalència funcional d'un mateix sermó, com resulta de la consideració del nostre segon. D'aquest, en efecte, en conec, en el moment d'escriure, set textos desenvolupats i almenys

b) han salvat gairebé tots els elements normals assenyalats més amunt com a constitutius de l'esquema d'un sermó ferreríà, tret d'un, el que en aquell esquema porta el núm. 5 (repetició del tema bíblic); no sempre s'ha salvat el núm. 9 (fórmules finals), encara que no sempre s'hagi perdut; c) les parts centrals del sermó, les 6-7-8 de l'esquema, han estat fortament reduïdes, de vegades a la mínima expressió; hom se'n convencerà comparant els fragments corresponents al núm. 6 de l'esquema, el de la declaració, indicats en la nota 35, amb els corresponents als sermons de la dita *Quaresma*, que algunes vegades no passen d'unes poques línies

87. Apèndix primer, línies 774-2464.

88. Apèndix primer, línies 774/B-2464/B.

89. Apèndix primer, línies 1-773.

90. Quinti HORATII FLACCI, *Ars Poetica. Epistola ad Pisones*, vers 3 (Q. HORACI FLAC, *Sàtires i epístoles*. Traducció de Llorenç RIBER (Fundació Bernat Metge, 23), Barcelona 1923, 123; i el text corresponent a les notes 68-71.

Quant a l'absència positiva de la divisió, vegeu la nota complementària a les línies 45-46 de l'apèndix primer.

dos en esquema (aquests darrers, els de València, Corpus Christi⁹¹ i del Vat. lat. 7730, f. 68r); aquests i les còpies llatines d'Avinyó, Bibliothèque Municipale, ms. 610, ff. 24/19r-26/21v;⁹² i del segon volum de les edicions antigues sota el títol *De eadem dominica (II post Trinitatem). Sermo V*, assumit en la de Rocabertí, II/1,373-379, segueixen el tema bíblic «Qui non diligit manet in morte», d'Io III, 14, que és part de l'epístola de la missa per al diumenge 'infra octavam Corporis Christi'. En canvi, l'exemplar de *Sermons*, II/141-148, en català;⁹³ i el de les edicions antigues, catorzè de l'apèndix afegit per Simon Berthier,⁹⁴ es troben després del tema bíblic «Condemnabunt eum morte et tradent eum» (Mt XX, 18-19), que forma part de l'evangeli del dimecres després de la segona setmana de quaresma, però no semblen correspondre a tal dia, que no té sermó propi en les edicions antigues i en té un de ben divers en la *Quaresma del 1413*.⁹⁵

Del nostre segon, col·locat sota el tema bíblic de «Omnis qui vivit et credit in me non morietur in aeternum» (Io XI, 26), corresponent a l'evangeli de la missa per al dia de la mort o de l'enterrament d'un difunt, no en conec altre cas, car el de CÀTEDRA, 277-282, en castellà, no se sap a quin tema bíblic corresponia.⁹⁶ Atès que l'esquema de tot el sermó i de cada una de les seves quatre parts és el mateix en tots els casos, em pregunto si la raó del canvi en el tema bíblic no serà l'apuntada al començament del sermó català: «Io divendres, si alguna festa no hi ha, hom deu dir la missa de la Passió de Jhesuchrist»;⁹⁷ en tal cas, devia ésser normal un tema bíblic vinculat a la Passió. El nostre, doncs, no encapçalat per un tema bíblic com el que acabem d'esmentar, no hauria estat pronunciat en divendres, ans, posem per cas, en dilluns, en què, si no hi havia altre tema, mestre Vicent predicava 'de defunctis'.⁹⁸ En el text del cos del sermó

91. Cf. CÀTEDRA, *Sermón, sociedad...* (citada en la nota 22), 54.

92. Cf. SANCHIS SIVERA, *Un códice...* (citada en la nota 21), 39.

93. El títol és *Feria VI (post dominicam IV post Trinitatem)*.

94. Aquell editor col·locà abans del sermó aquesta nota: «De quadruplici morte secundum beatum Vincentium. Et pluries in anno venit ad propositum, etc., etiam qualibet sexta feria, quando non fit de cruce. Sermo XIII».

95. Vegeu les dues notes immediatament anteriors.

96. Vegeu CÀTEDRA, *Sermón, sociedad...* (citada en la nota 22), 111-115; cal recordar que al dit sermó li manca l'encapçalament i els altres elements coneguts per l'esquema d'un sermó vicentí fins a gairebé tota l'explicació de la primera part de l'esquema: *ibid.*, 277.

97. *Sermons*, II, 141, línies 17-18; vegeu també la nota 93.

98. En la sèrie de *Sermons*, hom pot trobar advertiments com aquest: *Feria II, de defunctis*, i el restant en blanc; p. e., en *Sermons*, V, 88; un d'aquests sermons de 'Feria II' dedicats a la mort i als difunts, encara que vist des d'òptica i estructurat amb esquema ben diversos, es pot llegir en *Sermons I*, 67-75: *Feria II (post octavam Ascensionis)* (però no és 'post octavam', ans 'infra octavam', tal com hom pot comprovar repassant el seguici de sermons d'aquella setmana, que desemboca en la festa de Pentecosta en la pàgina 133); quinze dies més tard hi tornava: *Feria II (post dominicam I post Trinitatem)* (*Sermons*, I, 279-287); d'altres casos: *Sermons*, III, 219-227; 281-287; IV, 35-42;

(seria il·lustratiu d'establir una comparació detallada entre tots els textos i esquemes: seria una pedra de toc que permetria de copsar les variacions d'un ,mateix' sermó vicentí; ara parteixo de la identitat d'esquema general, sense prejutjar la del conjunt del text), tot i conservat el paral·lelisme de l'esquema, hom pot constatar qualche diferència: per exemple, el text de *Sermons*, II/141-148, és molt més escàs a l'hora d'exposar comparacions o exemples, que pràcticament només insinua: cas de l'acusació contra Susanna i de la seva innocència o el del cèlebre ,exemplum' del penjat d'una branca rosegada per les conegudíssimes dues rates;⁹⁹ assenyalem també que, en arribar al tema de la predestinació, si el nostre text remet al ,sermó de Lleida', aquell ho fa a un sermó de la vigília de Sant Andreu i a un del Sant Esperit.¹⁰⁰ Afegim que aquestes referències han desaparegut dels dos textos de les edicions antigues i del castellà.¹⁰¹

El sermó terç és dedicat als set pecats capitals. Aquest és un tema que mestre Vicent ha tocat almenys una desena de vegades des de tots els punts de vista.¹⁰²

103-107; 124; 213-215; 223-225, etc. Entre els sermons predicats a l'illa de Mallorca, trobem, per exemple, *Feria II. Sermo in loco de Polbensa. De mortuis*, Avinyó, Bibliothèque Municipale, ms. 610, f. 128/122r.

99. *Sermons*, II, 144, línies 5-7; 145, línia 23 - 146, línia 2.

100. Vegeu les línies 358-359 de l'apèndix segon.

101. *Sermons*, II, 146, línies 19-20; aquestes referències també han desaparegut de les edicions antigues i del text castellà (CÁTEDRA, *Sermón, sociedad...* (citat en la nota 22), 281-282: cal tenir en compte que les referències es troben en l'explicació de la tercera part de l'esquema, explicació que en el sermó castellà es troba en les pàgines indicades).

102. Presentaré aquests diversos enfocaments, tal com jo els conec en aquest moment: *Sermons*, I, 215-225, presenta un paral·lelisme entre els set pecats capitals i les set menes de febre; *Ibid.*, I, 279-287, exposa la comparació entre els set pecats capitals i les set sepultures de l'infern; III, 151-157, que és un sermó dedicat a sant Agustí, explica la contraposició entre les set virtuts (morals i teològals) i els set pecats capitals, temàtica repetida en les edicions antigues, vol. II, *Dominica XX post (festum) Trinitatis. Sermo VIII*, i a *Sermons*, IV, 229-234; a *Sermons*, V, 15-19, tenim el paral·lelisme entre els pecats capitals i els efectes de la llebrosia; a 145-150, l'existent entre els set pecats i els set dimonis (cf. també VI, 39-41), tema repetit en les edicions antigues, vol. I, *De eadem feria III post (dominica) Invocavit. Sermo II*; també el trobo en el ms 610 d'Avinyó, Bibliothèque Municipale, f. 173/167v i f. 255/249r (aquest és sermó d'Epifania); finalment, *Sermons*, VI, 65-67, desplega les set obres de Jesucrist clavats en creu contraposant-les als set pecats; *Sermons*, VI, 77-82 contenen el sermó de sant Jordi, sant que justament s'hauria guardat de tots i cada un dels set pecats capitals, explicació repetida en la *Quaresma*, II, 188-194, i en el vol. III de les edicions antigues: *De sancto Georgio martyre, sermo*; finalment, aquest tercer volum ofereix en apèndix un conjunt de set sermons sota el títol *Super oratione dominica contra septem vitia capitalia*, al final dels quals encara trobem unes *Comparationes et damna septem peccatorum*; recordaré que els dits set sermons són reduïts a un en el *De oratione dominicali, sermo factus*, de Barcelona, BC., ms. 477, ff. 24r-26v, ja publicat per mi dins *Sermó inèdit de sant Vicent Ferrer explicant el ,Pare nostre'*, dins «Revista Catalana de Teologia», XIV (1989 = Miscel·lània en homenatge al prof. dr. Isidre Gomà i Civit), 527-540. De més a més, hi ha fragments de qualche sermó dedicats al tema:

En els tres, pel cap baix, i en un (o dos?) resums, l'ha enfocat, tot i les diferències, sota un comú denominador, el de la lluita contra els set pecats capitals amb la consegüent promesa de premi per a qui resulti vencedor. Aquests tres són, ultra el nostre, col·locable en la setmana posterior al diumenge terç després de la festa dels Reis o Epifania, els de *Sermons*, V, 89-97, i el publicat pel professor Pedro Cátedra,¹⁰³ que, d'acord amb el tema bíblic («Qui habet aures audiendi, audi», de Lc VIII, 8), correspon al diumenge de Sexagèsima o a la setmana immediatament posterior; al mateix moment pertany el resum del Vat. lat. 7730, f. 29.¹⁰⁴

És possible que la diversa col·locació litúrgica expliqui la diferència sobretot en l'apartat sisè de l'esquema estructural d'un sermó vicentí, el de la primera declaració doctrinal del tema bíblic; en el nostre cas, atès que aquest parla de ,vèncer el mal amb el bé', subratlla que la salvació de qualsevol creatura en Déu és sempre resultat d'una batalla;¹⁰⁵ en l'altre cas, segurament davant la imminència del temps de quaresma, el predicador per terres castellanques baixava de les altures teològiques, i en la declaració subratllava la seva funció de proclamar que després del dejuni arribarien les promeses de béns celestials.¹⁰⁶ A continuació hi ha una altra diferència: només la versió castellana presenta cada una de les set parts del sermó (punt setè de l'esquema d'una prèdica vicentina).¹⁰⁷ Després, en cada cas, tot i seguir l'explicació de la lluita contra els set pecats capitals, cada un dels textos té característiques pròpies: i així, *Sermons* V,¹⁰⁸ recorda la doctrina de les quatre morts, punt central del sermó anterior; el nostre, segurament aproximant-se a la predicació real de mestre Vicent, ha conservat fragments dialogats;¹⁰⁹ la versió castellana, abreuja significativament l'explicació dels

Sermons, III, 32, o en el volum II de les edicions antigues, *Dominica XV post {festum} Trinitatis. Sermo I*, presidit pel tema «Quaerite primum regnum Dei...».

103. El català és encapçalat només per *Feria III*, però segueix el de *Dominica in Sexagesima* (81-88) i, doncs, fou predicat un dimarts després del dit diumenge; el castellà duu aquest encapçalament: *Sermón que fabla cómo se deven vencer los siete pecados capitales* (CÁTEDRA, *Sermón, sociedad...* (citat en la nota 22), 525) i l'única cosa que permet de col·locar-lo en la setmana de Sexagèsima és el tema bíblic de Lc VIII, 8, ja indicat.

104. El mateix prof. CÁTEDRA, *ibid.*, 37, informa del primer dels esquemes conservats en el manuscrit de València, Col·legi del Corpus Christi, al qual suposa el tema bíblic acabat d'assenyalar; del text del sermó només diu que comença: «...et modo veniamus ad quartum...», sense que sapiguem quin és aquest punt quart; cal suposar que aquest ,quartum' és el ,vitium invidiae'.

105. Aquesta és com una tesi, formulada amb les paraules següents: «...eternal ordinació fou en lo consistori de la sancta Trinitat, que jamás neguna creatura no pogués entrar en paradís, sinó per victòria de bataylla...», línies 391-393 de l'apèndix primer.

106. CÁTEDRA, *Sermón, sociedad...* (citat en la nota 22), de 525, línia 11, a 526, línia 56.

107. *Ibid.*, 526-527.

108. *Sermons*, V, 91, línies 4-34.

109. Vegeu les línies 479-482, 666-669, 767-769 de l'apèndix primer.

darrers pecats¹¹⁰ (en aquest sentit, el nostre, si no m'erro, ha conservat un notable equilibri).

El quart dels nous sermons catalans es presenta de forma considerablement unitària: unitat de funció litúrgica com a homilia de la missa del diumenge quart després de Pasqua o d'un dels dies de la mateixa setmana; unitat de tema bíblic, el de Io XVI, 8, pertanyent a l'evangeli del dit diumenge, encara que amb tres variants;¹¹¹ i unitat d'esquema, a partir de les deu frases que el predicador trobà en el Salm XLIV, 15-20, i que hom pot llegir engrunades més avall, per clàusules, en les línies 954-1015. Aquest és el substrat unitari, subjacent als quatre sermons i als dos esquemes, que se'ns n'han conservat.

Els sermons, col·locats en gradació quantitativa per longitud, s'ordenen de la forma següent: el de la Biblioteca de Catalunya, ms. 476, ff. 136v-153v, predicat el 6 de maig del 1414; el de les edicions antigues, segon per al nostre diumenge;¹¹² el predicat a Onda el maig del 1413, conservat a Barcelona, Biblioteca de Catalunya 477, ff. 18r-20r;¹¹³ i el que forma part del grup de sermons catalans de la Seu de València i ja publicat dins *Sermons*, VI, 97-100. De més a més, s'ha conservat en dos esquemes: el del volum del Col·legi del Corpus Christi i el del Vat. lat. 7730, f. 56.¹¹⁴

Sense cap mena de dubte, l'aspecte més interessant dels quatre textos esmentats és la més que considerable diferència entre el text conservat en el manuscrit 476 de la Biblioteca de Catalunya i el dels altres tres. Em limitaré, doncs, a esbrinar-la més de prop. La comparació serà realitzada entre els dos textos publicats en el nostre apèndix primer, línies 774-2464; les diferències entre el d'Onda i el de les edicions antigues, tot i ésser real, no és substantiva.¹¹⁵ La comparació seguirà els passos de l'esquema de sermó vicentí formulat més amunt en aquestes pàgines introductòries.¹¹⁶

110. Cf. CÀTEDRA, *Sermón, sociedad...* (citad en la nota 22), 532-533, on en quaranta-una línies és exposada la doctrina relativa als tres darrers vicis, quan l'explicació del primer (527-528) s'havia allargat fins a seixanta.

111. Vegeu la nota 57.

112. El col·loco en segon lloc, perquè ha conservat elements que, en canvi, han desaparegut dels dos textos que segueixen, com el paràgraf transcrit en la nota 79; en notes posteriors en donarem alguna altra mostra.

113. Vegeu la descripció d'aquest manuscrit en el meu *Compilació...* (citada en la nota 2), 220, núm. 8.

114. Quant a l'esquema del manuscrit del Corpus Christi, vegeu CÀTEDRA, *Sermón, sociedad...* (citad en la nota 22), 50, CC62. L'esquema del Vat. lat. 7730, f. 56, dissimula la divisió 'per clàusules' i la transforma en deu frases mnemotècniques com les que són habituals en els sermons ferrerians.

115. Vegeu la nota 112.

116. Vegeu el text d'aquesta introducció corresponent a les notes 31-40.

En el núm. 1 o encapçalament, l'avantatge és ben clara a favor del text d'Onda; tant com aquest l'ha conservat íntegre,¹¹⁷ l'altre l'ha perdut completament.

El tema bíblic presenta en els nostres dos sermons dues de les tres variants: «Cum venerit ille, arguet mundum de peccato», diu Onda i amb ell *Sermons VI*: en canvi, el del 1414 i amb ell els dos esquemes de València, Corpus Christi, i del Vat. lat. 7730, f. 59, abreugen: «Ille arguet mundum de peccato»; el de les edicions antigues, encara escurça més: «Arguet mundum de peccato».¹¹⁸ De més a més, la petita explicació complementària, que a Onda es limita a dir que el sermó fou predicat entre setmana (currentis dominicae'),¹¹⁹ en l'altre ens dóna l'explicació que ha permès de datar-lo amb precisió el 6 de maig del 1414.¹²⁰

Els números 3, 4, i 5 de l'esquema són equivalents en ambdós textos.¹²¹

Les diferències importants ja compareixen en el núm. 6, introducció o declaració inicial. Quantitativament, la diferència és clara: el text del 1414 té 147 línies,¹²² reduïdes a 36 en el del 1413.¹²³ La doctrina també és diversa: aquest es limita a presentar Jesús com a jutge escatològic; aquell, en canvi, el presenta com a reformador o corrector, i li dedica un raonament, amb premissa i conseqüència: qui s'aventura a corregir un altre, ha d'estar net d'allò que pretén corregir; tractant-se de reconduir pecadors, ningú no hi és capacitat com Jesús, car només Ell ha estat sens pecat (fins i tot ho diu sant Agustí,¹²⁴ que en veia arreu).

Una contracció semblant es troba en l'apartat núm. 7: el text del 1413 es limita a assenyalar globalment el Salm XLIX, 16-20, mentre que el del 1414, presenta el sentit correctiu de cada una de les deu frases, que presidiran el desplegament de tot el sermó, i en dóna la traducció catalana.¹²⁵

I heus-nos arribats al cos de la prèdica, que ja acabem de saber dividida en deu apartats:

el primer, presidit per la interpel·lació bíblica: «Quare tu enarras iustitias

117. Cf. el text de les línies 774-777.

118. Vegeu les notes 57 i 111.

119. Vegeu la nota 32.

120. Vegeu el text de les línies 783-794.

121. Vegeu el text de les línies 795-805.

122. Són les que van de la línia 806 a la 953.

123. És el que es troba en les línies 806/B-830/B i 843/B-853/B.

124. Vegeu el text de les línies 816-821.

125. El text de tot aquest apartat núm. 7 és el de les línies 854-1015; el de la traducció catalana dels versos sàlmics és el de les línies 995-1008. En l'aparat de fonts a aquestes línies he transcrit la traducció d'aquests versos en la *Bíblia valenciana* impresa el 1476; la semblança és tan frapant, que no em puc estar de repetir la pregunta de si el redactor del sermó de mestre Vicent del 1414 no tingué als ulls un text català que després fou base per a l'edició: era la traducció de fra Bonifaci Ferrer, germà de mestre Vicent?

meas?»), a Onda fou dedicat a insistir, en un text de quaranta-sis línies, en l'obligació municipal d'evitar la convivència dels cristians amb els no cristians; un any més tard, en canvi, el predicador s'encarava amb la ,iniustitia domino-rum' i es rabejava traient al sol els drapets bruts dels mals administradors de justícia, insistint en l'obligació d'atendre els clams dels pobres amb objectivitat i promptitud, car, deia, que per un dia o una hora que un administrador de justícia fes esperar un pobre o una vídua «nostre Senyor Déus te farà estar mil anys a la porta de paradís, que nunca entraràs»; dedicava al tema cent cinquanta-tres línies;¹²⁶

el segon aprofitava la frase: «Quare assumis testamentum meum per os tuum». La paraula bàsica és ,testament', i mestre Vicent no té cap dubte que significa sobretot la Nova Aliança, que ha substituït la Vella o Antiga;¹²⁷ a Onda dedica quaranta-set línies a estigmatitzar el fet de jurar en fals damunt la Bíblia; un any més tard, el raonament és més ric i ocupa tres-centes vint-i-quatre línies:¹²⁸ el Nou Testament espiritualitza les promeses de l'Antic; el predicador, en conseqüència, impulsa els jueus a acceptar el Nou. Per contra, la simonia és una forma clerical de retorn al Vell Testament, materialitzant (per una aparent compra-venda, almenys) els béns del Nou; més en concret, és directament atacada la dita materialització entorn la missa, amb la crítica potser més dura dedicada a la forma com de fet eren enteses i practicades les ,misses de sant Amador'; dins aquesta crítica, el predicador ataca el sentit d'automatisme que hom donava a l'efecte de les dites misses, amb l'exemple del rústic (castellà?) que es feia passar per metge i pretenia guarir tota malura amb fregues de ceba roja;¹²⁹

el terç gira entorn de la frase «Tu vero odisti disciplinam» i se centra tot ell en la ,disciplina', tant si és entesa en el sentit propi de batre's amb deixuplines com en el més general de penitència. Onda s'ocupa en quaranta-tres línies només del sentit primer i surt en defensa d'aquella pràctica tan específica de la Companyia de mestre Vicent, que ocasionà una lletra de Jean Charlier de Gerson al nostre sant i un tractat del mateix autor criticant la dita pràctica.¹³⁰ Un any després la defensa era repetida, àdhuc encarant-se amb la qüestió derivada, la de la licitud de la deixuplina de preveres; després s'encarava amb el sentit general de la penitència en la vida cristiana, i dels seus sis raigs; tot plegat ocupava cent

126. Vegeu el text de les línies 954-1179; la frase transcrita pertany a les ratlles 1123-1125.

127. Vegeu en particular el text de les línies 1190-1192 o 1183/B-1188/B.

128. Són les línies 1179-1502 de l'apèndix primer.

129. Vegeu més avall les indicacions relatives al sisè dels ,eximplis', que és justament el d'aquell rústic; vegeu també, més avall, la nota d'aparat de fonts a les línies 1304-1306 de l'apèndix primer.

130. Vegeu les informacions aplegades en la nota complementària a l'edició del text corresponent a les línies 1528-1547.

cinquanta-quatre línies;¹³¹

el quart repeteix el «proiecisti sermones meos retrorsum»; quantitativament, potser és la secció, en la qual la diferència entre els dos textos és més reduïda:¹³² quaranta-dues línies a Onda, seixanta-una, un any sobre. A Onda, tota l'atenció es concentrà en el capteniment del cristià dins el temple, segurament intentant de corregir l'ús de ballar-hi, menjar-hi i beure-hi amb motiu dels casaments;¹³³ un any després, mestre Vicent demanava de portar a la pràctica les indicacions que hom havia pogut escoltar en el sermó, adreçades no sols als cristians individuals, ans també (i potser sobretot) als regidors de la vila, als quals requeria de publicar ordinacions públiques que evitessin la convivència entre cristians i infidels: «nunqua serà bo christià lo qui és vehí de juheu»;¹³⁴

131. És el text de les ratlles 1503-1657 del primer apèndix. La comparació entre els textos de les dues columnes indica que tota l'explicació dels sis raigs o pues de la penitència ha desaparegut del sermó d'Onda; en canvi, se n'ha conservada una mínima part en les antigues edicions llatines, les quals diuen així: «...disciplina facta est ad similitudinem stelle habentis radios. Ita recte est de penitentia, habet enim sex radios. Primus est cordis contritio. Secundus est emendandi propositum. Tertius oris confessio. Isti radii sunt multum pungentes ad modum discipline. Ista disciplina penitentiae non debet esse ociosa alicui, quia de magno peccatore inimico Dei, facit iustum et amicum et filium Dei. Ideo apostolus: In disciplina perseverate, tanquam filiis vobis se offert Deus, ad Hebreos, XII», *De eadem dominica (III post octavam Pasche). Sermo II.*

132. El text més breu, el d'Onda, equival a una mica més de dues terceres parts del més extens; en cap altre dels deu apartats del nostre sermó no es repeteix una proporció com aquesta.

133. Vegeu el text de les línies 1672-1679; cal suposar que l'església parroquial d'Onda no devia ésser gaire gran i que les dites safranades i xeflis tindrien per marc la mateixa nau (o naus, si el temple en tenia més d'una); l'única cosa que puc dir de l'església parroquial d'Onda és que, segons Pascual MADÓZ, *Diccionario Geográfico-estadístico-histórico de Alicante, Castellón y Valencia*, Tomo II, València, Edicions Alfons el Magnànim 1987, 75, columna 2, el 1727 l'antiga fou substituïda per una de nova; per a la situació anterior, cal referir-se a Vicente GARCIA EDO, *Onda en el siglo XIII. Notas para su estudio*, Onda, Ajuntament 1988; jo, almenys, no puc respondre a la pregunta de si l'església parroquial era, l'any 1413, la de la Sang, la denominació de la qual sembla tenir, si no m'erro, relació amb una homònima confraria nascuda del pas de sant Vicent; si la parroquial hagués estat la de la Sang, segurament només hauria tingut una nau.

En esglésies més grans, en les quals els espais no es limitaven a la nau, la dita utilització d'un espai de l'església per a les celebracions populars sembla que era normal; aquest extrem consta per a la catedral de Girona, en la qual l'any 1396, hom defensava que un cert edifici annex no fos transformat en Sala Capitular perquè, entre d'altres usos, tenia aquest: «...dicta domus fuit et est ad honorem, commodum et servitium, nedum ipsius ecclesie, sed civitatis Gerunde et omnium aliorum, tam clericorum quam laycorum, in helemosinis dandis, in pactis tractandis, in nuptiis et in pluribus aliis bonis et piis operibus, omnibus est communis», ed. PERARNAU, *La donació de la biblioteca d'Arnau des Colomer i la fundació de la 'Libreria Sedis' de Girona (1397-1411)*, dins «Arxiu de Textos Catalans Antics», II (1983), 237, núm. 8; en ambdós casos, ben contemporanis, trobem subjacent la idea, popularment compartida, que l'església és autèntica casa del poble cristià, en la qual aquest pot celebrar les seves reunions, àdhuc festives, reunions que fàcilment desembocaven en abusos.

134. Vegeu el text de les línies 1699-1700.

en el cinquè trobem el retret bíblic: «Si videbas furem currebas cum eo», resumit com a ‚avaritia cupidorum’, i concretat en la usura o el préstec a interès.¹³⁵ En ambdós textos, mestre Vicent clama contra el subterfugi de practicar-la servint-se de jueus o de moros com a intermediaris. El sermó del 1414, de més a més, s’encara amb el fons doctrinal: si l’Antic Testament permetia als jueus de practicar la usura envers els gentils no era pas perquè la usura fos lícita en ella mateixa, ans, com Lot en oferir les seves filles, per no caure en mals pitjors: «tanta era la avarícia entre los juheus e entre los fills de Israel, e los deutes ques fahien, que per quitar e per exir dels deutes, venien los fills»;¹³⁶ ens ho explica un text de cent quaranta-una línies, resumit en un de cinquanta-nou;¹³⁷

l’apartat sisè es basa en «cum adulteris portionem tuam ponebas» i es resumeix en la ‚immunditia luxuriosorum’.¹³⁸ De fet, a Onda mestre Vicent va insistir en el pecat d’adulteri i en l’obligació dels jurats a no tolerar-lo, si era públic; vint-i-cinc línies bastaven. Un any més tard se centrà en les dues paraules-clau de la frase bíblica: ‚adúlters’ i, sobretot, ‚porció’, basant-se en la qual explica les deu formes com es pot entendre o practicar la deshonestedat; particularment explícits són els paràgrafs terç¹³⁹ i desè,¹⁴⁰ dedicats respectivament als ulls i a les vestidures; tot plegat, cent quaranta-cinc línies;

el setè és: «Os tuum abundavit malitia», concretat en ‚blasphemia iracundorum’.¹⁴¹ La versió d’Onda és tan coherent com un sil·logisme: la blasfèmia és

135. És el text de les línies 1719-1864.

136. Línies 1834-1839.

137. El sermó d’Onda, predicat, com sabem, l’any 1413, ens fa suposar que si mestre Vicent considerà almenys convenient de clamar contra el préstec a interès, alguna cosa hi devia haver. Faré remarcar, així mateix, que un segle just abans, amb motiu de la visita pastoral realitzada pel bisbe Francesc de Paholac l’any 1313, ningú no féu cap indicació de pràctiques usureres en la població, en un moment en què era normal de caure-hi (cf. ATCA, XIV (1995), 344-347); l’acta de la dita visita pastoral a Onda es pot veure en el llibre de M. Teresa GARCÍA EGEA, *La visita pastoral a la diòcesis de Tortosa del obispo Pabolac, 1314* (Història i Documents), Castelló, Diputació de Castelló 1993, 234. Cal, certament, tenir en compte que durant aquell segle el préstec a interès degué créixer moltíssim, no sols en quantitat, ans encara en la necessitat d’amagar-se sota d’altres formes, car es convertí en un gran problema teòric, també entre nosaltres, tal com hom pot veure en els estudis de Josep HERNANDO I DELGADO, *El tractat de Ramon Saera sobre la licitud del contracte de venda de violaris amb carta de gràcia* (s. XIV), dins «Arxiu de Textos Catalans Antics», VII-VIII (1988-1989), 241-253; i *El contracte de venda de rendes perpènyes i vitalícies (censals morts i violaris), personals i redimibles (amb carta de gràcia). El tractat d’autor anònim Puchriores allegationes super contractibus censualium (segle XIV). Edició i estudi del text*, ibid., XI (1992), 137-179, amb la bibliografia allí indicada.

138. Vegeu el text de les línies 1865-2010.

139. Línies 1918-1955.

140. Línies 1988-2010.

141. És el text de les línies 2011-2145.

com trossejar Déu, i, doncs, un pecat gravíssim; la gran ocasió de blasfèmia és el joc; per tant «que tafureria no s'i sostingue in villa»;¹⁴² el text només ocupa cinquanta-dues línies. L'altre sermó insisteix en la gravetat del pecat de blasfèmia amb exemples de l'Antic Testament; descriu la pràctica de la blasfèmia no sols en el joc, sinó també en d'altres ocasions que la banalitzaven; i, com a Onda, acaba insistint en les obligacions dels regidors de vila al respecte; són cent trenta-cinc línies;

el vuitè s'agafa a la frase: «Et lingua tua concinnabat dolos» i la resumeix en la ,*fraudentia negotiorum*»;¹⁴³ aquesta seria com un duet de cantaires (,con-canere': línies 2150-2153) entre comprador i venedor, en el qual cada un compe-teix a enganyar més l'altre; Onda hi dedica quaranta-set ratlles; un any més tard, la pugna per l'engany resultava més llarga i, sobretot, era contraposada a l',*eximpli*' del mercader consciencios;¹⁴⁴ tot plegat, cent-una línies;

el novè gira entorn l'«*adversus filium matris tuae loquebaris*» i es concreta en l',*obloquentia occiosorum*'.¹⁴⁵ A Onda aquesta xafarderia de desvagats, explicada en trenta-una línies, s'estenia fins al mateix dimoni, el qual també hauria xafardejat, inútilment, entorn el Compromís i la Sentència de Casp;¹⁴⁶ un any més tard, el tema s'oblidava dels problemes de Casp i tornava a ésser el de sempre: el xafardeig dels desvagats de diumenge, asseguts «en los banchs de les carreres»,¹⁴⁷ que retallen tothom qui passa (i mestre Vicent es supera ell mateix en la vivesa d'aquesta descripció); després en subratlla la gravetat: «*maior furt e maior peccat és del furt que fa la lengua que no lo furt que fa la mà*»¹⁴⁸ i en treu la conseqüència de l'obligació de restituir la fama: són cent vint-i-quatre línies;

i finalment el desè i darrer s'encara amb l'«*Adversus filium matris tuae ponebas scandalum*», resumit com a ,*desistentia indevotorum*'.¹⁴⁹ En ambdós textos, la paraula clau és el ,*scandalum*', del qual àdhuc el text d'Onda conserva la paraula catalana: ,encepegall' (línia 2375/B). Però a Onda, aquesta traveta era el mercat dels diumenges o de les festes anyals, com el de l'Ascensió, de celebració imminent; un any després, era la marginació a què els cristians vells

142. Línies 1215/B-1216/B.

143. És el text de les línies 2146-2246.

144. Vegeu més avall l',*eximpli*' núm. 7, després del subtítol *Els exemples*.

145. És el text de les línies 2247-2370.

146. Vegeu sobre aquest tema la nota complementària al text de les línies 2265-2267.

147. Línies 2258-2259 de l'apèndix I.

148. Línies 2339-2341 del mateix apèndix.

149. Vegeu el text de les línies 2371-2457. Quant al de les ratlles 2378/B-2386/B, MADOZ, *Diccionario...* (citat en la nota 133), 75, col. 2, informa que encara en el seu temps el mercat d'Onda era el dijous: s'explica, doncs, la insistència del predicador davant la imminència d'aquell mercat, que una setmana després (el primer de maig) amenaçava de desballestar altre cop la celebració litúrgica o el sentit d'una festa cristiana.

condemnaven els conversos (i de retruc el mateix Jesucrist i la Mare de Déu, que també foren jueus); mestre Vicent, per contra, propugnava que els cristians antics s'esforcessin positivament a integrar-los en els camps religiós (que les cristianes acompanyin les converses a l'església), familiar (que els donin en matrimoni fills i filles) i ciutadà (que hom els encomani càrrecs de responsabilitat en la vila).

I així hem arribat a les línies finals del sermó.¹⁵⁰ Em comunica el dr. Vicent Garcia Edo que el mercat d'Onda era els dijous perquè, segons la *Carta de poblament* del 1248, era població regida pels *Furs de València* i, d'acord amb aquests (rúbrica *De fires e mercats*), el dia de mercat era el dijous. No cal dir com li agraeixo la informació! Remarcaré només que tant com el del 1414 fallava per manca d'encapçalament, coixeja ací per manca d'elements finals propis del sermó d'aquell dia (el de les línies 2458-2460 és ,de communi'). En canvi, les línies finals d'Onda són les que corresponen a un sermó com el precedent: l'autor hi dóna per explicat o demostrat allò que l'evangeli del diumenge anunciava.

El fet de tenir a les mans dues versions d'un mateix i idèntic esquema de sermó per al mateix i idèntic moment litúrgic ens permet de copsar amb concretesa com en podia ésser de divers un sermó vicentí cada vegada que era pronunciat. Hi influïen les circumstàncies generals, com ho demostra la referència al Compromís i a la Sentència de Casp en el sermó d'Onda, referència que un any més tard ha desaparegut completament, ni que fos pel detall que ja en feia gairebé mig que el perill, que un any abans podia representar Jaume d'Urgell per a Ferran d'Antequera, el rei de mestre Vicent, havia estat vençut¹⁵¹ i era empresonat sense possibilitat de refer-se i, doncs, el perill arraconat; hi influïen les circumstàncies locals, com la referència a la celebració de mercat en alguna festa anyal (cas de l'Ascensió), a Onda.

I una, de moment, darrera constatació, deduïda de la presència de Compromís i Sentència de Casp en el sermó d'Onda i de la seva absència en el d'un any després. El text dels sermons que constituïa les sèries (en el nostre cas la del darrer viatge de mestre Vicent de València a Barcelona, del 1413, a la qual pertanyia inicialment, i d'on fou copiat el sermó d'Onda) segurament devia ésser reelaborat, retallat i redactat de forma definitiva molt poc després d'ésser pronunciat: només que ho hagués estat mig any més tard (maig-darrers d'octubre), no hi hauria figurat la justificació de Casp, perquè el partit competidor de Ferran d'Antequera ja no representava cap perill.

Però, d'altra banda, el text d'aquest sermó d'Onda no coincideix plenament

150. Línies 2458-2464.

151. Recordem que Jaume d'Urgell es rendí i reté a Ferran d'Antequera el 31 d'octubre del 1413.

amb el de les edicions antigues; i això obliga a formular qualche pregunta, com és ara: quantes versions de cada sermó hi hagué, sortides del mateix cercle de mestre Vicent? Més encara (i subratllo que és una simple pregunta) hi ha (o hi hagué) sèries de versions amb personalitat individuada, o, per contra, allò que cal preguntar, perquè qualsevol altra pregunta potser no té sentit, és quantes versions tenim, 'de facto', de cada sermó de mestre Vicent?¹⁵²

Els exemples

En els darrers decennis, diversos estudiosos han posat la seva atenció en un dels elements redaccionals que més contibuïren en el seu moment a augmentar l'interès de la predicació vicentina i, prop de sis segles després, més contribueixen encara a la seva popularitat: els 'exemples/eximplis'.¹⁵³

Cal una precisió: no compto entre els exemples allò que només són resums de narracions bíbliques, com la de la casta Susanna, basada en el llibre de *Daniel*, XIII, 1-64, i sintetitzada en les línies 249-258 del primer apèndix; la raó no em sembla difícil de veure: quan, per exemple, en el sermó del 6 de maig del 1414, mestre Vicent dóna entenent que la usura envers els 'goyim' era permesa als jueus en l'Antic Testament no pas perquè fos bona en ella mateixa, ans només a fi d'evitar mals pitjors i ho demostra amb un cas paral·lel, el de Lot i les seves filles,¹⁵⁴ ell necessita un cas com aquest a fi de demostrar que les coses són així

152. La meua pregunta seria, en aquest moment, la de si les sèries (per exemple, fins ara la més clara podria ésser la de la *Quaresma del 1413*) segueixen paradigmes completament (i insistiria en aquest adverbí) unitaris o idèntics per a tots els sermons.

153. Tots els autors que darrerament han estudiat els sermons de mestre Vicent han dedicat una atenció particular a les semblances i exemples per ell utilitzats: Martí de RIQUER, *Història de la literatura catalana, Part Antiga*, volum II, Barcelona, Editorial Ariel 1964, 424-429; Joan FUSTER, *L'oratória...* (citat en la nota 42), 91-122; després arribaria l'article de Vincent ALMAZAN, *L'exemplum chez Vincent Ferrer*, dins «Romanische Forschungen», LXXIX (1967), 288-332, limitat, com els dos anteriors, als materials proporcionats per publicacions de peces escadusseres, per la *Quaresma del 1413* i pels dos primers volums dels *Sermons*. Darrerament, amb més base textual, han tornat sobre el tema, Tomàs MARTÍNEZ I ROMERO, en l'estudi introductori a *Sant Vicent Ferrer. Sermons* (L'Estel, 13), València, Eliseu Climent editor 1993, 29-31, i CÀTEDRA, *Sermón, sociedad...* (citat en la nota 22), 195-219.

Sobre la vigència contemporània dels casos concrets, verídics o inventats, en un altre gran escriptor com Francesc Eiximenis, hom pot veure la compilació dels seus *Contes i faules*. Text, introducció, notes i glossari de Marçal OLIVAR («Els Nostres Clàssics», 6), Barcelona, Editorial Barcino 1925, 170 pp.; però, si no m'erro, cap de les contalles aplegades en aquest volum no coincideix amb els 'eximplis' de mestre Vicent en els sermons ací publicats.

Sobre la literatura d' 'exemples' en l'Edat Mitjana, hom pot veure la síntesi de C. BREMOND, J[acques] LE GOFF, Jean-Claude SCHMITT, *L'exemplum* (Typologie des sources du Moyen Âge occidental, fasc. 40), Turnhout, Brepols 1982, 168 pp.

i, doncs, que intenta de convèncer-los de doctrina sòlida i ben cristiana; quan, en canvi, en parlar de les misses de sant Amador, se serveix del cas del rústic que pretenia d'haver trobat en les fregues de ceba roja un remei universal, el dit cas entra en el discurs no pas des de dintre i per exigència de l'exposició doctrinal, ans només com una forma que ajudi l'auditori a entendre la doctrina que els proposa.¹⁵⁵

Em limito, doncs, a recordar aquests ajuts pedagògics presents en els nostres sermons.

Els exemples pròpiament dits són els set següents:

1. el diable que a la porta de l'església restituïa la vergonya;¹⁵⁶
2. la filla ingrata al pare i per això castigada;¹⁵⁷
3. el fill que perdonà la mort del pare i fou premiat per Déu;¹⁵⁸
4. l'home esbalçat i penjat d'una arrel, rosegada per dues rates;¹⁵⁹
5. l'home criminós que s'ufanava de la seva mort;¹⁶⁰
6. el rústec tornat metge, que tot ho volia guarir amb fregues de ceba roja;¹⁶¹
7. el mercader consciencios.¹⁶²

La primera constatació és que només un d'aquests set exemples és conegut de dos dels autors que se n'han ocupat, el del núm. 4, reportat tant per Almazán com per Catedra; i que només un altre és conegut d'Almazán, el del núm. 6. Això deu voler dir que som lluny de posseir un inventari complet dels exemples

154. Hom pot llegir en les línies 1784-1854 de l'apèndix primer el raonament basat en la narració bíblica relativa a Lot i a les seves filles, de Gen XIX, 1-29.

155. Vegeu més avall la nota 161.

156. Hom pot llegir aquest 'exempli' en les línies 32-44 de l'apèndix primer; de més a més, hom pot trobar altra informació tant en la nota d'aparat de fonts com en la complementària a les dites línies.

157. Aquest exempli és narrat en les línies 76-90 de l'apèndix primer; hi ha més informació en les corresponents notes tant de l'aparat de fonts com del de les complementàries a les mateixes línies; també pot trobar un 'exempli' contrari, d'una bona filla, a *Quaresma del 1413*, II, 16.

158. El text d'aquest 'exempli' és a les línies 181-188 del primer apèndix; més informació, en la nota de l'aparat de fonts i del de les complementàries a les mateixes línies.

159. Aquest exempli és narrat en les línies 281-288 i completat en les notes de l'aparat de fonts i del de les complementàries a les mateixes línies; i és integrat en l'inventari d'ALMAZAN, *L'exemplum...* (citada en la nota 153), núm. 163; diria que n'és una variant el d'«aquell que en una barca avallava per un flum», recontat per Arnau de VILANOVA en la *Lliçó de Narbona* (BATLLORI, «Els Nostres Clàssics», 53), Barcelona 1947, 152, línies 4-15.

160. Vegeu el text de les línies 370-373.

161. La narració es troba en les línies 1429-1461; n'hi ha més notícies en la nota complementària a les mateixes línies; es troba en l'inventari d'ALMAZAN, *L'exemplum...* (citada en la nota 153), núm. 160.

162. Vegeu el text de les línies 2214-2232; i completeu-lo amb la nota de l'aparat de fonts a les mateixes línies.

pròpiament dits, realment utilitzats per mestre Vicent Ferrer.¹⁶³

L'altra és que els ,exemples' han desaparegut de dos dels sermons vicentins ací publicats: del tercer i de la versió llatina del quart, que és el sermó d'Onda. El fet que el darrer sermó esmentat hagi prescindit dels dos exemples, que hom pot llegir en el text català, justifica la pregunta de si el treball de reducció textual practicat pels reportadors no consistí, entre d'altres extrems, a bandejar de les versions ,definitives' dels sermons, presumiblement destinades a un usuari que havia de predicar, tot allò que no fos exclusivament doctrina aplicable en tota circumstància i d'utilitat en qualsevol país; però la resposta no pot ésser taxativa, car, tal com hem dit més amunt, el text llatí ,definitiu' ha salvat almenys un mínim d'algun exemple, desaparegut dels textos catalans.¹⁶⁴

Desestimada, doncs, la llei general de la supressió, sí que em sembla clar que en les redaccions definitives hi fou eficaç una voluntat reductora dels exemples, voluntat que en algun moment arribà a la supressió pura i simple.

Fos la que fos la causa de l'exclusió, el fet és que només tres (el primer, el segon i el quart) dels sermons ací publicats per primera vegada inclouen exemples; i que cinc dels set exemples eren fins ara desconeguts.

L'aplicació política

El text català del sermó quart de l'apèndix primer ha conservat nombre d'interpel·lacions als regidors d'una vila, que hom pot veure fàcilment en les línies indicades més avall després de la paraula ,regidor' en la *Taula de mots dels sermons de s. Vicent Ferrer*. Mitjançant les dites interpel·lacions, el predicador pretenia d'influir en sentit que ell considerava obligatòriament cristià damunt la vida col·lectiva d'una població mitjançant ordinations, que els regidors podien i estaven obligats a promulgar. Tenim, doncs, que la repercussió política d'un sermó vicentí no sols no ha d'ésser desestimada, ans ha de formar part de l'estudi d'aquella predicació.

En abstracte, en intentar d'esbrinar l'influx que els sermons de mestre Vicent pogueren tenir en el camp polític, hom es podria plantejar tres hipòtesis:

1. en la política pontifícia¹⁶⁵

163. Les successives compilacions d'exemples vicentins o la indicació bibliogràfica d'allò que hom n'ha publicat es troba més amunt en la nota 153.

164. Vegeu més amunt, la nota 79; també la nota 131, encara que en aquesta darrera no es tracti d'exemple.

165. Potser el cas més clar en aquest sentit fou el sermó predicat a Perpinyà pels Reis del 1416, acompanyant la sostracció d'obediència en relació a Benet XIII, proclamada per Ferran d'Antequera per als regnes i terres de la corona catalano-aragonesa; n'ha restat un resum, si no oficial, almenys oficiós, en la lletra de la reina vídua de Martí l'Humà, Margarida de Prades, al seu oncle,

2. en la política reial¹⁶⁶
3. en la política municipal.

Fins i tot hi hauria algun camp mixt, com és ara el del capteniment envers els jueus, en el qual conflueixen, en graus diversos, tots tres camps.¹⁶⁷

En realitat, tinc la impressió que difícilment deuríem trobar alguna aplicació que fos, clara i neta, limitable a només un dels camps esmentats.

Però els sermons ací publicats, i en concret, les dues versions del del quart diumenge després de Pasqua, només permeten d'encarar-se amb la possible traducció dels sermons de mestre Vicent en la política municipal; ja sé que ens podem preguntar si mestre Vicent s'hauria encarat amb els regidors de la fins ara desconeguda vila de la manera que ho féu i que veurem de seguida, si l'any 1414 no hagués tingut les espatlles guardades i ben guardades tant per part de Benet XIII com per la de Ferran d'Antequera. Però el text, tal com el tenim, només ens permet d'entrellucar quelcom de l'impacte d'un sermó de mestre Vicent en la política municipal.¹⁶⁸

En el sermó esmentat, en efecte, hi ha, almenys, quatre indicacions (o incitacions o qui sap si manaments), directes i explícites, als regidors de la vila:

1. la de separar els cristians dels infidels;¹⁶⁹
2. la de no permetre l'adulteri públic;¹⁷⁰

cambrer de Benet XIII, datada dos dies després, el 8 de gener del 1416; es pot veure dins Josep Ernest MARTÍNEZ FERRANDO, Francesca SOLSONA CLIMENT, *San Vicente Ferrer y la Casa real de Aragón (Documentación conservada en el Archivo Real de Barcelona)*, Barcelona, CSIC i Biblioteca Balmes 1955, 165-166.

166. En serien bona mostra els sermons, en els quals defensa la sentència del Compromís de Casp, sobre els quals hom pot veure les dades proporcionades per l'aparat de notes complementàries a les línies 2265/B-2267/B.

167. Vegeu la nota següent. Quant als jueus, ultra els estudis dedicats a l'influx de mestre Vicent en la política envers els hebreus de la corona catalano-aragonesa (i, potser, envers els de la corona de Castella), conec almenys unes pàgines que exposen el que tingué en d'altres bandes, les de Rinaldo COMBA, *Il progetto di una società coercitivamente cristiana: gli statuti di Amedeo VIII di Savoia*, dins «Rivista Storica Italiana», CIII (1991), 33-56, del qual hi ha un resum dins ATCA, XII (1993), 620, núm. 8594.

168. Les interpel·lacions autoritàries als regidors de la vila obliguen a pressuposar que aquests tenien unes prerrogatives determinades. Darrerament aquestes han estat exposades per Josep M. FONT I RIUS, *La potestat normativa del municipi català medieval*, dins «Estudis Universitaris Catalans», XXX. Tercera època (1994 = Estudis d'història oferts a Ramon d'Abadal i de Vinyals en el centenari del seu naixement), 131-164; és cosa sabuda que la configuració dels municipis en el Regne de València immediatament posterior a la conquesta era a imatge i semblança dels catalans; cal no confondre la constitució dels municipis amb la del Regne com a tal.

169. Vegeu el text de l'apèndix primer, línies 1688, 1710-1713, 2139-2142; i la nota complementària a les línies 2239-2245 de l'apèndix primer; també CÀTEDRA, *Sermón, sociedad...* (citat en la nota 22), 247-249.

170. Vegeu el text del mateix apèndix, línies 1874/B-1879/B.

3. la més genèrica de corregir els pecats públics;¹⁷¹ i

4. la de no tolerar tafureria en la vila.¹⁷²

Els textos publicats per primera vegada en aquestes pàgines no permeten de saber-ne més. Sortosament, se'ns han conservat a Mallorca les *Ordinacions fetes sobre jurar, sobre joch de daus e de naips e sobre fembres públiques e altres coses*,¹⁷³ significativament fetes esbombar als quatre vents per crida pública un mes després del nostre sermó del 6 de maig del 1414 i pocs mesos més tard de la tanda de predicacions de mestre Vicent Ferrer a l'illa de Mallorca.¹⁷⁴ Essent encara, si no estic mal informat, inèdites,¹⁷⁵ crec que encaixen en aquestes nostres pàgines i per això les transcriu en el tercer apèndix. El lector podrà adonar-se per ell mateix de la coincidència entre les exigències de moral pública manifestades en la predicació de mestre Vicent i les prescripcions sobre el mateix tema per a tot el Regne de Mallorca contingudes en les dites ordinacions; i això significa que en aquells moments les indicacions de mestre Vicent (1413-1414) no es limitaven a ésser la, diguem-ne, propaganda de les idees d'un predicador, ans per a les autoritats locals, ni que fossin de tot un regne, comportaven l'obligació de convertir-les en prescripcions legals, a les quals s'havia d'atendre la vida pública i, doncs, la policia, dels llocs, dels comuns, de les universitats i de les ciutats, en aquell cas, del Regne de Mallorca.

171. Vegeu en el mateix apèndix el text de les línies 2109-2138.

172. Vegeu el text de les línies 2115/B-2120/B del dit apèndix.

173. Es conserven a Ciutat de Mallorca, Arxiu del Regne de Mallorca, Arxiu Històric, reg. 422, ff. 153r-156r.

No foren les úniques que existiren. Sabem que, significativament, en el trajecte entre Casp i València després de la decisió sobre la successió en el comtat de Barcelona i el regne d'Aragó (era rei d'Aragó qui era comte de Barcelona), quan uns quants mesos abans (entre el 4 i el 28 d'abril del 1412) no sembla que hagués plantejat el tema de la convivència entre jueus, moros i cristians, després (entre el 15 d'octubre i el 4 de novembre del mateix any), s'hi féu tan fort, que la ciutat de Terol preparà secretament uns *Capítols del Reverent Padre Maestre Vicent Ferrer*, imposant separació i segregació entre les tres comunitats; hom en pot veure la prova documental dins A. FLORIANO, *San Vicente Ferrer y las albasas turolenses*, dins «Boletín de la Real Academia de la Historia», LXXXIV (1924), 564 i 579, document XXVII.

174. Vegeu la nota 21. Cal, de més a més, recordar que dins el primer mes d'estada de mestre Vicent a Mallorca, el dia 29 de setembre del 1413, era feta crida a Ciutat publicant les ordinacions per al Regne de Mallorca relatives als jueus i llur tracte amb els cristians, signades pel rei Ferran d'Antequera el 20 de març del mateix any; no cal dir que es trobaven en la línia d'allò que predicava i exigia mestre Vicent; i cal tenir present que les autoritats de la ciutat cristiana no tenien cap jurisdicció directa damunt la comunitat jueva, l'única autoritat sobre la qual era el rei i, per ell, els seus oficials (governador, veguer, batlle...).

175. Inèdites, però no desconegudes. S'hi referiren Álvaro SANTAMARÍA ARÁNDEZ, Maria BARCELÓ CRESPI, *Església i administració a Mallorca en l'època del Cisma d'Occident*, dins *Jornades sobre el Cisma d'Occident a Catalunya, les Illes i el País Valencià*. Barcelona-Peníscola, 19-21 d'abril de 1979. Ponències i comunicacions. Primera part, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans 1986, 241-281, en concret 265-266; també publicat dins «Estudis Baleàrics», núm. 13 (1984), 55-106.

En el futur, caldrà veure si encara és possible de trobar el text, o almenys algun rastre o memòria, d'ordinacions com aquestes en els regnes i terres de la corona Catalano-Aragonesa.¹⁷⁶

També seria interessant d'esbrinar si n'hi hagué en la corona de Castella abans o després del periple apostòlic de mestre Vicent els anys 1411-1412 o, en cas d'existir, si només començaren després de la trobada entre el predicador i l'aleshores infant de Castella a Ayllón entorn el 10 de setembre del 1411;¹⁷⁷ i si en la nostra corona en són conegudes per als anys 1409 i 1410 (temps del regnat de Martí l'Humà) o si mantingueren llur vigència després del 6 de gener del 1416, en què mestre Vicent deixà definitivament les nostres terres i la seva activitat apostòlica perdé un dels puntals que fins entorn d'aquella data l'havien protegida, el de Benet XIII.¹⁷⁸ Tot això permet una pregunta: haurien existit les *Ordinacions...* mallorquines, si dos anys després encara no haguessin estat publicades?

M'he estès en aquesta primera aproximació al tema de les repercussions de la predicació de mestre Vicent Ferrer en el camp de la política, a fi que ja des del seu planteig hom tingui consciència que aquest punt no es pot estudiar des de perspectiva purament teòrica, car es troba essencialment implicat en la tan mutable situació de l'Església i dels Estats en aquells moments i en les encara més mutables relacions entre els diversos poders sobirans.

QUARTA PART: SOBRE TRANSMISSIONS TEXTUALS

Potser la primera constatació que cal fer després de les dades i raonaments de les pàgines anteriors és que els sermons de mestre Vicent no són, ni de bon tros, una realitat uniformement plana. Són, ben al revés, un territori tan desigual i d'altituds tan diverses, que segurament caldrà arribar a plantejar-se l'estudi dels sermons, un per un; mentrestant, però, a fi de proporcionar una primera idea de la dita multiplicitat de desnivells, crec que cal distingir-hi, almenys, quatre estrats:

176. No he sabut veure, però, cap ordinació clarament relacionada o relacionable amb el pas de mestre Vicent per poblacions de Catalunya en el *Registre de les ordinacions municipals de Catalunya*, publicat en apèndix a l'estudi de Josep M. FONT I RIUS, *La potestat normativa...* (citada en la nota 168), 158-163, on les cronològicament més pròximes serien unes, no prou precisades, de Granollers del 1418 (160); però ja feia més de dos anys que mestre Vicent s'havia desentès del país i dubto que el seu influx seguís éssent tan determinant com quatre anys abans.

177. Vegeu CÀTEDRA, *Sermón, sociedad...* (citada en la nota 22), 24; cf. 252-255.

178. Em permeto de remetre al meu *El punt de ruptura entre sant Vicent Ferrer i Benet XIII*, en curs de publicació dins la «Miscel·lània Àngel Fàbrega», Barcelona, Biblioteca Balmes.

1. El de les sèries originals de sermons sencers i extensos (de les quals tinc la impressió que no en posseïm cap; vull dir que no conec cap sèrie o conjunt de sermons vicentins tots ells comparables al quart català del primer apèndix o al del Divendres Sant de Tolosa de Llenguadoc);

1a. Hi ha el subestrat de les sèries completes de sermons ja reduïts (en podria ésser mostra, qui sap si única, la *Quaresma del 1413*, sobretot quan ja és possible ara d'omplir el buit del Divendres Sant);¹⁷⁹

2. El de grups de sermons procedents de sèries completes ja reduïdes (vegeu el paràgraf anterior), que no han mantingut la completesa d'una sèrie pel fet de no haver integrat totes les peces que la formaven (en podrien ésser mostra els sermons procedents de la sèrie del viatge de València a Barcelona del 1413, en el ms. 477 de Barcelona, Biblioteca de Catalunya; o els trets de la sèrie del viatge a Mallorca del 1413-1414, ara a Avinyó, Bibliothèque Municipale, ms. 610);¹⁸⁰

3. El dels aplecs de sermons, que no sols han perdut la referència a les sèries originals, ans encara fan difícil d'endevinar-la i, doncs, de reconstruir-la o reconstruir-les (en serien mostra grups importants dels *Sermons*, I-VI; i els aplegats en els tres volums de les edicions llatines antigues);¹⁸¹

179. Vegeu ROBLES, *Cuatro sermones...* (citat en la nota 24), 340-358.

180. Hom pot veure, per exemple, en allò que s'ha conservat de la sèrie del viatge de València a Barcelona del 1413, que mestre Vicent predicà uns setze sermons a Tortosa, dels quals només vuit foren transcrits en el ms. 477 de la Biblioteca de Catalunya; vegeu nota 76. Quant al ms. 610 d'Avinyó, Bibliothèque Municipale, em limitaré a recordar que durant els primers dies que mestre Vicent passà i actuà a Ciutat de Mallorca aquell mateix any, predicà el dissabte, 2 de setembre, i el dimecres, 6 del mateix mes (cf. el testimoniatge de Josep Teixidor, aplegat per SANCHIS SIVERA, *Un còdice...* (citat en la nota 21), 41-42, nota): cap d'aquests dos sermons no es troba en el manuscrit d'Avinyó, la seqüència dels quals és: diumenge dia 3, dilluns dia 4, dimarts dia 5 i dijous dia 7 de setembre del 1413, ff. 68/63-75/70; crec que la majoria de la trentena de sermons de Castella recauen en aquest estrat de peces escollides d'entre les d'una (o més) sèrie de viatge, tal com vaig assenyalar en la recensió al llibre de Pedro Cátedra publicada en aquestes pàgines d'ATCA, XIV (1995), 356-357; on també vaig indicar que els sermons conservats d'aquell itinerari eren com un 10% dels realment predicats.

181. Ací cal recordar l'intent de datar i localitzar sermons vicentins dels dos primers volums de *Sermons*, realitzat per Martí de RIQUER, *Fecha y localización de algunos sermones de San Vicente Ferrer*, dins «Boletín de la Real Academia de Buenas Letras», XXX (1963-1964), 161-168; quant a les edicions antigues, crec que un estudi de la diversitat de fonts donaria un resultat ben positiu; i quant al volum perdut de la Catedral de València, vaig arribar a la conclusió que «l'antic volum 279 de la Catedral de València contenia reportacions dels sermons fets a Saragossa entre el 13 de novembre i el 23 de desembre del 1414 (nn. 1-40) i dels fets a València entre el 19 de desembre del 1412 i el primer de gener del 1413 (nn. 41-54)», *L'antic mss. 279 de la catedral de València, amb sermons de sant Vicenç Ferrer, perdut durant la guerra del 1936-1939. Intent de reconstrucció*, dins «Butlletí de la Biblioteca de Catalunya», X (1982-1984 = 1989), 29-44.

4. I el dels sermons escadussers, dels quals són mostra els quatre catalans presentats i publicats ací per primera vegada.

Havent estat dedicades a aquests darrers les nostres pàgines, crec adient d'intentar un primer toc d'atenció global entorn del fet de l'existència de sermons vicentins, que han sobreviscut i arribat fins a nosaltres, cadascú per separat, o formant grups més o menys homogenis de molt poques peces.

I la primera cosa que cal dir-ne és que llur suma en fa una realitat molt consistent; també, que llur qualitat obliga, d'acord amb el grau d'aquesta, a tenir-los molt en compte en un estudi d'allò que fou la predicació de mestre Vicent.

Quant a la consistència numèrica i sense cap pretensió de completesa, crec que es poden col·locar en aquest apartat la trentena llarga dels següents:

1. Els disset sermons aplegats per Simon Berthier i publicats al final del volum terç (*Sermones de Sanctis*) d'algunes de les edicions incunables o del segle XVI;¹⁸²

2. Els set certament autèntics, conservats fins a la Guerra del 1936-1939 a l'església arxiprestal de Morella;¹⁸³

3. El de la predestinació de València 1410;¹⁸⁴

4. El del Divendres Sant, de Múrcia;¹⁸⁵

5. El del Divendres Sant, publicat a Salamanca;¹⁸⁶

6. El del Divendres Sant, predicat a Tolosa de Llenguadoc;¹⁸⁷

7. Els nostres quatre en llengua catalana, publicats un xic més avall, en

182. Del colofó es dedueix que aquests només eren alguns dels que Simon Berthier havia aplegats i deixats inèdits i que l'editor estava disposat a publicar pòstums en llur totalitat, si la mostra que en donava tenia èxit editorial: «...eiusdem divi Vincentii quibusdam aliis sermonibus additis, quos si [Simon Vincent, l'editor] gratos esse cognoverit, reliquos singulari doctrina refertos impressurus est; quos haud mediocri labore in unum collegit et diligenter recognovit pie memorie frater Simon Bertherii...»

183. Manuel BETÍ [i BONFILL], *Notícies de dos manuscrits de l'Arxiu de l'Arxiprestal de Morella*, dins «Butlletí de la Biblioteca de Catalunya», IV (1917) 47-67; els set autèntics amb plena certesa són els descrits en les pàgines 52, núm. 12; 58, núm. 40; 59, núm. 5; i 67, núms. 1, 2, 4, 6 i 7; de més a més, hi ha dues còpies del mateix sermó, les de les pàgines 66, núm. 2, i 67, núm. 8, que podrien ésser també textos de mestre Vicent Ferrer. Cal remarcar que, d'acord amb les notícies ofertes per Betí, cada un d'ells sembla haver estat copiat en fascicle independent.

184. Fou publicat per Felipe MATEU LLOPIS, *Sobre la tradició de los sermones de San Vicente Ferrer. El de Valencia de 1410 acerca de la predestinación*, dins «Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura», XXXV (1959), 139-153; el plec, de quatre folis, era el segle passat a l'Arxiu Municipal de Vic, afegit a un exemplar de Francesc EIXIMENIS, *Vida de Jesucrist*; cf. Jaume MASSÓ I TORRENTS, «Revista de Bibliografia Catalana», II (1902), 232, núm. 1.

185. Vegeu la nota 62.

186. Vegeu també la nota 62.

187. Vegeu també la nota 62.

l'apèndix primer.¹⁸⁸

El fet que aquest conjunt contingui peces de la qualitat del sermó de Divendres Sant de Tolosa de Llenguadoc o del nostre del diumenge quart després de Pasqua indica que certs d'aquests textos són indispensables en un estudi de la predicació de mestre Vicent.

I les raons són òbvies: primerament, la proximitat d'alguns d'ells a allò que realment digué mestre Vicent. Però hi ha un altre aspecte de la qüestió: aquells que es demostrin de qualitat superior a la dels integrats en conjunts, una de dues: o mai no estigueren en les mans dels qui practicaren l'esporgada en els sermons sencers fins a deixar-los integrables dins llurs conjunts, o, si hi estigueren, se n'esmunyiren indemnes; perquè la qüestió que hi ha darrera la disjuntiva acabada de formular és aquesta: hi hagué només una única ,reportatio' inicial de cada sermó, de la qual derivarien totes les altres variants del mateix, o n'hi hagué més d'una, i, doncs, un sermó de mestre Vicent pot haver-nos arribat en més d'una ,reportatio' i per conductes diversos, que es remuntarien al mateix començament, com rierols que ja són diferents a partir de la mateixa font? És la segona raó.

Ho expressaré de manera diversa: hi hagué entorn els sermons de sant Vicent Ferrer, ,reportatores' que actuaren per compte propi? El cert és que les reportacions més primitives, les del manuscrit de Friburg de Suïssa, Convent de Franciscans, foren escrites per un framenor que actuà per compte propi, tres o quatre anys abans que hom s'adonés que calien reportacions més ,oficials'.

I encara: hi hagué ,stationarii' o copistes individuals que oferien còpies de sermons sols o agrupats de mestre Vicent, qualsevol que en fos la procedència, a gust del client que n'encarregava un exemplar? Diré, en aquest sentit, que els dels nostres tres quaderns semblen respondre a un client interessat a tenir sermons sobre dos temes: pecat i mort d'una banda, i Divendres Sant de l'altra.¹⁸⁹

188. No sé d'on és tret, ni, doncs, si és escadusser, el publicat per S. MITRANI-SAMARIAN, *Un sermon valencienc de saint Vincent Ferrer*, dins «*Revue des Études Juives*», IV (1907), 241-245; crec que almenys cal esmentar la possibilitat que els tres sermons de Pentecosta inclosos en el manuscrit 477 de Barcelona, BC, i publicats en la meua *Compilació...* (citada en la nota 2), 293-326 podrien procedir de quaderns escadussers; de fet, són afegits al final de tota la sèrie de sermons vicentins, fora del context cronològic o litúrgic que els correspondria; aquesta col·locació diu clarament que foren sobrevinguts al conjunt ja complet, *ibid.*, 236-237; també caldrà esbrinar com s'han transmès el *Sermó de sant Vicent màrtir predicat en valencià a les primeries del segle XV...*, Barcelona 1915, 12 pp.; i la *Contemplació molt devota e molt meravellosa a tot cristià, que comprèn tota la vida de Jesús...*, que tingué diverses edicions en la segona meitat del segle passat i els primers anys de l'actual: València, Josep Rius 1855, 60 pp.; Barcelona, l'Avenç 1897, 47 pp.; i encara Barcelona 1914.

189. Recordaré, en un sentit paral·lel, que els sermons escadussers aplegats en el manuscrit quart de Morella responien a l'interès d'un lector capficat en el tema de l'anticrist i de la fi del món: cf. BETÍ, *Notícies...* (citad en la nota 183), 67; per contra, l'interès del client, segurament un

Però aquest és un problema de tanta envergadura, que demana una monografia i no unes quantes ratlles al final d'una introducció.

Però deu constituir un resultat no menyspreable que l'atenció posada a aquests sermons escadussers, tramesos no pas en volums, sinó en quaderns de pocs fulls doblats, ens hagi conduït a constatar que els camins de transmissió dels textos vicentins han estat diversos i que el dels dits quaderns no sols ens permet de conèixer les diverses formes d'interès a posseir sermons de mestre Vicent en temps més o menys immediats a la seva predicació, ans encara ens ha conservat prèdiques que són autèntiques joies.

Als altres dos sermons de Divendres Sant publicats en l'apèndix segon (en relació als quals, no descartaria pas que poguessin procedir del cercle que envoltava mestre Vicent)¹⁹⁰ demostrarien que la predicació catalana del pas del segle XIV al XV era de qualitat ben considerable i que s'ho valdria d'estudiar-la.

La nostra edició

Seguint els precedents establerts en edicions de textos d'aquest anuari, amb consciència de la tirada humana a l'error, la transcripció dels textos ha intentat d'ésser fidel a allò que diuen els respectius originals, fora de les modificacions indicades en l'aparat crític i de les normalitzacions habituals com són les de ,c/ç', ,u/v' i de ,i/j' (aquesta, gairebé obligada, si hom té en compte la situació descrita en la nota 16 d'aquesta introducció), les lletres majúscules i minúscules i els signes de puntuació; també ha estat suprimida una de les lletres dobles (p. e.: -ff-), quan no responia ni a la pronunciació ni a l'etimologia (cas, aquest darrer, d',offici' = ,officium'; ,peccat' = ,peccatum'); les xifres romanes designant números han estat normalment transcrites per les corresponents paraules, entre d'altres raons perquè sovint la mateixa grafia ho demana (I^a = una / primera); però han estat respectades les xifres romanes en una datació; resolc amb la grafia tradicional Jhesuchrist l'abreviatura corresponent, fora del cas (com en la línia

capellà amb cura d'ànimes, que encarregà el conjunt del ms. 477 de Barcelona, BC., consistia a posseir els sermons del curs de l'any, tant dels diumenges com d'algunes de les festes anyals; també l'aplec d'Avinyó, Bibliothèque Municipale. ms. 610, és encaminat a posar a les mans del posseïdor els sermons ,de tempore' per al curs de l'any i, a diferència de Barcelona, sense festes anyals (i en aquest sentit, incomplet, car només abasta, i encara amb qualche buit, del diumenge primer ,post Trinitatem' al diumenge dins la vuitada d'Epifania). Recordaré, encara, que en el pas del segle XV al XVI, pul·lularen les edicions d'un escadusser *Sermo de Antichristo*, atribuït a sant Vicent Ferrer, l'autenticitat del qual hauria d'ésser estudiada.

190. En CÁTEDRA, *Sermón, sociedad...* (citat en la nota 22), 20 i 48, és documentat el fet que en algunes ocasions dos almenys dels membres de la Companyia de mestre Vicent Ferrer, fra Joan d'Alcoi i fray Pedro de Moya, el substituïren. Succedé alguna cosa semblant amb els nostres dos del Divendres Sant? Suposo que encara hi podria haver algun altre candidat, pertanyent a la dita Companyia.

162), en què el manuscrit té ,-'crist', amb totes les lletres i sense ,h'.

Quant als aparats, els dels textos de l'apèndix primer (els que responen al títol de l'article), són els tres també habituals en les edicions de textos d'aquest anuari; hi ha, però, una novetat en arribar als dos sermons del diumenge quart després de Pasqua, transcrits en columnes paral·leles: les referències al sermó llatí d'Onda indiquen el número o números de les línies corresponents, seguides d'una barra inclinada i d'una ,B': 2000/B significa que el text indicat es troba en el sermó d'Onda, columna segona, línia 2000, de l'apèndix primer.

Els aparats de l'apèndix segon, en canvi, han estat refosos en un de sol, àdhuc com a forma d'assenyalar la diferència entre els dos apèndixs.

El document de l'apèndix tercer, no és numerat per línies, ans per paràgrafs, i el corresponent aparat crític (indicació de correccions o d'altres accidents de la còpia) comença amb el número entre parèntesis quadrats corresponent al paràgraf, després del qual vénen les indicacions crítiques adients.

Els textos tant de l'apèndix primer com del segon tenen la pròpia taula de mots, separades justament a fi d'evitar que els dels sermons vicentins puguin ésser confosos amb aquells que no ho són. El fet que, tal com ja havia estat posat en pràctica en el volum IV d'ATCA, (1985), 362-402, hagin estat integrats en la taula tots els mots catalans amb totes les seves variants, diferencia aquesta taula nostra d'algun altre vocabulari vicentí, només selectiu.

Barcelona, abril del 1996

APÈNDIX PRIMER

ELS QUATRE SERMONS CATALANS DE SANT VICENT FERRER

1. [SERMÓ DEL TERÇ DIUMENGE DE QUARESMA]

[Barcelona, BC, ms. 476, ff. 112r-115r]

«Erat Ihesus eiciens demonium», *Luce* undecimo capitulo et in 1
euuangelio hodierno.

E per declaració de les paraules, és a saber que aquest temps de la
coresma és temps, en lo qual los demonis fan maior batalla que en altre 5
temps de l'anyn. E és la rahó aquesta: car tot l'altre temps les gens fan
ço que lo demoni vol, e la sua voluntat; e axí, pus fan la sua voluntat,
no·ls pugna. Unde GREGORIUS: «Illos dyabolus temptare necligit, quos
possidere cepit», etc.; mas ara, en aquest temps, cascú se esforça de tor-
nar-se a Déu per penitència e confessió, restitució e contricció. E
aquest, vehent açò, mou més guerra e pus fort. E per ço, cové que hom 10
se esforç, regeu e fort, a contrastar he pugnar ab armes de justícia e de
fe e de sperança, e ab caritat, e ab confessió e contricció e penitència.

3 saber *ms* ssaber

1 *Lc XI, 14*

7-8 No he pogut trobar en la seva literalitat, ni amb l'ajut de microfotxes del
CETEDOC, la frase en aquestes línies atribuïda a aquell papa; sí, en canvi, la idea,
en GREGORII MAGNI, *Moralia in Iob*, lib. IV, XXIII (ADRIAEN, «Corpus
Christianorum. Series Latina, CXLIII», Turnholt, Brepols 1979, 188, núm. 42, lín.
2-8: «Omnes enim qui ea quae mundi sunt mente calcant, et ea quae Dei sunt
plena intentione desiderant, Leviathan contra se suscitant, quia eius malitiam insti-
gatione sue conversationis inflammant. Nam qui eius voluntati subiecti sunt quasi
quieto ab illo iure possidentur; et superbus eorum rex quasi quadam securitate per-
fruitur dum earum cordibus inconcussa potestate dominatur» 13 Eph VI, 10-12

1-193 Un sermó paral·lel d'aquest es troba en *Sermons*, IV, 261-262 i 263-268;
i *ibid.*, V, 21-26.

1-45 Aquesta introducció es repeteix, en versió més abreujada, dins *Sermons*, V,
203-204; i en les edicions antigues, volum I dels *Sermones de tempore*, en la introduc-
ció a *Dominica III in quadragesima. Sermo I*.

5-8 Vegeu més avall el text de les línies 2032-2034.

Unde PAULUS, *Ad Ephesios*, sexto: «Confitemini, fratres, in Domino et in virtute Dei et in potentia eius. Induite vos armatura Dei, ut possitis stare adversus insidias dyaboli, quia non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus principes et potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequicie in celestibus», etc.

15 E per ço són tres armadures necessàries. E la primera és dejuni, l'altra és confessió e l'altra oració. Lo dejuni és escut, ab lo qual hom se cobre los colps del enemich. La confessió és lo basinet al cap, per ço que lo cap sie bé defensat. E la oració és lança invasiva, ab què deu dar grans colps.

20 Sancta mare Església ha tengut aquest orde per sos euuangelis. Cor en lo primer legia lo dejuni que Jhesuchrist féu. Lo segon nos arma de la spasa e lansa de oració, la qual féu la Cananea.

25 Ara, certament nos arma de bacinet de confessió, ço és, per aquest mut, lo qual solia parlar, mas lo demoni [f. 112v] li havie ligada la lengua, a dar entendre que lo demoni ligue la lengua dels peccadós, que no confessen. E per ço diu lo thema: «Erat Jhesus eiciens demonium», etc.

És un eximpli, que en un loch, hon lo rector tots diumenges prehicave e adoctrinave son poble, induint-los a confessar, e fer penitència, e

17 harum seq contra canç

25 de ms corr da

28 mut ms mot

19-20 «...l'altra és confessió»; la doctrina és general, però potser també ací, com en la línia 129, ressona el *Llibre de vicis i de virtuts* de fra LLORENÇ D'ORLÉANS: «...tres coses fan mester a persona qui és en vera penitència e vol perfectament vençre peccat:... la segona és confessió de boca...» (PERARNAU, «Escritos del Vedat», VII (1977), 286, lín. 3-5)

25 Cf. *Evangelium dominicæ I in quadragesima*: Mt IV, 1-11 25-26 Cf. *Evangelium feriae V post I dominicam quadragesimæ*: Mt XV, 21-28

30-31 Lc XI, 14

32-44 Aquest 'eximpli' és ampliació del reportat dins el *Recull de eximplis e miracles, gestes e faules ordenades per A. B. C., tretes de un manuscrit en pergami del començament del segle*

19-23 Vegeu *Sermons*, V, 169, línies 18-24.

24-25 Dins *Sermons*, V, 203-204, resulta més clara l'explicació de la coherència entre els tres fragments evangèlics de la missa dels esmentats tres dies de Quaresma.

32-44 A fi que hom pugui comparar la versió del *Recull d'eximplis...* citat en

negú no confessave. E aquest rector era sant hom. He viu un jorn que-l dyable se parave al portal de la església, e quant venien les gents tanca-
 ve-ls la boca. E lo rector conjurà-l, què fahia aquí. E lo dyable dix que
 era en tantes bocas, e que tancave les bocas de les gents, per tal que
 no-s confessassen: «É hun companyó que va ab mi, qui ha nom ,Tanca
 bosses', per ço que no fassen almoyna deguna. E axí no fas mal ne tra-
 ció a Déu, ne fas contra Déu. Car jo fas que les gens no agen vergonya,
 ans la lur tolch; e puys, cant volen confessar, restituir los torts, jo los
 restituesch la vergonya, e per vergonya no-s volen confessar ne resti-
 tuir; e axí, pus los torn ço que-ls havia pres, no fas injúria a Déu ni a
 negú». Veus aquest traýdor com se escusave ab son companyó.
 E axí, cascú deu primerament foragitar lo demoni per confessió.

E per ço són atrobades set moralitats per les demunt dites coses:
 primo: «Cum eiecisesus demonium», etc. Ço és, que quant
 Jhesuchrist agués gitat lo demoni del cos d'equell, algú, ço és, lo po-
 ble, lo loaven e estaven meravellats. E los phariseus e los savis cavil-la-

35 gents seq temptavels canç 41 ans ms an 46 set ms vij / moralitats ms mortalitats

XV ara per primera volta estampades. A cura de Marian AGUILÓ I FUSTER Volum I (Biblioteca Catalana, 3), Barcelona, 1881-1904, 77-78: *Eximpli de ço que un diable dix a un preycador mentre que preycava, segons que recompte Uitriaco. Audire sermonem impedit demon.* ,Uitriaco' és Jacques de Vitry (Jacobus de Vitriaco) i l'obra són els seus *Sermones*

47 Lc XI, 14 49-50 Lc XI, 15 52 Mt XII, 31 62-63 Eph IV, 29

l'aparat de fonts a aquestes línies, i la del nostre sermó, transcriu aquella versió, atesa l'escassetat d'exemplars del dit recull: «Un hom de religió viu en un sermó un diable, e conjurà-li que li digués què fe a allí. E lo diable li dix: a mi dien tanca bosses: primerament tanch los coratges dels peccadors perquè no-s peneden; segonament tanch la boca, que no-s confés; terçerament tanch-li la bossa, perquè no do almoyna ne fassa satisfacció de sos peccats». 41-43 Cf. *Sermons*, III, 271/13-32, on és exposat el tema del ,dimoni-lladre'.

45-46 Entre el text d'aquestes dues línies manca tota la divisió (núm. 7 de l'esquema d'un sermó, exposat més amunt en el text corresponent a les notes 36-38 de la introducció). Les frases de les línies 47, 64, 99, 121, 143, 157 i 173, pertanyents totes a l'evangeli del terç diumenge de quaresma (Lc XI, 14-28), fan suposar que mestre Vicent optà en aquesta prèdica pel sistema ,per clàusules' i que l'explicà en un paràgraf que anava entre aquestes dues línies; aquell paràgraf pogué ésser semblant, ,mutatis mutandis', al de les línies 954-1015.

- 50 ven lo miracle de Jhesuchrist, dient que no u fahia en virtut del Sant Sperit, mas del demoni Belzabub. E per aquest mal mesclava Jhesuchrist ab lo poble, qui és mal. *Matthei*, duodecimo capitulo: «Quare [f. 113r], omne peccatum et blasphemia remittetur hominibus, spiritus autem blasphemie, non remittetur», etc. E per ço, cascú se deu
- 55 guardar de semblant peccat de blasphemia, e mesclar mal, e sembrar zizània, oÿ, ira, e rancor entre sos proÿsmes. Cor aquest peccat és tant desplaent a Déu que envides és per Déu perdonat. E no serà perdonat, si donchs no fa restitució, demanant perdó. Cor furta-li la fama he à-li morta la ànima. E per ço deu guardar de defamar negú, per gran mal
- 60 que age hoÿt dir, o per bé que sia veritat; e la restitució se deu fer en aquesta manera: «Jo l'altre jorn parlé de vós aquestes paraules falsament e iniqua, e malament; e per ço, vos deman perdó», *Ad Ephesios*, quarto capitulo: «Omnis sermo malus non procedat de ore vestro».

- La segona doctrina és: «Omne regnum in seipsum divisum desolabitur», etc. Ço és, que en tots lochs hon age divisió, vendran a mala perfecció, *hoc encara tota casa*, ço és, entre marit e muller. Cor, axí com hom veu que lo pare dóna marit a la filla, e muller a son fill, cant los fills són fora de casa e-ls han col·locats, no volen ajudar als pares en les necessitats: aquests seran desolats. És axí com són petits, axí com
- 70 los aucells, que cant són pochs, los pares los han a péxer, per ço com ells no se'n saben pendre, e esperen la bocada del pare; e quant són grans, que-s saben péxer, van-se'n e no han cura del pare. E axí és de molts malvats fills, qui pus són fora de casa del pare, no curen d'ells en lurs necessitats, no-ls són obedients, ne no n'àn compassió neguna, la
- 75 qual cosa és molt gran peccat.

E és un molt bell exempli. Un bon hom havia una bella filla, la qual ell amà molt. E, ell estant en casa, lo servia molt bé; e lo pare, vehent que tan bé era servit per aquella filla, donà-li marit e heretà-la

64-65 Lc XI, 17

76-90 Cf. *Recull de exemplis...* (citat en l'aparat de fonts a les línies 32-44), I, núm. CCCX, 283-285: *Exempli e marauellós miracle que sdeuench a un hom qui era*

57 Vegeu en *Sermons*, III, 232-234, una explicació més àmplia de la maledicència.

58-62 Vegeu més avall, en les línies 2297-2370, una exposició molt més ampliada d'aquest tema

76-90 A tall de complement a allò que he assenyalat en la nota a aquestes línies

de tot cant havia, pensant lo servís mentre visqués. [f. 113v] Donà-li per marit un hom de paratge ab tot quant havia. E, encontinent que ella fou ab son marit, ella se enujave del pare, e gità-l de casa, en tant que lo pare havia anar acaptant e plorant deçà e dellà. E un jorn que era gran festa, no havia què menyàs lo bon prom, e anà tocar a la porta de la casa de sa filla, e la filla ab gran despler, obrí-li. Mas, enperò, ella estogà un gros capó que tenia cuyt, per tal que-l pare no-l vehés. E tantost ella se pres encrepar-lo, dient-li que fort era enujós, e donà-li un pa, dient-li que se'n anàs. E lo prom de pare anà-sse'n molt desconso-
lat, e la filla anà per pendre lo capó, e trobà en loch del capó un calàpet molt terrible, lo qual li saltà en la cara e la gità en terra, e aquí soptosamente ella morí.

Veus, donchs, bona gent, com los pren en aquells qui són cruels contra pare e mare. E per aquesta rahó, hom deu honrar pare e mare, e no maltractar, seguint la paraula de la Sancta Scriptura, *Ad Ephesios*, sexto: «Fili, obedite parentibus vestris in Domino, hoc enim est iustum: ,Honora patrem tuum et matrem tuam', quod est mandatum

80 ab seq ton canc 86 ella ms ell

molt cruel e sens tota pietat contra sa mare, segons que recompta Cèsar: *Honorem parentibus non exhibentes puniuntur*; és variant del nostre, car la narració és més llarga i succeeix entre fill i mare, la matèria és un pollastre i en comptes d'un galàpet hi ha una serp. Cèsar és Caesarius von Heisterbach.

93 Eph VI, 1

en l'aparat de fonts, afegiré que en el dit *Recull d'eximplis...*, la presència i actuació de calàpets va lligada a la usura en diners: cf. vol. II, 294, núm. DCXCIII: *Eximpli de un logrer qui manà que com fos mort que ab ell que soterrassen una bossa plena de diners, segons que recompte Cèsar. Usurarii pena aliquando visibiliter demonstratur*; i 296-297, núm. DCXCVI: *Miracle e eximpli de un logrer qui per penitència se gità dins una caixa que era plena de calàpets, segons que recompta Cèsar. Usurarium elemosine non placent Deo*. Ambdós eximplis procedeixen de Caesarius von Heisterbach.

88-89 Amb funció semblant a la que té en la nostra narració, compareix un calàpet en el núm. CCC del *Recull d'eximplis...* (cf. nota a les línies 32-44 de l'aparat de fonts), vol. I, 274.

89 *Sermons*, III, 163, línia 24-28, presenta un cas paral·lel de càstig.

91 La fórmula 'Bona gent' ja era coneguda d'Arnau de Vilanova; es troba en el seu *Raonament d'Avinyó* (BATLLORI, «Els Nostres Clàssics», 53-54), Barcelona 1947, 208, línia 14; també és cosa sabuda que no era del gust de Francesc Eiximenis.

primum, ut in promissione, ut bene sit tibi et sis longevus super terram», etc. E diu: ,in Domino', car tals obres li poria manar, les quals no deu obeyr, majorment si són contra Déu.

La terça paraula és: «Si in digito Dei eicio demonia, in vobis pervenit Regnum Dei». E diu: ,in digito', cor en la Scriptura Jhesuchrist és apel·lat ,dit', per ço com Déu lo Pare totes les coses que fa, fa per lo seu Fill. Axí matex, lo Sant Sperit és ,dit de Déu', car totes coses proceexen del Sant Sperit, qui proceex del Pare e del Fill ensemps. E per ço diu la Sancta Scriptura del Sant Sperit, *Johannis*, primo: «Omnia per ipsum facta sunt et sine ipso factum est nihil», etc.

E per ço, cascú, qui és pecador, segons lo pecat en què és estat en ell lo demoni: axí com un hom, qui és en peccat de gola, ladonchs à-b aquest [f. 114r] un dyable, qui ha nom Belfagor; e axí dels altres pecats e dyables. Cor set demonis gità Jhesuchrist de sancta Magdalena, *Luce*, octavo capitulo: «Maria Magdalena, de qua eiecerat Jhesus septem demonia», etc., ço és, que en ella habitaven set peccats mortals, ab los quals set demonis habitaven. No que ella fos endyablada, sinó per los set peccats mortals. E per ço Jhesuchrist los li'n gità ,in digito Dei'. E aquesta potestat donà als apòstols, e puys és vengut a nosaltres, *115* ço és, que quant lo confessor ha peccat, diligentment deu dir: «Ego te absolvo in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti, amen». Emperò, deu-se fer ,in digito Dei', ço és, que no y córregua symonia, directament o indirecta. Car lo prevere no deu dar penitència de dir misses per intenció que ell les digue, car symonia seria; e axí dels altres. *120* E aquesta potestat los donà ,in digito Spiritus Sancti', etc.

100 Ihesu ms Ihesus canç -s

110 eiecerat seq septem canç 112 per add int lin

99 Lc XI, 20 101 Deut X, 9 (?) 102 Cf. Hymnum Veni, creator Spiritus, ad I Vesp. Penthecostes: «Digitus paternae dexterae» 104-105 Io I, 3

108 Ps CV, 28 110-111 Lc VIII, 3 114 Cf. Mc III, 15 115-116 Cf. *Rituale sacramentorum*, De administratione sacramenti penitentiae

108-109 El tema de la vinculació entre pecats capitals i dimonis es pot veure en els *Sermons*, II, 11/2-9; 190-191; *Sermons*, III, 275/14-18; vegeu també la nota 102 de la introducció i el lloc indicat més avall en la nota complementària a les línies 440-444; 115 «...lo confessor ha peccat...»: el sentit de la frase sembla ésser que el confessor, en tant que tal, i, doncs, com a jutge en el camp de la consciència, té (= ,ha') davant seu un pecat, en relació al qual exerceix la seva facultat de lligar i de deslligar.

La quarta és quant diu: «Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt omnia que possidet». Ço és, la vostra habitació, en què deu estar Nostre Senyor, ut habetur in *Psalmo*: «Quem elegit Dominus in habitationem suam». Donchs, cascú deu fer que sia guardat per Aquell, de qui és aquesta habitació, ço és, que cascun temps, majorment lo jorn de Pascha, deu combregar, e que fassa que-l Senyor entre dins la sua casa, en guisa que Ell la garde bé, qui és fort armat contra los enemichs, car negú no és bastant a guardar-se. Emperò deu bé agranar la casa per confessió, penitència e contricció, pus lo Senyor hi deu entrar, qui és pur e net, e vol casa neta, ut habetur in *Psalmo*, 'Domini est terra': «Aperite mihi portas»... «eternales et introibit rex glorie».

Mas cascú no se deu tenir per digne de recullir tal senyor, *Mathei*, octavo capitulo: «Domine, non sum dignus ut intres sub tectum meum». E no deu menysprear ne leixar que no combregue, que si havia fet tots los béns qui-s [f. 114v] poden fer e no volia combregar, no li valdrien res, ans lo gitaria Déus de paradís e no-l voldria requerir, *Mathei*, sexto capitulo: «Discedit a me omnes qui operamini iniquitatem», etc. Los infants, pus són en los ayns de discreció, ço és, de deu o de dotze ayns, tantost deuen combregar, segons diu sant Thomàs in *Quarto Sententiarum*. E puy podien dir la paraula: «Cum fortis armatus custodit...».

La cinquena paraula és quant dix: «Qui non est mecum, adversum me est». Ço és, que cascú deu fer semblant que féu Jhesucrist, lo qual

133 no add int lin

121-122 Lc XI, 21 123 Ps CXXXI, 13b 125-126 CONCILIUM LATERANENSE IV, canon «Omnis utriusque sexus fidelis...» (ALBERIGO, *Conciliorum Oecumenicorum Decreta*,³ Bolonya, Istituto per le Scienze Religiose 1973, 241) 129 Cf. fra LLORENÇ D'ORLEANS, *Llibre de vicis e de virtuts (Somme le Roy)* (PERARNAU, «Escritos del Vedat», VII (1977), 286/35-37): «Confessió és la bona serventa, qui purga bé l'ostal, e gita tota la sutzura defores ab la pala de la lengua» 130-132 Ps CXVII, 19a

133-135 Mc VIII, 8 138-139 Ps VI, 9; cf. Mt VII, 23 140-141 Sant TOMÀS D'AQUINO, *In Quartum Sententiarum magistri Petri Lombardi*, distinctio XII, quaestio III, art. 1 (Sancti Thomae Aquinatis opera omnia ut sunt in Indice Thomistico, 1), Stuttgart-Bad Cannstatt, Fommann 1980, 488/III

143-144 Lc XI, 23a 144-145 Cf. Mt XXVI, 17-21; Mc XIV, 12-18; Lc XXII, 7-17

140 Aquesta doctrina és repetida en *Sermons*, III, 185, línies 18-19.

- 145 dejunà tostemps de la sua vida, que no menjà carn, ne sinó una hora. Emperò ell ordonà la caresma, la qual tench en lo desert. E vós, que cascú dejun la coresma, qui són quaranta hora nones, la qual cascú qui ha edat deu dejunar tots ayns. E pot hom menjar confits al vespre, quant hom vol beure, e no pa, cor lo confit és medicina, per ço que-l vi
 150 no sobreprengué. Lo pa no-s dóna per medicina, mas per condiment, ço és, menjar de vida; ne carn no deu menjar, ne peyx, açò que és condiment de vida. E los confits ha ordonats sancta església, he no ha de negun condiment; si, donchs, no havia confits e era gran necessitat, la-donchs poria un poch de pa menjar, en altra guisa no: *2 ad Cor*, sexto
 155 capitulo: «In omnibus exhibeamus... sicut Dei ministros in multa sapientia», etc.

La sisena és quant diu: «Qui non colligit mecum dispergit». Ço és, que Jhesuchrist tan solament morí per cullir los elets qui eran escampats, *Johannis*, undecimo capitulo: «Jhesus mortuus erat pro gente, et

149 medicina seq e no pa cano

146 Mt IV, 2 147 S. THOMAE AQUINATIS, «...Concilium Cabillonense dicit: "In quadragesima nullatenus credendi sunt ieiunare qui ante manducaverint quam vespertinum celebretur officium", quod quadragesimali tempore post nonam dicitur...», *Summa theologiae*, II-II, q. 147, art. 7: *Utrum hora nona convenienter taxetur ad comedendum, his qui ieiunant* 154-156 2Cor VI, 4

157 Lc XI, 23b 159-161 Io XI, 51-52 162-164 Gen II, 24; Mt XIX, 5 169-170 Lc XI, 23b 170-171 Ps CXXIV, 5

144-145 La redacció d'aquestes dues línies resulta clara a base de la que trobem en el sermó *In festo coronae Domini*, que FAGES, *Oeuvres*, II, 495, publicà a base del manuscrit de València, Col·legi del Corpus Christi: «...ita observavit Christus, quod semper in hoc mundo fuit sibi quadragesima, scilicet, tantum in die comedendo semel; et, ut dicit Magister Historiarum, quod numquam comedit carnem nisi de agno Pasche». 149-154 En el *De vita spirituali*, VIII, parla així del pa: «Hoc autem habeas pro regula generali, ut saltem de pane comedas sufficienter, quantum natura requirit, specialiter dum jejunas; nec unquam credas diabolo suadenti tibi facere abstinentiam de pane» (FAGES, *Oeuvres*, I/I, 25; cf. BRETTE, 137); cf. també *Quaresma*, I, 137.

147 «...la coresma, qui són quaranta hores nones»: recordem que la disciplina del dejuni manava antigament que hom estés dejú fins a l'hora nona. Hom pot veure una primera informació de síntesi sobre aquest tema en Placide Deseille, *Jeûne*, dins «Dictionnaire de Spiritualité», VIII (1974), col. 1168-1175.

non unicum pro gente, sed ut filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in unum»: donant entenen que cascú se deu ajustar per bona amor ab l'altre, e no deu desviar negú. Cor Jhesucrist matrimonialment ajustà les gens, qui són escampats, quant la hu fa matrimoni ab l'altre, segons Déu ha ordonat; ajusten-se per amiatat los amichs cascuns. E per ço fan gran mal aquells qui meten mal ne divis en negun [f. 115r] matrimoni, axí com alcavots o altres, qui destorben matrimonis per qualsevol altra manera, o alcavotes. E a-questes alcavotes no par la bona dona orella, mas esquivar-les greument, he aurà gran mèrit davant Déu, e conservarà sa bona fama. E per ço és dita la paraula: «qui non colligit mecum, dispergit». In *Psalmo, Qui confidunt in Domino*: «Declinantes autem in obligationes...», ço és, aquells qui obliguen prometén diners ho altres coses a aquests rufians o rufianes.

La setena és: «Cum exierit immundus spiritus, vadit per loca arida». So és, que quant la persona és exida dels peccats per penitència, e majorment que age remeses les injúries, la qual remissió és tant placent a Déu e tant profitosa a la persona qui perdona (que no és res qui tant placent ni avidén, ni sia profitós a la persona), tantost lo dyable cerca si-l poria tornar en aquells peccats o majors, metén en cogitació; o per males persones, qui li consellaran, per què ha perdonat, e que gran desonor li à presa. E aquest, lavors se deu fortificar ab Jhesucrist.

Un eximpli se comta de hu, qui avia mort lo pare de un gran rich hom. Aprés de un gran temps, lo qui havia feta la mort, demanant

167 par ms apar exp a-

173-174 Lc XI, 24

181-188 Vegeu en el *Recull de eximplis...*, citat en la nota a les línies 32-44 d'aquest aparat de fonts, el del núm. CCCCXXXII: *Miracle e eximpli d'un caualler qui per reuerència de Jhesuchrist perdonà la mort de son pare, segons que recompte Cèsar. Misericordia impenditur inimicis amore crucifixi*, vol. II, 60-62.

175-177 *Sermons*, III, 256, línies 15-25, insisteix amb major amplitud en la valoració cristiana del perdó de les injúries 177 ,avidén': serà grafia equivocada d',avinent'?

181-188 El paral·lelisme entre el nostre ,eximpli' i el del *Recull d'eximplis...* és només parcial, car abasta la primera part, la del perdó, no pas la segona, la del guardó; però la segona del nostre podria ésser deducció a partir d'aquella, en aquest sentit: si el guardó fou el que diu l',eximpli' de Caesarius de Heisterbach, amb molta més raó cal suposar que no mancaria el premi assenyalat per mestre Vicent.

perdó al altre, metent-se en poder del offès, ço és, del fill del mort, e
 après de moltes temptacions, e per reverència de Jhesuchrist, ell li
 185 perdonà. E tantost la ànima del mort li aparech, la qual li féu grans
 gràcies, dient que, per ço com havia perdonada la sua mort, Déu pri-
 merament l'avia deliurat a ell de les penes de purgatori e havia prepa-
 rada gran corona de glòria al fill.

190 Veus, donchs, quant és bo e profitós remetre injúries. En altra gui-
 sa, és molt gran dampnació a la ànima e al cos, *Mathei*, decimo capitu-
 lo: «Pater meus relinquit nos tortoribus», etc.

Et est hic finis huius sermonis.

Deo gracias.

2. [SERMÓ SOBRE EL TEMA DE LA MORT]

[Barcelona, Biblioteca de Catalunya, mss. 476, ff. 124r-127v]

195 «Omnis qui vivit et credit in me, non morietur in eternum», *Joan-
 nis*, undecimo capitulo

Et per declaració de les paraules, és a saber a quantes mors som sub-
 iugats en aquest món.

Et hon devem saber que dos homes són estats en aquest món fort
 diversos, qui són estats príncips de diversitat.

195 undecimo *ms* xj^o

190-191 Mt XVIII, 34

194 Io XI, 26

198-199 Rom V, 14-21; 1Cor XV, 45

196-386 Sermons vicentins que segueixen el mateix esquema d'aquest segon
 es troben dins CATEDRA, *Sermón, sociedad y literatura en la Edad Media. San Vicente
 Ferrer en Castilla (1411-1412. Estudio bibliográfico, literario y edición de los textos inéditos*
 (Estudios de Historia), [Salamanca], Junta de Castilla y León 1994, 277-282,
 primer entre els transcrits en llengua castellana; i en llatí a Avinyó, Bibliothèque
 Municipale, ms. 610, ff. 124-127, encara que el tema bíblic sigui divers («Qui non
 diligit manet in morte», 1Io III, 14). Vegeu la introducció i les corresponents
 notes.

E lo premer fou Adam, lo qual féu peccat, qui és principi de mort. 200
 Cor, si no agués peccat, sens mort entraríem en paradís, e nostre se-
 nyor Déus manara ha sent Michael que ab los àngels apportàs los hom-
 mes en paradís, et en aquesta manera sens mal entraren en paradís,
Sapientie, primo capitulo: «Deus mortem non fecit, nec delectatur in
 perditione vivorum, [cre]javit enim Deus ut essent omnia et sanabilis 205
 fecit nationes orbis terrarum»: E Déus, diu, ,non fecit mortem', so és,
 que non féu Ell que hom morís, e, per so, l'om és perdició de la huma-
 nitat, e per so, diu: ,non letatur in perditione'; e diu ,senabiles', so és,
 sens mort. Donchs, pus Adam àc peccat, tantost fou dada la penitèn-
 cia: que moríssem tots e aquells qui d'ell exirien, *Ad Rom.*, quinto ca- 210
 pitulo: «Sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum
 intravit, et per peccatum...», etc. Non fa nenguna menció de Eva, sinó
 de Adam, és a dir, que si Eva hagués peccat solament, non contrestant
 en re, ne fórem concebuts en peccat original, ne morírem; mas, pus
 Adam àc peccat: axí ho diu sent THOMÀS in *Secunda secunde*, lo qual 215
 és cap e la principal part, et Eva portara se pena.

L'altr-hom fom Jhesuchrist, lo qual fon reparació del món per la
 sua mort, lo qual és volgut [f. 124v] per tots morir. Et axí com per lo
 peccat de Adam, qui fou principi de mort, tots aquells per carnal ge-
 neració ixen d'ell àn morir, per semblant tots aquells qui par spiritual 220
 generació seran regenerats en Jhesuchrist, viuran eternalment, bé que
 muyran corporalment. Emperò, pus són regenerats per Jhesuchrist per
 se creença e obediensa, viuran eternalment, *Prima ad Cor.*, XV capitu-

213 hagués *ms* thagués

219 generació *ms* gneració 221 generació *ms* gneració

200 Cf. Gen III, 17-19; Rom V 12 204-206 Sap I, 13-14 210-212 Rom
 V, 12 215 Sant TOMÀS D'AQUINO, *Summa theologiae*, II-II, q. 164, art. 1 (però
 vegeu la nota complementària a aquesta línia)

223-225 1Cor XV, 22 226 Io XI, 26

215 Sant TOMÀS D'AQUINO, *Summa theologiae*, II-II, q. 163-165, in specie 164,
 art. 1; apertius vero I-II, q. 81, art. 5, *ad secundum*, in fine: «...Adam non peccante,
 peccatum originale non transfunderetur in posteros propter peccatum Evae; mani-
 festum est quod in filiis non esset defectus originalis iustitiae. Unde, non esset in
 eis possibilitas vel necessitas moriendi».

223 ,creença e obediència': aquest sintagma recorda el títol d'una de les obres
 escrites a València per algun lul·lista del primer terç del s. XIV: *De vera creença e
 vera obediència*; mestre Vicent en féu un ús relativament abundant: «Ell rebé mort

- lo: «Sicut in Adam omnes moriuntur, ita et in Christo omnes vivifican-
 225 buntur», car tots seran eternalment vivificats. E per so diu Jhesu-
 christ: «Omnis qui vivit et credit in me, non morietur in eternum».
 E axí és lo thema declarat.

Et per so és a saber que són quatre morts, segons diu Jeronimus, in
Secundo Prologo Bibliae: Mathei.

- 230 Et la primera mort és spiritual, e aquesta és esquivadora.
 La segona és mort corporal, e aquesta sovint pensadora.
 La terça és general, e aquesta és terradora.
 La quarta és mort eternal, e aquesta és spavantadora.

- La primera mort és spiritual, qui és perpetual, so de la ànima, la
 235 qual és morta per peccat; axí jax en lo cors, com fa lo cors en lo moni-

228 saber *ms* saber | quatre *ms* iiii 229 secundo *ms* ij^o

231 segona *ms* ij^a

232 terça *ms* iij^a

233 quarta *ms* iiii^a

228-229 HIERONYMI, *Prologus in Matthaewm Evangelistam*, dins *Biblia Sacra Novi Testamenti iuxta Vulgatam...* Renati BENEDICTI, París 1565, 3: «...genus humanum quadrifida morte peremptum, eorum [quatuor Evangeliorum] erat predicatio vivificandum»

per nosaltres, per tots los creents e obedients», *Sermons*, II, 141/18-19; el trobem almenys dues vegades en una sola pàgina del sermó del Divendres Sant de Tolosa 1416: «...per totz los creyens e obediens»; «donar salvació als crezens e obediens», (BRUNEL, «Bibliothèque de l'École des Chartes», CXI (1953 [1955]), 17/4-5 i 8 del final, respectivament); també en el de la *Secunda dominica adventus Domini (De la segona lança)*, (BETÍ, «Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura», XXXI (1955), 127/última línia: «...les esteles són los christians creents e obediens...»; i encara, *Sabbato [post dominicam XIV post Trinitatem]*: «De aquesta [salvació celestial] no són tots los chrestians..., sinó los complidament creents e obedients», *Sermons*, III, 263/21-22; en algun cas, els dos conceptes entraren en l'esquema bàsic d'algun sermó, tal com es pot veure en el de sant Pere Màrtir (vegeu la nota complementària a les línies 387-773) i en el resum del dedicat al tema: «Qui facit voluntatem Patris mei...», conservat en el Vat. lat. 7730, f. 75v: «...tria que Deus vult a nobis: simplicem credentiam, veram obedientiam...»

228-233 El tema de 'les quatre morts' és objecte d'explicació paral·lela dins *Sermons*, V, 91, línies 4-34.

232 'general': *llegiu* 'gehennal', com en la línia 338. - 'terradora': *llegiu* 'aterradora'.

234 'so': *llegiu* 'so (ço) és'.

ment, qui put per corrupció, axí la ànima està entravessada en lo cors fort pudent, et per so diu als hòmens pomposos e pintats, *Mathei*, XXIII capitulo: «Ve vobis, scribe et ypocrite pharisey, qui similes estis sepulcris dealbatis, que foris apparent hominibus speciosa, intus vero sunt plena ossibus mortuorum et omni spurcitia, etc». Et diu: 240
,ypocrite', ab ,ypos', quod est ,supra', e ,crisis', quod est ,pinctura'. Axí són moltes religiosos, preveres e d'altres, qui de part de fora vam pintats e bé vestits e dedís són grans pecca-[f. 125r]-dors, etc.

Jacobi, primo: «Peccatum, cum consummatum fuerit, generat mortem»: no diu: ,cum incohatum fuerit', cor quant hom pensa en lo peccat, encara non és acabat, mas comensa. Aprés, quant se adelicte, se acaba, et ladonchs, pus la ànima hy consent, fet és, tantost la ànima és morta. Et per tal, tantost deu hom resistir e contrastar. 245

Et per so recita *Daniel*, decimo tertio, que en Babilònia, la qual era una ciutat molt gran, e aquí havia dos homes, grans mestres, qui-s 250 enamoraren d'una sancta dona, qui era molt bella; et estant aquella en un ort, los dos homes entraren dedins e diguérem-li que ella, que fos a llus comandament et voluntat, si non, que la difamarían et la jutgarien a mort. Et aquesta sancta dona dix: «Melius est me incidere absque opere in manus vestras, quam peccare in conspectu Dei»: bé vech 255 que-m poden condempnar, et yo puch morir en lo cors —que non farà res, cor no vull venir contra la voluntat de Déu ni morir en la ànima—, que aconsentir a vosaltres.

Veus, donch, aquesta com contrastà fortment a la mort de la ànima. Per semblant, cascun hi deu fortment et vralment contrastar, non 260

237-240 Mt XXIII, 27

244-245 Iac I, 15

249 Dan XIII, 1-64 254-255 ibid., 23

245-248 Aquesta doctrina dels passos psicològics previs al pecat és constantment repetida per mestre Vicent; hom en pot veure un cas dins *Sermons*, III, 240, línies 11-14; i li és dedicat un sermó sencer en Vat. lat. 7730, f. 85r, explicant el tema bíblic: «Desideria carnis non perficietis», Gal V, 16.

254 El primer dels sermons castellans (CÀTEDRA, 277-282), incomplet del començament, s'inicia en aquest punt i segueix paral·lel fins al final.

255-258 El sentit d'aquestes línies és clar, però la construcció és defectiva en la comparació final; la línia 258 per ventura hauria de dir: «però més m'estimo morir que aconsentir a vosaltres».

260 ,vralment': grafia defectuosa de ,viralment / virilment'?

cometent vicis ni peccats, mas voler morir en lo cors et passar tots treballs e tribulacions abans que consentir al peccat.

- La segona mort és corporal, qui ve per la primera, so és, de la ànima, et és raó, qui, pus lo principal és mort, ho lo cavaller, qui muyra
 265 l'occidental, so és, lo servidor. És entendre que aquella enmortalitat de Adam, que [f. 125v] havia anans que peccats, per gràcia de Déu l'avía e no naturalment. Cor, segons diu lo *Philòsof*, «composita ex contrariis corruptibilia sunt»; ,secundum naturam', Adam ,de contrariis' era compost, so és, dels quatre elements, et per so deguera morir, si non
 270 per la gràcia de Déus li havia feta. Et per tal com peccà, perdé aquesta gràcia et tornà en la natura que havia, de morir. Et per tal, nostre Senyor li dix, *Genesis*, secundo capitulo: «De ligno scientie boni et mali ne comedas, alias morte morieris» incontinenti; et diu ,morte morieris'; ,morte', scilicet anime, ,morieris', scilicet corpore; dues mors li
 275 denuncià.

Mas, per què diu que encontinent morria, et appar que non morís, com visqués nou sent anys après que àc peccat? És a dir, a semblansa:

263 primera *ms* primerea

276 et apar *seq* et apar *iter* 283 aquest *seq* amant *canc* 287-288 porria *ms* porcia

267 ARISTÒTIL: Cf. SANCTI THOMAE AQUINATIS, *In libros Physicorum Aristotelis*, lib. V, lect. 3, núm. 4, dins *Commentaria in Aristotelem et alios* (Sancti Thomae Aquinatis Opera Omnia ut sunt in Indice Thomistico, 4), Stuttgart-Bad Cannstatt, Frommann 1980, 100, col. 3 270-271 Gen III, 19 272-273 Gen II, 17, 100/III, ubi etiam loci aliorum operum Aristotelis indicantur, in quibus ipsa doctrina statuitur

276-277 Cf. Gen V, 3-5

267 La referència a Aristòtil sembla arribar a través de sant TOMÀS D'AQUINO, *Secunda secundae*, q. 164, art. 1, ,ad primum', que remet al *II De anima*: «Materia autem hominis est corpus tale, quod est ex contrariis compositum: ad quod sequitur ex necessitate corruptibilitas». 269 En el *Sermo factus in die Veneris Sancto (!) Valentie XXI Aprilis*, aquesta idea és més explicada: «Adam fuit condempnatus in quatuor calitatibus corporis, qui continuo laborant pro destruendo corpus, calori, [frigidityati], siccitati et humiditati. Et iste nunquam cessant usque adducunt hominem ad mortem. Item, coram quatuor complexionibus: colere, malanconie, fleuma, et sanguine, que ducunt hominem ad mortem. Item, quatuor temporibus anni, scilicet, yeme, primevere, estati et autumpno. Istis ergo quatuor fuit Adam obligatus, et nunquam cessant donec ducunt hominees ad mortem» (ROBLES, «Escritos del Vedat», XXIV (1994), 347-348); vegeu també *Sermons*, III, 201, línies 23-26.

quant una pedra és gitada, comensa, et cau tantost que és gitada, comensa a caure et cau, e continuadement; axí d'una candela qui crema, et continuadement mor, so és, que cremant se acosta a la mort, cor la cosa qui sta en continuació, per finida va. A l'exemple d'un hom qui sta en una montanya, hon ha un camí fort estret, et desà et delà ha gran freu et vall et perills; aquest, anant axí per lo camí, gardant sà et là, cauguà per la costa avall, et aferrà's a una mata d'un arbre, et stant aquí no li podia nengun ajudar; e vingueren dos rates, una blanca et l'altra negra, qui rogejaven la raell del arbre et, guardant al cel, l'arbre stava en trencar; stant, donchs, aquest en aquest perill, bé por-[f. 126r]-ria hom dir que tal hom és mort.

Aquest hom és Adam, qui stava en lo grant mont de paradís, emperò guardant alt per supèrbia, no volent obeir al manament de Déu, caygué baix e aturà's en l'arbre, so és, en aquesta vida; et vénen les rates, so és, lo dia e la nit, que roseguen l'arbre aquest de la vida, cor tots jorns passa lo jorn et la nit; axí hom, en aquest perill que la raïll no-stés en fort poch, bé podia hom dir que mort era, cor non era negun qui li pogués ajudar, ni podia scapar per res.

Et per so, deu hom guardar de mala vida et de errors, peccats, vicis et de males companyies, mas que-s confés et que-s torn a Déu, *Ecclesiastici*, vigesimo septimo capitulo: «Neque moreris in errore impiorum,

291 arbre *ms: alterum -r- in ras* 291-292 rates *ms* rates

298 moreris *ms* moveris *Vulg* demoreris | errore *ms -rr- in ras* 299 qui *Vulg* quasi 299-300 confiteberis vivens et sanus *Vulg* confiteberis vivens. Vivens et sanus

281-288 El *Recull d'eximplis...* (cf. nota a les línies 32-44 d'aquest aparat de fonts), vol. II, 164-165, ofereix una versió lleugerament diversa i complicada amb més elements (víbores, unicorn), de la mateixa narració, sota el títol: *DLI. Eximpli de Barlam del hom que fugent per un unicorn caygué en gran coua, segons ques recompte en los diis de Barlam. Pericula mundi sunt postponenda*. Vegeu també CÀTEDRA, 196-197.

289 Cf. Gen II, 15

297-301 Eccli XVII, 26-27

281-288 Aquest 'eximpli' és repetit dins *Feria III sermo (post dominicam V post Trinitatem)* en el ms. 610, f. 35/29r d'Avinyó, Bibliothèque Municipale, on és introduït mitjançant aquestes paraules: «...potest declarari per quamdam similitudinem datam a sancto Barlaam».

284 canguà *llegiu* caigué

298-301 Segurament resultat del pas per boques i mans diverses, la citació bíblica d'aquestes línies és deficient; el text de la *Vulgata*, a Eccli XVII (no XXVII),

ante mortem confitere; a mortuo qui nichil perit confessio. Confiteberis
300 vivens. Et sanus confiteberis et laudabis Deum et gloriaberis in misera-
tionibus eius”.

Quatre provisions, diu aquesta auctoritat que devem fer.

Et la primera és restituir los tors;

la segona és perdonar ses eniúrias.

305 Gran impietat et malvestat faria lo qui és naffrat, qui té lo ferre en
lo ventre, et no-l vol que li u traguen. Axí és del peccador, qui és ferit
ab forats de peccat per lo dyable. Et si aquest no vol traure da assi
aquest ferro desirato confessant, remittent eniúries, restituunt tors,
aquest és foll, aquest ay tall vol morir de certa sciència. Et per so diu:

310 «Non demoreris in errore impiorum». Axí metex seria gran impietat,
si habia begut virí, et no volia que li u traguéssem del cors. Aquests
són [f. 126v] aquells qui per usuras et rapines, per calúmpnies ajusten
riquès, los quals deuen voler restituir: «Quia non remittitur peccatum
donec restituatur ablatum», in *Regula iuris, Libro Sexto*. Perdonar e res-
315 tituir deu cascun sos torts et injúrias et non deu guardar so que los
malvats fan, ne les honors et babayns del món, mas tant solament la
honor de Déu e la sua voluntat, en guisa que aconseguescha hom pri-
mi, e aquest són los dons premers.

Lo terç és que fes perfetament en sanitat, ans que muyra: «Ante
320 mortem confitere, quia mortuo... perit confessio», so és, que aquest se
deu confessar en sanitat, car la confessió del mort no val res. Et per so
se lig *Luche*, decimo sexto capitulo, que los dampnats vehen los salvats
en paradís, et quant los vehen, cridam: “O malvat qui son jostat, qui

305 té ms de 310 demoreris ms demorieris 313 voler ms volen

310 Eccli XVII, 26 313-314 «Peccatum non dimittitur, nisi restituatur
ablatum», BONIFACII VIII, *Sextus Decretalium. De regulis iuris*, IV (FRIEDBERG, *Corpus
Iuris Canonici. Decretalium Collectiones*, II, Leipzig, Tauchnitz 1879, col. 1122).

319-320 Eccli XVII, 26 322-324 Cf. Lc XVI, 24-28

26-27, que devia usar mestre Vicent, feia així, poc més o menys: «Non demoreris
in errore impiorum; ante mortem confitere; a mortuo, quasi nihil, perit confessio.
Confiteberis vivens, vivus et sanus confiteberis; et laudabis Deum, et gloriaberis in
miserationibus illius»

308 desirato *cal llegir* de virató(?) 313 riquès *llegiu* riqueses

318 dons: *llegiu* ,dos'

319 fes *llegiu* confés

323 Jostat *llegiu* jutjat?

he comesos tants peccats, e com he perduda aquella glòria"! Et tots fan aquesta confessió, axí com lo usurers e los luxuriosos, avariciosos, etc. 325

Aquesta confessió poc lur val; a Lucifer s'i confessan et no-ls pot absoldre, et per so perex, et om més: ‚vivens et sanus confiteberis‘, so és, que no s'o deu hom sperare a la fi, mas en sanitat. Car, quant hom malalt, los amichs li contrasten que no confés, dient que agreuiar-s'ia si li dehyan que confessàs; et lo demoni prepara contra lo malalt aquestes temptacions e molts d'altres, tant que a la fi no se confessa e mor axí sens confessió ni testament et orde de christià. 330

La quarta provesió és reebre lo cors de Jhesuchrist. Antiguament, tota res se's confessava totes sepmanas, et per so se dóna [f. 127r] lo pa beneyt los dimenges; e pueys ho mudaren a quatre vegades l'any. Ara 335 ho àn ordenat a una vegada l'any, a posta per la fragilitat humanal.

Aquestes són les provesions, etc.

La terça mort és gehennal, so és, mort infernal. Et és axí com si una persona qui mor en peccat mortal, quant viu desà ja és morta, et quant

325 usurers *ms* usurers

327 confiteberis *ms* confitebtis

334 totes *ms* tots

335 dimenges *ms* dimenges

327 Eccli XVII, 27b

335-336 Cf. la referència donada en la nota d'aquest aparat a les línies 125-126

338 Cf. Mc IX, 43. 45 340-341 Ps XXXIII, 22

328-329 hom malalt *llegiu* hom és malalt

331 ‚es confessava‘: possiblement és equivocació per ‚combregava‘, car es tracta de ‚reebre lo cors de Jhesuchrist‘ (línia 330); o, potser, l'expressió ‚es confessava‘ s'entenia com a acte que incloïa la comunió; el testimoniatge de Tertul·lià confirma que al segle III, la comunió anava lligada a la ‚statio‘ de la comunitat cristiana: «...de stationum diebus... quod statio solvenda sit accepto corpore Domini...» (DIERCKS, «Corpus Christianorum. Series Latina», I. Turnhout 1954, 267/1-3). Sobre aquest tema, hom pot veure l'ampli resum que en fa Joseph DUHR, *Communio fréquente*, dins «Dictionnaire de Spiritualité», II, París, Beauchesne 1953, cols. 1234-1202, en particular 1237-1238.

333-334 Sobre l'evolució de la disciplina de l'Església, vegeu el sermó *De sancto Ioanne Baptista* (FAGES, *Oeuvres*, II, *Sermons*, 543)

335-336 «Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis perverit..., suscipiens reverenter ad minus in pascha eucharistiae sacramentum...», *Concilium Lateranense IV. Constitutio 21* (ALBERIGO etc., *Conciliorum Oecumenicorum Decreta*,³ Bolonya, Istituto per le Scienze Religiose 1973, 241).

340 passa, ja és morta eternalment, ut habetur in *Psalmo, Benedicam Dominum*: «Mors peccatorum pessima». Parla en superlatiu grau, et aquests és un grau de mort.

E són tres graus de privació per aquesta mort, so és:

—de les riqueses e parents, e aquest és lo primer, positiu;
 345 —et privació de vida spiritual, qui és segon, comparatiu;
 —la gràcia de Déu, in secula seculorum, et aquesta és pèssima, en superlatiu grau, qui és lo terç.

Et per cascun deu haver temor d'aquesta mort, guardant-se de peccat, que non perda so que ha, et que la corona que li és aparellada no
 350 la perda, e que non sia d'altre, *Apochalipsis*, IV capitulo: «Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam», so és, aquels que comencen bona vida, no la deu lexar perde's; en altra guisa, la corona que devi-haver, seria d'altri, *Apochalipsis*, secundo: «Esto fidelis usque ad mortem, et dabo tibi coronam vitae», si no, serà dada ha haltre. Et per
 355 so la mort dels peccadors són terribles et pèssimas. Cor mil anys ha que un rich hom damana una gota d'aygua, qui és dampnat, qui no lo pòch haver ni l'aurà jamay, *Lucbe*, decimo septimo capitulo.

Las, què direm, si ja són predestinats? Vide predestinationem supra, in sermone Ylerde, et in sequenti auctoritate, etc., *Ecclesiastici*, decimo quinto capitulo: «Deus constituit hominem ab inicio et reliquit illum in manu consilii sui; adiecit mandata et precepta sua, si volueris mandata conservare, [f. 127v] conservabunt te, in perpetuum fidem placitam servans. Apposuit sibi aquam, ignem, ad quod volueris porrigere manum tuam; ante hominem vita et mors, bonum et malum, et
 365 quod placuerit ei dabitur illi»; et diu ,aquam', scilicet, ,refrigerium bone vite'; e diu ,ignem', scilicet, ,ardorem peccatorum'.

La quarta mort és mort eternal, so és, quant al jorn del judici, a-quels qui moren en peccat mortal seran la ànima ab lo cors ajustada

351 comencen *ms* comenten

367 jorn *ms* jort

350-351 Apoc III (no IV), 11 353-354 Apoc II, 10 355-357 Lc XVI, 24

359-365 Eccli XV, 14-18

358-359 Sobre els sermons de Lleida 1414, suara descoberts a la població alacantina d'Aiora, cf. Adolfo ROBLES SIERRA, *Cuatro sermones inéditos de san Vicente Ferrer*, dins «Escritos del Vedat», XXIV (1994), 312-313.

et eternalment, in secula seculorum, seran dampnats ab gran terror et paor, més que res. Exemple d'un creminós, lo qual menen a la presó, et quant pus fort presó li donen e-ll meten, et més presumex de la sua mort, et ha maior paor; axí metex quan plus ample la li donen, axí presumex de la vida. 370

Per semblant és dels dampnats, qui-s vehen en la preson de inferni; s'i spera dampnació pus fort et pus terrible? 375

Mas la maior que speren, sí és quant speran qui seran con los cors seran ajustats ab la ànima, ensemps dampnats, *Apocalypsis*, vigesimo primo: «Pars illorum erit in stampno igni ardenti et sulfure, quod est mors secunda». Et diu ,illorum', so és, aquells que moren en peccat mortal. ,In stampno', so és, en infern. ,Secunda mors', car la primera és del cors, quant mort, la segona és quant eternalment és condemnat a dampnació. 380

Et per so se deu cascun apparellar a fúger a-questa mort ab lo sagrament de la extrema Unció.

Et est hic finis huius sermonis. 385
Explicit. Deo gratias

3. [INFRA OCTAVAM DOMINICAE TERTIAE] *EPYPHANIE SERMO*
[Barcelona, Biblioteca de Catalunya, ms. 476, ff. 128r-136r]

«[N]oli vinci a malo, sed vince in bono malum». Habetur verbum istud originaliter *Ad Romanos*, capitulo duodecimo, et in epistola currentis dominice.

377 ajustats *ms* ajustat

387 bono *ms* bonum | malum *ms* noalum 388 duodecimo *ms* xij^o | epistola *ms* epistolla

377-379 Apoc XXI, 8

387 Rom XII, 21 388-389 L',epistola currentis dominice' és la del diumenge terç després d'Epifania en el *Missale Romanum*; per tant, fou pronunciat un dels dies d'aquella setmana; vegeu també la nota 32 de la introducció

387-773 Aquest tema dels set pecats capitals o mortals és tocat en el *Sermo Sabbati [post Penthecosten]* dins *Sermons*, I, 215-225, sota la frase bíblica: «Socrus Symonis tenebatur magnis febribus»; també *ibid.*, 279-287, en exposar les set

- 390 Per donar introducció a la matèria de què us vull prehycar, sapiats, bona gent, que clarament trobam en la sancta Escripura que eternal ordinació fou en lo consistori de la sancta Trinitat, que jamés neguna creatura no pogués entrar en paradís, sinó per victòria de bataylla.
- Aquesta ordinació no ha neguna excepció, ni àngels, ni en hòmens.
- 395 No és negun àngel que sia entrat en paradís, sinó per victòria de bataylla. E veus com ho declaren tots los doctors de theologia, dient que quant nostre senyor Déus en lo començament del món creà los àngels en lo cel emperial, e jatsia que fossen creats en lo loch de glòria, mas no foren creats en glòria, ans podien peccar; donques, covench que guanyassen glòria a bataylla.
- 400 Gran fou la bataylla de Lucifer e dels altres àngels, quant peccaren, d'una part; e d'altra, sant Miquell e los altres, qui tenien ferm per la honor de la sancta Trinitat. E fou entre aquests àngells molt gran bataylla. E finalment, Lucifer ab los seus foren vençuts e sobrats. E los qui
- 405 romangueren hagueren glòria, e d'aquí avant no pogueren peccar. Volets-ne auctoritat, e molt clara? De sent Johan, lo quall diu axí: «Factum est prelium magnum in celo, Michael et angeli eius preli[a]bantur cum dracone, et draco pugnabat et angeli eius, et non valuerunt, neque locus inventus est eorum amplius in celo», *Apocalypsis*, duodecimo capitulo. [f. 128v] E ajuste-i l'església: «Et Michael fecit victoriam et angeli eius». Fou feta tan gran bataylla, vuy tan gran, que més de mille mília d'àngels foren de cascuna part alt en lo

390 introducció *ms* introducció

395 àngel *ms* àngels 399 creats *ms* creat | en *seq seq gla canç*

402 los *ms* lo 405 d'aquí *ms* da aquí *canç* a-(quí) 410 ajuste-i *ms* ajustar

406-410 Apoc XII, 7-8 410-411 Cf. *Breviarium Romanum iussu Pii papae V editum. In dedicatione beati Michaelis Archangeli: Antiphona ad Benedictus*

sepultures d'infern «axí com són set pecats mortals». El sermó de sant Pere Màrtir de les edicions antigues, reproduït per FAGES, *Oeuvres*, II, 459, exposa les diverses batalles, a què s'haurà d'encarar un cristià, però no sota l'aspecte dels set pecats capitals.

393 Vegeu en *Sermons*, I, 262/21-22, que fins i tot Jesús hauria feta batalla en la Passió.

401-414 Vegeu un paràgraf paral·lel d'aquest en el *Sermo Sancti Michaelis*, dins *Sermons*, IV, 68, línies 1-28.

413 ,batalla de formigues': el sentit de l'expressió s'aclareix llegint *Sermons*, II, 142/12; i *Sermons*, III, 245/11. Una altra utilització de les formigues per part de mestre Vicent es pot veure dins *Sermons*, V, 59, línia 3, fins al final del sermó en la pàgina 61.

cel, bataylla de omnes e batalla de formigues, car un hàngell és pus poderós que tots los hommes del món.

Veus, donchs, la ordinació divinal com se complia en los àngells, 415 que per victòria de bataylla hagueren la glòria celestial.

Axí metex, en los hommes s'és tots temps servada aquesta ordinació. Car tantost que Déus hac creat Adam e Eva, tantost foren en la bataylla. E Lucifer, aquell metex, anà a la dona Eva e de continent la hac gitada en terra, car molt flauca la trobà. E de la dona, lo peccat vench 420 al home. Dien alguns: e per què Déus ó consentia que fossen temptats, pus que sabia serien vençuts e caurien? La rahó és per ço que en bataylla havien estar; e bé que Déus ho sabés, però no forçà negun; mas après Adam fou vençador, e hac a la fi victòria, e per tant és gloriós en paradís. 425

Axí metex, Eva fou vençuda en lo premer encontre, mas despuys tench fort i per què, hac glòria. E veus ací la auctoritat: «Inimicitias ponam inter te et dyabolum, et ipsa conteret capud tuum», *Genesis*, capitulo tertio.

Alguns fan excepció d'aquesta regula, dient que los infants petits 430 batayats no han bataylla, car, de continent que són morts, entren en paradís sens bataylla. Jo-t dich que no n'entren sinó per victòria de bataylla, verbi gracia: Si un rey a-[f. 129r]-setga una ciutat e en la host hi ha molts repaços, molts recués e azemblés, etc., si lo rey ha victòria e entra a la ciutat, no entraran los repaços? Certes, crech que sí faran, e 435 per victòria, car lo rey la ferà per ells. Axí, nostre senyor Jhesuchrist vench en aquest món per haver victòria per nosaltres, hoc encara, per si metex, jasía fos infinit, just e gloriós, mas encara volgué haver victòria.

E veus-ne ací auctoritat: «Nonne hec oportuit pati Christum et ita intrare in gloriam suam?», *Luche*, capitulo ultimo. Donques, Jhe- 440

423 però *ms* per

424 vençador *ms lect dub* ventador

419-421 Gen III, 1-6

427-429 Gen III, 15

439-440 Lc XXIV, 26 444-447 2Tim II, 3-5

430-438 Hom pot veure en *Sermons*, I, de la pàgina 69, línia 24 a la pàgina 70, línia 18, una altra forma, molt més personal, d'exposar el mateix tema.

440-444 Hom pot veure un paràgraf paral·lel, on és exposada ben sintèticament tota aquesta doctrina (Crist, vencedor dels set dimonis principals) dins *Dominica III adventus Domini. Sermo vij, dels Sermons de tempore. Pars hyemalis*, [Lió?] 1509, ciii^b.

suchrist, per haver loch gloriós per si e per nosaltres, nos obtench victòria de la glòria. E per so nosaltres, qui havem ús de rahó, cové que per victòria de bataylla entrem en paradís. E per ço, lo gloriós sent

- 445 PAU, *Ad Thymoteum*, son dexeble devot, diu: «Labora sicut bonus miles Jhesuchristi; nemo militans Deo implicat se negociis secularibus, ut ei placeat, cui se probavit. Nam qui certat in agone non coronabitur, nisi qui legitime certaverit», *Prima ad Thymoteum*, secundo capitulo.

- Donchs, clara és la ordinació divinal que us havia proposada, car per cascun de nosaltres diu lo thema d'aquesta victòria: «Noli vinci a
450 malo, sed vince in bono malum». Diu ,noli', per ço car posa-ho en la voluntat nostra, car negun no serà vençut si-s vol. E veus ací lo thema declarat.

- E are jo son en la matèria, de què us vull prehycar. E escoltats bé, bona gent: car, segons que són set peccats mortals principals, axí po-
455 dem compenre la bataylla per set maneras.

E yo trop en la sancta Scriptura que, per [f. 129v] cascun d'aquests, a-quell qui vench, nostro Senyor li apparellà la glòria de paradís. Sent Johan fa la crida, la quall diu axí: «Qui habet aures audiendi, audiat», *Apocalypsis*, capitulo secundo, tertio.

- 460 E la primera bataylla és molt fort bataylla de supèrbia. Bona gent, supèrbia bataylla huy contra nosaltres: contra prínceps e contra prelats e contra religiosos e contra preveres, e contra totes les persones del món, que totes les gita a terra, car totes són plenes de supèrbia e de vanitats e de jactància, de presumpció, de vana glòria, en tant, que una
465 muller de un menestral va mills vestida que una muller de un cavaller. E per ço dix Salomó per sperit de prophècia: «Vanitas vanitatum et

454 set *ms* vij 455 set *ms* vij

456 yo *ms* no

463 plenes *ms* plens

449-450 Rom XII, 21

458-459 Mt XI, 15; XIII, 9. 43; Mc IV, 9; Lc VIII, 8; XIV, 35; cf. Apoc II, 7. 11. 17. 29; III, 6. 13. 22

466-467 Eccle I, 2

458 Si mestre Vicent digué això, confongué la frase repetida en els Evangelis, que també ell reproduceix, amb la de l'Apocalipsi, que fa: «Qui habet aures audiendi, audiat». Jo diria que les cità totes dues, però que el taquígraf no tingué temps d'escriure tots els extrems del raonament i el deixà així, esbiaixat.

omnia vanitas», *Eclesiastes*, capítulo primo. En tanta vanitat és huy lo món, que tot és vanitat, que si nosaltres volfem lexar les vanitats e-n-teníem les necessitats, e açò que donam a vanitats donàvem a karitats, los catius de terra de moros serien resemuts, los pobres serien revelats, 470 e les infantes vèrgens serien maridades.

E per ço, a les persones, qui per bé vencen aquest mal de supèrbia per vertut de humilitat, veus lo loguer de la victòria que li promet nostro Senyor, dient: «Qui habet aures audiendi, audiat: Vincenti dabo edere de lingno, quod est in paradiso Dei mei», *Apocbalyptis*, ca- 475 pitulo secundo. Guarda com comença la crida: —axí com en aquesta ciutat, diets: «Ara, hoïats què us fa a saber, etc.»—, la qual crida se fa per lo sant Esperit.

467 omnia seq vains canç

472 vencen ms vecen

474-476 Apoc II, 7 477 ,Ara hojats tothom generalment...' és la fórmula de les crides o pregons dels Països Catalans durant segles; cf. la nota complementària a la mateixa línia

470 revelats *llegiu* relevats = rellevats. Una mostra corprenedora, i absolutament contemporània de mestre Vicent, de la situació de captius cristians en terra de moros es pot veure en les pàgines de Roser SALICRÚ I LLUCH, *Cartes de captius cristians a les presons de Tunis del regnat de Ferran d'Antequera*, dins «Miscel·lània de Textos Medievals», 7 (1994), 549-590; hom en pot veure resum dins la secció de ,Notícies bibliogràfiques' d'aquest volum. En un sentit més ampli, tant en l'espai com en el temps, hom pot veure Josep M. MARQUÈS I PLANAGUMÀ, *Sis-cents pidolaires (1368-1540). Captius, esclaus i peregrins* (sic!), dins "Estudis del Baix Empordà", 13 (1994), 137-165, on la immensa majoria dels sis-cents cinquanta-sis permisos d'acceptar concedits pels bisbes de Girona dins els anys indicats en el títol foren per al rescat de captius, tant del mateix bisbat com forasters i estrangers, i en alguns casos un sol permís era vàlid per a més d'un captiu; també n'hi ha resum en la secció de ,Notícies bibliogràfiques' d'aquest tom.

477 En una publicació recent relativa a Vic i comarca, hom pot certificar-se que aquesta fórmula de les crides o pregons fou utilitzada sense modificació durant segles: cf. Lluís ORRIOLS I MONSET, *Manuscrits del bé i del mal. Arxins vigatans (Segles XIV-XVII)* (Col·lecció Camí Ral, núm. 3), Barcelona, Rafael Dalmau editor 1993, 18 (del 1390) i 225 (del 1642), on es troben dues transcripcions de crides amb el mateix formulari, separades per vora tres segles. Una altra mostra, aquesta procedent de la Mallorca dels darrers decennis del segle XIV i dels primers del XV, es pot veure en l'apèndix a l'article de Gabriel LLOMPART, *Penitencias y penitentes en la pintura y en la piedad catalanas bajomedievales*, dins «Revista de Dialectología y Tradiciones Populares»,

—"Senyor, e a-quell qui vencià supèrbia, qui-[f. 130r]-na glòria li
480 daret?"

Respon:

—«Jo li daré a menjar del abre de vida de paradís Déu meu».

Bé sabets que per pecat de supèrbia Adam e Eva perderen lo men-
yar del abre de vida, los mesquinets no menyaren del abre de vida, e
485 menyaren del abre de la mort per ocasió de haver supèrbia.

E per ço pogueren despuys menjar del abre de vida. Auctoritat:
«Nunc, ergo, videte ne forte... sumant de ligno vite et... vivant in
eternum», *Genesis*, capitulo tertio. E per tant, com per peccat de su-
pèrbia perderen lo menjar del arbre de vida, e per ço, aquells qui ven-
490 cen supèrbia per humilitat, Déus los promet menjar del arbre de vida,
no pas de aquell de paradís terrenal, mas de paradís celestial.

Are veiam com se menge aquest arbre de vida que és en lo cel. L'ar-
bre de vida, qui és en lo cel, és nostro senyor Jhesuchrist: de aquest
menya la creatura quant és en paradís. E sabeu com? Axí com lo me-
nyar se fa ab dues mandíbules, e seguex-se nodriment e lo cors de vida,
495 axí en la ànima ha dues barres, la superior és l'enteniment, e la inferior
és la voluntat. E ab aquestes dues barres l'ànima pren Jhesuchrist,
vehent e amant, vehent per l'enteniment e amant per la voluntat, e
sent aquella sabor de vida eternal. E per aquesta semblança appela me-
nyar: «Vincenti dabo edere, etc.» O quant de bé se pert par vanitat, e
500 nyar: «Vincenti dabo edere, etc.» O quant de bé se pert par vanitat, e

497 aquestes *ms* aquests

482 Apoc II, 7

483-484 Gen III, 22 485 Gen III, 6. 19

487-488 Gen III, 22

500 Apoc II, 7 501-502 Rom XII, 21

28 (1972), 229-249; reproduït dins l'aplec d'estudis del mateix autor, *Religiosidad popular. Folklore de Mallorca. Folklore de Europa*. Miscelánea de estudios, I. *El calendario y la jornada*. Prólogo de Julio CARO BAROJA (Fontes Rerum Balearium. Subsidia, 4), Palma de Mallorca 1982, 145-171, en particular 246-249; vegeu també en l'apèndix tercer, [4], la dita fórmula, emprada el mateix any 1414, també a Mallorca.

482 «...paradís Déu meu»; cal tenir present que 'Déu meu' és un genitiu en el text de la *Vulgata*, corresponent a Apoc II, 7, frase que mestre Vicent es limitava a traduir: «...in paradiso Dei mei» i, doncs, hauria de fer: «...en el paradís del meu Déu».

486 La coherència del raonament sembla demanar un ,no' en la primera frase d'aquesta línia: «E per ço [no] pogueren despuys menjar del abre de vida».

quant de mal se fa per supèrbia. Ergo, «Noli vinci a malo –superbie–, sed vince in bono malum».

La segona bataylla és de avarícia. Aquesta és batalla, que gita a terra les gents del món: quants robaments se fan vuy en lo món, quants engans, [f. 130v] quans fraus de uns ha altres, axí com són censals 505 morts, et ab carta de gràcia, que són fets per via de venda –dret à, no ho deslou, e que sia lo preu just, just preu dich, per ço que en breu temps no sia pagada la cosa, e lo deuta encara romangua; e per ço, quant volràs esmerçar, esmerça ab maior preu que pusques–. Ítem, tudors e curadors, que tenen los béns e ab frau fan-se fer absolució. E per 510 ço deïa *Jeremias*: «A majore usque ad minorem, omnes avaricie student, et a propheta usque ad sacerdotem, cuncti faciunt dolum», *Jeremie*, capitulo sexto.

E per ço, lo nostre senyor rey Messyas promet logre a aquells qui vencen aquest mal de avarícia, restituint los torts, si tens res de negun, 515 viu o mort. E de açò que-t sobrarà de bon just, fes-ne almoynes, iuxta la auctoritat: «Peccata tua eleemosinis redime», *Daniel*. E vet la promissió e la crida que fa nostre Senyor; e sent Johan Evangelista: «Qui habet aures audiendi, audiat. Qui vincit –scilicet, peccatum avaricie–, non lederetur a morte secunda», *Apochalypsis*, secundo capitulo. 520

Ací ha bell secret. Declarem-lo.

E sapiats que nosaltres trobam dues morts de la ànima, primera e segona, e axí metex del cors. E la primera mort de la ànima és peccat mortal, car tantost com la creatura pecca mortalment, tantost la ànima perd la gràcia divinal e perd la vida que Déus dóna, e la ànima roman sola e morta; e per ço à nom peccat mortal. E per ço diu la sancta Scriptura: «Anima que peccaverit, ipsa morietur», *Ezechiel*, capitulo decimo septimo. 525

505 censals *ms* censal 507 sia *ms* si

517 eleemosinis *ms* elemosinis 521 Ací *ms* axí

525 perd... perd *ms* per... per

511-513 Ier VI, 13

517 Dan IV, 24 519-520 Apoc II, 11

527-528 Ez XVIII, 20 530-531 Apoc II, 11 534-535 Sant GREGORI EL GRAN: igual com en la referència de les línies 7-8, també ací ha estat inútil de

505-509 Les condicions que mestre Vicent exigia per a la licitud dels censals són per ell exposades dins *Sermons*; I, 24-25.

522-546 Sobre el tema d'aquestes línies, hom pot veure el segon dels sermons

- La segona mort de la ànima és quant ix del cors la ànima peccadora,
 530 e va en infern. Et [f. 131r] per ço diu: «Qui vicerit, non ledetur a morte secunda»: no scusa de la primera, car poques persones són qui no pequen mortalment. Mas de la segona, la i assapura, maiorment si la persona és misericordiosa. Car gran bé és ésser misericordiós, in persona misericordiosa no ve mala fi. E per ço diu sent GREGORII: «Non me-
 535 mini mala morte perisse, etc., –usque ibi– exaudiri». La rahó: car persona misericordiosa ha molts intercessós, que no solament la persona a qui fa la almoyna, mas encare tots los àngels e sants e sanctes preguen per la persona misericordiosa. Veus, donchs, quants intercessors hi ha.
- 540 Lo cors ha altres dues morts. E la primera és quant ve que la ànima se partex del cors, e tots havem haver aquesta mort generalment. Axí ho diu la sancta Scriptura: «Statutum est hominibus semel mori», *Ad Hebreos*, capitulo nono. La segona mort del cors és lo jorn del juhí final, quant en cors e en ànima va en infern. De aquesta te assegura quant
 545 diu: «Qui vicit non ledetur a morte secunda». E donques, veus per què diu: «Noli vinci a malo –suple avaricie–, sed vince in bono malum».

La tercera batalla que havem en aquest món és luxúria. Tan fort batalla és aquesta, que lo enemich porta nosaltres, ço és, la carn, qui dorm, menja ensemps ab nosaltres. E és enemich nostre, e havem-lo
 550 nodrir per força.

Aquest peccat és vuy tan fort en lo món, que non s'i salva carn, ni s'i serva matrimonii, ni parentesch, ni compadratge, ni religió. E vejam qual és huy l'om que, anans ni après del matrimoni, no sia acostat ab altra [f. 131v] dona, etc. E d'açò se complanya lo gloriós rey David,

530 vicerit *ms* vincitur | ledetur *ms* deletur 531 primera *ms* primer | no *ms* ne

544 va en *seq* fern *canc*

548-549 dor-em *ms* dorem

551 non *seq* sia *canc* 555 corrupti *ms* corupti

cercar aquesta frase, àdhuc amb l'ajut de microfítxes, en l'obra de sant Gregori el Gran.

542-543 Haebr IX, 27 545 Apoc II, 11 546 Rom XII, 21

publicats en aquest apèndix (línies 194-387), tot ell dedicat a exposar les quatre classes de mort.

548-549 dor em *llegiu* dur hem

dient: «Corrupti sunt et abhominabiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est usque ad unum», en lo *Psalmo*, qui hom compta XIII. E per so nostro Senyor fa fer la crida con sent Johan evangelista, e ha promès loguer a aquells qui venceran aquest peccat de luxúria per castedat. Veus ací la crida de sent Johan: «Qui habet aures audiendi, audiat. Vincenti dabo ei manna absconditum», *Apochalypsis*, capitulo secundo. 555

Secret hi ha. Quant los fills de Israel eren en lo desert, on stigueren bé XL anys, nostre senyor Déus cascun matín los donava manna; e altra vianda no menjaren dins aquests temps, e aquella manna, de si metexa, havia sabor de sèmola ab mel mesclada, mas a les persones sanctes, de açò que havien desig: si havian desig de menjar gallines, sabor de gallines los donava, si de capons, ,ad idem'. E veus la auctoritat: «Panem de celo prestitisti illis sine labore, omne delectamentum in se habentem et omnem saporem», *Sapientie*, capitulo decimo sexto. E per aquesta manera és significada la glòria de paradís, car en la glòria de Déu, bé que y hage grauus, tots se tenen per contents, e de-scuna cosa que han desig, tantost ne són sedols. 560

Mas diu que és ,manna absconditum', que és amagada, car no sap negun sinó, aquell qui és. Si tu ne havias un gra tan petit com és un gra de mostalla en aquest món, jamés no morries ni hauries talent de menjar ni [f. 132r] de beure. Rahó és que aquell qui·s toll dels plasers d'aquest món, que dels plasers del cel. E per ço diu lo thema proposat: «Noli vinci a malo —scilicet, luxurie—, sed vince in bono malum», etc. 565

La quarta batalla és enveja. Ay las! E quina bataylla és aquesta! Enveja vuy tot lo món destruxe e derrocha, en tant que ciutats e comtats e viles e castells més se perden per enveja que per altres coses. Verbi gratia: si un hom és estat justícia, vaguer o batlle, governador o altre 580

569 saporem *ms* saborem

582 batlle *ms* batalla 587 patere *ms* pacem

555-556 Ps XIII, 1 559-561 Apoc II, 17

563-564 Ex XVI, 19-21 565 Cf. Num XI, 9 568-569 Sap XVI, 20

573 Apoc VI, 17

575 Sembla que mestre Vicent assimilava l'efecte del ,manna absconditum' al del fruit de l'arbre de la vida del paradís, indicat en Gen III, 22

577 La frase d'aquesta línia és incompleta; mestre Vicent segurament digué: «...que dels plaers del cel sia sadoll» o quelcom de semblant.

official, diu l'altre: "Per què yo no serie justície, axí bé com aytall? E no son jo de tan bon linatge com ell?", etc. E ell no sap regir la casa, e
 585 per enveja vol regir una ciutat. Per enveja de religiosos se perden los monastirs. E per ço, Salamó dix: «Contemplatus sum omnes labores hominum et industrias animadverti, patere invidie et proximi», *Ecclesiastici*, capitulo quarto. A-quell qui vengrà aquest peccat de enveja, nostro Senyor li promet per sent Johan: «Qui vicerit..., dabo illi stellam matutinam. Qui habet aures, audiat quid dicat Spiritus ecclesiis», *Apocalypsis*, capitulo secundo. En les tres primeras crides, comença alí: «Qui habet aures audiendi», etc., mas en aquesta ho met darrer. Per què? Car los peccats principals que comprenen tot lo món, són tres: supèrbia, la qual ve de part del demoni; avarícia, que ve de part del món; e luxúria, que ve de la carn. E per ço diu primerament:
 595 ,Qui habet aures', etc. E après diu: ,Qui vicerit', etc.

Les [f. 132v] obres que féu nostro Senyor no les féu sinó per pura amor, car no era forçat ni obligat, mas solament per pura amor, vehent que no podia montar al cel per peccats infinits qui'ns tiraven a terra.
 600 Per ço, dix a Déu lo Pare: «Pare beneyt, yo vull devallar en terra per ço que los catius munten al cel». Axí com de vestris peses, que alçant la una, l'altra se abaxa, axí Jhesuchrist, devallant en terra, nos pujà al cel, e per ço diu sent GREGORII in oratione «Deus, qui in Filii tui humilitate jacentem mundum erexisti», etc. Ítem, Pare, los homes del món
 605 són corruptes per carnalitat, jo me'n vull abstenir, perquè prenguen de mi exempli. Ítem, Pare, jo vull prehicar, per ço que creseguen la paraula, que ixirà de la bocha de Déus incarnat. Ítem, Pare, jo vull fer miracles per reformar-los la cresensa. Ítem, je vull ésser penjat en la

599 infinits *ms seq* quns *canc* 600 yo *ms* no 604 iacentem mundum *ms* jntente mundi 606-607 paraula *ms* parailla

586-588 *Eccle* (no *Ecli*) IV, 4 589-591 *Apoc* II, 26. 28 592 *Apoc* II, 7. 11. 17

594-595 Cf *1Io* II, 16 596 *Apoc* II, 7. 11. 17 | *Apoc* II, 26. 28

598 Cf. *Io* X, 18 603-604 *Missale Romanum iussu Pii papae V editum. Dominica II post Pascha. Oratio* 606-607 Cf. *Mt* IV, 4; *Lc* IV, 4; *Io* XVIII, 37 607-608 Cf. *Io* II, 11; V, 36-38; X, 25 608-609 *Lc* XII, 50 610 *Apoc* II, 28

584 ,la casa': segurament en l'antígraf, la ,l' era una ,s' llarga i deia: «sa casa».

598-599 «vehent que no podia»: *llegiu* «vehent que l'home no podia».

601 «Axí com de vestris pesés...»; el sentit és clar: «Així com quan vosaltres peseu...»; però no acabo de trobar l'equivalència entre aquest sentit i aquella frase.

forchan de la creu, per ço que ells no sien penjats en la forcha de inferni. E diu: "A-quells darà la stel-la matutinal". 610

E jo trop que dues estel-les donà nostre Senyor Déus a las ànimas sanctas e devotes: estel-la matutinal e stel-la vespral. E la matutinal és en lo comensament del jorn, e la vespral és al vespre. E dien los stròlechs que és una metexa. Veus ací la glòria de paradís, qui és estel-la matutinal: la glòria de paradís; mas quant la ànima ix del cors e d'aquesta present vida, que és nit; e és vesprala glòria, quant lo cors resuscitarà en glòria [f. 133r] ab la ànima, que vol dir que la glòria, que ara ha, participa ab lo cors. Verbi: la lum, de si metexa és luent; màs, quant l'aclara la lanterna; axí la glòria de la ànima és glòria per si, mas, com la ànima tornarà en lo cors, lo cors serà adonchs en glòria, e car la glòria de la ànima redunderà e fa clara la lanterna. E per ço diu: «Dabo illi stellam matutinam». Car, quant vendrà al dia del juhí, haurà stel-la vespertina, ço és, la glòria vespral. 615 620

Ergo: «Noli vinci a malo –suple, invidie–, sed vince in bono malum», etc. 625

La quinta batalla és de gola, vyla traydora. E quina batalla! Ha vuy gran victòria aquest peccat, que pochés són, qui tinguen los dejunis manats an quatre tempres, ni la coresa. Aquest peccat fa perdra la ànima e ll cors e fa portar los uylls lacremosos, etc. E per ço, la sancta Scriptura: «Omnis labor hominis in ore eius, sed anima illius non implebitur», *Ecclesiastes*, capitulo sexto. De la temptació de Jhesuchrist; com lo dyable lo temptà de peccat de gola, ço és, que fés tornar les pedres pa, no-l temptà de gallines, mes de pa. Aprés lo temptà de vana 630

626 gola *ms* cola

611-612 Cf. Gen I, 16 621-622 Apoc II, 28

624-625 Rom XII, 21

630-631 Eccl VI, 7 632 Mt IV, 3; Lc IV, 3 633-634 Mt IV, 5-9; Lc IV, 5-9

618 ,Verbi': afegiu ,gratia'.

629 *Sermons*, I, 271/1-4 ajudarà a fer la frase entenedora: «...lo vi fir als nervis... e fa plorar los huylls, e ls fa tornar roigs, que par que sien forrats de escarlatina vermella...».

631-633 Aquestes línies són clarament una referència temàtica, no pas una reproducció, de la forma com mestre Vicent recordà en aquell sermó les temptacions de Jesús al desert.

glòria, e puy de avarícia. Dien los doctors que no·l temptà de luxúria,
635 mas la creatura golosa serà luxuriosa.

E per ço, car moltes persones cah-en peccat, en aquest, a aquell
qui·ll vench per temprança, nostre senyor Déus li promet ço que diu
sent Johan, qui fa la crida: «Qui vicerit, sic vestietur vestimentis albis;
et non delebo nomen eius de libro vite, et confitebor nomen eius co-
640 ram Patre meo –vel nostro– [f. 133v] et coram angelis eius: Qui habet
aures audiendi, audiat», *Apocalypsis*, capitulo secundo: promet que
serà vestit de vestidures blanques, ço és, que si ha temprança, serà cast.
O, can bella vestadura; per lo contrari, ay, can nigra vestadura e fama!
Qué bestiaça ço és, lo cors! Quant li dóna massa civada, regímmia, e
645 après ve mala fama. E en l'altre món, què li daretz vós, Senyor, a aquell
qui vincerà peccat de gola? Que “non delebo nomen eius de libro
vite”. En les cadires del cel, tantost que la persona sta en gràcia, ja li
correspon una cadira de glòria en paradís, e aquí és escrit lo seu nom.
Veus ací la actoritat de la sancta Scriptura: «Gaudete in illa die, et
650 exultate”, “quia nomina vestra scripta sunt in celis», *Luche*, capitulo
decimo. Mas quant la creatura pecca mortalment, tantost nostro Se-
nyor rau lo seu nom de la cadira de paradís e scriu-lo en una cadira de
infern. E per ço diu la sancta Scriptura: «Qui peccaverit mihi, delebo
de libro meo», *Exodi*, capitulo trigesimo secundo. Et David, in *Psalmo*
655 *Salvum me fac Deus*: «Deleantur de libro vite et cum iustis non scriban-
tur». Mas que sien escrits en infern, vols-ne actoritat, dient: «Domine,
omnes qui te derelinquunt, confundantur et recedentes a te in terra
scribantur», *Jeremie*, capitulo decimo septimo.

Escoltats bé: per ço que persona abstinent vens peccat de gola, e
660 cascun segons sa condició, aquels Déus los conserva que no cahen en

637 nostre seq fen *canc* 641 que *ms* que que 643 bella *ms* bella bella 648 una
seq qui és escut, o seu nom veus *canc* 653 mihi *ms* me

638-641 Apoc II, 5-6 646-647 Apoc II, 5 649-650 Lc VI, 23 650 Lc
X, 20

653-654 Ex XXXII, 33 655-656 Ps LXVIII, 29 656-658 Ier XVII, 13

644 ,regímmia' podria ésser transcripció deficient de ,reguínnia' (el nombre de
pals en el conjunt de lletres és idèntic) = ,reguitna'; ,requinnar' és emprat en
Sermos, III, 190, línia 27.

646-658 Vegeu una explicació paral·lela, per ventura més completa, dins
Sermos, III, 168/17-169/30; i en relació a les línies 648-658, *Sermos*; I, 267-268,
també es refereix als noms escrits al cel o a l'infern.

peccat mortal de luxúria; e per ço, diu: «Non delebo nomen eius de libro vite —vel meo—. E Senyor, fareu més? [f. 134r] Hoc. E què? «Confitebor nomen eius coram Patre meo et coram angelis». Pendrà Jhesuchrist l'ànima de la persona abstinent e portar-la ha davant lo Pare, dient:

—«Avant, mon Fill»:

—«Pare beneyt, veus ací aquesta persona que ha tenguda abstinència: plàcie-us que sia en nostra taula».

—«Plau-me», dirà lo Pare.

Veus, donches, per què diu lo thema: «Noli vinci a malo —scilicet, gule—, sed vince in bono malum», etc.

La sisena bataylla és de ira. Ira és desig de venjança. Quant la creatura se mou contra algú que li ha fet desplaer e no li u vol perdonar. Mort és. Et han-n'i vuy d'aquests aytants e aytals en lo món, que per vergonya e per temor de pyor, o per impotència stan ab aquella rancor dintre e defora. Saludar s'àn. E veus què deya Jeremias: «In ore suo pacem cum amico loquitur, et occulte ponit ei insidias», *Jeremie*, capitulo nono.

Digues, la ira que tu tens, a qui fa mal? No a ton enemich, que no-l tocha, e tu mors de ira, e mates lo cors, e dónes loch al dyable. Moltes persones són, qui tornen endiablades per ira. E per ço diu sent Pau: «Sol non occidat super iracundiam vestram, ne detis locum dyabolo», *Ad Ephesios*, capitulo quarto. Ira qui no dura, peccat és venial. Et per ço al vespre, a la Ave Marie, en aquell punt, tu deus lezar la ira; que·ll sol no·s pongue en la tua ira, e axí porràs dormir segurament, si no dónes entrada e·l dyable, que·t ofegua en la nit e faça tornar endyablat. «Sol [f. 134v] non occidat» —sol natural o intel·lectual—, ans que dormes, perdona primer. E si la injúria és notòria, perdona notòriament, e si és secreta, secretament. Tant com la injúria és maior, tant és la glòria maior.

677 insidias *ms* incidias

679 no·l *ms* vo·l 685 dónes *ms corr* denes 688 notòria *ms* notària

661-662 Cf. Ex XXXII, 33 663 Mt X, 32

670-671 Rom XII, 21

676-678 Ier IX, 8

681-683 Eph IV, 26-27 686-687 Eph IV, 26

682-690 Vegeu en *Sermons* I, 222-223 una explicació més detallada.

E per ço, ells qui vencen aquest peccat de ira, ve-lç la promissió que Déus fa: «Qui vicerit, faciam illum columpnam in templo Dei mei et foras non egredietur amplius», *Apocalypsis*, capitulo tertio; e après, què diu?: «Qui habet aures audiendi, audiat».

695 La glòria de paradís està en set pilàs e colones, e són set òrdens de sanctes persones aprovades per la sancta Església.

E són los primers sants après Adam, patriarches, «quasi patrum principes», qui guanyàran paradís per misericòrdia.

La segona columpna són prophetes, qui prophetizaren tot ço que féu
700 Jhesuchrist, e guanyaren paradís per devoció.

La terça columpna són los apòstols e los dexebls de Jhesuchrist, qui guanyaren paradís per karitat e amor de Déu e del proïsme.

La quarta columpna és dels màrtirs, qui per paciència han aconseguida la glòria de paradís.

705 La cinquena columna és dels sants doctors de la església de Déu, qui per contemplació divinal han guanyat paradís.

La sisena columpna és dels confessors, qui per abstinència han guanyada la glòria de paradís.

La setena columpna és de les vèrgens, qui per vergintat han gua-
710 nyada la glòria de paradís.

Actorit de tot [f. 135r] açò, dient: «Sapientia edificavit sibi domum et excidit columnas septem», *Proverbiarum*, capitulo nono. Axí comença lo capítol. Are bé, donques, què diu la promissió: «Qui vicerit peccatum –scilicet ire–, faciam illum colupnam in templo Dei».

715 Aquest te posarà al mig dels màrtirs, vuy qui han promissió ací bona.

695 colones *ms* colons

699 prophetes *ms* prophets

701 apòstols *ms* appòstols

707 columpna *ms* calumpna 708 glòria *seq* la glòria *canc*

709 columpna *ms* calumpna 710 paradís *ms seq* *acr* *canc*

712 excidit *ms* accidit | columnas *ms* calupnas 713 donques *ms* do ques 720 han *seq* cops *canc* 722 perden *ms* perdem

692-693 Apoc III, 12 694 Mt XIV, 5

713-714 Apoc III, 12 716-717 *ibid.*

715 ,acf' = així (?)

695-710 Aquest tema ja és apuntat en el *Sermó fet en la Ciutat de València... de la predestinació*, del 1410 (MATEU, «Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura», XXXV (1959), 146-147, on també és repetida la referència a Prov. IX, 1

Sy i pensats, jamés no hauriéts ira. E après diu: «Et non egredietur foras amplius». Algunes persones són que, ja que sien en paradís per bones obres que tenen-ne, mas súbitament se giten defora. Verbi gratia, molts són qui estan en bones obres, mas ixen-ne, si algun los diu alguna paraula injuriosa; han soptasament tanta de ira, que no han gens de paciència. Ara són fora de paradís: via! A mal guany! Si havien fet tant de bé com sent Johan Babtista, tot ho perden. 720

Si no vols ésser pacient per amor del prohisme, sies-ho per amor de tu metex, per ço que no y perdes tant de bé. Et per tant com la persona pacient sta ferma, nostro senyor Déus no la lexa decantar; vet ací per què diu: «Non egredietur foras amplius»; mas la persona cruel, tantost va defora, e per ço diu: «Foris canes et venefici et impudici et homicidie», *Apochalypsis*, ultimo capitulo. Mas lo qui ha paciència, «non egredietur foras amplius». Ergo, «noli vinci a malo —scilicet, ire—, sed vince in bono malum», etc. 725 730

La setena batalla és la reguarda, e és peccat de peresa. E tants ne gita a terra, religiosos, preveres, e altres. Ay mesquins, e per què són en aquest món, sinó per guanyar riqueses en paradís? Dien los juheus: «Con sia vell, jo dejunaré, e faré penitència». E com són vells, han [f. 135v] prou fet, que puxen viure. Vet ací la major follia del món. 735

Si un hom ha en sa casa moltes etzemblas e les unes són forts e la una és flauca e vella, e has a mudar ho a portar roba, e fas-la portar a la bèstia que no-s pot mòurer, tant és vella e flauca? És bé foll aquest. En aquesta follia són tots aquells qui tals maneras volen tenir.

Certa cosa és que la roba havem a mudar a paradís ab càrregues de penitència e dejunis, afliccions, etc. E havem bones azembles. E la una és adolescència, nou anyns tro a vint, e lexa-la anar, que no fem pe-

733 riqueses *ms* riqueses | en *ms* em

726 Apoc III, 12 727-728 Apoc XXII, 15 728-729 Apoc III, 12 729-730 Rom XII, 21

731-769 Vegeu una explicació semblant en el sermó *De ociositat*, dins *Sermons*, V, 53-61.

733 ,juheus' és ací referència als hebreus o qualificació que mereix qui digui la frase de la línia següent?

734 ,com' = quan

741-745 Aquest tema de les etapes d'una vida humana també ho és del *Sermo factus in eadem civitate Dertusensi prima die Iulii, De fine mundi. Et est sermo octavus, ut sequitur*,

nitència. E ve la l'altra adzembla, de jovent, tro a trenta anys, e
 745 e lexam-la anar. Aprés ve l'altra, virilitat, de trenta tro a cinquanta anys,
 e axí metex lexam-la passar. Et per conseqüent, tot lo temps, tro que
 són vells, que no poden res fer.

E no és gran follia, açò? En aquesta follia és vuy tot lo món, e per-
 den tan de bé! Mas no són pereosos a fer mal e vanitats. E per ço és
 complit ço que diu Jeremias: «Sapientes sunt ut faciant malum, bo-

750 num autem facere nesciunt», *Jeremie*, capitulo quarto.

Si volem vèncer peresa per diligència e fer bones obres, nostro se-
 nyor Déus ha promès una bella promissió, e ve't com diu: «Qui vice-
 rit, dabo illi sedem mecum in trono meo, sicut et ego vici et sedi cum
 Patre meo in trono eius», *Apochalypsis*, capitulo tertio. Puis diu: «Qui

755 habet aures audiendi, audiat, etc.»

Ací ha secret: podem dir, bona gent, en cadira de papa negun no
 seu, ni rey, ni emperador, ni cardinals; si-l papa [f. 136r] dehia
 a un clergue: «seu ací vuy», quina honor seria aquella. Emperò papa
 Jhesús promet que aquell qui vèncrà peccat de peresa per bona vertut,
 760 lo fa seure en la sua cadira, la cadira de glòria, en quall seu Jhesuchrist:
 és eternitat, alà seu lo Pare e lo Sant Esperit. E per ço diu: «Sic ego
 vici...».

En aquesta cadira seurem nosaltres, si som diligents, car Ell nos re-
 sebrà en la sua eternitat, la qual no haurà fi. E per ço, quant aquelles
 765 persones treballen en aquest món, e són diligents tro a la mort en fer
 bones obres, diu nostro senyor Déu:

—«Vine, mon fill, seu-te».

—«Senyor, als vostres peus».

—«No pas, mas en la mia cadira de l'eternitat».

770 Veus, donchs, per què diu: «Qui vicerit, dabo illi sedere mecum in

756 Ací *ms* fors seq y *canc* 757 cardinals *ms* cardilials | papa seq Jhesus *canc*

761 seu *ms* sen

764 aquelles *ms* aquells 765 persones *ms* seq tatio *canc*

749-750 Ier IV, 22

752-754 Apoc III, 21 754-755 Mt XI, 15

762 Apoc III, 21

770-771 Apoc III, 21 771-772 Mt XI, 15

trono meo». Et per ço diu lo thema: «Noli vinci a malo, sed vince in bono malum, etc.»

Et hic est finis sermonis.

4. [DUES VERSIONS SUCCESSIVES DEL SERMÓ DEL DIUMENGE
I LA SETMANA IV DESPRÉS DE PASQUA]

*Sermo factus in eodem loco de
Onda, feria quarta post domini- 775
cam ,Si oblitus', XXIII, et est
secundus sermo*

Barcelona, Biblioteca de Catalunya,
ms. 476, ff. 136v-153v

Barcelona, Biblioteca de Catalunya,
ms. 477, ff. 18r-20r

«[I]lle arguet mundum de peccato»: *Johannis XVI* habetur hoc verbum originaliter, et in evngelio hodierno recitatum presens scribitur verbum istud.

E aquest dia concurren ensempe dues solempnitats. E la una és del digmenge present, l'altre és de sent Johan, car en tal dia fon posat en martiri a la porta de la ciutat de Roma, la quall és apel·lada Porta Latina. E nos-

«[C]um venerit ille, arguet mundum de peccato». Habetur verbum illud originaliter *Johannis XVI*^o 780 capitulo, et recitative in evngelio concurrentis dominice.

785

773 sermonis *ms* ssermonis

779 XVI *ms* XIX°

782 presens *ms* presente

778-779 Io XVI, 8

775 ,Dominica Si oblitus': cf. Vic, Museu Episcopal, ms. 131, f. 40r: *De infra ebdomada(m) IV post Pascha*: «Feria II et per tota ipsa ebdomada... et cantentur usque in Ascensione Domini psalmos videlicet RS. ,Si oblitus'...» (GROS, «Urgellia», I (1978), 231, núm. 328); així, doncs, les paraules inicials del dit responsori donaren nom al diumenge quart després de Pasqua.

790 tro Senyor lo desliurà de aquell
turment martirialosament. Mas
are lo sermó serà del sant dig-
menge, singularment del sant
evangeli de vuy.

795 E per ço que nostro Senyor
Déus principalment, e après sia a
correcció de peccats, e ha infor-
mació de bona vida e consolació
de nostres ànimes, devotament
800 presentarem a la verge Maria
aquell joyel preciós que ella molt
ama, ço és, la salutació angelical,
dient: 'Ave Maria'.

«Ille arguet mundum de pec-
805 cato», loco, capitulo, sicut dixi.

Per donar entendre lo thema
preposat, sapiats, bona gent, que
entre totes les condicions bones
e necessàries de la persona que
810 vol corregir peccats, fa mester
que sia sens aquells peccats. E
regla és de Physica, que diu axí:
«Contraria contrariis curantur et

Et ad hoc quod det virtutem
et efficaciam Deus suis sanctis
verbis, que ego intendo predica-
re, et ad hoc quod audiat cum
reverentia ac devocione ad hono-
rem sui principaliter et como-
dum animarum nostrarum, cum
reverentia et devotione dice-
mus: Ave Maria, etc.

«Cum venerit», etc., evangelio
et capitulo sicut dixi.

Ad dandam declarationem
themati proposito et pro intro-
ductione materie, noveritis quod
iustitia Dei, per quam ipse punit
et castigat peccata quantum du-
rat iste mundus, non cognoscitur
iste mundus per nos. Et hoc est
quoniam nos videmus quod

792 portionem *ms* porcionem

801 ella *ms seq* me *canc*

806 bones *ms seq* e nessa *canc* 807 sapiats *ms* sapats 809 de *ms* da 812 axí *ms* ax

789-791 Cf. *Breviarium Romanum ex decreto Sacrosancti Concilii Tridentini restitutum...*, Pars verna: Die 6 maii. S. Joannis Ap. et Ev. ante Portam latinam, Ad matutinum, Lectio V: «Refert autem Tertullianus quod Romae missus in ferventis olei dolium, purior et vegetior exiverit, quam intraverit»

804-805 Io XVI, 8

813-814 Aquesta norma mèdica, elevada a principi, procediria d'Hipòcrates

791 'martirialosament': no caldria llegir: 'miraculosament'?

807 'sapats', *llegiu*: 'sapiats'.

809 'da', *llegiu*: 'de' 825 *explicada*: no m'atreveixo a corregir aquesta grafia, car dubto entre 'expel·lida' i 'expulsada'; però tinc la impressió que la paraula original no era 'explicada'.

expelluntur»: diu que quant alguna cosa és malalta, que serà guarida e curada per la contrarietat de aquella: que quant algunes malalties vénen per calor, tantost los metges donen medicines fredes, per ço que la cremor sia foragitada e repel·lida; e quant la malaltia ve per fredor, tantost los metges donen coses calentes, contràries a la fredor, per tal que la fredor [f. 137r] sia explicada e foragitada, e la malaltia sia guarida e sanada.

E axí los peccats, qui vénen per calor de vicis, fa mester que per contràries virtuts sien curats: que si sien persones malaltes per peccat de supèrbia, que e per vanitats, cové que la persona que la vol corregir e sanar de aquells peccats, que sia humil e simple de cor, que no haien negun ergull, per tal que git fora la supèrbia e vanitat del cor del

multi scelerati et pleni peccatis habundant in isto mundo in divitiis et prosperitatibus aliis; 815 ideo apparet, ut dixi. Et ideo, Geremias voluit disputare cum Deo. Unde, «Iustus quidem tu es, Domine, etc., ... fructum», 820 *Jeremie*, duodecimo capitulo. Cum protestatione disputabat: «Si», id est, quamvis ista fuerit ratio, «quare Domine, etc., prevaricantur», id est, «trespasen los 825 teus manaments?» «Plantasti eos» in magno genere, in magnis matrimoniis «radices miserunt», scilicet, habendo filios et filias et divitias, etc. 830

835

819/B-820/B *in mg ead man scribit textum completum Jeremie in hiis lineis allegatum*
831 malaltes *ms* malates 836 haie *ms* haien

segons *Proverbia sententiaequae latinitatis medii ac recentioris aevi*. Nova series. Aus dem Nachlass von Hans WALTHER herausgegeben von Paul Gerhard SCHMIDT. Teil 7: A-G (Carmina Medii Aevi Posterioris latina, II/7), Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht 1982, 424, núm. 737; el principi, però, ja traspasat al camp ètic, s'estengué a les altres disciplines a través d'ARISTÒTIL, II *Ethicorum*, III, 4, directament o a través del comentari de sant TOMÀS D'AQUINO.

819/B-821/B Jer XII, 1-2; la frase completa, en el text només apuntada, diu així: «Iustus quidem es tu, Domine, si disputem tecum; verumtamen justa loquar ad te: Quare via impiorum prosperatur? Bene est omnibus qui praevaricantur, et inique agunt? Plantasti eos, et radicem miserunt; proficiunt, et faciunt fructum»

836 ,haien' *llegiu* ,haie'

altre; e llavors digam contra la
840 supèrbia e vanitat.

E si lo peccador és malalt de
peccat de avarícia e de cupiditat,
cové que la persona que vol cor-
regir del peccat de avarícia, que
845 sia misericordiós, e largament e
habundant, faça almoynes; lla-
vors porrà dir contra peccat de
avarícia e de cupiditat.

E si són algunes persones ma-
850 laltes de peccat de gola e de vo-
racitat, cové que aquell qui aque-
lles persones vol corregir, que
sia temprat e abstinent, que no
haia gens cura de aquella gulosi-
855 tat e tragonesa.

Et si són algunes persones
malaltes de enveja e mala volun-
tat, cové que aquell qui atals
persones vol corregir, que sia ka-
860 ritatiu, e que haia bona amor en-
vers son prohisme per tal que
foragit la enveja e hoÿ e mala vo-
luntat del cor dels altres; e lla-
vors porrà dir e corregir contra
865 peccat de enveja.

E axí dels altres peccats; ge-
neralment cové que la persona
qui vol corregir a alguna altre
persona de alguns peccats, que
870 haia la disposició e conveniència
de les virtuts contràries [f. 137v]
a aquells de peccats de què vol

851 qui *ms* quer 852 aquelles *ms* aquell

852 ‚aquell’ *llegiu* ‚aquelles’, potser a-quelles (vegeu aquesta preposició ‚a’
més avall en les línies 868, 892, 898).

corregir. Que si la persona és
 malalta de aquella febra e calor
 de luxúria, que stà dintre en los
 ossos cremant, cové que aquella
 persona que vol corregir de tal
 peccats, que haia la disposició e
 conveniència e vertut contrària,
 que sia casta en son cor, que non
 desig; e que sia casta en la boca,
 que no parla de aquella sutzura
 de luxúria; e que sia casta en les
 mans, e que no faça mals tocam-
 ents e desonestats; e-n que sia
 casta en los ulls, que no cure de
 mirar a fembres per aquella sut-
 zura. E llavors, tal persona, axí
 casta, porrà corregir al peccador
 de peccat de luxúria e carnalitat.

Axí, que cové que la persona
 que vol corregir a altre de pec-
 cats, que sia e haia les vertuts e
 qualitats contràries en aquells
 peccats. E llavors tal persona
 porrà fer fruyt de correcció en
 l'altre. E si, per ventura, la perso-
 na, que vol corregir a altre de
 peccats, no haurà en si les vertuts
 e qualitats contràries a aquells
 peccats de què vol corregir e re-
 pendre, mas abans és en aquells
 peccats, com volrà corregir de
 tals peccats, e dirà alguna cosa
 que-s coregesquen, diran-li: «O,
 tan bé ho diu, mas te mal ho fa,

877 persona *ms* persona persona 886 que *ms* de

886 ,de' *llegiu* ,que'

906 ,te' és ací variant de ,tan', que no sembla recollida en el DCVB.

que ell stà en aquells peccats!»

Per ço diu lo poeta: «Turpe est
doctori, cum culpa redarguit ip-

910 sum»: diu que vergonyosa cosa
és al corregidor que ell sia en lo
peccat e vulla los altres corregir
d'aquell peccat.

Donchs, veiam qui és estat o
915 sia ses peccat? Tan solament Jhe-
suchrist, qui, diu sent *Augustín*
in *Libro de natura et gratia*, que
non [f. 138r], que non, negun en
aquest món que puxa ésser sens

920 peccat, sinó Jhesuchrist, qui
nunquam peccats; mas tot los al-
tres, generalment parlant, no pot

918-920 Sancti AURELII AUGUSTINI, *De natura et gratia ad Timasium et Jacobum contra Pelagium liber unus*, X, 11 (ML 44, París 1841, col. 252): «...impietate sceleratissima negatur, sine gratia Dei hominem sine peccato esse non posse» 920-921 *Ibid.*, LXI, 71 (col. 282): «...nos minime dubitemus, peccatum Christum in se non habuisse, quod vinceret...» (en aquest tractat es troba la cèlebre frase complementària, XXXVI, 42 (col. 267): «...excepta itaque sancta virgine Maria, de qua propter honorem Domini nullam prorsus cum de peccatis agitur, haberi volo quaestionem...»)

908 Malgrat la poca simpatia que mestre Vicent sentia pels filòsofs i poetes (i en general per tota la cultura purament profana), cita, almenys una altra vegada, 'lo poeta' en el sermó de la *Dominica post Ascensionem*, dins *Sermons*, I, 62, línies 9-10; aquest segon 'poeta' ha desaparegut de les edicions dels segles XV-XVI, no, en canvi, la del nostre sermó: «Ideo dicit poeta: Turpe est doctori, id est, correctori, cum culpa redarguit ipsum»; el editors antics també encertaren en la grafia de 'poeta' en minúscula, car no es tracta d'una denominació per antonomàsia; el tal poeta, en efecte, no és Virgili, tal com ho demostra l'absència d'aquelles frases (o de semblants) de l'inventari d'Henrietta HOLM WARWICK, *A Vergil Concordance. With the technical assistance of Richard L. HOTCHKISS*, Minneapolis, University of Minnesota Press 1975, [VIII] i 962 pp.; tampoc no és Horaci, car són desconegudes de Dominicus BO, *Lexicon Horatianum*, I. A-K; II. L-Z (Alpha-Omega. Lexica · Indizes · Konkordanzen zur klassischen Philologie, I/2), Hildesheim, Georg Olms Verlagsbuchhandlung 1065 i 1966, XIV i 276 i 418 pp.

921 'peccats' *llegiu* 'peccàs' | 'tot' *llegiu* 'tots'

ésser que haiam algun peccat, sinó Jhesuchrist e la sua gloriosa mare, ço és, la verge Maria. Et per ço diu sent Johan: «Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seduximus et veritas in nobis non est», *Prima Canonica*, capitulo primo. Axí que, no és negun qui sia sens peccat, sinó Aquell qui és Sant dels Sants, e no negun altri. Axí que, Jhesuchrist tan solament és sens peccat, e axí Ell dix açò als juheus, quant dix: «Quis ex vobis arguet me de peccato?», *Johannis*, capitulo octavo: dix Jhesuchrist als juheus: «Qual de vosaltres és sens peccat, que argüesca»: mes no és negun sens peccat, sinó Jhesuchrist.

Axí, pròpriament pertany a Jhesuchrist corregir lo món dels peccats e dels defalliments, e açò diu lo thema, dient: «Ille arguet mundum de peccato»: ‚Ille‘, ço és a saber: Jhesuchrist és aquell qui és sens peccat, al qual pròpriament pertany de corregir e arguir lo món dels peccats e dels defalliments.

E yo he serquat en la sancta Scriptura quals e quants són los

Sed hoc est ut nostra intentio non firmetur in isto mundo. Unde, cum Jhesus veniet ad iudicandum mundum, puniet omnia peccata tam mortalia quam venialia, nunc vero spectat nos ut convertamur. Sed in die iudicii, tunc puniet; et istud dicit thema: «Cum venerit, etc., ... arguet», et puniet. Et sic est thema declaratum.

Nunc, bona gens, ego sum in materia. Et videamus de quibus

926-930 1Io I, 8 936-938 Io VIII, 46

946-947 Io XVI, 8 951B-952B Io XVI, 8

923 ‚que haiam‘: la lògica del text sembla reclamar una negació: ‚que [no] haiam‘

950 ‚pròpriament‘ *llegiu* ‚pròpriament‘

- peccats que Jhesuchrist ha de arguir. E, per gràcia de Déu, jo he trobat una auctoritat, que diu quants són e quals, en lo *Psalm*,
- 960 *Deus deorum locutus est et vocavit terram*, que diu axí: «Peccatori autem [dicit] Deus: quare tu enarras iustitias meas»: veus ací un peccat, e lo primer.
- 965 «Et assumis testamentum meum per os tuum»: e veus ací lo [f. 138v] segon peccat.
«Et tu vere odisti disciplinam»: veus ací lo tercer peccat.
- 970 «Si videbas furem currebas cum eo»: veus ací lo cinquè peccat.
«Et cum adulteris portionem tuam ponebas»: e veus ací lo sisèn peccat.
- 975 «Os tuum habundavit malitia»: veus ací lo setèn.
«Et lingua tua concinabat dolos»: veus ací lo vuytèn peccat.
«Sedens adversus fratrem tuum loquebaris»: veus ací lo novèn peccat.
«Et adversus filium matris
- peccatis fiet illa punicio, quoniam thema generaliter loquitur, non dicit de quibus. Et inveni ego in una auctoritate, in *Psalmo* quadragesimo nono, *Deus deorum*. Et sunt decem peccata, de quibus arguet mundum, id est, puniet: «Peccatori autem dixit Deus: etc., ... scandalum». «Hec, scilicet, peccata fecisti et tacui, non puniendo, etc., ... tuam?». «Quare tu enarras meas iustitias» et tu «existimasti... quod ego sim similis tui?» Sed venit tempus, in quo arguam te. Ergo, decem peccata sunt, et declaremus.

969B sed *ms* set

975-976 malitia *ms* malitia

961-962 Ps XLIX, 16a 963B-969B Ps XLIX, 16-20 965-966 *Ibid.*, 16b
968-969 *Ibid.*, 17 970-971 *Ibid.*, 18a 972-973 *Ibid.*, 18b 975-976
Ibid., 19a 977-978 *Ibid.*, 19b 979-980 *Ibid.*, 20a 982-983 *Ibid.*, 20b
985-987 *Ibid.*, 21

969-970 És fàcil d'adonar-se que no hi ha el paràgraf corresponent al pecat quart; tampoc no és en el manuscrit. La frase bíblica és la del *Salm* XLIX, 17b: «Et proiecisti sermones meos retrorsum = t'has tirat les meves paraules a l'esquena». Correspon a la ,negligentia divinatorum', tema explicat en les línies 1658-1718.

tue ponebas scandallum»: veus ací lo desè peccat.

«Hec —supple peccata—, fecisti et tacui, existimasti, inique, quod ero tui similis? Arguam te et statuam contra faciem tuam», —supple «peccata supradicta»—.

E veus ací en quina manera Jhesuchrist argüirà lo món de aquests deu peccats per la sua boca e per la sua sancta Scriptura.

En romans diu: «Déu dix al hom peccador: Per què tu comptes e riscites les mies justícies, e prins lo meu testament per la tua bocha, e tu has avorrida la disciplina e has gitats les mies paraules detràs, si vehies lo ladre, corries ab elle, e ab los adúlter posavas la tua porció. La tua boca ha habundat in malícia e la tua lingua comptava engans. E asegut, tu parlaves contra ton germà, e contra lo fill de la tua mare posaves escàndol». Diu

985

990

995

1000

1005

984 desè *ms* X^e

985 *supple ms* *suple* 989 *supple ms* *suple*

995-1008 Copio el text d'aquests versets en la *Bíblia Valenciana*, perquè malgrat el temps passat entre les dues còpies i la revisió a què la impresa fou sotmesa abans de l'edició, conserven ambdues una semblança indubtable: «Déu dix al peccador, per què tu recomptes les justícies mies, e prens lo testament meu per la tua boca? Car tu has avorrida disciplina, e has lençades les mies paraules detràs. Si vehies lo ladre, corries a ell, e ab los adultres posaves la tua porció. La tua boca habunda de malícia, e la tua lingua componia engans. Seent contra lo teu frare parlaves, e contra lo fill de la tua mare posaves scàndell» (VENTURA, *La Bíblia valenciana. Recuperació de la història d'un incunable en català* (Biblioteca Torres Amaat, 12), Barcelona, Curial 1993, 176-177)

- nostro senyor Déus al peccador:
 1010 «Tu has fets aquests peccats», non
 cuydes escapar de mi «e jo he ca-
 llat, has pensat mal que seré
 semblant a tu: jo-t argüiré» e-t re-
 pendré e daré pena de dampnació
 1015 de cascan peccat».

- E primerament, nostro se-
 nyor Déus diu al món qu·Ell
 argüirà del primer peccat, que és
 de injustícia, que fan los senyors,
 1020 reys e prínceps e cavallers e regi-
 dors de pobles, de lochs, [f.
 139r] de viles e comptats, o en
 administració de justícia. E açò
 és notat en ço que diu: «Peccato-
 1025 ri autem dicit Deus: "Quare tu
 enarras iustitias meas?"». Diu
 nostre senyor Déus a cascan qui
 ha administrar regiment o justí-
 cia: «Per què tu comptes les
 1030 mies justícies per la tua boca» e
 fas lo contrari per la obra, que no
 fas justícia? Per què dius ,justí-
 cies mies?': que totes les justícies
 són de nostre senyor Déus, puy
 1035 que sien bones, ara sien de leys,
 are sien de cànons, o de statuts, o
 de furs, o de custumes, totes són
 sues, que totes les ha Ell ordona-
 des, car Ell il·luminave los ente-
 1040 niments de aquells, e espirave en

Primum peccatum est cum
 dixit: «Peccatori autem dixit
 Deus, usque... meas». Nunquid
 dicit peccator: «Enarrare iusti-
 tias domini est peccatum?» Dico
 quod non, sed est meritum. Sed
 iustitie Dei sunt articuli fidei,
 que enarrantur, cum dicitur *Credo in Deum*, etc.; iustitie Dei sunt
 septem petitiones in *Pater noster*.
 Item, iustitie fidei christiane
 sunt *Psalmi*. Et ideo dicit: «Qua-
 re enarras», scilicet, ore, iustitias
 Dei, et de vita [f. 18v] et conver-
 satione, omnes in inferno?.

Et sic, avisetis vos, quoniam
 in ista villa habetis sarracenos, et
 vos omnes enarratis iustitias Dei.
 Sed videamus opere, si est ali-
 quis vel aliqua, qui comedat
 cum mauris; dicendo *Pater noster*,
 et in opere facere contrarium?
 Est aliquis, qui vadat ad nuptias
 et ad circuncissionem filiorum,
 et fiunt eorum compatres? Istud

1017B peccatori ms peccatum 1019 senyors ms senyor 1619B enarrare ms
 enarrare 1034B sed ms set 1036 statuts ms statures 1039-1040 enteniments ms
 entemints 1047-1048 decernunt ms determitunt 1053 totes ms tots

les voluntats dels continens (!), que statuïren e ordenaren les leys e les cànones e statuts, que fossen axí fets com ara són. E per ço és escrit <i>Proverbiorum</i> , capitulo oc- tavo: «Per me reges regnant et legum conditores iusta decer- nunt; per me principes imperant et potentes decernunt iustitiam, etc.» Diu nostre senyor Déus: «Per mi regnen los reys, etc.» axí que les justícies bones, qui- nes vullen que sien, totes són de nostre senyor Déus.	peccatum puniet Jhesus in die iudicii. Tamen, in aliis rebus necessariis, sicut in operando domos, etc., potestis participare, etc.	1045
E diu al mal administrador d'elles, ara sie jutge o advocat, o notari, o procurador o altre qual- sevulla administrador de justí- cia: «Per què tu comptes e parles: ,mies justícies' per la tua boca», studiant o ligint, —«quia enarras», vol dir, «id est, exte- rius narras»—, e de obra non fas neguna cosa de justícia, que dius? Per la boca fas juraments, quant te elegexen per justícia, de guardar lo bé comú [f. 139v] e los privilegis de la comunitat e altres franqueses, e de fer justícia a cascun, en particular o en gene-		1050
		1055
		1060
		1065
		1070

1056 sie *ms* se

1062-1063 *ms* extrarius 1066 *ms* elegirem

1041 ,continents' no sembla tenir sentit en aquest context; una hipòtesi de correcció podria ésser la paraula ,consentients', ja que les normes tenen valor de llei com a conseqüència de les voluntats en consens dels col·legis legisladors (corts amb rei, consellers o jurats municipals). És, repeteixo, una hipòtesi, a manca de millor.

1064-1065 La fórmula ,in portatis' s'ha conservat en les edicions llatines dels segles XV-XVI: «Quando vacat episcopatus, rectoria vel beneficium, statim dicitur:

- ral; e axí copten e dien defora per la boca; e dintre, en la voluntat, han lo profit contrari, de no ferne res ni observar justícia. E en-
- 1075 cara que ho jura realment, e atorga per la boca de fer justícia, mas no fan neguna cosa de obra, que la justícia vingua en execució. E per ço diu nostro senyor
- 1080 Déus als qui administren la justícia: «Quare, etc.: per què tu coptes e dius les mies justícias per la tua boca e no fas axí per execució de obra?»
- 1085 En aquest temps que ara som, en tal manera són los qui administren la justícia, que no la fan comunament parlant, majorment al qui poch pot, axí com a
- 1090 pubils e órfens, e a les vídues, e a les persones miserables e pobres. E com algun hom pobre ho vídua ve davant la justícia, que li faça justícia de ço que li prenen o
- 1095 de ço que li leven o deuen, no li'n fan justície, ans li fan durar lo plet o la demanda gran temps, que lo fan guastar tot quant han e lo temps; e a la fi no-l n'i fan
- 1100 justícia, en tant, que dirà lo pobre o la vídua: «Yo é·stat sobre

1090 vídues *ms seq a canç*

‘Et quantum valet?’ ‘Tantum in portatis’». El ‘In fortatis’ de la línia 1065, crec que hauria d’ésser ‘in furtatis’. ‘In portatis’, doncs, podria significar: ‘En efectiu’, contraposat al fet que, si és per simonia, equivaldria a un furt; vegeu la nota complementària a les línies 1264-1265.

1073 ‘profit’: *em pregunto si inicialment no era ‘propòsit’*. 1082 ‘coptes’: *llegiu ‘contes’*.

aquest plet tant de temps, e he despès tot quant havia, què faré? Més me val que y lex». E lexen lo plet, pus que vehen que no poden haver justícia. E los jutges, a la final, no fan justícia. E per ço diu nostre senyor Déus a aquests aytals: «Per què die: ,les mies justícies'?» E veus ací com és gran peccat!

Per tal, vosaltres [f. 140r] administrau la justícia, qui sou jutges, advocats, notaris o procuradors, o ad altres qual vulla qui administren justícia. Car, per un dia que tu jutge faces star al laudador o a la vídua o a la persona miserabla a la tua porta, o per una hora, e tu lo'n pots abans desempatxar, e no ho fas, are sies advocat, ara jutge o altre official, per una hora nostre senyor Déus te farà estar mill anys a la porta de paradís, que nunca entraràs.

Que com tu finiràs ta vida al temps de la tua mort, iràs a la porta de paradís e diràs: «Domine, Domine, aperi nobis», *Matthei*, vigesimo secundo capitulo.

«Arguam te et statuam te contra faciem tuam», ut cum, scilicet, anima alicuius talis christiani exiet de isto mundo, et petierit quod associetur cum sanctis in gloria, dicet Jhesus:

1128 porta *ms seq* de la tua mort *canc*

1126/B-1127/B Ps XLIX, 21c 1128-1129 Mt XXV, 11 1135/B-1137/B Lc XII, 46; el text complet diu: «Veniet dominus servi illius, in die qua non sperat, et hora qua nescit, et dividet eum, partemque eius cum infidelibus ponet»

1104 ,y' crec que s'ha de llegir ,ho' i que la grafia és explicable perquè potser el copista havia d'escriure ,u'.

1109 ,die': tenint en compte que el subjecte és ,los jutges', crec que cal llegir: ,dien' = ,diuen'.

- Respondrà't nostro senyor Déus, e dir-te ha:
«Qui est tu?»
- 1135 Diràs: «Senyor, cristià so». E dirà: «Què vols?»
«Senyor, diràs tu, paradís». «Vols paradís?», dirà Ell:
«Dignes, advocat, o jutge, o
1140 notari, o altre official qualsevulla que sia: scolta, no recorda que tal dia o tal hora que tu fist star pobre a la tua, e no-l volgust espatxar? Sta tu are aquí mill mlíia
1145 anys!» Que jamay no y entraràs en paradís, tan car costarà!
- Per ço, fets justícia a aquell qui la demana com abans puxats, no fàçats tardar ne detardets lo
1150 negoci, mas deliurats-los com abans pusçats. E per ço diu David en lo *Psalms Si vere utique iustitiam loquimini*: «Recte iudicate, filii hominum»: vosal-
1155 tres, qui administrats la justícia, si vertaderament la parlau per la boca, axí dretament, [f. 140v] o jutges, en posets per execució en la obra, ,si vere': lo Philosof ó de-
1160 clara: «Quina cosa és veritat?»
Diu ell que veritat és «adecatio

«Tu in alio mundo participasti cum infidelibus, et in isto vis conversari cum fidelibus? Vade in infernum!» «Veniet dominus servi illius, etc., ... cum infidelibus», Luce, XII capitulo.

Ergo, avisetis vos de isto peccato, et fugiatis, ne in die iudicii sociemini cum eis: «Cum venerit ille, etc.»

1150 deliurats *ms seq lom canc* 1152 vere *ms ve* 1156 parlau *ms plau* 1158 posets *ms podets* 1168 parlau *ms plau*

1153-1154 Ps LVII, 2 1159-1162 ARISTOTELIS, *Metaphysicorum*, lib. VI, cap. IV, 2; rectius tamen, S. THOMAE AQUINATIS, *Summa Theologiae*, I, q. 16, a 2, corp.: «per conformitatem intellectus et rei, veritas definitur» 1167 cf. Ps LVII, 2 1176-1177 Ps XLIX, 16a

1143 Després de ,tua' sembla evident que manca ,porta'. l ,volgust', *llegin*: ,volguist'.

rey ad intellectum»: que aquella proporció que tu, administrador de justícia, rens, que tens o dius, que concorde a çò que tens e has en lo enteniment. E per ço diu David: «Fills de hommes, veraderament, parlau, estudiâu e dieu la justícia», e ha havets en l'enteniment la proporció, axí la posats per execució en obra, en tal manera que aquell diu demana la justícia la aconseguescha. E per ço diu que no fan axí. Diu nostro senyor Déus als administradors de justícia: «Per què tu dius les mies justícies: Quare tu enarras justitias meas?» etc.»

1165

1170

1175

Lo segon peccat és simonia dels ecclesiàstichs, e és notat en ço que diu: «Quare assumis testamentum meum per os tuum». Diu: «Per què, tu, prevere, dius lo meu testament per la tua bocha?» E de aquesta simonia tot lo món és ple! E sapiats que és axí de dret, que lo primer testa-

Secundum peccatum est: «Quare assumis testamentum meum per os tuum?» Nunc vero, assumere Testamentum Dei, scilicet, Novum, quoniam Antiquum iam est nullum, quia ultimum valet, primum autem non valet, sed secundum valet, quia per Christi mortem fuit

1180

1185

1181 assumis *ms* asumpmis

1182B testamentum *ms seq* meum *exp* 1183 diu *ms seq* qui *canc* 1185B utlium *ms seq* non *canc* 1186B non *ead man int lin* 1191 e *ms* en 1199B indifferenter *ms* indeferenter

1180/B Ps XLIX, 16b 1181-1182 Ps XLIX, 16b 1183/B-1184/B cf. Haebr VIII, 13 1187-1189 cf. Haebr VIII, 13 1187/B-1188/B Haebr IX, 15-17 1192 cf. Gal IV, 24-26 1201-1202 cf. Deut XI, 14-15

1164 ,rens' deu correspondere al llatí ,reddis' i pertànyer al verb català medieval ,redre' = ,reddere'; és normal ,reddere iustitiam'.

1169 ,ha' deu ésser repetició de la síl·laba inicial següent ,havets'.

1172 ,diu': hom esperaria ,qui'.

ment és cassat e revocat per lo
 segon, que ho fa axí nostre Se-
 1190 nyor: Déus ha fets dos testa-
 ments, e lo primer és revocat per
 lo segon. E lo primer testament
 fou en lo mont de Syna'y, quant
 donà la ley al poble de Israel, e
 1195 ordonà-lo de les coses que són en
 aquest món, axí que les promi-
 sions que-ls foren terrenals, dix-
 los nostro senyor Déus als juheus
 [f. 141r] que li guardassen aque-
 1200 lla Ley bé, lo seu primer testa-
 ment, que-lls donaria sanitat e
 prosperitat, que haurían molt pa
 e vi en llurs pocessions, e molts
 fruyts en los arbres, e que-ls do-
 1205 naria molts fills e victòria de
 llurs enemichs e moltes altres
 viandes terrenals, que-ls promès.
 E axí, d'aquestes coses d'aquest
 món ha ordenat nostre senyor
 1210 Déus lo primer testament, de les
 benaventuranças de cel ni de glò-
 ria de paradís.

E aquell metex qui prèns for-
 ma de foch, aquell matex prèns
 1215 forma humana, ço és, forma de
 home. E aquell qui donà la ley
 manasayca, que és ,primum tes-

confirmatum. Et nunquid est
 peccatum? Dico quod sic, isto
 modo: quod homo iuret in posse
 iudicis et ponit evangelium co-
 ram facie sua, et iurat supra illa;
 et tunc assumitur per os, cum
 dicit: «Per ista evangelia, ego di-
 cam veritatem». Si forte facis
 contrarium, tunc est peccatum,
 quod Christus puniet.

Et sunt multi miseri, qui in-
 differenter iurant, et sine metu
 iurant falsum. Et melius esset eis
 quod amicus suus perimeretur
 etiam ad mortem, et etiam ipse-
 met iurans, quam assumere fal-
 sum testimonium Dei false. Et
 potes dicere: «Multum diligo ta-
 lem, quia pater est meus, et si
 dico veritatem, morietur; sed
 magis amo testimonium Dei
 quam patrem meum. Et ideo,
 per evangelia Dei, dico quod pa-
 ter meus fecit istud malificium».
 Idem est de propria vita, quia
 magis debet diligi testamentum
 Dei quam propria vita. Et prop-
 ter istum honorem, qui datur
 Deo per te, omnia peccata tua
 tibi dimittuntur. Et ideo, multi

1208B Dei seq quam propriam vitam *canc* 1211B malificium seq Idem est de pro-
 pria vita *canc* 1213-1214 forma seq humana *canc* 1217B dimittuntur *ms* dimituntur
 1223B assumis *ms* assummis 1225 meyspreem *ms* meyspreen 1229 Benaventurats
ms Venaventurants 1241 ell *ms* seq d *canc*

1213-1214 Cf. Deut IV, 24 1214-1215 Cf. Philip II, 7 1222/B-1223/B
 Ex Ps XLIX, 16 et LXXVII, 10 1226-1228 Mt V, 3 1235-1238 Mt V, 10

1210 Abans de ,benaventuranças', hom esperaria un ,no'.

1217 ,manasayca': *llegiu* ,mosaica'.

- tamentum Dei', la qual és primer testament de Déus, aquell metex prèns forma de home, e féu lo segon testament, en què donà la Ley nova. No fou promissió neguna de coses d'aquest món, ans nos manà que les lexem e les meyspreem. E axí ho diu per la Sancta Scriptura: «Beati paupes, quoniam ipsorum est regnum celorum», *Matthei*, capitulo quinto. Diu: «Benaventurats són aquells que seran stats pobres de sperit», que no-ls va lo cor en haver riqueses; la glòria de paradís a aquells qui hauran hagut paciència en llurs tribulacions e persecucions; e per ço diu: «Beati, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum celorum», *Matthei*, capitulo sexto. Veus ací lo segon testament, com promet en ell glòria celestial, e no neguna cosa d'aquest món.
- E axí, nosaltres christians tenim aquest segon testament e havem d'ell molt gran plaser.
- Et per ço, vosaltres, juheus [f. 141v] e moros, prenets-lo e tenguaets-lo, que nosaltres ja-l tenim tanquat en la *Biblia*. E per tal,
- sunt qui in hoc delinquent pro iuvando amicos suos. Nota dels [.....] de Teruel. Et tales tenentur ad revocationem in iudicio, et erunt infames. Et ideo: «Quare assumis etc., ... ambulare», *Psalmo*: 'Attendite, populi'. Et ideo: «Cum venerit ille, etc.»

1220

1225

1230

1235

1240

1245

1249 la seq p canc 1250 vosaltres ms nosaltres 1258 ja ms ga 1273-1274 heretar ms heretat 1276-1277 dignitat ms dignitat

1219/B-1220/B Entre ,dels' i ,de' hi ha un espai en blanc corresponent a unes set lletres; la paraula que manca és justament la que permetria de saber de què es tractava i, doncs, de completar-la amb alguna referència.

- 1250 vosaltres, juheus, per què tenits
lo primer testament, puy's que ja
és cessat e anul·lat? E no y han
més de un testament, ço és, lo
segon, puy's que·ll primer és ja
1255 revocat, no és ja testament.
Are, vej'am un poch moral-
ment, que aquest peccat de si-
monia corre ja o concorre vuy
per tot lo món en moltes perso-
1260 nes e se alegren del primer testa-
ment dels juheus. Que com
algun deu haver o recobrar algun
gran benifet, tantost diu en son
cor: «Quant val in portatis, dica-
1265 mus, in fortatis». E dich: «,Tan-
tum valet'. Et concluditur, sive
concludis: ,In eo, ergo, nunc po-
terò habere tot equos, decem vel
viginti, e tot homines, et potero
1270 habere tantas concubinas'». E
dius-ho: «Tant val. Donchs, are
poré haver e sostenir tantes mu-
les, e faré tal liura, e porré bé he-
retar los fills o filles, e donar ab
1275 què-s casen, metén-les en bon
loch». E què fan, com han la dig-
nitat o prelació? Si donen un be-
nifet o si donen ordens, per
ocasió del segell, o de la carn, o
1280 del pergami, alí faran que pach

1252 Cf. Haebr VIII, 13

1264-1265 ,portatis' ... ,fortatis': dubto que inicialment digués això; però tampoc no acabo de trobar el text satisfactori; només se m'acut una hipòtesi, la que digués: ,contatis' ... ,furtatis'; però només és hipòtesi. Vegeu la nota complementària a les línies 1064-1065.

1271 ,dius-ho': cal llegir: ,diu hom'?

1279 ,carn': em pregunto si és aquesta la paraula original i si no hi hauria ,cambra'.

lo benifet ans que·ll haia. Axí que tot què fan, tot ho fan per diners e sens diners no saben res fer. E açò tot és del testament dels juheus, que a les coses terrenals han la entenció.

1285

E per ço diu nostro senyor Déus: «Per què tu prins [f. 142r] e dius lo meu testament, lo novell, que és lo segon, par la boca, ligint los evangelis per los labis, e de cor e de fet tens lo testament primer, ço és, lo de Moysès, que no fas ninguna cosa per entenció que hages a prop de Déus e la glòria de paradís, mas ha'n la entenció a les coses terrenals e honors temporals, e coses d'aquest món. Axí tens lo primer testament de Moysès». E per ço diu nostro senyor Déus: «Quare tu assumis testamentum meum per os tuum?»

1290

1295

1300

E ací, per què molts que dien missas de sent Amador? Que aquells qui són obligats a dir

1305

1295 hages *ms: lect dub* hanges/hagues 1302 assumis *ms* assumpmis

1302-1303 Ps XLIX, 16b

1304-1305 Possible font, encara que també en fou resultat, en una relació de causa-efecte recíproc, de la creença popular en les 'misses de sant Amador', pot ésser la narració *De la vida de sent Amador*, que fou afegida al final de la traducció catalana de la *Legenda aurea* al manuscrit de Vic, Biblioteca Episcopal, núm. d'inventari 7615, per tant en el temps, cal suposar del segle XIV, entre la primitiva traducció catalana i la còpia del volum ara vigatà, i és publicada en l'apèndix a JAUME DE VORÀGINE, *Llegenda àuria*, a cura de NOLASC REBULL, Olot 1976, 825-826; cf. *ibid.*, XXVIII-XXXIX. En canvi, la dita 'legenda' no es troba en les més antigues *Vides de sants rosselloneses. Text català del segle XIII establert, comentat i glossat* per la Dra. Charlotte S. MANEIKIS

1304 'per què': en aquest cas estic bastant segur que el predicador digué: 'pequen'.

- missas per lo poble no poden dir
altres misses. E com han de dir
les misses de sant Amador, ven-
1310 drà alguna missa segons aquella
ordinació, que serà *De Rèquiem*, o
per ventura vendrà en digmenge
aquell dia, e lexeran les misses
qui són ordenades per l'església,
1315 e dirà *De Rèquiem*: concorda bé!
E si les dien e lexen les misses
statuïdes per l'Església, veus que
pequen, e fas-los tu peccar, que
les lurs fas dir.
- 1320 E lo sego-nconvenient, que se
seguex, és que posen condició
que les digua contínuament. E
qui és lo prevere tant sant ni tan
devot, e sia axí honest e absti-
1325 nent e temprat e aparellat, que
puxa en trenta dies cascun dia
dir sa missa? Lo prevere qui és
apparellat e és devot, les pot dir,
que serà home que menjarà poch
1330 e parlarà poch ab los hommes, e

1308 han *ms seq* dir *canc*

1320 sego-nconvenient *ms* segon convenient 1334-1335 dinar *ms* dinat 1335
sopar *ms* sopat 1336 va *ms* a l e *ms* a 1343-1344 aparellat *seq* que *canc* 1344
tots *ms* tot

KNIAZZEH i Edward NEUGAARD, amb prefaci i aportacions de Joan COROMINES, vols. I-III (Col·lecció Salvador Vives i Casajuana, XLVIII, LI i LIII), Barcelona 1977

1322 Quant a l'adverbi 'contínuament', pot ésser interessant de tenir en compte que el *Recull d'eximplis...* (citat en la nota a les línies 32-44 de l'aparat de fonts), II, 192-193, DLXXXV, l'abona sense que hi pugui haver cap dubte: «poria ésser liurada de aquella pena si tu de es per mi trenta misses contfnues»; és clar que qui les digué ho féu «mogut de pietat» i amb una contrarietat radical de les fúries de l'infern. Però és prou interessant de constatar l'esforç de mestre Vicent a purificar les conviccions de pietat popular.

- gran part de la nit starà en oració e en contemplació. Tal com aquest, pot dir missa cascun dia. Mas lo prevere que-s fartarà a dinar [f. 142v] de carn, e a sopar; e va sovín, e tots jorns, a cassar; e beu per tavernes; e tot lo jorn truffant per les carreres e places, truffant, ab dones; e jura's de Déus, cap e ventre, e altres membres; e jugarà als daus; e va desonestament vestit com a seglar; aquest aytal no és aparel·lat perquè tots dies puxa dir missa. E ja és pus fort, si és públich concubinari, car aquest no pot ésser bé aparel·lat ni bé dispost per a dir missa. Ell no gosarà lexar missas de dir, encara que sia mal dispost, car ha pahor de començar-les de nou, e ara sia bé aparel·lat o mal, no fa sinó celebrar, e pecca. Axí que male és la primera condició, que diguan missas contra ordinació de la Església. 1335
- Segona condició és mala axí metex, que celebra mal aparel·lat. 1340
- La tercera condició és mala, que dien que les trenta missas se deuen dir contínuadament, sens interval. Que com vós diets al prevere si porrà dir trenta missas, dirà ell que ,hoc', e vós li direts que les digue arreu, fins que sien complides. Et respondrà lo 1345
- 1350
- 1355
- 1360
- 1365
-
-

prevere: «Si jo pogués dir les trenta missas a mon plaser! Mas
 1370 que les hage a dir contínuadement sens enterval, no'm obligaré de dir-les cascun dia fins que sien dites, si ja no'm donats cinc florins o sis». E açò vol dir:
 1375 «Quid vulltis mihi dare et ego eum vobis tradam?». Axí que tu vens ha Jesuchrist, axí com Judes lo vené als juheus.

La quarta condició és que lo
 1380 prevere, com dirà les trenta missas, dirà a la [f. 143r] Trenitat: «E per ço, a honor de la Trenitat, offerrets tres candeles e en cascuna candela, tres diners», e axí
 1385 puja la fava. Ítem, quant ha de dir les missas de la verge Maria, dirà: «Sapiàs que huy he a començar les missas de la verge Maria; e per ço offerrets en cas-
 1390 cuna missa set candeles e-n cascuna candela set diners, a honor e reverència de la verge Maria». Ítem, quant ha de dir dels dotze apòstols: «E per ço, a honor
 1395 d'éls, offerrets dotze candeles, e en cascuna dotze diners». Veus ací la avarícia com se mescla.

Ítem, lo rector de la església, qui ha a dir les missas per la comunitat, e són de la comunitat, e no las pot donar a negun altre, per ço que ha la provisió benefici

1375-1376 Mt XXVI, 15

1379-1397 Vegeu *Sermons*, III, 83, línies 32-36.

de la comunitat. E ara, los rec-
tots de les comunitats ab un di-
ner volen haver dos diners.

1405

Ítem, seguex-se una error,
que dien molts que aquestes
trenta missas, que exirà la ànima
del finat, per quallsevulle que's
diguen, de purgatori. Açò és er-
ror. E tu cuydes que la ànima de
ton pare exirà de purgatori per
aquelles trenta missas! No pen-
ses que sia axí! Que una missa de
un devot prevere e honest, tanta
pot ésser la sua devoció, que bas-
tarà a traure cent ànimes de pur-
gatori, e cent misses de un mal
prevere, e indevot, no abastarà a
traure una ànima de purgatori! E
dius tu que lo sacrifici és de infi-
nida vertut, e que bastarà. Dich-
te que veritat és que lo sacrifici
és de nfinida vertut; emperò re-
quir-s'i la devoció del prevere. E
que tu penses que per aquelles
trenta missas exirà la ànima de
ton pare de purgatori!

1410

1415

1420

1425

E prevere, n'é axí a vosaltres
com [f. 143v] ne près a un rús-
tich laurador, lo quall havia mal

1430

1421-1422 *infinida ead man corr lect dub* indivina 1433 *medicina ms seq* medigina
canc 1436 *que ms add int lin* 1437 *scampada ms scapada*

1429-1502 La historieta del llaurador-metge, relacionada amb les 'Misses de Sant Amador', és repetida en *Sermons*, III, 181; i en FAGES, *Oeuvres*, I, 64; enlloc, però, amb tant de detall com ací; el fragment publicat per Roc CHABAS, *Estudio sobre los sermones valencianos de san Vicente Ferrer*, dins «Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos», VII (1902), 134, localitza el guaridor a Castella: conegué mestre Vicent aquest 'eximpli' durant la seva predicació castellana? Potser és significatiu el detall que no aparegui en els sermons castellans, tal com hom pot veure en CÀTEDRA,

- al taló. E anà-sse'n a un metge,
 que li faés alguna medicina. E lo
 metge manà-li que prenguéis una
 1435 ceba roga, e que la picàs ab una
 poch de sagí e que la-s posàs en
 lo taló ab una scampada, e que axí
 guarria. E ell féu-ho, e axí guarí.
 E llavors, lo dit laurador, pus
 1440 que fou guarit ab aquella medi-
 cina, dix ell: «O! Que bona me-
 dicina! Vull-me fer metge, car
 ab aquesta medicina guarré de
 totes malalties e guanyaré molts
 1445 diners». E comprà un gran man-
 to ab son capiró, folrat de cohas
 de conills, e fé crida per la ciutat,
 que un metge havia vengut, lo
 qual guarria de totes malalties. E
 1450 moltes qui havien malalties, ve-
 nien a ell, que-lls guarís. E ell
 dehie-ls a tots, que prenguessen
 una ceba roga e que la picassen e
 que le's posassen en la plague, e
 1455 guarien. E venia algun qui dehia:
 «Jo he mal als ulls, guarits-me».
 E ell dehie'ls que prenguessen
 una ceba roga picada, e que le-s
 metessen sobre-ls vulls e que
 1460 guarrien. E fahien-ho axí, e per-
 dia la vista e tornàvan orbs.

E axí-n prin a nosaltres com a
 aquell rústich, que la medicina
 que era bona per al taló, cuydava

1463 aquell *ms* aquella

Sermón, sociedad... (citad en la nota complementària a les línies 196-306), 195-210. Si aquest extrem es confirmés, permetria la deducció que els sermons, on el dit exemple es troba, són posteriors al retorn de Castella. El nostre, certament, ho és.

que seria bona per als ulls. Axí serets vosaltres, que aquelles trenta missas, que aprofitàran a traure'n de purgatori la ànima de mare de sant Amador, axí pensats que traguen la ànima de vòstron pare o mare. E per ventura l'ànima de la mare de sant Amador stava en purgatori per alcun peccat venial e leugerment podia exir, e per ventura vostre pare serà stat algun logrer, [f. 144r] usurer u de alguns grans peccats qui haurà fets, e cuydats que isqua per aquelles trenta missas: que per ventura mil missas no li'n habundarien per a què isqués de purgatori! Ni pensats en la sanctadat de sent Amador, la qual era tanta, que ab una missa traguera cent ànimes, e més, de purgatori. E donchs, com pensats que un prevere malestruch e peccador puxa fer semblant, que per ventura ab mill missas no trauria una ànima!	1465
E per ço us dich que sots en la follia del metge rústich. Mas tot se fa per diners. E aquest peccat de simonia en tan mal punt s'is mès entre les persones ecclesiàstiques, que tots van darrera lo diner. Axí que-ll testament de Moysès se volen alegrar e no del	1470
	1475
	1480
	1485
	1490
	1495

1477 ,u': sembla que hauria de seguir: ,culpable' o un mot equivalent.

1495 ,s'is', *llegiu*: ,s'és'.

1497 ,que-ll', *llegiu*: ,que dell' = ,que del'

Novell. E per ço diu: «Quare assumis, etc.». E per ço diu David en lo *Psalm*: «Non custodierunt».

Lo tercç peccat és ,impenitentia peccatorum'. E açò és notat com diu: «Tu vero odisti disciplinam». En aquest peccat e defalliment són molts que han molts peccats e no fan penitència, ans se trahen escarn de aquells qui la fan, maiorment penitència pública, dient que seria millor que la faessen secretament, que no en públic.

Abasta que en la penitència que hom faça, que la persona sia amagada, e que no sia coneguda, mas de la obra de la penitència, que aperpetua als altres perquè n'preguen exempli de fer penitència. E Jhesu Christ nunca [f. 144v] dix que la obra d'éla se amagàs, mas les persones, abans dix: «Sic luceat lumen vestrum vel lux... vestra bona opera et

Tertium peccatum est: «Quare assumis testamentum meum» ..., «tu vero odisti disciplinam» cum omnibus potest adiungere, quare hic nolo loqui nisi ad litteram. Unde, iam vidistis qualiter fecistis in nocte disciplinam, de qua sequitur maximum commodum. Et ideo, vadit vociferando ille qui dicit: ,En remembrance sia, etc.», ne vana gloria interveniat. Et ideo dico vobis quod, si aliquis tenuit manum in aliquo homicidio vel ultione alicuius, ista est melior penitentia, quam poterit facere, sive facto, consilio, aut adiutorio commiserit. Unde: «Quicumque fuderit, etc., ... illius», *Genesis*, nono capitulo: et ecce, disciplinam. Fac, ergo, tu, peccator.

1499-1500 assumis *ms* assumpmis

1511/B commodum *ms* comodum 1520/B commiserit *ms* comiserit

1499-1500 Ps XLIX, 16b 1501-1502 Ps LXXVII, 10, 56

1504/B Ps XLIX, 16-17 1505-1506 Ps XLIX, 17

1520/B-1521/B Gen IX, 6

1501-1502 La referència al *Salm* LXXVII, tant pot assenyalar el vers 10: «Non custodierunt testamentum Dei», com el 56: «et testimonia eius non custodierunt».

1520/B-1521/B El text complet, del qual aquestes línies només indiquen les dues primeres i la darrera paraula, diu: «Quicumque fuderit [humanum sanguinem, fundetur sanguis] illius».

1523-1526 El text evangèlic complet diu així: «Sic luceat lux vestra [coram hominibus, ut videant] opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in celis est»

glorificent patrem vestrum, qui in celis est», *Matthei*, capitulo quinto.

E per ço prinets la penitència de la disciplina e beneyt és aquell qui fa penitència; que gran humiliació seria que un

«Odisti disciplinam»: et hoc est contra illos, qui non faciunt disciplinam, ymo derident facientes; et ideo, quare tu aborres et odisti disciplinam, quam sancti patres fecerunt (sanctus Dominicus, cum catenis; sanctus

1527/B derident *ms* deridents

1529/B disciplinam *ms* displinam 1530 aquell *ms* aquella 1535B abhorret *ms* aboret

1530/B-1534/B Per a sant Domènec, la font pot ésser la *Legenda aurea*, *De sant Domènec*: «Quascuna nuyt resebia de la sua mà pròpria tres disciplines ab una cadena de ferre...» (MANEIKIS KNIAZZEH, NEUGAARD), *Vides de Sants Rosselloneses* (vegeu nota complementària a les línies 1304-1305) III, Barcelona, Fundació Vives Casajuana 1977, 162); també per a sant Francesc, almenys parcialment: «...quant lo sant baron la {temptació} sentí, él se despulà la gonela e ab una corda él se baté fortment...» (*ibid.*, 333). Per a sant Bernat, m'ha estat fins ara impossible de documentarel detall de les romegueres.

1528-1547 Les objeccions a la pràctica col·lectiva i pública de la disciplina no venien únicament de sectors populars; hom pot recordar que tres anys després, gairebé dia per dia, un oracle europeu com en aquells moments des del Concili de Constança era Jean CHARLIER DE GERSON escrivia entre els dies 9 i 21 de juny del 1417 la seva coneguda *Litterae ad magistrum Vincentium Ferrarii*, en la qual dissentia públicament d'aquella pràctica penitencial; i al cap d'un mes, el 18 de juliol del mateix any, hi afegia el seu *Tractatus contra sectam Flagellantium*; ambdós textos es poden veure dins Jean GERSON, *Oeuvres complètes*. Introduction, texte et notes par mgr. [Palémon] GLORIEUX, Volume II: *L'oeuvre épistolaire*, París, Desclée et Cie 1960, 200-202; i *Ibidem*, Volume X, *L'oeuvre polémique (492-530)*, París, Desclée et Cie 1973, 46-51, respectivament. Vegeu també l'article de Gabriel LLOMPART, *Penitencia y penitentes...* (citat en la nota complementària a la línia 477), on es poden trobar nombre de referències als penitents de la companyia de sant Vicent Ferrer. De més a més, hom pot veure en Roc CHABÀS, *Estudio...* (citat en la nota complementària a les línies 1429-1502), 176, una altra justificació de la pràctica de la deixuplina; és un fragment salvat per ell del manuscrit perdut de la Catedral de València. Per a d'altres detalls sobre la processó de deixuplinants de la Companyia de mestre Vicent Ferrer a la nit, hom pot veure A. FLORIANO, *San Vicente Ferrer y las alhamas turolenses*, dins «Boletín de la Real Academia de la Historia», LXXXIV (1924), 570, document VII, i 575, document XVIII.

1531/B-1533/B Els dos detalls (que la corda, amb què sant Francesc d'Assís es deixuplinava, fos de ,cànem' i que tingués ,tres nusos') podrien no respondre a cap font, ans només a la suposició que sant Francesc se cenyia amb una corda de cànem amb tres nusos, com segurament feien els framenors contemporanis de mestre Vicent.

- hom honrat lo anassen açotant per les carreres ab la trompeta danant. E per ço, com tu te vols
- 1535 açotar, pensats com sots stats traïdors e ladres, furtant la honor a nostre senyor Déus e fahents peccats contra Ell. E voler obeir als manaments. E com tu te as-
- 1540 sots, dius: «Senyor, jo son aquell traïdor, que us ha furtada la vostra honor, ca he fet contra vostra sancta ordinació, e he fets tants peccats». E va la trompeta to-
- 1545 cant davant, quasi dient: «Aquest és aquell ladre qui furtà la vostra honor».

- E són alguns qui dien que preveres no-s deuen disciplinar,
- 1550 que no deu hom traure sanch de preveri, car trahent sanch de cors de prevere, que és escomunicat.

Franciscus cum corda canabi cum tribus nudis; sanctus Bernardus cum ,romagueres')?

Nec abhorret sanctus Paulus, unde: «In disciplina perseverantes etc., ... estis», *Ad Ebreos*, duodecimo capitulo. Veruntamen temperate, taliter quod possitis perseverare, non minuendo vitam vestram, non tamen totaliter dimittendo.

Et ecce tertium peccatum, de quo arguet Dominus. Unde: «Cum venerit», etc., quod est thema.

1543/B et ms seq c 1539 com ms ço

1536/B-1537/B Haebr XII, 7-8

1548-1552 La base d'aquesta objecció sembla ésser el cèlebre *Privilegium sanguinis*: «Si quis, suadente diabolo, clericum percusserit, anathema sit»: quant a les seves fonts, vegeu les indicacions del *Codex Iuris Canonici Pii X Pont. Max. iussu digestus Benedicti papae XV auctoritate propulgatus, praefatione, fontium annotatione et indice analytico-alphabetico ab emmo. Petro card. GASPARRI auctus*, Roma, Poliglota Vaticana 1917, 28, nota 1 (ad can. 119), i 639, nota 3 (ad can. 2343, & 4).

1536/B-1537/B El text bíblic complet diu així: «In disciplina perseverate. [Tanquam filiis vobis offert se Deus; quis enim filius, quem non corripit pater? Quod si extra disciplinam estis, cuius participes facti sunt omnes, ergo adulteri, et non filii] estis»

1548-1552 Sobre el tema «Utrum presbyteri possint se disciplinare», vegeu el sermó *In festo S. Ioannis ante Portam Latinam* (FAGES, *Oeuvres*, II, 515). La dita qüestió, en canvi, no es troba en el sermó per a la mateixa festa del 6 de maig en les edicions antigues.

- Et açò ve pro ignorància. Di-
guats, si lo prevere és malt, e la
malaltia requer sagnia, no-l de-
veu sagnar, encara que sia preve-
re? Certes, sí. E donchs, si per
malaltia del cors trahets sanch,
quant més per malaltia de la àni-
ma, que serà malalta de la febra
de luxúria, o de altres peccats.
Per què, us dich que us podets
traure sanch, car més val la àni-
ma que no fa lo cors. E per ço,
fets penitència ab la medicina de
la disciplina, per tal que siats
guarits en les ànimes. Fets,
donchs, penitència en los cors-
sos. 1555
- E per ço diu David en lo se-
gon *Psalm*: «Apprehendite [f.
145r] disciplinam, nequando
irascatur Dominus et pereatis de
via iusta»: prenets aquesta disci-
plina e fets penitència, que nos-
tro senyor Déus no prengua ira
contra vosaltres e perescats de
carrera justa. 1560
- E per ço dich que la pròpria
penitència és la disciplina nos-
tra, e té set pues o raigs, axí com
una estel·la del cel, e axí com la 1565
- E per ço dich que la pròpria
penitència és la disciplina nos-
tra, e té set pues o raigs, axí com
una estel·la del cel, e axí com la 1570
- E per ço dich que la pròpria
penitència és la disciplina nos-
tra, e té set pues o raigs, axí com
una estel·la del cel, e axí com la 1575
- E per ço dich que la pròpria
penitència és la disciplina nos-
tra, e té set pues o raigs, axí com
una estel·la del cel, e axí com la 1580

1568 los *ms* lo

1571 apprehendite *ms* aprehendite 1577 vosaltres *ms* nosaltres

1571-1574 Ps II, 12

1581-1590 El lector segurament ha remarcat que la línia 1581 parla de ,set' raigs o pues o parts de la penitència cristiana i que la 1590 les redueix a sis; el text llatí de les edicions antigues s'associa a la versió de ,sex radios', però el català de *Sermons*, VI, 99, línies 2-3, les redueix a cinc. En realitat, els punts explicats en el nostre text són sis.

stel·la és ficada en lo cel axí la penitència de la disciplina fa venir
 1585 lo penident al cel. E per ço diu Jhesu Christ: «Penitentiam agite et appropinquabit enim regnum celorum», *Matthei*, capitulo quarto. E aquesta disciplina té
 1590 sis pues, axí com la stel·la té sis raïges.

E la penitència pua o raig és que la creatura haia contricció de sos peccats.

1595 Lo segon raig és haver propòsit de abstenir-se de peccats. E poria dir algun: «Com me poria jo abstenir de la companya que tinch, ab la qual pec cada dia, e
 1600 am·la en mon cor, e he molt treballat per ella, e tinch rahiguada la mia amor en lo cor, e per ço, com la poria jo lexar?» A lexar·la avets, si volets jamés entrar en
 1605 paradís.

Lo tercer raig o pua és confessió de boca: que los peccats que havets fets, per vergonyosos o terribles que sien, que·ls confes-
 1610 sets. E dius tu: «Com porré dir los meus peccats a altre hom, lo qual me té are per bona persona,

1587 enim *ms* ei

1604 en *ms* em

1589-1657 Sobre tota aquesta explicació dels sis raïges o pues de la penitència, totalment desapareguda del sermó d'Onda, vegeu la nota 131 a la introducció.

1592 'penitència': *llegiu*: 'primera' (des d'aquesta línia fins a la 1644, el text exposa les pues o raïges esmentats en el text de les línies 1581-1590).

1606-1615 Vegeu el text de les línies 27-44.

e si-ls hi dich tindrà'm per un ribalt o ribalda?» A dir-los havets, si volets entrar en paradís.

1615

Lo quart raig o pua és que la penitència que us darà lo confessor, que la compliguats: que si us dóna en penitència que us disciplinets, o que portets silici, o dejunii, [f. 145v] o lo qualsevulla altre asperedat de penitència, que la compliats.

1620

Lo cinquè raig o pua és que si tenits alguns diners de usura o de rapina o altra cosa qualsevulla, que la haiats injustament, que la restituïscats a de qui és. E direts vós: «O, com és fort cosa que los diners que tinch en la caixa que-lls haia restituir!» Gran dolor és, emperò ha fer-ho havets.

1625

Lo sisè raig o pua és remissió de injúries. E direts vós: «O! Com perdonaré jo la mort de mon pare, o de mon germà, o de mon parent? E si no la venga, diran que son juheu, e que non son hom!» A fer-o havets. E aquesta

1630

1635

1640

1615 en *me em*

1618 la *ms lla*

1627 la *ms seq ja canç* | injustament *ms injustant* 1630 la *ms seq xa canç*

1635 injúries *ms injueries*

1634-1644 Vegeu més amunt, en el sermó primer d'aquest apèndix, el text de les línies 173-188; i en l'anterior o tercer, el de les línies 679-694. Vegeu també la nota següent.

1640-1644 Aquest és un dels punts, en els quals mestre Vicent en els seus sermons més insistia, i en els quals de vegades obtenia resultats més espectaculars; un d'aquests deu ésser el de Vic 1410, objecte d'una monografia d'Honori Garcia i

és vertadera penitència. E per ço, no la avoriscats, ans la prenets, que per ella vindrets a la glòria celestial.

- 1645 E per ço sent Pau diu: «In disciplina...». E axí, veus com la penitència de la disciplina és molt bona; e a-quell qui no fa, diu nostre senyor Déus: «Tu
1650 vero odisti disciplinam...»; e a-quests aytals, qui reprenen la penitència, e no la fan, diu nostre Senyor: «Tu vero odisti disciplinam». Diu-li: «Calla, que jo-t
1655 argüiré e increparé del teu peccat», segons diu lo thema: «Ille arguet mundum de peccato».

Lo quart peccat de què redar-
güirà nostre senyor Jhesu Christ
1660 és ‚negligentia divinatorum’. Que, com vosaltres hojts les paraules divinals, no les posats en execució; per ço, guardats-vos e avissats-vos, que les paraules que

Quartum peccatum: «Proiecisti sermones meos retrorsum», scilicet, ‚atràs’. Sed, de quibus sermonibus loquitur? Dico quod de uno, in quo omnia alia verba includuntur. Unde: «Sanctuarium nostrum, etc., ... Domi-

1663 guardats-vos *ms* guardants-vos 1664 los *ms seq* pauper *canc* 1665 los *ms* les

1645-1646 Eph VI, 4 1649-1650 i 1653-1654 Ps XLIX, 17 1656-1657 Io XVI, 8

1663/B-1665/B Lev XIX, 30 1679/B-1681/B 1Cor XI, 22 1687/B-1689/B Ps V, 8 1692-1693 Ps XLIX, 17 1694/B-1695/B Num I, 51 1702-1708 Prov. IV, 20-22 1717-1718 Io XVI, 8

Garcia, primer publicada dins el «Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura», XXVII (1951), 177-200; 353-368; XXIX (1953), 134-146; i 187-217; XXX (1954), 7-25; i després en edició separada: *San Vicente Ferrer en Vich* (Libros raros y curiosos, IX), Castelló, Sociedad Castellonense de Cultura 1951, 114 pp.

1663/B-1665/B La frase completa de Lev XIX, 30 és: «Sanctuarium meum [metuite. Ego] Dominus»

hoÿts e havets hoÿdes en los sermons, que no les oblidets. E plàcia a Déus que axí com are tenits les paraules, que quant siats [f. 146r] a casa que no les oblidets, que gran peccat és menysprear les paraules de Déu, perquè són a salut de les ànimes.

Majorment, açò que us diguí, que·l·ls juheus no stiguen entre los christians, ni tinguen cases ni habitacions, ni forn, ni carniceria, ni taverna entre christians, ni altre ofici, mas que sien appartats dels christians en totes coses, que neguna conversació no sia dels juheus entre los christians. E si no ho fets, veus que axí giterets detràs les paraules de Déu, e és contra la divinal ordinació e

nus», *Levitici*, decimo nono 1665 capitulo; [f. 19r] et ideo, si fecistis, confiteamini. Bene scitis quod in ecclesia Dei loquuntur verba Dei, et ideo, qui non habet ecclesiam Dei in timore, propter 1670 istud peccatum punietur.

Et credo quod sint aliqui hic qui, cum faciunt nuptias suas, tripudiant in ecclesia, comedendo et bibendo. Maledictum est 1675 tale matrimonium, et ideo habetis in vestris matrimoniis multas tribulationes, dolores et adversitates. Ideo: «Nunquid non habetis domos, etc., ... contempnitis?», *Prima ad Cor.*, undecimo 1680 capitulo. Et ideo, si fecistis, confiteamini, et habeatis in timore templum Dei. Unde

1673-1691 Aquestes línies proporcionen tres elements per a la identificació del lloc on aquest sermó fou predicat: a) era una vila (per tant, no una ciutat, tampoc un simple lloc) (lín. 1688); b) la dita vila era de senyoriu reial, no d'algun noble o cavaller (lín. 1690-1691); c) en la dita vila hi havia una població jueva considerable, potser una aljama, que permetia de pensar en una separació radical entre les dues comunitats, (mitjançant el tancament del call?) (lín. 1674-1681). Hi ha encara un altre detall, que disortadament serveix poc per a la identificació del lloc: mestre Vicent ja hi havia fet almenys un sermó (lín. 1673: ,us diguí'). Quina és aquesta població? M'inclinaria per Tamarit de Llitera: era ,vila' i d'acord amb la lletra reial datada el 25 de maig del 1414, que esmenta el pas de mestre Vicent per Tamarit, havien estat aplicades radicalment unes «ordinationes de non habitando aut stando judeos eosdem promiscue cum christianis ville memorate»; la lletra és publicada per Josep Ernest MARTÍNEZ FERRANDO i Francesca SOLSONA I CLIMENT, *San Vicente Ferrer y la Casa real de Aragón (Documentación conservada en el Archivo Real de Barcelona)*, dins «Analecta Sacra Tarraconensia», XXVI (1953), 72; també podria haver estat Alcolea de Cinca, *ibid.*, 73.

1679/B-1681/B El text de la citació bíblica completa de 1Cor XI, 22, fa així: «Nunquid non habetis domos [ad manducandum vel bibendum? Aut Ecclesiam Dei] contemnitis»

- 1685 contra ordinació del papa e del Rey, e contra tota bona ordinació. E per tal, vosaltres, qui sots regidors de la vila, podets e devets apartar los juheus d'entre los christians, pus que havets la juredicció reyal. E, si u no fets, diu nostro Senyor: «Proiecisti sermones meos retrorsum». E axí, si no ho fets, gitar-vos ha nostro
- 1690 Senyor Déus, quant serets en l'altre món, de la sua glòria, en l'infern. E per ço, fets en manera que los juheus no sien entre los christians, car nunca serà bo
- 1700 christià lo qui és vehí de juheu. Per ço, tinguam lo consell de la Sancta Scriptura, qui diu: «Fili mi, ausculta sermones meos et ad eloquia mea inclina aurem tuam, ne recedant ab oculis tuis, custodi ea in medio cordis tui, vita enim sunt invenientibus ea et universe carnis sanitas», *Proverbiorum*, capitulo quarto. Diu nostre Senyor als regidors de poble: «Mon fill, has juredicció de comunitat, guarda que apartes los juheus de entre los christians; e si u fas, serà sanitat e prosperitat e tot bé en la vila, e si no u fas, és ,negligentia divinatorum': [f. 146v] «Ille arguet mundum de peccato».
- legimus de David, qui tremebat cum ingrediebatur templum, seu Dei ecclesiam: «Ego autem in multitudine, etc., ... timore tuo», Psalmo, ,Verba mea'; et vos saltatis, saltando, tripudiando. Noveritis quod *Numeri*, capitulo primo, fuit preceptum quod si aliquis accederet ad altare preter presbyterum, quod moreretur. Et ideo, confitemini, quia proiecistis sermonem, etc. Et istud peccatum puniet Ihesus cum veniet ad diem iudicii.

1703 ausculta *ms* occulta 1705 recedant *ms* recedat 1712 apartes *ms* apartes

1687/B-1689/B El *Salm* V, 8 diu així: «Ego autem in multitudine [misericordiae tuae, introibo in domum tuam, adorabo ad templum sanctum tuum in] timore tuo»

Lo cinquè peccat és ,avaritia cupidorum'. E és notat, com diu: «Si videbas furem, currebas cum eo». Diu: «Se veïes lo ladre, currierias ab ell». Qui, quant vehen algun ladre, tots volen córrer ab ell. E açò és lo peccat de avarícia, car avarícia és de les coses cupidioses e envejoses entre les altres coses del món. E qui és aquest ladre? Lo usurer e lo robador, que furten los diners als altres injustament, donant a usures en moltes de maneras, o fahent rapines o furtes a altres. E cascun vol córrer ab ell. «E en quina manera», diràs tu? Per ço que donava a usura onze per dotze, o donava diners avançats enpresats, perquè de la cosa o mercaderia hagués millor mercat, e en altres moltes maneres de usura. E axí és muntat en grans riquesas. Donchs, yo vull córrer ab ell, donaré, axí com ell, a logre e muntaré tost en riquesa. Axí, vosaltres: vehièts lo ladre e cor-

Quintum peccatum: «Si videbas furem currebas cum eo». 1720 ,Latro' vocatur omnis ille qui facit usuram. Quia sicut illi qui stant in viis, et quando veniunt mercatores dicunt: «Date mihi vestras peccunias», isti, timore 1725 mortis, dant sibi. Numquid iste latro poterit excusari, dicendo: «Ipsemet dedit mihi?» Certe, non. Tamen, verum est quod dedit tibi, set per vim ac timore 1730 mortis. Iterum, ille qui usurarius est, qui accommodat decem florenos et capit duos pro lucro, iste non potest excusari, dicendo quod ipsemet dedit. Verum est, 1735 sed timore necessitatis, alias non dedisset. Ad idem, si unus thesaurarius unius domini, si forte dominus mandat tibi dare alicui decem florenos, et iste va- 1740 dit ad illum et dicit: «Dominus meus precepit, tibi dare decem florenos; sed, si non das mihi duos vel tres florenos, non dabo tibi»; tunc furtum comittitur. 1745

1722/B illi *ms* ille 1727 les *ms* los 1730 furten *ms* furtem 1732/B accommodat *ms* acomodat 1737 donava *ms* danava 1738/B thesaurarius *ms* tesaurarius 1741 muntat *ms* mutat 1745/B comittitur *ms* comittitur 1746/B commodas *ms* comodas 1747/B commodare *ms* comodare 1748-1749 manera *ms* seq ex *canc*

1719/B-1720/B Ps XLIX, 18a 1721-1722 *Ibid.* 1752/B-1753/B *Ibid.*

1719-1749 Sobre la vigència social del préstec a interès dins la comunitat cristiana ja cent anys justos abans d'aquest sermó de mestre Vicent, sigui'm permès de remetre a les consideracions entorn el tema de la usura en la recensió del llibre de M. Teresa GARCÍA EGEA, *La visita pastoral a la diócesis de Tortosa del obispo Pabolac. 1314*, Castelló, Diputació 1993, dins «Arxiu de Textos Catalans Antics», XIV (1995), 344-347.

rets ab ell, que ell és usurer, que ab usura ha hagut tot ço que ha, e tu voles rich en aquesta manera, e axí correts ab ell.

1750

- Ítem, seran altres qui dien
 1755 que peccat és, que lo christià don a usura. E, què fan? Donen los diners ha juheus, he aquells donen a usura per ells; axí'ns ne à prèns en aquests com féu a Pilat.
 1760 E en aquella metexa dampnació són, car Pilat no volia donar sentència contra Jhesuchrist, que sabia que era just e sant, [f. 147r] e no merexia la mort, mas donà-l
 1765 als juheus que-ll jutgassen segons sa Ley: «Tradidit eis...» et eum «secundum legem vestram iudicate», e per ço és dampnat ab los juheus. E axí'n pren a-l
 1770 gun christià: que tu no vols fer usura, dient que és peccat, mas dones la moneda al juheu, que la

Unde, tu, qui commodas, gratis debes commodare, quoniam non es dominus divitiarum, sed administrator, quia computum debes dare Deo. Ideo, contra voluntatem Dei non facias usuras: «Si videbas furem, currebas cum eo».

Diceret aliquis: «Ego non sum latro, quia non commodo». Ego dico quod ymo es, quia «curris cum eo». Et quomodo, currebas cum eo? Quia, quamvis tu non prestes ad usuras, verumtamen vadis ad iudeum vel maurum usurarium, et commodas eis, ut ipsi aliis commodent ad tui lucrum. Et accidit eis, sicut Pilato, qui lavit manus suas, sed placuit sibi quod alii facerent mortem Ihesuchristi, et consentiit. Et ideo, tu currebas cum fure commodando sibi: «Digni enim sunt morte, etc., etc.; ... consentiunt in ea», *Ad Romanos*, primo capitulo.

1754/B commodo *ms* comodo 1756 don a *ms* dona 1758-1759 quamvis *ms* quavis 1762/B commodas *ms* comodas 1768/B currebas *ms* curebas | fure *ms* furre 1768/B-1769/B commodando *ms* comodando 1786 frare *ms* lect *dub* fratre/frater

1762-1763 Cf. Mt XXVIII, 19 1764/B Cf. Mt XXVII, 24 1766 Mt XXVII, 26 1767-1768 Io XVIII, 31 1769/B-1771/B Rom I, 32 1775/B-1776/B Prov I, 16

1748 ,voles': *llegiu*, vol ésser'.

1769/B-1771/B El text complet de la citació bíblica de Rom I, 32, fa: «...digni sunt morte: [et non solum qui ea faciunt, sed etiam qui] consentiunt facientibus». Cal, però, tenir present que mestre Vicent aplica al préstec amb interès les expressions, amb les quals sant Pau estigmatitza un altre pecat, el de sodomia.

faça, dient que ell pot fer usura. E no-s veritat. E açò per tal com no entenen la sancta Scriptura; e funden-se ells sobre açò que diu Moysès, dient: «Non feneraberis fratri tuo ad usuram pecuniam, nec fruges, nec quamlibet aliam rem, sed alieno», *Deuteronomi*, vigesimo tertio capitulo. Dich, donchs, que los no poden donar a usura, car és tots temps peccat.

—«Per què manà Moysès que no donassen a logre a son frare, mas al stranyer?».

—«Digues, juheu: No ligim, *Genesis*, XIX capitulo, que en la ciutat de Sodoma, on se fahia peccat de contra natura (e per ço pres nom de Sodoma, 'a sodomia', car sodomia és peccat contra natura), e habundava tant aquest peccat, que los hommes havien les dones en avorriment, e per aquest peccat Déus la destruhí?». E com nostre senyor Déus los volch destruhir, aquelles ciutats per aquest peccat, envià dos àngels en forma e figura de dos juvencels molt bells a casa de aquell sant home Lot. E los sodomites, com veseren aquells dos jóvens axí bells intrar en la

Et capiendo partem de illa usura, cum illo eris particeps istius peccati; et ideo dicit: «Pedes illorum, etc., ... sanguinem», *Proverbiorum*, primo capitulo. Et ecce quintum peccatum.

1775

1780

1785

1790

1795

1800

1785 frare *ms lect dub* frater/fratre

1791 Sodoma *ms* Ssodoma 1815 belles *ms* bells 1818 prenets-les *ms* prenets-los

1777-1780 Deut XXXIII, 19

1788-1819 Gen XIX, 1-29

1782 ,los': afegiu ,jueus/juheus'.

- 1805 casa de Lot, vingueren corrén a casa de Lot, demanant de aquells dos jóvens, e digueren-[f. 147v]-li que hon eren, que ells volien peccar ab ells, e aquells los
- 1810 donàs, sinó que-s tornarien ab ell. E Lot, que vehia que era molt gran peccat, que hommes ab hommes fahessen tal cosa contra natura, e ell tenia dos fillas donzelles molt belles, e dix-los: «No ab los hommes, mas jo tinch dues filles donzelles, jóvens e belles, e prenets-les e lexats los joves»; car gran peccat és fer semblant peccat hommes ab hòmens.

- «Digues, juheu, si los sodomitas haguessen peccat ab les donzelles filles de Lot, no fóra peccat? Sí, qui gosaria dir que no fos peccat?»

- Mas Lot ho fahia per esquivar major peccat: és sodomia, que és contra natura, que no usar
- 1830 hòmens ab dones.

- Axí al propòsit: convenc prestassen als juheus als strenyers, car lig-se, Nehemie, capitulo quinto, que tanta era la
- 1835 avarícia entre los juheus e entre los fills de Israel, e los deutes que-s fahien, que per quitar, e per exir dels deutes, venien los fills. E Moysès, vehén aquesta

1833-1839 1Esd. V, 6-12

1832 'als juheus': *llegiu* 'els juheus'

- tanta avarícia, manà als fills de Israel que no donassen a usura a los germans, mas que-lls prestassen graciosament sens usura, e que Déus los crexeria les riqueses; mas a l'estranyer, que donassen. Moysès no ho manà ni ho féu a dir que no fos peccat que corria entre ells, que-s destruen uns als altres, tanta era la avarícia e usura, e per ço los dix que donassen al estranyer, que no seria tan gran peccat. E axí, peccen mortalment los juheus qui donen a usura. 1840
- E maior peccat és als [f. 148r] christians, qui donen los diners a usura, per ço car és contra lo manament de Déu e contra la ordinació de la sancta Scriptura: «Pedes eorum ad malum currunt, et festinant ut effundant sanguinem innocentem, etc.», *Ysaye*, capitulo quadragesimo nono. 1845
- Lo sisè peccat és ,inmunditia luxuriosorum'. E aquest és notat en ço que diu: «Cum adulteris portionem tuam ponebas». ,Adulteris': és aquell qui trenqua la fe del matrimoni, que hac promesa a sa muler al marit, e ell 1850
- Sextum peccatum est: «Et cum adulteris portionem tuam ponebas». Et ecce peccatum luxurie et concubinatus. Ut cum aliquis de matrimonio, cum alica soluta facit istud peccatum, vel aliquis solutus cum aliqua co- 1855
- 1860

1855 peccat *ms seq* els *canc* 1862 innocentem *ms* ignocentem

1860-1862 Is LIX, 7

1865/B-1867/B Ps XLIX, 18a 1867-1868 *Ibid.* 1885-1886 1885/B-1886/B *Ibid.*

1871 ,al marit': *llegiu* ,el marit'

- conex altra dona o ella altre home. E axí que lo marit és traïdor, que ama més altre dona que
 1875 a sa muller; e la muller és traïdora, car ama més a altre que a son marit, encara que no-s faça ni-s cometa lo peccat de obra, mas té lo cor més en altre, qui no és son
 1880 marit, o lo marit té lo cor més en altre que no a sa muller; tals com aquests són adults e traïdors e trenquen la fe que han promesa la un a l'altro. E per ço diu nostro Segnyor: «Quia cum adulteris porcionem tuam ponebas».
- Són deu porcions en l'om:
 e la primera porció és lo cor.
 Que són alguns, que posen la
 1890 porció del cor, e no de obra, mas del cor, que serà principal: car serà un religiós, que dirà que ha desig de fer aquella obra carnal: «E no la voldria fer, car seria difamat; car si jo fahia lo peccat de luxúria ab aytal dona, seria sabut, e no seria hagut per bon hom; donchs, no ho vuull fer».
- 1895 Axí, en mal punt sots aquest pensament e desig, que luxuriosos sots, que la principal part havets posada.
- 1900

niugata, vel quando ambo sunt coniugati —(et tunc est peius peccatum)—, aut alias. Tamen, cum peccatum est occultum, non habent penam rectores ville. Sed si peccatum est notorium, digni sunt iudices et rectores punitione, ponunt enim portionem suam, id est, assensum et tolerantiam cum adulteris. Et ideo, non debet sustineri tale peccatum, set provideatis (ut in aliis sermonibus supra), alias, «cum adulteris tuis portionem tuam ponebas».

Sed melius dixit *Propheta*: «Tu es, Domine, spes mea, etc., portio mea in terra viventium», non cum adulteris, etc.

1892 religiós *ms* religiosos 1897 bon *ms* bom 1901-1902 havets *ms* hahavets

1888/B-1889/B Ps CXLI, 6

1888/B-1889/B Malgrat l',etc.' de la linia 1888/B, no manca text en aquesta citació del *Salm* CXLI, 6.

1897 ,bom': legiu ,bon'

- Altres són qui posen la segona porció, que és de la bocha. [f.148v] Car seran alguns homes qui no saben cantar cançons sinó de carnalitats, que tots toquen al pap. E com són justats e parlen, no saben parlar sinó d'aquella matèria corrupta e suza, e disputaran de les spècies de les dones, que dien: «Aquella dona és bella en la cara, e ha los ulls e lo nas bell». E dirà l'altra: «No és veritat, mas tal fembra és pus bella e pus graciosa». O, maleyta bocha!
- E altres són, qui posen la terczera porció, que és dels ulls. Que per hon que vagen e miren a cada part; e a les fenestres hi stan algunes dones, e miren; axí metex, car miren com han bon cors o blanch, e altres partides de cors miren, con les han ben fetes. O, que mala cosa és! No dehia axí sent Bernat a sa germana, abans

1904 porció *ms* proporció 1910 *e ms e e*
 1922 axí *ms* así 1727 germana *ms seq* no us *canc* 1933 metets *ms* mets 1944
 dels *ms seq* partides *canc* punt *ms corr* prent 1945 sereu *me* seren 1947 *e ms*

1927-1935 Cf. *Carta de san(t) Bernat a sa germana, traduïda per fra Antoni Canals*, (BOFARULL, «Colección de Documentos inéditos del Archivo de la Corona de Aragón», XIII), Barcelona 1857, 512: «Donchs, coneixs, sor molt amada, com són cayguts en perill del cors e de la ànima solament per lo veure dels ulls.

1904 La lectura ,porció' en comptes de ,proporció, és justificada pel text de la línia 1887, d'acord amb el qual, en tota aquesta secció (línies 1888-2010) són explicades, una per una, les deu porcions que l'adúlter va posant en el seu pecat; i ara som al començament de la segona.

1927-1935 Sant Bernat de Claresvalls sembla que, tot i tenir-ne una, no escriví cap carta a sa germana o almenys no se'ns ha conservat en l'aplec realitzat

- li dehia: «Germana, no us mirets les mamelles, ni los pits, ni lo cors, si no us volets conservar en castadat e verginitat; e si us volets, germana, mudar la roba e lo silici que portats, metets-vos en una casa escura, que no us vejats lo cors, ni altra partida del cors». E en açò defalen moltes. Car seran algunes dones de orde, qui dien, com vehen aquelles mace-nets que tenen davant, suspirant, 1940 dient: «O, qui vos baysarà? Si per ventura yo fos en lo món, a algun faria plaser». O, maleyta, tal dona religiosa! E prenent es-

Amonest-te, donchs, sor en Jhesu-Crist molt amada, que faces pacte e convenença ab los teus ulls en guisa que no veges follament açò que no deus veure. Guarde't que la mort no entre per les finestres dels teus ulls a la tua ànima»; també, 603.

pels Monjos Maurins i reproduït en el volum 182 de la *Patrologia llatina* de Jean Paul Migne, París 1854; per contra, en la tan coneguda *Carta de Bernat de Castell Ambròs a la seva germana*, esmentada en l'aparat de fonts a aquestes mateixes línies, hi ha dues frases que podien haver donat a mestre Vicent base per a una seva amplificació i concreció en el fragment que ens ocupa. Això no obstant, no gosaria a afirmar rotundament que no hagi existit una normativa de vida cristiana de sant Bernat, abat de Claresvalls, destinada a la seva germana, tenint en compte allò que sobre la conversió cristiana d'aquesta i la successiva atenció del germà reconta Gulielmus de Sancto Theodorico, *Vitae S. Bernardi Clarevallensis abbatis, liber I* (Acta Sanctorum Augusti, IV), Anvers 1729, 266/II; es tractà només d'indicacions orals o hi hagué alguna redacció escrita? No ho he pogut esbrinar. Però també és possible que aquesta referència a sant Bernat sigui un error de copista, car en les edicions dels segles XV- XVI (almenys una del 1509, que jo utilitzo), la indicació parla de sant Benet: «Ideo dicebat Benedictus ad sororem suam, quod nunquam respiceret corpus suum; sed quando vellet mutare cilicium suum, quod mutaret in tenebris, etc....», *Sermonum sancti Vincentii, ordinis predicatorum, de tempore: Pars estivalis*, fol. Fij^{vc}

1930 El ,no' contradiu el sentit de la frase i, donchs, cal no tenir-lo en compte.

1938 ,aquelles': *llegiu* ,aquells'

1943 ,prenent': *llegiu* ,prenent'

- ment dels pits! Mal punt ó fets, que no sereu casta. Altres són qui-s prenen esment, e miraran quant se ajústan los pardals, e altres creatures: mal punt ho fets, que lo dyable vos posarà la temptació [f. 149r] de la altra part, e per ventura caurets. Altres són qui tindran blanquets en casa, e miren com se ajusten: mal punt ó fets, que vós vos scalfarets e haurets cobdícia e desig de aquella obra. 1945
- Altres són qui posen la gola en ben menjar e ben beure. 1950
- Altres són qui posen la quinta porció. Que y posen les oreylles ha hoir paraules vanes que dien, dient cançons totes carnals o de altres paraules, e tot quant dien tot és de aquella matèria pudent e carnal. 1955
- Altres són qui posen lo nas, odorant coses delitoses, capses de engüent e de altres odors: mal punt ho fets, que us scalffats lo vostre cors, e vindrà la temptació, e irets en mala obra, que cobeyarets aquella corrupció. 1960
- Altres són qui posen lo nas, odorant coses delitoses, capses de engüent e de altres odors: mal punt ho fets, que us scalffats lo vostre cors, e vindrà la temptació, e irets en mala obra, que cobeyarets aquella corrupció. 1965
- Altres són qui posen lo nas, odorant coses delitoses, capses de engüent e de altres odors: mal punt ho fets, que us scalffats lo vostre cors, e vindrà la temptació, e irets en mala obra, que cobeyarets aquella corrupció. 1970
- Altres són que y posen la porció: e les mans, en molts tocaments desonestes que toquen. O maleytes de tot mal, tocant, e 1975

1960-1961 oreylles *ms* oreylls 1962 totes *ms* tots 1972 corrupció *ms* corrupció
1976 maleytes *ms lect dub* maleynts (?) 1979 les *ms* los

1956-1957 Cal suposar que aquestes dues línies dedicades al pecat de gola constitueixen la quarta porció de les deu exposades entre la línia 1887 i la línia 2010.

que fossen pures e nets; e mal punt ho fets, que la porció vostra posats en les mans.

1980 Altres són qui posen los peus, que dien: «Jo no faré lo peccat, mas acompanyar-vos he e vós farets lo peccat». En mal punt ho fets, que ja donats la porció vos-

1985 tra.

Altres són qui posen lo cors en fer carnalitats e desonestats.

Altres són qui posen les vestidures. Que les porten feytes ab
1990 molts plechs e campenetas e pardalets per les mangues, e ls porten tan escotades: en mal punt ho fets. Seran altres dones, qui porten rodes, rocegant per terra,

1995 e aquelles tal són carretes de demonis, qui totes van plenes de demonis; e porten los pits descuberts, axí com a putanes. E per ço, [f. 149v] si sots bona dona,

2000 per què no portats la vestidura honesta de bona dona, e posarets la vostra porció en paradís e no en vanetats ni en corrupcions, mas en honestat? E direts ab Da-

2005 vid: «Tu es, Domine, porcio mea

1988 les *ms seq* vestud *canc* 1992 escotades *ms lect dub* escoterades (?) 1996 plenes *ms* planes 2006 Psalmo *ms* spiritus

1995-1997 El *Recull d'eximplis...* citat en les línies 32-44 d'aquest aparat de fonts, vol. II, 136, DXXX: *Miracle e excimpli de una dona qui portava vestedures solemptes e de gran valor, segons que recompta Cèsar. Ornatus immoderatus causa est exaltationis demonum*, conté aquesta descripció d'un prevere que vegé una dona «que en la falda o coa del cot leuaua plena de diables negres xichs axí con a grills, ab les boques faent gran escarn, ab les mans feent gran brugit, los quals diables stauen axí enclosos en la dita falda con fan los peixs en lo filat».

2005-2006 Ps CXXI, 6

in terra viventium», in *Psalmo*:
 ,Voce mea': «Senyor, tu est la
 mia porció en la terra dels vi-
 vens», ço és, en la glòria de pa-
 radís.

2010

Lo setè peccat és ,plasphe-mia iracundorum'. Açò és notat, com diu: «Os tuum habundavit malitia». Diu: «La tua bocha habundarà en malícia». Són alguns hòmens qui no saben dir alguna cosa, sinó ab jurament, que, con los direts tal cosa, respondran: «Hoc, per nostro senyor Déu!» Que no basta a tals personas que-ll juren, mas reneguen e plassfemen, e dien unes paraules tan males e tan leges, que lo cel e la terra se'n deuria entrar. E per ço diu nostro senyor Déus a tal com aquest, que quant diu alguna cosa tantost jura, e per ço diu: «Os tuum habundabit malitia», la tua bocha és maleyta, e axí n'has en mal castum de jurar e blasfemar lo nom de Déus. Que en lo temps de Antichrist no-t cal que-t face força per què-t con-

Septimum peccatum est: «Os tuum habundavit malitia et lingua», etc. Et est peccatum blasphemie. Scilicet, quod cum dicit unum mendacium, peccat, sed non habundat; cum facit falsum testimonium, peccat sed [f. 19v] non habundat; cum blasfemat, Deum renegando et blasfemando, non posset amplius. Si tu cum uno ense scindebas brachium vel aliquod membrum alicuius ymaginis Ihesuchristi, multum esses puniendus. Sed magis scindit membra Ihesuchristi cum lingua, que habet modum ensis, et cum non loquitur, stat in vagina, scilicet, in ore, et cum vult blasfemare extrahit ensem de vagina. Item, aliter: «Os tuum habundavit malitia».

Cum invitas aliquem, ut in-

2011 lo ms la 2018 direts ms lect dnb direres 2021/B scidebas ms cindebas 2023 males ms mals 2024 deuria ms dejuria 2024/B esses ms esset 2031 blasfemar ms corr plaspfemar 2131/B aliter ms ead man add int lin | tuum ms seq lob canc

2011/B-1013/B 2013-2014 Ps XLIX, 19a 2028 *Ibid.* 2031/B-2032/B *Ibid.*

2007-2008 La *Bíblia Valenciana* tradueix així aquesta frase: «Senyor... tu est... porció mia en terra dels vivents» (VENTURA, [vegeu la nota a les línies 995-1008 de l'aparat de fonts], 227).

2032-2034 Vegeu més amunt el text de les línies 5-8.

- vertesques a ell, que ja·l renegues
 2035 tant ni·l blasfemas. Per ço, bona
 gent, aquest peccat sia corregit.
 Volets saber com és gran pec-
 cat e desplau molt a nostro se-
 nyor Déus? Legim *Ysay*,
 2040 trigesimo septimo capitulo, et
IV Regum, decimo nono capitulo,
 que lo rey Ezechiel era rey de
 Iherusalem e vingué un altro rey
 infeel, appellat Senaharni, a si-
 2045 tiar la ciutat de Iherusalem ab
 molt gran multitut de hommes
 [f. 150r] d'armes e dix-li aquell
 rey infeel al rey Ezechiel qui li
 donàs la ciutat. E lo rey Ezechiel,
 2050 qui era hom sant, respòs e dix

tret aliquam portam, et dices:
 «Intrate».

—«Non faciam, dicit alter,
 per caput Dei».

Et dices tu:

—«Per lo fetge», non facies
 ,renech de Déu', si ego facio.

Item, cum dicitur:

—«Mal grat n'age, etc.».

2046 gran *ms seq* mltud *canc* | ultitut *ms seq*
 tutut *canc*

2039-2049 *IV Reg XIX*, 10-13; *Is XXXVII*, 10-13 2051 *IV Reg XIX*, 32-
 33 2052-2054 *Is XXXVI*, 20 2055-2060 *IV Reg XIX*, 35; *Is XXXVII*, 36

2037/B-2039/B Sobre el tema dels ,nostres' renecs medievals, vegeu les pàgines de Gabriel LLOMPART, *Blasfemias y juramentos cristológicos en la Edad Media Catalana*, dins «Hispania Sacra», XXVI (1973), 137-164; reproduït de forma abreujada, sense apèndix documental, en l'aplec d'estudis del mateix autor, *Religiosidad popular. Folklore de Mallorca, Folklore de Europa*. Miscelánea de Estudios. I. *El Calendario y la Jornada*. Prólogo de Julio CARO BAROJA (Fontes Rerum Balearium. Subsidia, 4), Palma de Mallorca, José J. de Olañeta editor 1982, 343-361. Mestre Vicent es referí als renecs en multitud d'ocasions, per exemple, entre d'altres, *Sermons*, I, 66, línies 10-27; II, 50, línies 4-16; i IV, 179, línies 24-25. Vegeu també Gret SCHIB, *Vocabulari de sant Vicent Ferrer*. Pròleg de Germà COLON (Fundació Salvador Vives Casajuana, L), Barcelona, Rafael Dalmau editor 1977, 248.

2042-2049 ,Ezechiel': *llegiu* ,Ezequies'.

2050-2064 *El Recull d'eximplis...* (vegeu nota de l'aparat de fonts a les línies 32-44), vol. I, 95, núm. XCVII, presenta una narració que incideix en la mateixa temàtica sota el títol: *Miracle marauellós de sent Pere que féu cantar e volar un gall que ja era cuyt, segons que recompte Damia. Blasfemus aliquando corporaliter punitur.*

que no faria, car Déus li ajudaria. E lo rey infeel respòs e dix: «Lo teu Déu no ha poder que-t deliure de les mies mans». E per aquesta blasfèmia que dix, vinch un àngel del cel, e-n aquella nit següent tots los hommes foren cremats, que no escapà negun viu ni cosa sana, car tot tornà cendra. E veus ací com, per una veguada blasfemar que dix, e no pus de una veguada, foren cremats cent vuitanta e cinch milia hommes d'armes.

E aquesta blasfèmia diu en aquesta vila, majorment en lo joch de daus. Una veguada? Per ventura més de cent veguades! Car la un haurà en sort, tria l'as, e l'altre, sis o set; e aquell qui hau-

2055

2060

Et hoc multotiens fit in ludo, cum aliis blasphemis, et celum et terram, hoc ,que la terra se'n deuria entrar'. Et ideo veniunt multe tribulationes in villis et communitatibus.

2070

2065B hoc ms ho 2066 vila ms seq mas *canc* 2075 oc! T'o ms *lect valde dub* coto/acçò? 2087 vila ms vila vila | tu ms seq j *canc*

2065 ,diu en': sembla que hauria d'ésser: ,diu hom en'; o, potser: ,diu-se-n'

2067-2075 La descripció d'aquesta escena és repetida en *Sermons* I, 118, línies 6-8; en *Sermons*, II, 21-22; i en *Sermons*, III, 183, línies 8-33, important per a la comprensió global del discurs. Això no obstant, no acabo de veure clar el text, car no estic segur que l'abreviatura corresponent hagi d'ésser transcrita per ,tira l'as' (lín. 2069 i 2072) o per ,tria l'as'; el primer dels textos citats, amb la frase «abans vindrà dues que set» (línia 8) potser permetria de llegir la nostra línia 2070 «que abans vinga (vindrà?)»; ,tria' en sentit de ,tres' és a *Sermons*, III, 183, línia 27; les edicions antigues havien resumit aquest pas en la frase: «Non potest Deus facere quod perdam ludum istum, etiamsi non proijcerem nisi deus as» (segueixo sense veure-hi clar).

La popularitat dels jocs d'atzar en les nostres terres és confirmada per una font ben diversa de la d'un predicador i molt més objectiva, com és el fet que és documentalment demostrada la presència i activitat a Barcelona de fabricants, també estrangers, de cartes de joc, tal com hom pot veure en Josep M. MADURELL I MARIMON, *Notas documentales de naiperos barceloneses*, dins «Documentos y Estudios», IV (1961, 65.

- rà sis o set, dirà: «No n'à poder
 Déus qui a bas vinga! Tria l'as!»
 Que set, diràs tu que non són
 molts en aquesta vila qui diguen
 2075 oc! T'o dic jo, que un abasta, car,
 si és sostengut en la vila, aquest
 aytal és bastant a destruir a tota
 la vila. E si un lop entràs en
 aquesta vila e que menjàs les
 2080 creatures, no us lavaríets tots ab
 grans crits e armas per matar-lo,
 dient tots: ,A llop! A llop!' Axí
 és, bona gent, de hom jurador de
 nostro senyor Déus, per ocasió
 2085 del qual, si públicament és sos-
 tengut, vindrà la destrucció a
 tota la vila. E tu mires-t'o, e
 rius-te com lo veus jurar e plas-
 femar, e no n'às cura. Axí no-s
 2090 conex lo peccat, e per ço vindrà
 la destrucció de la vila. Abans [f.
 150v] són en tal temps, que no
 tan solament volen corregir lo
 peccat de jurar de Déus, ans se'n
 2095 rien. Car seran alguns hommes, e
 dirà algun d'èls als altres:
 —«Voleu que rigam?»
 —«Hoc!», diran los altres.
 —«Donchs, anem a-ytal, qui
 2100 és jurador e renegador, e fer-li
 em alguna injúria o desplaer, e
 enfellonir-s'i e veurem com rene-
 garia, e veurets com riurem».
 E van a ell, e fan-li alguna in-

2075 D'acord amb les possibles lectures assenyalades en l'aparat crític a aquesta línia, crec que la significació més plausible de la frase podria ésser: «...qui diguen aççò (= això). Dic jo que un abasta...».

2093 Sembla que el text hauria de dir: «...no volen corregir...»

júria, e ell renegar-i-à e jurarà.
E axí, vuy poch són los curen de
la injúria que-s fa a nostre senyor
Déus. E veus què diu nostre se-
nyor Déus: torna-se'n als regi-
dors del loch, e viles e ciutat, e
diu-los: «Devoratores populi
mei iniqui agunt», diu nostro
senyor Déus als regidors dels
lochs, e diu:

2105

—«Los regidors de tal vila o
loch, malament fan contra mi».

—«E per què, Senyor?»

—«Car vehen que lo meu
nom tots jorns és jurat e blasfe-
mat, e no corregexen, no fan jus-
tícia. Contra un pobre, si és feta
injúria, fan justícia, e bé és feta,
mas contra mi, a qui és feta injú-
ria, que lo meu nom és blasfemat
per lochs e viles públicament, e
ells non fan justícia, ans s'ó mi-
ren e se'n rien». Contra aquests,
diu nostro senyor Déus: «Regi-
dors dels meus pobles, malament
fan contra mi, qui no volen cor-
regir los peccats públics. Jo
vendré, àlias vinch, manant

2110

Et ideo provideatis ,que tafu- 2115
raria no s'i sostingue' in villa,
alias ira Dei veniet in vos; et ma-
ledictus est dominus, aut iudices
seu rectores ville, qui hoc susti-
nent. Et ideo «Os tuum habun- 2120
davit malitia»; «existimasti
inique quod sim similis tui»,
etc. Et omnes facientes et susti-
nentes ibunt in infernum, qui
non sunt boni, et bene vixerunt 2125
in pace. «Qui habitant in domo
tua, Domine, etc., ... laudabunt
te, etc.»

2130

2121/B malitia *ms* malitiam 2122 feta *ms seq* injúria, fan justícia, e bé és fet 2126
ells *ms* elles 2133 que-s

2111-2112 Cf. Is LII, 5

2120/B-2121/B Ps XLIX, 19a 2121/B-2122/B *Ibid.* 2126/B-2127/B Ps
LXXXIII, 5

2106 Sembla que el text hauria d'ésser: «...los qui curen...».

2124 Vegeu una exposició paral·lela en *Sermons*, III, 266, lín. 29-32.

2126/B-2127/B El text complet del vers del *Salm* LXXXIII, 5, diu així:
«Beati qui habitant in domo tua, Domine; [in saecula saeculorum] laudabunt te».

que-s corregesquen e non volen
fer e veus, veus-me ací punir-
2135 vos».

E per ço, regidors, qui regits
la vila, parats esment que cor-
regiscats los peccats públichs; e
que los juheus e moros no esti-
2140 guen entre christians [f. 151r] ni
agen neguna conversació ni offici
entre christians. En altra mane-
ra, veus què diu nostre Senyor:
«Ille arguet mundum de peccatis
2145 et de blasfemia iracundorum».

Lo vuitè peccat és ‚fraudulen-
tia negotiorum‘. E és notat com
diu: «Et lingua tua concinnabat
dolos»: «e la tua lengua contava
2150 engans». ‚Concinnare‘ dicitur a
‚con-‘, id est, ‚simul canere‘,
‚concinnabat‘: que ensemps ajus-

Octavum peccatum: «Et lin-
ga tua concinnabit dolos». Non
dicit ‚cantabit‘, quoniam ‚canta-
re‘ est cum solus cantat; ‚concin-
nabit‘, cum plures simul can-
tant: a ‚con-‘, quod est ‚simul‘.
Et istud peccatum committitur

2144-2145 Io XVI, 8

2146/B-2147/B, 2148-2149 Ps XLIX, 19b

2133 ‚non‘: el manuscrit porta ‚no‘ amb línia horitzontal d’abreviació damunt; és fàcil que l’escrivà interpretés com a ‚-n‘ allò que era una ‚-u‘ = ‚no u‘.

2139-2145 Crec que cal subratllar la coincidència cronològica d’aquest advertiment als regidors d’una vila, amb les prescripcions que isqueren de la contemporània Disputa Judeo-Cristiana de Tortosa i amb les de la butlla *Etsi doctoris gentium*, que al cap de pocs mesos Benet XIII publicaria a València; sobre les posicions de les autoritats tant eclesiàstiques com civils d’aquell moment en el punt de la separació entre cristians i jueus, hom pot veure la documentació local aplegada per A. FLORIANO, *San Vicente Ferrer y las alhamas turolenses*, dins «Boletín de la Real Academia de la Historia», 84 (1924), 551-580; i la reial recollida per Francesca VENDRELL [DE MILLÀS], *Actividad proselitista de san Vicente Ferrer durante el reinado de Fernando I de Aragón*, dins «Sefarad», 13 (1953), 87-104. Vegeu, de més a més, la nota complementària a les línies 1673-1691.

2146-2246 Vegeu una exposició paral·lela dins *Sermons*, III, 234-235.

2146/B-2147/B ‚linga‘: *llegiu* ‚lingua‘.

2149 ‚contava‘; potser, d’acord amb l’original llatí ‚concinnabat‘, caldria llegir ‚cantava‘, tal com fa la línia 2153: ‚cantaven‘.

tament cantaven engans. E açò és en los negocis de comprar e vendre, que hunsevulla que·s faça alguna compra e vemda, són dos almenys, la un que ven la cosa e l'altre que la compra, axí com en lo cant han ésser dos almenys, per ço que·ll cant sia bo, o més. Axí és en los negocis de vendre e comprar, que lo qui ven diu la primera cobla de la cançó. Quant li dien per quant darà aquella cosa qui és de vendre, dirà que ,per tant'. E lo qui compra dirà la segona cobla, dient que tant li'n donarà, per ventura, que no li'n prometerà la meytat del preu que val. E veus com ensemps canten, que no canten sinó com la un enguanarà l'altro, que lo qui ven no cura del just preu [...] que val la cosa que compra, mas dona-y lo menys que pot.

La tercera cobla del cantar és com diu lo venedor:

—«Donar-la-vus he per tant, que tant me costà», e mentirà. E lo mercader dirà la quarta cobla:

—«No us ne daré sinó tant».

Dirà lo venedor:

—«Per Déus, no us la us daré, sinó per tant».

in emendo. Tu, qui vadis ad domum cerdonis, et dicis:

2155

2160

—«Quo pretio dabitur mihi istos sotulares?»: ecce tenor. 2165

Dicet alter:

—«Per corpus Talis, tale pretium constitit mihi, ,car cinc''»;

Dicet alter:

—«Per lo fetge de Déu, non dabo plus», et ecce octo. 2170

Et sic cum dolo et fraude, tam qui emit quam qui vendit concinnant dolos.

2175

2180

2152-2153 ,ajustament': sembla que cal llegir: ,ajustadament'.

2156 ,vemda': *legiu* ,venda'.

2167/B-2170/B Vegeu més amunt la nota complementària a les línies 2037/B-2039/B.

2173 La manca de text sembla evident, com també que hauria de fer: «...just preu, ne lo comprador cura del just preu».

2185 Dirà lo comprador:
—«Per aquest, que vos jura'n,
no us en donaré més».

Axí que ensemps canten, car
dien molts engans [f. 151v] e fa-
2190 raus la un contra l'altre, per què-s
puxen enganar.

E sapiats que antigament,
tanta consciència havien en les
gents cristianes, que negun no
2195 volia enganar l'altre, que com
volia comprar alguna cosa algun,
tantost lo venedor li dehia lo
preu just e cert, e no li'n dema-
nava més d'açò que valie, e l'altre

2200 no regataiava, e pagava ço que li
demanava, e prenia la cosa com-
prada, e no-s enganaven, mas ab
bona caritat e amor ho fahien. E
com un mercader fahia alguna

2205 venda de alcuna cosa, tantost
dehia a l'tre mercader de la sua
cosa que tenia a vendre: «A mi
costà deu florins, donau-me'n-ne
dotze, que rahó és que guanya jo

2210 dos florís per lo meu trebaill». E
axí ab bona amor ho fahien e no
s'enganaven, axí com ara fan les
gents. Que legim de sent *Agus-*

Sed non faciebant sic antiqui-
tus, quia, ut dicit *Augustinus*,
quidam invenit in itinere unum
lapidem pretiosum et non cog-
novit, et duxit ad quemdam
mercatores, ut emeret sibi.

Dixit mercator:

—«Quo pretio dabitur mihi?».

Dixit alter:

—«Si valet medium flore-
num?» Finaliter dabat pro duo-
decim denariis.

Dixit mercator:

—«Amice, nolo decipere te,
quia duodecim florenos valet. Et
sic, non dabo tibi nisi decem flo-
renos, quia ego sum mercator et
volo lucrari tecum duos floren-
nos».

Et iste erat bonus mercator.
Non sunt hodie similes, ymo ad
invicem decipiunt se: «In ore

2213/B-2215/B Ier IX, 8b-9a

2213-2233 Mirada la microfita del CETEDOC corresponent a la paraula

2190 ,havian en': *llegiu* ,havian'.

2193/B-2210/B, 2213-2230 Remarqueu el salt cronològic o anacronisme de posar en boca de sant Agustí d'Hipona, en el pas del segle IV al V, la paraula ,florins', moneda que trigaria deu segles a circular en les nostres terres.

2213/B-2215/B El text bíblic citat fa: «In ore suo pacem cum amico suo loquitur, [et occulte ponit ei insidias. Numquid super his non visitabo, dicit] Dominus...?»

<p><i>tín</i> un exempli que recita d'un mercader, que diu que era un mercader axí de bona consciència, que un dia aportaren a vendre un tros d'or, e aquell qui'l portava no'l conexia ni sabia quant valia. E vench en aquest mercader, e dix-li si lo y volia comprar; e dix lo mercader que ,hoc', que quant ne volia. E demanave'n molt poch, ço fou, mig florí. Dix lo mercader: «Enganat serias ab mi, que açò val dotze florins. Però dar-vos n'é deu florins, car jo consciència hauria que us donàs tan poch. E axí, prenets deu florins», que per ventura lo haguera donat per quatre sous. E axí, en aquell temps, no era engan ne frau. Mas are, tot lo món n'és ple. Per tal diu: «Lingua tua concinnabat dolos». Concorda lo propheta Jeremies, dient: «Docuerunt linguam suam loqui mendacium, [f. 152r] ut inique agerent», <i>Jeremie</i>, capitulo nono. Axí que tot lo món és ple d'aquest peccat, ço</p>	<p>suo pacem cum amico suo loquitur, etc., ... Dominus», <i>Jeremie</i>, 2215 nono capitulo, quia secrete ponunt deceptionem inter se, et ideo, «Cum venerit ille», etc.</p>	<p>2215</p>
		2220
		2225
		2230
		2235
		2240

2221 si lo y *ms* si so-y loy

2227 Però *ms* Per

,mercator' i a les de la seva arrel (,mercari', ,mercatura') en les obres autèntiques de sant Agustí, no hi ha cap frase que pertanyi a una narració com la que repeteix mestre Vicent; les que més s'hi acosten són les que recorden que el mercader converteix el plom en or, *Sermo LXI*, caput IV: «Laudas enim mercatorem, qui vendit plumbum et acquirit aurum...» (ML 38, col. 410); però és evident que el nostre sermó no va per ací

2235-2236 Ps XLIX, 19b 2337-2339 Ier IX, 5 2218/B Io XVI, 8
2245-2246 *Ibid.*

és, de engan e frau. E donchs,
 què resta? Que vindrà Jhe-
 suchrist e argüirà da aquest pec-
 2245 cat, juxta verbum thematis: «Ille
 arguet mundum de peccato».

Lo novèn peccat és ,oblo-
 quentia occiosorum'. E és notat
 en ço que diu: «Adversus fra-
 2250 trem tuum loquebaris», qui
 parla contra son germà males
 paraules.

Quan seran hommes que tota
 la sepmana stan en llurs negocis
 2255 e no parlen mal de negun, mas
 com reposen, lo dia del digmen-
 ge o festa, no saben altra cosa fer,
 sinó seuran-se en los banchs de
 les carreres, e stan occiosos.

2260 E com vehen algun jove, diu
 la un a l'altre:

—«Conexets aquell jove?
 Grant logrer fou son pare, e axí
 serà ell».

2265 E com veuran algun altre
 hom, diran la un a l'altra:

Nonum peccatum est: «Se-
 dens, adversus fratrem tuum lo-
 quebaris». Et hic includitur
 unum peccatum, in quo deci-
 piuntur christiani.

Frater iste est Jhesuschristus in-
 quantum homo, quamvis inquantum
 Deus sit Dominus noster. Nam
 «caro enim et frater noster est», *Ge-
 nesis*, trigesimo octavo. Et dico quod
 vos loquimini contra fratrem, id est,
 contra Jhesumchristum, cum vaditis
 ad divinos, etc. Unde, pensate quod
 diaboli, qui dant consilium divinis,
 monstravit se in aliqua anphora vel
 speculo, et dicent vobis plures falsita-
 tes, et non sciunt secreta nec veritates
 divinales, nec alias angeli boni
 sciunt. Unde, dicam vobis de illo in-
 vocatore diabolorum, qui volebat scire

2247/B-2249/B, 2249-2250 Ps XLIX, 20

2255/B Gen XXXVII, 27 2265/B-2267/B Cf. FAGES, *Oeuvres (Sermons)*, I, Paris, Piccard 1909, 38 ; cf. també dins «Escritos del Vedat», IV (1974), 612-614.
 2268/B Cf. *De sent Pere apòstol*, dins KNIAZZEH, NEUGAARD, COROMINES, *Vides de sants rosselloneses*, III (vegeu la nota complementària a les línies 1304-1305) (Fundació Vives i Casajuana, LIII), Barcelona 1977, 43-44 (l'episodi de la confrontació entre sant Pere i Simó Mag)

2247-2370 Vegeu una exposició paral·lela dins *Sermons*, III, 232-234.

2261/B ,mostravit': *llegiu* ,monstravit'.

2265/B-2267/B La defensa que mestre Vicent féu de la sentència de Casp durant aquella trajectòria per pobles de la Plana és exposada en el meu *Sermons de sant Vicent Ferrer en los manuscritos de Barcelona, Biblioteca de Catalunya, 477, y Avignon, Musée*

—«Compare, què us plau, vehets aquell?».

—«Hoc».

—«Un gran ladre».

E respondrà l'altre:

—«Axí son pare».

E axí, aquells qui s'i assehen en los banchs, jutgen als qui passen. Que stan a occiosos, que diran:

—«Aquell és mal home».

E axí se dien de les dones. Car passarà alguna dona davant ells e dirà la un:

—«Compare! Vehets aquella dona? En lo mudar del peu lo y conexerets, una gran putana és».

E respondrà l'altro:

—«No és meravailla, car tal era la mare, que fou amiga d'un capellà».

Ítem, passarà algun religiós o algun capellà davant aquells que stan asseguts occiosos, e dirà la un a l'altre:

electionem en Casph, etc. Legimus in *Vitis Patrum*... Et ideo, nolite iudicare vos laici de illis qui interfuerunt in electione.

2270

Erat quidam eremita, et incipit quemdam hominem, qui comedebat de mane, et erat dies ieiunii, etc. (Quere supra). Et hoc contra illos, qui iudicant alios, etc. Et omnia ista dixi ad dandum intelligere quod demones non dicunt veritates nec sciunt. Et ideo «Sedens adversus fratrem tuum...», scilicet, *Jhesum Christum*, qui potest nobis dare responsum. Et de illo qui iverit, dicitur: «Anima, que declinaverit, etc., ... suo», *Levitici*, decimo nono capitulo. «Cum venerit, etc.»

2285

2279/B-2280/B Ps XLIX, 20a 2283/B-2284/B Lev XX, 6 2285/B-2286/B Io XVI, 8

Calvet, 610, dins «Escritos del Vedat», IV (1974), 611-646, en concret 612-614, on també són indicats els textos ja publicats en aquelles dates relatiu al mateix tema; cal afegir-hi el de *Quaresma*, II, 23.

2271/B-2272/B ,incipit': potser hauria de dir ,incidit in' o ,invenit'.

2274 ,cum', és a dir, ,quan'; primer el reportador i després el copista caigueren en el parany de la locució llatina ,cum dicitur'; la utilitzà també ací mestre Vicent?

2283/B-2284/B El text sencer de Lev XX, 6 diu: «Anima quae declinaverit [ad magos et ariolos, et fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam contra eam, et interficiam illum de medio populi] sui»

—«Veus quin religiós?» «O
quin capellà?»

—«A ta casa vage aytal capellà,
2295 bona calça de arena», respondrà
l'altre.

E axí, aquesta és ,obloquentia
occiosorum', que-s assehen en los
banchs, com stan occiosos [f.
2300 152v] a parlar e jutgar aquells
qui passen. E aquest, qui és axí
jutgat per aquells, pot dire ab
David: «Adversum me loque-
bantur qui sedebant in porta»,
2305 en lo *Psalm*, *Salvum me fac'*:
«Contra mi parlaven aquells que
sehian a la porta e-n los banchs
prop les portes». E açò fa aquesta
,obloquentia occiosorum'.

2310 E per ço, molts més són
dampnats per lo furt que fa la
lengua, que no per lo furt que fa
la mà. Que com tu, hom o dona,
diffames algun, que dius ço que
2315 saps de ton proisme (que seria
secret lo peccat, o per ventura no
serà veritat ço que diràs d'ell),
ve't que la fama li furtes, la mi-
llor cosa que ha li furtes. Que la
2320 mà qui furta diners o roba o fru-

2297-2370 Les línies 58-62 contenen una concentració resumida d'aquest tema, que en *Sermons*, III, 232-234, té una exposició ben diversa en les concrecions.

2306-2308 La *Biblia Valenciana* tradueix d'aquesta manera: «Contra mi parlaven los qui sehien en la porta» (VENTURA, [vegeu la nota a les línies 995-1008 de l'aparat de fonts], 186).

2310-2370 La doctrina d'aquests paràgrafs té tota ella un gran paral·lelisme amb la de sant TOMÀS D'AQUINO, *Summa theologiae*, II-II, q. 73, *De detractioe*.

yta [...], mas maior furt és de la
 lengua mala diffamada sive diffamadora, que furta la sua fama a
 altre, que no fa lo furt que fa la
 mà, que no furta sinó diners o
 fruyta o roba o altres béns corporals. E per ço, qual d'aquests val
 més, o la bona fama o los diners? 2325
 Volets que u metam en compines? Veiam què-n diu Salamon:
 «Melius est nomen bonum habere quam divitie multum, super
 aurum et argentum est bona gratia», *Proverbiorum*, capitulo vicesimo secundo: «Millor és haver
 bon nom e bona gràcia», ço és 2330
 2335

2331-2334 Prov XXII, 1 2331-2341 Aquest text és d'alguna manera inspirat en el següent, de sant TOMÀS D'AQUINO, *Summa theologiae*, II-II, q. 73, art. 3, corp: «...inter caetera peccata, quae sunt in proximum, homicidium gravius est, per quod tollitur vita proximi... Consequenter autem sunt exteriora bona. Inter quae fama praeminet divitiis, eo quod propinquior est spiritualibus bonis: unde dicitur Prov. 22, 1: «Melius est nomen bonum quam divitiae multae». Et ideo detractio, secundum suum genus, est maius peccatum quam furtum...»

2321 El text d'aquesta línia és clarament coix; potser es podria completar així: «...o fruyta (o roba o altres béns corporals [cf. línies 2326-2327]) (ha d'ésser punida [o ,tallada?]), mas...». La interpretació precedent recolza en l'usatge LXXVI: *Que nul hom no faça justícia sinó la Postat. Quia iustitiam*: «Solament a les Postats és donat dels homicidis, dels aulteris, dels farciladors, dels ladres, dels robadors, dels baadors e dels altres malfetors, que façen, a lur semblant, taylor lo peu, e la man, e les oreyes, trer los huyls, tenir preses en tàvega lonch tems, e, si mester és, penyar lurs cors, a la perfí.» (ROVIRA, «Els Nostres Clàssics» A 43-44, Barcelona 1933, 104); el text llatí del mateix *Usatge*, en edició crítica, diu: «Quia iustitiam facere de malefactoribus datum est solummodo potestatibus, scilicet de omicidis, de adulteris, de veneficis, de latronibus, de raptoribus, de bauzatoribus et de aliis hominibus, ut faciant eam de illis, sicut eis visum fuerit: truncare pedes et manus, trahere oculos, tenere captos in carcere longo tempore, ad ultimum vero, si opus fuerit, eorum corpora pendere» (BASTARDAS, *Usatges de Barcelona. El Codi a mitjan segle XII* (Textos i documents, 6), Barcelona, Fundació Noguera 1991, 112). Una de les penes, doncs, legalment aplicables als lladres, era la de tallar-los la mà.

- bona fama ab los hommes, «que no or ni argent ni altra riquesa». E axí que maior furt e maior peccat és del furt que fa la lengua que no lo furt que fa la mà. E axí, més són dampnats e-s dampnen per lo furt que fa la lengua que no per lo furt que fa la mà.
- 2345 E per ço, guardats-vos que no diffamets a negun, encara que sapiats lo peccat, puys que és secret. E per ço, si havets diffamat algun, restituïts-li la fama, si vo-
- 2350 lets entrar en paradís. E restituïts-la-li denant aquells, als quals ne have-[f. 153r]-ts mal parlat. Mas, si és veritat del peccat, no diguats falsia, mas tenits-
- 2355 hi bona manera e diets: «Jo us diguí l'altre dia tal cosa de tal persona; prech-vos que no crehats, que malícia mia m'ó féu dir, e malament ho diguí». E, si
- 2360 per ventura sots en loch que no podets restituir la fama, enviats letras, que sien legides en lo loch que diffamàs a les persones, a les quals ho digués. E, si per ventura
- 2365 sots en lo temps o loch de la mort, que no podets en ninguna manera restituir-li la fama, e morits, abasta que haiats bon

2354-2359 També en aquestes línies es troba el ressò, gairebé literal, d'una frase de sant TOMÀS D'AQUINO, II-II, q. 62, art. 2, ad 2: «...aliquis potest alicui famam tripliciter auferre ... Tertio modo, verum dicendo, sed iniuste: puta, cum aliquis prodit crimen alterius contra ordinem debitum. Et tunc tenetur ad restitutionem famae quantum potest, sine mendacio tamen; utpote quod dicat se male dixisse, vel quod iniuste eum diffamaverit...»

propòsit de restituir, si haguésets oportunitat.

2370

Lo desè peccat és ,desistentia indevotorum'. Que seran molts qui tendran bona vida, e dexteran-la. E açò és notat, cum diu: «Adversus filium matris tue ponebas scandallum»: diu que tu ,ponebas' scàndal contra lo fill de la tua mare. E açò se declara en tres maneras.

E la primera és dels juheus, que són fills de synagoga, e los moros, qui són fills de la mesquita, e nosaltres christians, qui són fills de la església christiana. E en quina manera los juheus e los moros e los altres infeels se fan fills de nostra dona mare, la església christiana? Quant vénen al bapisme e con són bapajats, són nostres germans, fills de nostra mare. E tu, christià, poses scàndell contra ell, quant li dius: «O, retallat»; e quant lo qui és

Decimum peccatum est: «Et adversus filium matris tue ponebas scandalum». Unde, scandalum est ,encepegall'; et istud peccatum est ,encepegall que 2375 fan alguns', scilicet, cum fit mercatum in die festo.

Si forte in die Ascensionis venit mercatum, cum deberetis esse in servitio Dei, illa die tenetis 2380 vestrum mercatum, ubi tractantur falsitates, iuramenta falsa, et multa alia; portant albardas, portant ligna, multi dimittunt domos suas tali die pro veniendo 2385 [f. 20r] ad istum mercatum.

Et ideo, istud vocatur ,scandalum', quod ponitis adversus filium matris vestre; quare, die dominica sunt spurganda peccata 2390 et aliis festivitatibus, et vos augmentatis peccatum contra vos et contra alios ignorantes. Et

2374 ,cum' llegiu: ,quan'.

2391-2404 Aquesta reacció dels cristians en relació a un convers no era pas una novetat introduïda en temps de mestre Vicent. Efectivament, en la *Disputatio inter Iagnetum Contardum, mercatorem Ianuensem, et quosdam Iudaeos facta Maioricis*, localitzada a la Malloca del 1286, quan el jueu ja és convençut i anuncia el propòsit de fer-se cristià, Inghetto li contesta: «O Iudee, vos nescitis quid dicatis, quoniam, si baptismum accipietis, vocabimini ,canis filius canis' tam a Christianis quam a Iudeis, et in paupertate eritis, et qui hodie vobis dabit obolum, in toto uno anno non dabit alium, et sic multam necessitatem habebitis et forsitan in desperationem cito cadere possetis. Et ideo vobis consulo quod stetis sicut iam stetistis, quia ut apparet, bene estis quinquagenarius, et notum facio vobis quod minus pene passus erit falsus Iudeus quam falsus Christianus» (DAHAN, París, *Les Belles Lettres* 1993, 260).

- novellament convertit, li diran
 2395 axí: 'Retallat', e-l vituperen los
 christians. Alsgun traïdor dirà
 en son cor: «Mal punt me son
 tornat christià, més velguera que
 fos juheu, que llavors no-m
 2400 fahien aquests escarns». Ve't
 l'ascàndol que li poses. E açò diu
 nostre senyor Déu contra tu: «Et
 ad-[f. 153v]-versus filium matris
 tue ponebas scandallum».
- 2405 E per aquests escarns e vitupe-
 ris que-ls fan, no gosen los ju-
 heus tornar-se christians, bé que
 saben la veritat; que dirà: «Si
 jo-m torn christià, meynspresar-
 2410 m'àn e faran contra mi; donchs,
 no-m vull tornar christià, més
 am romandre juheu». E vosal-
 tres, christians, menyspreats los
 christians novels, qui són nove-
 2415 llament convertits a la fe chris-
 tiana, que-lls diets: «O retallat»;
 «O circuncís». Axí menyspreats
 ara Jhesuchrist, qui fou circun-
 cís, car ell donà terme e fi a la
 2420 circuncisió, per tal que nosaltres
 fóssem desliurats de reebra-la.
 E vosaltres, dones, menys-
 preats a la juhia, que tornad-à
 christiana, e vosaltres no volets

ideo: «Quicumque scandalizave-
 rit unum, etc., ... venit», *Ma-
 thei*, decimo octavo capitulo.
 Mola asinaria est illa, quam por-
 tat ,a daredor' pro molendo ali-
 quid per asinum aliquem, etc.

Et ideo corrigatis istud pec-
 catum.

2394/B-2395/B El text complet dels dos versos de Mt XVIII, 6-7, en la *Vulgata* diu així: «Qui autem scandalizaverit unum [de pusillis istis qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo eius, et demergatur in profundum maris. Vae mundo a scandalis! Necessè est enim ut veniant scandala. Verumtamen, vae homini illi, per quem scandalum] venit».

2412-2417 Vegeu una presa de posició idèntica en relació als conversos dins *Quaresma*, I, 137, darrer paràgraf.

Ideo, rogamus Deum quatenus dignetur nos liberare a penis
2460 inferni.
Amen.

Et ideo: «Cum venerit ille»,
scilicet, Iudex iustus «arguet
mundum de peccato», et dicet
mundo: «Hoc fecisti et tacui». Ideo, «arguam mundum de peccato, etc.»

2465

Et sic finit noster sermo

TAULA DE MOTS CATALANS
DELS SERMONS DE SANT VICENT FERRER

L'objectiu d'aquesta *Taula* és el d'oferir una llista alfabètica de totes les formes que es troben en els sermons de sant Vicent Ferrer publicats en les pàgines anteriors, sense, però, distingir-les per llur significació; i per això el lector trobarà agrupats en un sol lloc tots els 'seu', qualsevol que sigui el significat de la paraula.

Les formes pertanyents a la declinació o a la conjugació d'una paraula són agrupades sota aquella amb què els diccionaris solen iniciar una entrada; quan aquest lema no figura en el text ací editat, és col·locat en la nostra *Taula* entre parèntesis i escrit de forma normalitzada actual.

Quan una paraula és repetida en la mateixa línia del text acabat d'editar, la repetició no és assenyalada en la *Taula* present; tampoc no hi són indicades les variants que figuren en l'aparat crític.

No cal dir que en una taula com la present es poden multiplicar les possibilitats d'error, sempre amants a esmunyir-se en qualsevol treball humà, de les quals l'autor s'excusa a la bestreta.

- a 3, 9, 11, 29, 33, 40, 43, 57, 65, 67, 70, 83, 114, 128, 167, 172, 176, 177, 187, 190, 196, 213, 228, 252, 254, 258, 259, 277, 279, 280, 281, 284, 297, 307, 326, 328, 331, 335, 336, 368, 370, 381, 383, 390, 400, 419, 424, 435, 457, 463, 439, 472, 477, 479, 482, 503, 514, 537, 558, 565, 588, 599, 600, 610, 611, 636, 645, 679, 684, 721, 732, 737, 740, 742, 743, 744, 748, 757, 765, 787, 796, 800, 824, 868, 872, 887, 892, 898, 900, 943, 948, 1013, 1027, 1070, 1089, 1090, 1099, 1107, 1109, 1118, 1119, 1124, 1127, 1143, 1147, 1165, 1233, 1285, 1295, 1297, 1306, 1334, 1335, 1336, 1342, 1348, 1369, 1370, 1381, 1382, 1387, 1391, 1394, 1399, 1401, 1417, 1419, 1429, 1430, 1432, 1451, 1452, 1462, 1467, 1481, 1537, 1603, 1611, 1614, 1628, 1640, 1643, 1648, 1651, 1667, 1669, 1672, 1731, 1733, 1736, 1743, 1756, 1758, 1759, 1769, 1782, 1785, 1801, 1805, 1841, 1845, 1847, 1854, 1856, 1871, 1875, 1876, 1881, 1884, 1889, 1920, 1921, 1927, 1941, 1998, 2020, 2025, 2034, 2038, 2044, 2072, 2077, 2082, 2086, 2099, 2104, 2107, 2123, 2206, 2207, 2217, 2261, 2266, 2275, 2291, 2294, 2300, 2307, 2323, 2346, 2363, 2398B, 2415, 2419, 2423, 2425, 2436, 2433, 2447; ad 1115; e 686
- ab 11, 12, 20, 22, 38, 44, 52, 80, 81, 84, 111, 162, 163, 180, 200, 202, 307, 368, 377, 383, 404, 495, 497, 506, 509, 510, 549, 554, 565, 617, 618, 675, 740, 1002, 1274, 1330, 1339, 1404, 1435, 1437, 1440, 1443, 1446, 1484, 1489, 1533, 1565, 1732, 1724, 1734, 1743, 1746, 1747, 1749, 1769, 1810, 1812, 1816, 1820, 1823, 1830, 1896, 1989, 2045, 2080, 2202, 2211, 2226, 2302, 2337, 2425, 2432, 2434, 2435; ·b 107
- (abaixar) abaxa 602
- abans 262, 902, 1120, 1148, 1151, 1522, 1927, 2091
- (abastar) abasta 1514, 2075, 2368; abastarà 1419
- abre = arbre
- absolre 326-327
- absolució 510
- abstenir 605, 1596, 1598; abstinent 659, 664, 853, 1324-1325
- abstinència 667-668, 707
- (abundar) habundarà 2014-2015; habundava 1793; habundarien 1481; habundant 843; habundat 1004
- (acabar) acaba 247; acabat 246
- (acaptar) acaptant 82
- (accidental) ·ccidental 1265
- ací 427, 439, 451, 521, 559, 614, 649, 667, 715, 725, 735, 756, 758, 966, 969, 971, 973, 976, 978, 980, 984, 990, 1110, 1239, 1304, 1397, 2060, 2134
- (aclarar) aclara 619
- açò 10, 151, 469, 516, 554, 566, 711, 747, 935, 945, 1023, 1284, 1374, 1410, 1504, 1553, 1673, 1725, 1774, 1776, 1936, 2012, 2153, 2199, 2226, 2308, 2374, 2378, 2401, 2449; so 174, 206, 207, 208, 225, 228, 234, 237, 249, 263, 265, 269,

- 280, 291, 292, 296, 309, 315, 320, 321, 327, 334, 338, 343, 349, 351, 355, 367, 379, 380, 383, 442, 557
- acompanyar 1982; acompanyan 2435; acompanyats 2432
- (aconseguir) aconseguéscha 317, 1173; aconseguida 703-704
- aconsentir 258
- (acostar) acosta 280; acostat 553
- açotar 1535; açotant 1532
- actoritat 649, 656, 711
- Adam 200, 209, 213, 215, 219, 266, 268, 289, 418, 424, 483, 697
- (adelitar) adelicte 246
- administració 1023
- administrador 1055, 1058, 1163; administradors 1175-1176
- administrar 1028; administrats 1155; administratren 1080, 1087, 1116; administrau 1112-1113
- (adoctrinar) adoctrinave 33
- adolescència 742
- adonchs 620
- (adúlter) adúlteres 1003; adultres 1882
- advocat 1056, 1122, 1139; advocats 1114
- adzembla 743
- (aferrar) aferrà 284
- (aflicció) afliccions 741
- agranar 129
- agreviar 329
- Agustín 2213; Agustín 916
- ajudar 68, 285, 295; ajudaria 2051
- ajustament 2152-2153
- ajustar 161; ajuste 410; ajusten 164, 312, 1953; ajústan 1947; ajustà 163; ajustat 377; ajustada 368
- al 21, 35, 148, 183, 188, 190, 262, 286, 290, 367, 421, 599, 601, 602, 613, 622, 680, 684, 715, 889, 911, 949, 995, 1009, 1017, 1055, 1089, 1117, 1126, 1194, 1363, 1432, 1464, 1585, 1772, 1786, 1831, 1851, 1871, 1908, 2048, 2389; als 68, 114, 237, 768, 935, 939, 1175, 1198, 1341, 1378, 1456, 1465, 1518, 1539, 1710, 1730, 1765, 1832, 1840, 1849, 1855, 2096, 2109, 2113, 2274, 2351
- (alçar) alçant 601
- (alcavot) alcavots 166
- (alcavota) alcavotes 167
- alcun 1473; alcuna 2205
- alegrar 1498; alegren 1260
- algú 48, 673
- algun 719, 923, 1092, 1262, 1455, 1476, 1597, 1724, 1942, 2096, 2196, 2260, 2265, 2288, 2289, 2314, 2349; ·lgun 1770; alguna 719-720, 815, 869, 904, 1310, 1433, 2016, 2026-2027, 2101, 2104, 2156, 2196, 2204, 2279; alguns 421, 430, 869, 1477, 1548, 1625, 1889, 1905, 2015, 2095, 2376B; alsgun 2396; algunas 817; algunes 717, 849, 856, 1922, 1937; cf. alcun
- alí 592, 1280
- àlias 2132
- (allà) alà 761; là 283
- (allí) -hi 2355
- (allò) ho 172, 215, 264, 335, 336, 396, 423, 450, 507, 542, 592, 722, 723, 737, 862, 906, 1075, 1092, 1121, 1189, 1225, 1271, 1282, 1438, 1460, 1632, 1682, 1694, 1827, 1846, 1898, 1948, 1969, 1978, 1983, 1993, 2203, 2211, 2359, 2364; -o 1640; u 50, 306, 311, 673, 1477, 1691, 1714, 1715, 2329, 2431, 2437, 2441
- almenys 2157, 2159
- almoyna 39, 537; almoynes 516, 846
- alt 290, 412
- altre 4, 5, 61, 162, 163, 183, 350, 582, 583, 645, 786, 839, 868, 892, 897, 898; 1057, 1122, 1140, 1410, 1611, 1622, 1678, 1696, 1872, 1874, 1876, 1879, 1881, 2070, 2158, 2190, 2195, 2199, 2261, 2265, 2271, 2291, 2296, 2324, 2356; altr 217; ·ltre 2206; haltre 354; altro 1884, 2043, 2172, 2284; altres 108, 119, 166, 172, 242, 331, 401, 402, 505, 540, 581, 732, 863, 866, 912, 921-922, 1068, 1115, 1206, 1308, 1340, 1518, 1561, 1727, 1730, 1740, 1754, 1849, 1903, 1918, 1924, 1945, 1947-1948, 1951-1952, 1957, 1959, 1963, 1966, 1968, 1973, 1980, 1986, 1988, 1993, 2096, 2098, 2326, 2386, 2438; ·ltres 1733
- altri 353, 933
- Amador 1305, 1309, 1469, 1472-1473, 1483
- (amagar) amagàs 1522; amagada 573, 1516
- (amar) am 1600, 2412; ama 802, 1874, 1876; amà 77; amant 498
- amb 1809
- (amic) amichs 164, 329
- amiga 2286
- amistat 164
- amor 161, 598, 702, 723, 860, 1602, 2203,

- 2211
ample 372
anans 266, 553
anar 82, 742, 744, 2425, 2433; va 38, 465,
530, 544, 727, 1231, 1336, 1341, 1544;
anem 2099; van 72, 1496, 1996, 2104;
anà 83, 87, 88, 419, 1432; vam 242;
anats 2434; vage 2294; vagen 1940;
anàs 87; anassen 1532
anant 283
àngel 395, 2056; hàngell 1413; àngels
202, 394, 397, 401, 412, 537, 1800; àngells
403, 415
angelical 802
ànima 59, 185, 190, 234, 236, 247, 257,
259-260, 263-264, 368, 496, 497, 522,
523, 524, 525, 529, 540, 544, 615, 617,
619, 620, 621, 629, 664, 1408, 1411,
1420, 1427, 1468, 1470, 1472,
1490.1559-1560, 1563-1564; ànimes
799, 1417, 1485, 1567, 1672; ànimas
611
ans 41, 137, 319, 399, 687, 1096, 1224,
1281, 1509, 1642, 2094, 2126, 2431
Antichrist 2032
antigament 2192; antiguament 333
(anul·lar) anul·lar 252
any 335, 336; anyn 5; anys 277, 355,
1124; anyns 563, 742, 743, 1145; ayns
139, 140, 148, 744
(aparèixer/apparer) appar 276; aparech
185
apartar 1689; apartes 1712; appartats
1678-1679
(apel·lar) appella 499; apel·lar 101, 2044;
apel·lada 789
aperpetual 1518
(aportar) aportaren 2217; apportàs 202
(apòstol) apòstols 114, 701, 1394
apparellar 383; apparellà 457; apparellat
1325, 1328, 1343-1344, 1347, 1352,
1358-1359; apparellada 349
après 182, 184, 246, 277, 424, 553, 596,
633, 645, 693, 697, 716, 744, 796
(aprofitar) aprofitàran 1467
(aprovar) aprovades 696
(apte) aptes 2444
aquell 125, 419, 491, 574, 576, 636, 645,
684, 759, 790, 801, 851, 852, 858, 913,
932, 948, 1313, 1463, 1530, 1540, 1546,
1802, 1869, 2047, 2070, 2218, 2232,
2262, 2268, 2277; ·quell 458, 479, 588,
1648; aquella 78, 251, 265, 324, 499,
564, 675, 758, 817, 854, 874, 876, 882,
887, 1162, 1199-1200, 1310, 1440, 1760,
1893, 1910, 1912, 1956, 1964, 1972,
2056, 2164, 2281; aquels 351, 660; aque-
lls 91, 165, 171, 178, 210, 219, 220, 312,
379, 489, 514, 558, 739, 811, 834, 872,
894, 900, 902, 907, 1040, 1230, 1233,
1306, 1510, 1757, 1803, 1806, 1909,
2273, 2289, 2300, 2302, 2306, 2351;
·quels 368; ·quells 610; aquelles 764,
851-852, 1413, 1426, 1466, 1479, 1798-
1799, 1938, 1995
aquest 3, 8, 10, 24, 27, 34, 44, 51, 56, 108,
134, 180, 197, 198, 283, 287, 289, 292,
307, 308, 309, 318, 320, 344, 437, 472,
492, 493, 515, 547, 551, 558, 575, 577,
588, 627, 628, 636, 691, 715, 733, 738,
765, 783, 919, 1085,, 1102, 1196, 1208,
1223, 1242, 1244, 1257, 1299, 1333,
1346, 1493, 1506, 1546, 1728, 1794,
1796, 1799, 1866, 2026, 2036, 2076,
2186, 2220, 2241, 2244, 2301 ·quest
1899; aquesta 5, 61, 92, 114, 120, 125,
203, 230, 231, 232, 233, 254, 259, 270,
291, 302, 325, 326, 343, 346, 348, 394,
417, 430, 449, 470, 476, 499, 503, 541,
544, 548, 579, 592, 616, 667, 739, 747,
763, 1185, 1443, 1574, 1589, 1640, 1748,
1839, 2055, 2065, 2066, 2074, 2079,
2297, 2308; ·questa 383; aquests 69,
172, 311, 342, 403, 456, 564, 674, 992,
1010, 1109, 1758, 1882, 2127, 2327,
2400, 2405, 2450; ·quests 1651; aquestes
61, 330, 337, 497, 1208, 1407; ·questes
167
aquí 36, 89, 250, 285, 405, 648
ara 8, 27, 335, 477, 618, 721, 1035, 1044,
1056, 1085, 1122, 1351, 1403, 2212,
2418, 2425; are 453, 492, 713, 792,
1036, 1121, 1144, 1256, 1271, 1612,
1667, 2234
arbre 284, 286, 291, 292, 489, 490, 492,
492-493; abre 482, 484, 485, 486; arbres
1204
arena 2295
argent 2338
arguir 951, 957; argüiré 1013, 1655; ar-
güirà 990, 1018, 2244; argüesca 940-
941
arma 25, 27; armes 11, 2047, 2064; armas
2081
(armadura) armadures 19
(armar) armat 127

- arreu 1366
 as 2069, 2072, 2089
 (assegurar) assegura 544; assadura 532
 (assetjar) assetga 433
 (asseure) assehen 2273, 2298; asegut
 1006; asseguts 2290
 (assot) assots 1539-1540
 (astròleg) stròlechs 614
 (aterrador) terradora 232
 (atorgar) atorga 1076
 (atrobar) atrobades 46
 (aturar) aturà 291
 (atzembla) azemblas 741; etzemblas 736
 (atzempler) azemblés 434
 (aucell) aucells 70
 auctoritat 302, 406, 427, 439, 486, 517,
 567, 958
 avall 284
 (avançar) avançats 1737
 avant 405, 666
 avarícia 503, 549, 634, 842, 844, 848, 1397,
 1725, 1726, 1836, 1840, 1849-1850
 (avariciós) avariciosos 325
 ave 684, 803
 (avisar) avisats 1663-1664
 avorriment 1795
 (avorrir) avoriscats 1642; avorrida 999-
 1000
 (avui) huy 47, 461, 467, 553, 1387; vuy
 504, 551, 580, 626, 674, 715, 747, 758,
 794, 1258, 2106
 axí 6, 39, 43, 45, 66, 69, 72, 102, 107, 108,
 119, 146, 166, 215, 218, 227, 235, 236,
 241, 279, 283, 293, 306, 310, 325, 331,
 338, 372, 406, 417, 426, 436, 454, 458,
 476, 494, 496, 505, 523, 541, 583, 601,
 602, 619, 685, 712, 745, 812, 828, 866,
 888, 891, 930, 933, 935, 943, 961, 1044,
 1052, 1071, 1083, 1089, 1157, 1170,
 1174, 1187, 1189, 1196, 1208, 1225,
 1243, 1281, 1299, 1324, 1353, 1357,
 1376, 1377, 1384, 1414, 1429, 1437,
 1438, 1460, 1465, 1497, 1581, 1582,
 1583, 1590, 1646, 1667, 1682, 1693,
 1741, 1743, 1744, 1749, 1758, 1769,
 1804, 1831, 1852, 1873, 1899, 1922,
 1926, 1998, 2029, 2082, 2089, 2106,
 2158, 2161
 ay 579, 643, 732
 aygua 356
 aytal 1343, 1896, 2077, 2294; aytall
 309, 583; ·ytal 2099; aytals 674,
 1109, 1651 atals 858
 (aytant) aytants 674
 (*babany*) babanys 316
 Babilònia 249
 bacinet 27; bascinet 21
 baix 291; bas 2072
 (banc) banchs 2258, 2274, 2299, 2307
 (baptisme) babtisme 2389
 (baptista) babtista 722
 (barra) barres 496, 497
 (bastar) basta 2020; bastarà 1422; bastara
 1417; bastant 128, 2977
 batalla 4, 413, 503, 547, 547-548, 579, 626,
 731; bataylla 393, 395-396, 400, 401,
 403-404, 411, 413, 416, 418-419, 422-
 423, 431, 432, 432-433, 443, 455, 460,
 461, 503, 579, 672
 (batejar) baptajats 2389; batayats 431
 batlle 582
 bé 22, 60, 77, 78, 127, 129, 221, 243, 255,
 287, 294, 423, 453, 472, 483, 500, 533,
 563, 571, 583, 659, 713, 722, 724, 738,
 748; ben 1925, 1958; béns 136, 510,
 2326
 Belfagor 108
 bell 76, 521, 1914; bella 76, 251, 643,
 752, 1913, 1916; bells 1804; bels
 1801; belles 1815, 1817-1818
 Belzabub 51
 (benaventurança) benaventuranças 1211
 (benaventurat) benaventurats 1229
 benefici 1402
 beneyt 335, 600, 667, 1529
 benifet 1263, 1277-1278, 1281
 Bernat 1927
 bèstia 738
 bestiaça 644
 (besar) baysarà 1940
 beure 149, 576, 1958; beu 1337; begut
 311
 Bíblia 1249
 blanch 1924; blanca 285; blanques 642
 (blanquet) blanquets 1952
 blasfemar 2031; blasfemar 2061; blasffemar
 2088-2089; blasfemas 2034; blasffemen
 2022 blasfemat 2120, 2124
 blasphemà 55; blasfèmia 2055, 2065
 bo 189, 1699, 2160; bon 76, 83, 516, 584,
 1275, 1923, 2336, 2368, 2442; bom
 1897; bona 91, 161, 168, 169, 352, 391,
 454, 460, 715, 756, 759, 798, 807, 860;
 bones 717-718, 719, 741, 751, 766, 808,
 1035, 1052

- boca 36, 881, 993, 1004, 1030, 1061, 1065, 1072, 1076, 1083, 1157, 1290, 1607; bocha 607, 999, 1184-1185, 1904, 1917, 2014, 2029; bocas 37
- bocada 71
(bossa) bosses 39
breu 507
- (çà) sà 283
cada 1599, 1921
cadira 648, 652, 756, 760, 763, 769; cadires 647
(caixa) caxa 1631
calàpet 88
calça 2295
(caldre) cal 2033
(calent) calentas 823
(callar) calla 654; callat 1011-1012
calor 818, 129, 874
(calúmnia) calúmpnies 312
camí 282, 283
(campaneta) campanetas 1990
Cananea 26
cançó 2163; cançons 1906, 1062
candela 279, 1384, 1391; candeles 1383, 1384, 1395
(cànon) cànon 1036; cànones 1043
cant 41, 67, 70, 79, 2159, 2160
cantar 1906, 2176; canten 2171, 2188; cantaven 2153
cap 21, 22, 216, 1340
capellà 2287, 2289, 2293; capelà 2294
capiró 1446
capítol 713
capó 85, 88; capons 567
(capsa) capses 1967
(captiu) catius 470, 601
car 5, 40, 97, 102, 118, 119, 225, 321, 328, 380, 413, 418, 420, 431, 436, 448, 450, 451, 454, 463, 524, 531, 533, 535, 570, 573, 593, 598, 620, 622, 636, 763, 786, 1039, 1116, 1146, 1346, 1350, 1442, 1551, 1563, 1699, 1726, 1761, 1783, 1792, 1819, 1833, 1857, 1876, 1891, 1894, 1895, 1905, 1923, 1936, 2051, 2059, 2069, 2075, 2095, 2118, 2168B, 2188, 2228, 2278, 2285, 2419, 2437; ca 1542
cara 89, 1913
(cardenal) cardinals 757
caritat 12, 2203
carn 145, 151, 548, 551, 595, 1279, 1335
carnal 219, 1893, 1965; carnals 1962
carnalitat 605, 890; carnalitats 1907, 1987
carniceria 1676-1677
(càrrega) càrregues 740
carrera 1578; carreres 1338, 1533, 2259
(carreta) carretes 1995
carta 506
casa 66, 68, 73, 77, 81, 84, 127, 129, 130, 736, 1669, 1801, 1805, 1806, 1934, 1953, 2294; cases 1675
casament 2439
cascú 8, 45, 54, 106, 124, 133, 144, 147, 161; cascun 125, 260, 315, 349, 383, 449, 456, 563, 660, 1015, 1027, 1070, 1326, 1333, 1372, 1733; cascuna 412, 1383-1384, 1389-1390, 1390-1391; cascuns 164
(casar) casen 1275
cassar 1336; cassat 1188
cast 642; casta 880, 881, 883, 886, 889, 1945
castedat 558-559; castadat 1931
(castell) castells 581
caure 279, 2448; cau 278, 279; cahen 660; cah(en) 636; caygué 291; cua guà 284; caurets 1951; caurien 422
cavaller 264, 465; cavallers 1020
(cavil·lar) cavil·laven 49-50
ceba 1435, 1453, 1458
cel 286, 398, 413, 493, 577, 599, 601, 602, 647, 1211, 1582, 1583, 1585, 2023, 2056
celebrar 1352-1353; celebra 1358
celestial 416, 491, 1352-1352, 1241, 1644
cendra 2060
(censal) censals 505
cent 1417, 1418, 1485, 2068, 2068
(cercar) cerca 178; serquat 954
cert 2198; certa 309, 740
certes 435, 1557
certament 27
(cessar) cessat 1252
Christ 184, 226, 1520, 1586, 1659
christià 332, 1135, 1700, 1755, 1770, 2391, 2398, 2409, 2411, 2448; christiana 3284, 2388, 2415-2416, 2424; christians 1243, 1675, 2677, 1679, 1681, 1690, 1699, 1713, 1856, 2140, 2142, 2383, 2396, 2407, 2413, 2414; christianes 2194
(ciència) sciència 309
(cilici) silici 1620, 1933
cinc 1373, 2168B; cinch 2063
cinquanta 744
cinquè 971, 1624, 1719; cinquena 143,

- 705
 (circumcidar) circumcís 2417, 2418-2419
 circumcisió 2420
 ciutat 250, 433, 435, 477, 585, 788; ciutats
 580, 1799
 civada 644
 (clar) clara 406, 448, 621
 clarament 391
 clergue 758
 co 6, 10, 19, 21, 27, 30, 39, 43, 46, 47, 48,
 54, 59, 62, 65, 66, 70, 101, 103, 106, 111,
 113, 115, 117, 122, 125, 139, 144, 149,
 151, 157, 165, 169, 171, 183, 186, 422,
 443, 450, 466, 472, 486, 489, 507, 509,
 511, 514, 526, 530, 534, 548, 577, 586,
 595, 600, 603, 606, 609, 621, 623, 629,
 632, 636, 637, 642, 644, 653, 659, 661,
 681, 683, 691, 699, 724, 727, 748, 749,
 761, 764, 771, 795, 802, 820, 908, 925,
 926, 947, 1024, 1044, 1079, 1094, 1095,
 1108, 1147, 1151, 1165, 1166, 1174,
 1181, 1215, 1235, 1246, 1253, 1287,
 1293, 1301, 1382, 1389, 1394, 1402,
 1491, 1499, 1500, 1528, 1534, 1564,
 1579, 1585, 1602, 1641, 1645, 1663,
 1697, 1701, 1735, 1747, 1768, 1790,
 1850, 1857, 1867, 1884, 1999, 2009,
 2025, 2027, 2034, 2090, 2136, 2160,
 2200, 2224, 2241, 2249, 2310, 2314,
 2317, 2327, 2336, 2345, 2348, 2431
 cobdícia 1955
 (cobejar) cobeyarets 1971-1972
 cobla 2163, 2167, 2176, 2180
 (cobrir) cobre 21
 cogitació 178
 (colp) colps 21, 23
 columna 705; columnpna 699, 701, 703,
 707, 709; colones 695
 (col·locar) col·locats 68
 com 44, 67, 69, 70, 91, 101, 107, 166, 186,
 218, 235, 259, 270, 277, 324, 325, 338,
 396, 415, 476, 488, 492, 494, 505, 524,
 574, 583, 601, 620, 632, 689, 722, 724,
 734, 752, 903, 1089, 1092, 1111, 1126,
 1148, 1150, 1240, 1261, 1276, 1308,
 1332, 1342, 1363, 1377, 1380, 1397,
 1430, 1462, 1486, 1505, 1534, 1535,
 1539, 1581, 1582, 1590, 1597, 1603,
 1610, 1629, 1636, 1646, 1661, 1667,
 1720, 1743, 1759, 1774, 1797, 1803,
 1881, 1908, 1923, 1938, 1953, 1998,
 2012, 2026, 2037, 2060, 2088, 2102,
 2103, 2147, 2158, 2170, 2171, 2177,
 2195, 2204, 2212, 2256, 2260, 2265,
 2299, 2313, 2436, 2440; con 376, 557,
 1925
 comandament 253
 (combregar) combregar 126, 136, 140;
 combregue 135
 començament 397; comensament 613
 començar 351, 1351, 1387-1388; comença
 476, 592, 712-713; comensa 246, 278,
 278-279; comencen 351
 (cometre) cometa 1878; cometent 261;
 comesos 324
 compadratege 552
 companya 1598
 (companyia) companyies 297
 companyó 38, 44
 comparatiu 345
 compare 2267, 2281
 compassió 74
 *compines 2329-2330
 (complànyer) complanya 554
 (complir) complia 415; compliats 1623;
 compliguats 1618; complit 749; com-
 plides 1367
 (compondre) compost 269
 compra 2156
 comprador 2185
 comprar 2154, 2162, 2196, 2222; compra
 2158, 2166, 2174; comprà 1445; compra-
 da 2201-2202
 (comprendre) compenre 455; comprenen
 593
 (comptar) compta 556; comptava 1005
 (comptat) comptats 1022; comtats 580
 comú 1067
 comunament 1088
 comunitat 1068, 1399-1400, 1400, 1403,
 1712, 2445-2446; comunitats 1404
 (concebre) concebuts 214
 (concordar) concorda 1315, 2236; concor-
 de 1165
 (concórrer) 1258; concurren 783
 concubinari 1346
 (condemnar) condempnar 256; con-
 dempnat 381
 condició 660, 1360; condició 1321,
 1354, 1357, 1379; condicions 808, 2442
 condiment 150, 151-152, 153
 (conèixer) conex 1872, 2090; conexets
 2262; conexerets 2283; conexia 2219;
 coneguda 1516
 confessar 33, 41, 42, 321; confessa 331;
 confessen 30; confessan 326; confessava

- 334; confessave 34; confés 297, 329; (con)fés 319; confessers 1609-1610; confessàs 330; confessassen 38; confessant 308
- confessió 9, 12, 20, 21, 27, 45, 129, 321, 325, 326, 332, 1606-1607
- confessor 115, 1617-1618; confessors 707
- confit 149; confits 148, 152, 153
- (conill) conills 1447
- (conjurar) conjurà 36
- consciència 2193, 2216-2217, 2228
- consell 1701
- (consellar) consellaran 179
- consentir 262; consent 247; consentia 421
- conseqüent 745
- conservar 1930; conserva 660; conservarà 169
- consistori 392
- consolació 798
- (contar) comptes 997, 1029, 1059; coptes 1082; comta 181; copten 1071; contava 2149
- contemplació 706, 1332
- (contenir) continent 419, 431; continens 1041
- (content) contents 571
- continuació 281
- continuadament 279, 280, 1362, 1370-1371
- contínuament 1322
- contra 40, 92, 98, 128, 257, 330, 461, 462, 673, 839, 847, 864, 1006, 1007, 1355, 1538, 1542, 1577, 1684, 1685, 1686, 1762, 1790, 1793, 1813, 1829, 1857, 1858, 2116, 2121, 2123, 2127, 2130, 2190, 2251, 2106, 2377, 2392, 2402, 3410, 2450
- contrari 643, 1031, 1073; contrària 879; contràries 824, 830, 871, 894, 900
- contrarietat 816-817
- contrastar 11, 248, 260, ; contrasten 329; contrastà 259; contrastant 213
- (contrició) contricció 9, 12, 129, 1593
- (convenir) cové 10, 442, 833, 843, 851, 858, 867, 876, 891; convenc 1831; convench 399
- conveniència 870, 879
- conversació 1680, 2141
- (convertir) convertesques 2033-2034; convertit 2394; convertits 2415
- cor (conjunció) 24, 56, 58, 66, 100, 109, 149, 162, 201, 235, 257, 267, 280, 292, 294, 355,
- cor (substantiu) 836, 838, 863, 880, 1231, 1264, 1292, 1600, 1602, 1879, 1880, 1888, 1890, 1891, 2397
- coresma 4, 147, 628
- corona 188, 349, 352
- corporal 1231, 1263; corporals 2326-2327
- corporalment 222
- correcció 797, 896
- corregir 810, 834, 843-844, 852, 859, 864, 868, 873, 877, 889, 892, 898, 901, 903, 912, 944, 950, 2093, 2130-2131; corregeixen 2120; corregesquen 2133; coregesquen 905; corregit 2036
- córrer 1724, 1734, 1742; corre 1258; correns 1745-1746, 1749; corria 1848; corries 1002; córregua 117; curreries 1722-1723
- (correspondre) correspon 648
- corrupció 1972, 2003; corrupció 236
- (corrupte) corrupta 1910; corruptes 605
- cos 48, 190: cors 235, 236, 256, 261, 311, 333, 368, 376, 381, 495, 523, 529, 540, 541, 543, 544, 615, 616, 618, 620, 629, 644, 680, 1551, 1564, 1923, 1924, 1930, 1935, 1979, 1986, 2558; corsos 1568-1569
- cosa 75, 281, 508, 571, 740, 815, 904, 910, 1064, 1077, 1160, 1242, 1294, 1626, 1629, 1738, 1813, 1926, 2017, 2019, 2017, 2059, 2157, 2165, 2174, 2196, 2201, 2205, 2207, 2257, 2319, 2356; coses 46, 101, 102, 172, 581, 823, 1195, 1208, 1223, 1285, 1297, 1298-1299, 1679, 1726, 1728, 1967
- costa 284
- (costar) costà 2179, 2208; costarà 1146
- (costum) castum 2030; custumes 1037
- (coure) cuyt 85
- (crear) creà 397; creat 418; creats 398, 399
- creatura 393, 494, 524, 635, 651, 672-673; creatures 1948, 2080
- creença 223; cresensa 608
- (créixer) crexeria 1844
- (cremar) crema 279; cremant 280, 876; cremats 2058, 2062-2063
- cremor 820
- creu 609
- (creure) crech 435; crehats 2357-2358; creseguen 606
- crida 458, 476, 477, 518, 557, 559, 638; crides 591

- (cridar) cridam 323; cridats 2434
 (criminós) creminós 370
 Crist 144, 180
 (crit) crists 2081
 cruel 1726; cruels 91
 (cuidar) cuydes 1011, 1411; cuydats 1478; cuydava 1464
 cullir 158
 (cua) cohas 1446
 (cupidiós) cupidioses 1726-1727
 cupiditat 842, 848
 cura 72, 854, 2089, 2173
 (curador) curadors 510
 (curar) curen 73, 2106; cure 886; curada 816; curats 830
- (*damnació*) dampnació 190, 375, 382, 1014, 1760
 (damnar) dampnen 2342; dampnat 356, 1768; dampnats 322, 369, 374, 377, 2311, 2342
 Daniel 1249, 1517
 dar 22, 29, 118, 2227; daré 482, 1014, 2181, 2183; darà 610, 1617, 2164; darets 480, 645; dada 209, 354
 daredor 2398B
 darrer 593; darrera 1496
 (dau) daus 1341, 2057
 davant 168-169, 664, 1093, 1545, 1939, 2279, 2289; danant 1534; denant 2351
 David 554, 1152, 1167, 1500, 1570, 2004-2005, 2303
 de 3, 5, 8, 11, 12, 25, 26, 27, 35, 36, 50, 55, 59, 61, 68, 72, 79, 80, 81, 84, 87, 93, 102, 107, 118, 125, 126, 133, 137, 139, 140, 145, 151, 152, 154, 181, 182, 184, 187, 188, 196, 199, 207, 212, 213, 219, 234, 242, 257, 259, 263, 265, 266, 270, 271, 289, 290, 292, 296, 297, 307, 308, 309, 317, 332, 333, 342, 342, 344, 345, 346, 348, 371, 373, 374, 384, 390, 392, 393, 395, 396, 398, 401, 403, 406, 412, 413, 416, 419, 420, 431, 432, 442, 443, 449, 453, 457, 460, 463, 464, 465, 466, 470, 472, 473, 482, 483, 484, 485, 486, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 495, 499, 500, 501, 503, 505, 506, 515, 516, 522, 523, 529, 531, 532, 544, 558, 559, 562, 564, 565, 566, 567, 570, 571, 575, 576, 584, 585, 588, 594, 595, 601, 605, 607, 609, 614, 615, 618, 619, 621, 626, 631, 632, 633, 634, 642, 646, 648, 649, 652, 659, 661, 664, 672, 675, 680, 691, 695, 701, 702, 704, 705, 708, 709, 710, 711, 720, 721, 722, 723, 724, 731, 740, 743, 744, 748, 756, 759, 760, 769, 786, 788, 790, 794, 797, 798, 799, 812, 817, 829, 832, 834, 836, 841, 842, 844, 848, 850, 854, 857, 865, 869, 871, 872, 874, 875, 877, 882, 883, 886, 890, 892, 896, 898, 901, 903, 939, 950, 956, 957, 991, 1007, 1011, 1014, 1015, 1019, 1021, 1022, 1023, 1034, 1035, 1036, 1037, 1040, 1053, 1058, 1063, 1064, 1066, 1068, 1069, 1073, 1076, 1077, 1094, 1095, 1102, 1125, 1127, 1128, 1164, 1167, 1176, 1185, 1187, 1193, 1194, 1195, 1205, 1210, 1211, 1212, 1214, 1215, 1219, 1220, 1223, 1230, 1232, 1253, 1257, 1279, 1292, 1293, 1296, 1300, 1305, 1308, 1309, 1311, 1315, 1331, 1335, 1339, 1349, 1350, 1351, 1355, 1372, 1382, 1385, 1386, 1388, 1392, 1393, 1398, 1400, 1403, 1404, 1411, 1412, 1414, 1417, 1418, 1420, 1421, 1424, 1427, 1428, 1436, 1443, 1446, 1447, 1449, 1468, 1469, 1470, 1472, 1477, 1482, 1485, 1494, 1497, 1509, 1517, 1519, 1529, 1550, 1551, 1552, 1559, 1560, 1561, 1565, 1577, 1584, 1593, 1596, 1598, 1607, 1622, 1625, 1626, 1628, 1635, 1636, 1637, 1647, 1658, 1671, 1672, 1683, 1688, 1696, 1700, 1701, 1710, 1711, 1713, 1725, 1726, 1732, 1738, 1740, 1789, 1790, 1791, 1801, 1802, 1805, 1806, 1824, 1836, 1840, 1858, 1859, 1878, 1890, 1893, 1895, 1904, 1907, 1911, 1912, 1924, 1937, 1950, 1955, 1957, 1963, 1964, 1868, 1976, 1995, 1996, 2001, 2009, 2030, 2031, 2032, 2040B, 2042, 2045, 2046, 2054, 2062, 2067, 2068, 2083, 2091, 2094, 2107, 2115, 2154, 2161, 2163, 2165, 2170B, 2205, 2206, 2213, 2216, 2242, 2255, 2258, 2278, 2295, 2315, 2321, 2356, 2365, 2369, 2377, 2381, 2382, 2384, 2387, 2390, 2421, 2434, 2443, 2445, 2448; d' 48, 73, 210, 220, 242, 251, 279, 281, 284, 331, 348, 350, 353, 356, 370, 402, 412, 430, 449, 456, 554, 577, 616, 674, 913, 1056, 1208, 1223, 1242, 1245, 1299, 1395, 1521, 1689, 1910, 2047, 2064, 2096, 2199, 2214, 2218, 2241, 2286, 2317, 2327; da 307, 809, 2244; del 71, 72, 73, 81, 88, 103, 104, 121, 148, 173, 482, 484, 485,

- 486, 489, 490, 504, 523, 529, 541, 543, 553, 577, 594, 595, 604, 613, 615, 622, 647, 685, 702, 723, 735, 785, 792, 793, 838, 844, 863, 1018, 1260, 1279, 1280, 1284, 1286, 1306, 1311, 1316, 1321, 1367, 1381, 1397, 1413, 1462, 1409, 1425, 1492, 1498, 1558, 1582, 1655, 1685, 1728, 1870, 1890, 1891, 1935, 2056, 2085, 2110, 2169, 2173, 2176, 2256, 2282, 2340, 2353, 2427; dels 29, 108, 119, 174, 269, 355, 374, 401, 576, 577, 703, 705, 707, 715, 863, 866, 933, 944, 945, 951, 952, 1041, 1180, 1219B, 1261, 1285, 1393, 1679, 1681, 1838, 1919, 1944, 2008, 2113, 2129, 2380
- deçà 82; desà 282, 339
- decantar 725
- declaració 3, 196
- (declarar) declara 1159-1160, 2378; declararem 521; declaren 396; declarat 227, 451
- dedins 252; dedís 243
- defalliment 1507; defalliments 945, 952
- (defallir) defalen 1936
- defamar 58
- (defensar) defensat 22
- defora 676, 718, 727, 1071
- (degú) deguna 39
- (deixar) dexteran 2373-2374
- dejunar 148; dejunà 145; dejunarè 734; dejun 147
- dejunii 19, 20, 25; dejunii 1621; dejunis 627, 741
- dellà 82; delà 282
- (delitar) delitoses 1967
- deliure 2053-2054
- (demanar) damana 356, 1148, 1172-1173; demanava 2198-2199, 2201; demanave 2223-2224 deman 62; demanant 58, 182, 1806
- demanda 1097
- demoni 6, 28, 29, 45, 48, 51, 107, 330, 594; demonis 4, 109, 112, 1995-1996, 1997
- demunt 46
- (denunciar) denuncià 275
- (derrocar) derrocha 580
- (descobrir) descuberts 1997-1998
- (desconsolar) desconsolat 87-88
- desè 984, 2371
- desempatxar 1120-1121
- desert 146, 562
- (deshonest) desonest 885, 1975
- (deshonestat) desonestats 1987
- (deshonor) deshonor 180
- desig 566, 572, 672, 881, 1893, 1900, 1955
- (deslliurar) desliurà 790; deliurat 187; deliurats 1150; desliurats 2421
- (deslloar) deslou 507
- (desolar) desolats 68
- desonestament 1342
- (despendre) despès 1103
- (desplaure) desplau 2038; desplaent 56-57
- desplaser 673, 2101
- despler 84
- despuys 426, 486
- (destorbar) destorben 166
- destrucció 2086, 2091
- destruir 2077; destruhir 1798; destrueix 580; destruen 1848; destruhí 1796-1797
- desviar 162
- (detardar) detardets 1149
- detràs 1001, 1683
- Déu 9, 40, 43, 57, 98, 101, 102, 164, 169, 176, 186, 257, 266, 290, 297, 317, 346, 482, 571, 600, 702, 705, 766, 957, 1671, 1683, 1858, 2019, 2040B, 2053, 2170B, 2402; Déus 137, 202, 206, 270, 397, 418, 421, 423, 490, 525, 563, 607, 611, 637, 660, 684, 692, 725, 752, 796, 1009, 1017, 1027, 1034, 1050, 1054, 1080, 1108, 1123, 1133, 1175, 1190, 1198, 1210, 1219, 1288, 1295, 1301, 1340, 1537, 1576, 1649, 1667, 1695, 1796, 1798, 1844, 2025, 2031, 2039, 2051, 2072, 2084, 2094, 2108, 2109, 2113, 2128, 2183, 2443
- (deure) deu 22, 45, 54, 59, 60, 92, 98, 115, 117, 118, 122, 124, 126, 128, 130, 133, 135, 139, 144, 148, 151, 161, 162, 164, 169, 176, 180, 248, 260, 296, 315, 321, 328, 348, 352, 383, 992, 1262, 1550, 1887, 2208, 2227, 2230; devem 198, 302; deveu 1555-1556; devets 1688-1689; deuen 140, 313, 1095, 1352, 1549, 2436; devi 352; deuria 2024, 2068B; deguera 269
- (deute) deuta 508; deutes 1836, 1838
- devallar 600; devallant 602
- devoció 700, 1416, 1425
- devor 444, 1324, 1328, 1415; devotes 612
- devotament 799
- dexeble 444; dexebles 701
- dia 292, 622, 783, 787, 1117, 1142, 1313, 1326, 1333, 1372, 1599, 2217, 2256,

- 2433; dies 1326, 1344
 (difamador) difamadora 2322-2323
 (difamar) difames 2314; difamets 2345-2346; difamarían 253; difamàs 2363; difamat 1894-1895; diffamat 2348; diffamada 2322
 digne 133
 dignitat 1276-1277
 diligència 751
 (diligent) diligents 763, 765
 diligentment 115
 dinar 1334-1335
 diner 1405, 1497; diners 172, 1283, 1384, 1391, 1396, 1405, 1445, 1493, 1625, 1630, 1730, 1737, 1757, 1856, 2320, 2328
 dins 127, 564
 dintre 676, 875, 1072
 dir 60, 115, 118, 141, 213, 277, 288, 294, 617, 756, 847, 864, 1062, 1133, 1306, 1308, 1319, 1327, 1328, 1333, 1344, 1348, 1349, 1362, 1364, 1368, 1370, 1372, 1375, 1386, 1393, 1399, 1597, 1610, 1614, 1825, 1847, 2016, 2359; dire 2302; dic 2075; dich 432, 507, 1265, 1422, 1491, 1562, 1579, 1613, 1781; dius 1032, 1065, 1082, 1164, 1177, 1183, 1271, 1289, 1421, 1540, 1610, 2314, 2392; diu 30, 97, 100, 104, 121, 140, 157, 206, 208, 215, 225, 228, 237, 240, 245, 267, 273, 276, 302, 309, 365, 366, 379, 406, 444, 449, 450, 458, 526, 530, 534, 542, 545, 546, 573, 577, 583, 595, 596, 603, 610, 621, 637, 653, 661, 670, 681, 694, 713, 716, 719, 726, 727, 749, 752, 754, 761, 766, 770, 771, 812, 814, 906, 908, 910, 916, 926, 946, 858, 961, 995, 1008, 1017, 1024, 1026, 1050, 1055, 1079, 1108, 1151, 1161, 1166, 1172, 1174, 1180, 1183, 1225, 1229, 1235, 1263, 1287, 1301, 1499, 1500, 1505, 1570, 1585, 1645, 1648, 1652, 1654, 1656, 1691, 1702, 1709, 1720, 1722, 1776, 1867, 1884, 2013, 2014, 2025, 2026, 2027, 2065, 2108, 2111, 2112, 2114, 2128, 2143, 2148, 2162, 2177, 2215, 2235, 2249, 2260, 2330, 2374, 2376, 2401, 2449; deïa 511; dea 676; dehia 757, 1455, 1926, 1928, 2197, 2206; dehie 1452, 1457; die 1109; dieu 1169; diets 477, 1363, 2355, 2416; dehyan 330; dien 421, 613, 634, 733, 1071, 1304, 1316, 1361, 1407, 1548, 1754, 1912, 1938, 1962, 1964, 1981, 2022, 2164, 2189, 2278; diguí 1673, 2356, 2359; dix 36, 143, 254, 272, 466, 586, 600, 935, 936, 938, 995, 1192, 1441, 1521, 1523, 1815, 1850, 2047, 2050, 2052, 2055, 2061, 2221, 2222, 2225; diguèrem 252; digueren 1807; dirà 669, 904, 1100, 1136, 1138, 1315, 1365, 1380, 1381, 1387, 1892, 1914, 2071, 2096, 2165, 2166, 2180, 2182, 2185, 2280, 2290, 2296, 2408; diràs 1128, 1135, 1137, 1735, 2073, 2317; direm 358; direts 1365, 1629, 1635, 2005, 2018; diran 905, 1638, 2098, 2266, 2276, 2394; digues 679, 1139, 1787, 1822; digua 1322; digue 119, 1366; digam 839; diguats 1553-1554, 2354; diguen 1410, 2074; digués 2364; díguan 1354; dient 50, 86, 87, 186, 329, 396, 430, 474, 554, 656, 665, 711, 803, 946, 1511, 1545, 1771, 1773, 1777, 1940, 1962, 2082, 2182, 2236; dit 1439; dita 1373; dites 46
 directament 117-118
 disciplina 1000, 1529, 1566, 1574-1575, 1580, 1584, 1589, 1647
 disciplinar 1549; disciplinets 1619-1620
 discreció 139
 (disposar) dispost 1347-1348, 1350
 disposició 870, 878
 (disputar) disputaran 1911
 dit 102
 (diumenge) digmenge 785, 792-793, 1312, 2256-2257; diumenges 32; dimeges 335
 (divers) diversos 199
 diversitat 199
 (dividir) divís 165
 divinal 415, 448, 525, 706, 1684; divinals 1662
 divisió 65
 (doctor) doctors 396, 634, 705
 doctrina 64
 dolor 1623
 dona 168, 251, 254, 419, 420, 554, 1872, 1874, 1896, 1913, 1943, 1999, 2001, 2175, 2279, 2282, 2313, 2387; dones 1339, 1772, 1795, 1830, 1912, 1922, 1937, 1993, 2278, 2422, 2429-2430
 donar 390, 806, 1274, 1401, 1761, 1782, 2178, 2438; dónes 680, 685; dóna 67, 150, 525, 644, 1619; donen 371, 372, 819, 823, 1277, 11278, 1756, 1758, 1853-1854, 1856; donava 563, 567, 1736, 1737; donàvem 469; donà 78, 79, 86,

- 114, 120, 611, 1194, 1216, 1221, 1764, 2419; donaré 1743, 2187; donarà 2168; don 1756; donàs 1810, 2049, 2229; donam 469; donau 2208, 2441; donaria 1201; donarie 1204-1205; donassen 1785, 1841, 1845-1846, 1851; donat 2231; donats 1373, 1984; donant 161, 1731
- donchs 58, 91, 124, 153, 189, 209, 287, 415, 448, 538, 770, 914, 1271, 1486, 1557, 1568, 1742, 1782, 1898, 2099, 2242, 2410; donch 259; donches 670; donques 399, 440, 545; doques 713
- (donzella) donzelles 1814-1815, 1817; donzelles 1824
- dormir 685; dormes 687
- dos 198, 250, 252, 285, 1190, 1405, 1800, 1801, 1804, 1807, 1814, 2156, 2159, 2210; dons 318; dues 274, 495, 496, 497, 522, 540, 611, 784, 1814
- dotze 140, 1393, 1395, 1396, 1736, 2209, 2206
- dret 506, 1187
- dretament 1157
- (dur) dor 548
- durar 1096; dura 683
- dyable 35, 36, 108, 177, 307, 632, 680, 686; dyables 109
- e* 3, 5, 6, 9, 10, 11, 12, 19, 20, 22, 26, 30, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 42, 43, 45, 46, 49, 51, 54, 55, 56, 57, 59, 60, 62, 66, 67, 68, 71, 72, 76, 77, 78, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 92, 97, 100, 103, 106, 108, 109, 113, 114, 119, 126, 130, 135, 136, 137, 141, 146, 148, 149, 153, 162, 164, 167, 169, 174, 176, 179, 180, 183, 184, 185, 187, 189, 190, 200, 201, 206, 207, 208, 210, 216, 223, 225, 227, 230, 231, 233, 248, 250, 252, 262, 267, 279, 285, 291, 292, 314, 317, 318, 324, 325, 331, 335, 343, 344, 350, 366, 371, 396, 398, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 410, 413, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 427, 433, 434, 435, 438, 439, 441, 442, 443, 451, 453, 456, 460, 461, 462, 463, 464, 466, 468, 469, 471, 472, 479, 483, 486, 488, 489, 494, 495, 497, 498, 499, 500, 507, 508, 510, 514, 516, 517, 518, 522, 523, 525, 526, 530, 534, 537, 540, 541, 544, 545, 549, 552, 554, 557, 563, 564, 567, 569, 571, 577, 579, 580, 581, 584, 586, 595, 596, 603, 610, 611, 612, 613, 615, 616, 620, 621, 626, 629, 634, 636, 643, 644, 645, 648, 652, 653, 659, 661, 662, 664, 673, 674, 675, 676, 680, 681, 685, 686, 688, 691, 693, 695, 697, 700, 701, 702, 716, 727, 731, 732, 734, 736, 737, 738, 741, 742, 743, 745, 747, 748, 751, 752, 761, 764, 765, 783, 784, 789, 795, 796, 797, 798, 809, 811, 816, 821, 825, 826, 827, 828, 832, 834, 835, 838, 839, 840, 841, 842, 845, 848, 849, 850, 853, 855, 857, 860, 862, 864, 866, 870, 874, 878, 879, 881, 883, 884, 885, 888, 890, 893, 895, 897, 900, 901, 904, 912, 924, 933, 935, 945, 951, 954, 955, 957, 959, 966, 973, 990, 993, 997, 998, 999, 1000, 1002, 1005, 1006, 1007, 1011, 1013, 1014, 1016, 1020, 1022, 1023, 1030, 1040, 1042, 1043, 1044, 1055, 1059, 1063, 1067, 1068, 1069, 1071, 1072, 1074, 1075, 1079, 1082, 1083, 1090, 1091, 1092, 1099, 1102, 1104, 1106, 1108, 1110, 1120, 1121, 1128, 1133, 1136, 1143, 1151, 1165, 1166, 1168, 1169, 1173, 1180, 1185, 1186, 1188, 1191, 1192, 1194, 1201, 1203, 1204, 1205, 1206, 1208, 1213, 1216, 1220, 1224, 1225, 1234, 1235, 1241, 1243, 1244, 1247, 1249, 1252, 1260, 1265, 1270, 1272, 1273, 1274, 1276, 1283, 1284, 1287, 1289, 1292, 1296, 1298, 1300, 1304, 1308, 1313, 1315, 1316, 1318, 1320, 1322, 1324, 1325, 1328, 1330, 1332, 1335, 1336, 1337, 1338, 1339, 1240, 1341, 1345, 1351, 1353, 1365, 1374, 1382, 1383, 1384, 1389, 1390, 1392, 1394, 1395, 1400, 1403, 1411, 1415, 1418, 1419, 1420, 1422, 1425, 1429, 1432, 1433, 1435, 1436, 1437, 1438, 1439, 1444, 1445, 1447, 1449, 1451, 1453, 1454, 1455, 1457, 1458, 1459, 1460, 1461, 1462, 1471, 1474, 1475, 1478, 1483, 1486, 1487, 1491, 1493, 1498, 1499, 1500, 1504, 1506, 1508, 1516, 1520, 1528, 1529, 1534, 1535, 1537, 1538, 1539, 1543, 1544, 1548, 1554, 1557, 1564, 1570, 1575, 1577, 1579, 1581, 1582, 1585, 1589, 1592, 1596, 1599, 1600, 1601, 1602, 1610, 1613, 1628, 1635, 1638, 1639, 1640, 1641, 1645, 1646, 1648, 1650, 1652, 1655, 1663, 1665, 1666, 1682, 1683, 1684, 1685, 1686, 1687, 1688, 1691, 1693, 1697,

- 1714, 1715, 1720, 1727, 1728, 1729,
1733, 1734, 1739, 1741, 1743, 1745,
1748, 1749, 1760, 1763, 1764, 1768,
1769, 1774, 1775, 1790, 1795, 1795,
1797, 1800, 1802, 1807, 1809, 1811,
1814, 1815, 1817, 1818, 1835, 1836,
1837, 1839, 1843, 1850, 1852, 1855,
1858, 1859, 1866, 1871, 1873, 1875,
1882, 1884, 1888, 1890, 1894, 1900,
1908, 1910, 1911, 1913, 1914, 1916,
1918, 1920, 1921, 1922, 1924, 1931,
1932, 1936, 1943, 1946, 1947, 1951,
1953, 1955, 1958, 1963, 1965, 1968,
1970, 1971, 1974, 1976, 1977, 1982,
1987, 1990, 1991, 1995, 1997, 1998,
2001, 2002, 2005, 2021, 2022, 2023,
2024, 2027, 2029, 2030, 2038, 2043,
2047, 2049, 2050, 2052, 2054, 2056,
2060, 2062, 2063, 2065, 2069, 2070,
2078, 2079, 2081, 2087, 2088, 2089,
2090, 2095, 2100, 2101, 2102, 2103,
2104, 1105, 2106, 2108, 2110, 2114,
2117, 2119, 2120, 2122, 2125, 2127,
2133, 2134, 2136, 2138, 2139, 2147,
2149, 2153, 2154, 2156, 2157, 2161,
2166, 2170, 2179, 2189, 2192, 2198,
2199, 2200, 2201, 2203, 2210, 2211,
2218, 2220, 2221, 2222, 2223, 2227,
2229, 2232, 2242, 2244, 2248, 2255,
2259, 2260, 2263, 2265, 2271, 2278,
2279, 2284, 2290, 2297, 2300, 2301,
2307, 2308, 2310, 2322, 2327, 2336,
2339, 2341, 2342, 2345, 2348, 2350,
2355, 2359, 2359, 2364, 2367, 2373,
2374, 2378, 2380, 2381, 2383, 2385,
2385, 2386, 2389, 2391, 2393, 2395,
2401, 2405, 2410, 2412, 2419, 2422,
2424, 2427, 2428, 2429, 2431, 2434,
2435, 2437, 2439, 2442, 2443, 2444, 2449
(ecclesiàstic) ecclesiàstichs 1180; ecclesià
stiques 1495-1496
edat 148
(eixir) ix 529, 615; ixen 220, 719; ixirà
607; isqua 1478-1479; isqués 1481
(elegir) elegexen 1066; elets 158
(element) elements 269
(el) l' 5, 19, 20, 61, 162, 163, 187, 207, 217,
266, 281, 286, 291, 292, 335, 336, 357,
410, 492, 496, 497, 498, 553, 583, 602,
619, 645, 664, 743, 744, 769, 897, 1170,
1314, 1317, 1472, 1696, 1697, 1845,
1884, 1887, 1914, 2069, 2070, 2072,
2158, 2172, 2190, 2195, 2199, 2218,
2261, 2266, 2271, 2284, 2291, 2296,
2356, 2401; la 3, 5, 6, 19, 21, 22, 26, 28,
29, 35, 36, 41, 42, 58, 59, 60, 64, 67, 71,
74, 76, 83, 84, 88, 89, 93, 99, 100, 104,
121, 122, 127, 129, 141, 143, 145, 146,
147, 157, 163, 167, 169, 173, 174, 175,
176, 177, 182, 185, 186, 190, 207, 209,
216, 217, 230, 231, 232, 233, 234, 236,
247, 249, 253, 257, 259, 263, 270, 271,
280, 283, 284, 286, 292, 293, 303, 304,
316, 317, 321, 328, 331, 333, 336, 338,
346, 349, 350, 352, 355, 367, 368, 370,
371, 372, 373, 374, 376, 377, 380, 381,
384, 390, 391, 392, 401, 402, 403, 415,
416, 418, 419, 420, 422, 424, 427, 433,
435, 436, 442, 448, 450, 453, 455, 456,
457, 458, 460, 470, 473, 476, 477, 485,
494, 496, 497, 498, 503, 508, 517, 518,
522, 523, 524, 525, 526, 529, 531, 532,
535, 536, 537, 538, 540, 542, 543, 547,
548, 557, 559, 567, 570, 579, 584, 594,
595, 601, 606, 607, 608, 609, 610, 612,
613, 614, 615, 617, 618, 619, 620, 621,
623, 626, 628, 629, 631, 635, 638, 647,
649, 651, 652, 653, 664, 672, 679, 684,
685, 686, 688, 689, 691, 701, 703, 704,
705, 707, 708, 709, 710, 713, 725, 726,
731, 735, 737, 740, 741, 743, 760, 764,
765, 769, 784, 787, 788, 800, 802, 809,
816, 820, 821, 824, 825, 826, 833, 837,
839, 843, 862, 867, 870, 873, 878, 881,
891, 897, 924, 925, 954, 992, 993, 929,
1000, 1003, 1005, 1007, 1030, 1031,
1060, 1065, 1068, 1072, 1076, 1078,
1080, 1083, 1087, 1093, 1097, 1099,
1101, 1107, 1113, 1118, 1119, 1124,
1127, 1143, 1148, 1155, 1156, 1159,
1169, 1170, 1173, 1184, 1194, 1216,
1218, 1222, 1225, 1232, 1249, 1276,
1279, 1286, 1290, 1296, 1297, 1331,
1353, 1355, 1360, 1379, 1381, 1382,
1385, 1386, 1388, 1392, 1397, 1398,
1399, 1400, 1402, 1403, 1408, 1411,
1416, 1425, 1427, 1435, 1436, 1447,
1453, 1453, 1461, 1463, 1468, 1470,
1472, 1482, 1483, 1492, 1510, 1512,
1514, 1515, 1517, 1521, 1528, 1529,
1533, 1536, 1541, 1544, 1547, 1554,
1559, 1560, 1563, 1565, 1566, 1579,
1580, 1582, 1583, 1584, 1590, 1592,
1593, 1598, 1599, 1602, 1603, 1616,
1623, 1627, 1628, 1630, 1636, 1638,
1642, 1643, 1646, 1647, 1651, 1652,

1684, 1688, 1690, 1696, 1701, 1715,
 1738, 1764, 1772, 1775, 1788, 1796,
 1804, 1834, 1849, 1858, 1859, 1870,
 1875, 1883, 1884, 1888, 1889, 1894,
 1901, 1903, 1904, 1913, 1918, 1932,
 1949, 1950, 1957, 1959, 1870, 1973,
 1978, 1984, 2000, 2002, 2007, 2008,
 2009, 2014, 2024, 2029, 2045, 2049,
 2067B, 2069, 2076, 2078, 2086, 2087,
 2091, 2107, 2137, 2149, 2157, 2158,
 2162, 2163, 2167, 2169, 2172, 2174,
 2176, 2180, 2183, 2190, 2201, 2206,
 2254, 2261, 2266, 2280, 2286, 2290,
 2307, 2311, 2313, 2318, 2319, 2321,
 2323, 2324, 2328, 2340, 2341, 2343,
 2344, 2349, 2361, 2365, 2367, 2378,
 2380, 3282, 2384, 2387, 2408, 2415,
 2419, 2423, 2425, 2426, 2433, 2434,
 2436, 2445, 2449; lo 4, 20, 21, 22, 25, 28,
 29, 30, 32, 36, 45, 48, 49, 50, 101, 102,
 106, 107, 115, 118, 126, 129, 137, 144,
 146, 149, 150, 177, 181, 182, 215, 217,
 227, 235, 236, 245, 256, 261, 264, 265,
 267, 283, 289, 292, 293, 305, 306, 307,
 319, 325, 330, 333, 334, 344, 347, 356,
 368, 370, 383, 392, 397, 398, 402, 405,
 406, 412, 420, 426, 434, 436, 443, 449,
 451, 467, 473, 478, 483, 489, 492, 493,
 494, 504, 507, 508, 514, 540, 543, 548,
 551, 554, 556, 562, 577, 580, 593, 600,
 613, 616, 618, 620, 632, 633, 643, 644,
 648, 652, 664, 669, 670, 680, 713, 728,
 745, 747, 760, 761, 771, 790, 792, 806,
 841, 908, 911, 944, 946, 951, 959, 967,
 969, 971, 973, 976, 978, 980, 984, 991,
 998, 1001, 1007, 1931, 1067, 1073, 1097,
 1098, 1099, 1100, 1105, 1120, 1149,
 1152, 1159, 1166, 1179, 1184, 1186,
 1187, 1188, 1191, 1192, 1193, 1200,
 1210, 1221, 1231, 1240, 1251, 1253,
 1259, 1281, 1289, 1281, 1289, 1290,
 1292, 1293, 1299, 1307, 1320, 1323,
 1327, 1334, 1337, 1367, 1378, 1379,
 1398, 1421, 1423, 1431, 1433, 1437,
 1439, 1448, 1497, 1501, 1503, 1532,
 1554, 1564, 1570, 1583, 1595, 1602,
 1606, 1611, 1616, 1617, 1621, 1624,
 1634, 1656, 1658, 1700, 1701, 1719,
 1722, 1725, 1729, 1745, 1755, 1857,
 1865, 1873, 1878, 1880, 1888, 1895,
 1914, 1929, 1935, 1941, 1949, 1966,
 1969, 1981, 1983, 1986, 2011, 2023,
 2031, 2032, 2039B, 2042, 2049, 2052,
 2066, 2088, 2090, 2093, 2118, 2124,
 2146, 2159, 2162, 2166, 2170B, 2172,
 2175, 2177, 2180, 2182, 2185, 2197,
 2210, 2221, 2222, 2225, 2231, 2234,
 2236, 2241, 2247, 2256, 2282, 2305,
 2311, 2312, 2316, 2324, 2341, 2343,
 2344, 2347, 2362, 2365, 2371, 2377,
 2393, 2433; los 4, 21, 41, 43, 49, 68, 70,
 91, 112, 113, 120, 128, 136, 139, 152, 158,
 164, 202, 252, 303, 313, 315, 318, 322,
 323, 325, 329, 335, 376, 396, 397, 404,
 413, 415, 417, 430, 510, 515, 562, 563,
 567, 585, 593, 601, 604, 613, 627, 629,
 634, 660, 697, 701, 719, 733, 819, 822,
 826B, 828, 875, 886, 912, 955, 1002,
 1019, 1039, 1051, 1068, 1086, 1106,
 1204, 1274, 1291, 1330, 1403, 1568,
 1607, 1611, 1630, 1665, 1675, 1681,
 1689, 1698, 1713, 1730, 1757, 1769,
 1782, 1802, 1909, 1816, 1818, 1822,
 1835, 1836, 1838, 1842, 1844, 1850,
 1853, 1856, 1913, 1929, 1947, 1980,
 1997, 2018, 2057, 2098, 2106, 2115,
 2131, 2138, 2139, 2154, 2161, 2258,
 2274, 2298, 2307, 2328, 2337, 2381,
 2385, 2386, 2395, 2406, 2413; les 3, 5,
 35, 37, 40, 46, 69, 97, 101, 119, 163, 175,
 196, 291, 316, 337, 344, 462, 463, 468,
 469, 471, 472, 504, 565, 591, 597, 632,
 647, 709, 736, 808, 871, 883, 893, 899,
 997, 1029, 1033, 1038, 1041, 1042, 1043,
 1053, 1082, 1090, 1091, 1110, 1177,
 1195, 1196, 1210, 1224, 1285, 1297,
 1309, 1313, 1316, 1319, 1322, 1328,
 1338, 1361, 1366, 1368, 1370, 1380,
 1386, 1388, 1399, 1404, 1495, 1522,
 1533, 1567, 1661, 1662, 1664, 1666,
 1668, 1669, 1671, 1672, 1683, 1726,
 1727, 1795, 1823, 1844, 1911, 1912,
 1921, 1925, 1929, 1960, 1974, 1979,
 1988, 1991, 2054, 2079, 2193, 2212,
 2259, 2278, 2308, 2363
 ell 77, 78, 107, 119, 127, 146, 184, 187,
 207, 210, 220, 584, 763, 907, 911, 935,
 1038, 1039, 1138, 1161, 1241, 1245,
 1348, 1365, 1438, 1441, 1451, 1457,
 1538, 1723, 1725, 1734, 1742, 1743,
 1746, 1749, 1773, 1811, 1814, 1871,
 2034, 2104, 2105, 2264, 2317, 2392,
 2419; ella 81, 84, 86, 90, 111, 112, 252,
 801; elle 1002; 1601, 1643, 1872,
 1425, 2435; -ll 371, 629, 637, 648,
 1117, 1254, 1281, 1487, 1765, 2160; -li

- 58, 84, 1654, 2021, 2047, 2221, 2100, 2367, 2349, 2351, 2447; la 834, 1618; -la 78, 664, 737, 1600, 2178, 2351, 2374, 2421, 2434; le 265, 1454, 1458; lo 759; -lo 86, 521, 549, 653, 1247, 1248; -se 15, 72, 117, 128, 164, 183, 348, 495, 510, 1406, 1776, 2258; sse 87, 1432; assi 307; s' 329; -s 38, 42, 72, 136, 150, 250, 284, 291, 297, 326, 328, 334, 352, 374, 375, 417, 451, 551, 552, 576, 676, 685, 738, 905, 1275, 1334, 1339, 1409, 1426, 1436, 1454, 1495, 1549, 1774, 1810, 1837, 1848, 1877, 1946, 2089, 2102, 2107, 2133, 2155, 2190, 2202, 2298, 2342; -l 34, 36, 81, 85, 126, 149, 137, 178, 306, 633, 634, 679, 686, 757, 1099, 1143, 1248, 1555, 1763, 2034, 2219, 2395; -li 28, 58, 78, 79, 84, 85, 86, 87, 89, 97, 113, 179, 180, 184, 185, 252, 270, 272, 274, 285, 295, 306, 311, 329, 330, 349, 371, 372, 457, 473, 479, 482, 589, 637, 644, 645, 647, 673, 905, 1093, 1094, 1095, 1096, 1199, 1365, 1433, 1481, 1808, 1928, 1048, 2051, 2104, 2164, 2168, 2169, 2197, 2198, 2200, 2318, 2319, 2392, 2394, 2401; ells 71, 73, 436, 609, 691, 1758, 1776, 1808, 1809, 1848, 2126, 2279; éls 1395, 2096; -ls 36, 43, 1197, 1204, 1207, 1459, 1609, 1613, 2406; -lç 691; -lls 1201, 1451, 1631, 1674, 1842, 2416, 2448; elles 1056; ellas 2432, 2437; -los 33, 608, 1150, 1318, 1614, 2111, 1198, 1815; -ls 7, 68, 74, 326, 1231, 1452, 1457, 1613, 1991, 2438, 2444; -les 168, 1275, 1351, 1372, 1819
- emperador 757
 imperial 398
 emperò 116, 128, 146, 222, 289-290, 758, 1424, 1632
- en 4, 8, 25, 32, 37, 50, 60, 65, 68, 73, 77, 81, 89, 91, 100, 106, 107, 111, 122, 127, 139, 146, 154, 165, 178, 183, 189, 197, 198, 200, 201, 203, 214, 221, 235, 236, 245, 249, 251, 256, 257, 261, 271, 281, 282, 287, 289, 291, 293, 294, 305, 317, 319, 321, 323, 328, 339, 341, 346, 352, 368, 374, 379, 380, 391, 392, 393, 394, 395, 397, 398, 399, 412, 415, 417, 418, 420, 422, 424, 426, 431, 433, 437, 443, 450, 453, 456, 464, 467, 470, 476, 492, 493, 494, 496, 504, 507, 530, 544, 547, 551, 556, 562, 575, 580, 591, 592, 600, 602, 608, 609, 613, 617, 620, 636, 645, 647, 648, 652, 656, 660, 668, 674, 684, 685, 686, 695, 717, 719, 733, 736, 738, 747, 756, 760, 763, 764, 765, 769, 786, 787, 875, 880, 881, 883, 886, 894, 896, 899, 902, 907, 911, 918, 954, 959, 990, 995, 1022, 1024, 1040, 1070, 1072, 1078, 1085, 1086, 1100, 1146, 1152, 1158, 1166, 1169, 1171, 1180, 1193, 1195, 1203, 1204, 1221, 1231, 1234, 1241, 1249, 1259, 1263, 1275, 1312, 1326, 1331, 1332, 1383, 1389, 1396, 1436, 1454, 1473, 1482, 1491, 1494, 1501, 1506, 1513, 1514, 1567, 1568, 1570, 1583, 1600, 1602, 1604, 1619, 1630, 1662, 1665, 1679, 1695, 1696, 1697, 1715, 1731, 1734, 1739, 1741, 1744, 1748, 1759, 1760, 1788, 1795, 1800, 1804, 1867, 1879, 1880, 1887, 1899, 1913, 1930, 1933, 1936, 1941, 1952, 1958, 1971, 1974, 1979, 1983, 1987, 1992, 2002, 2003, 2008, 2009, 2015, 2030, 2032, 2065, 2066, 2069, 2074, 2076, 2078, 2092, 2142, 2154, 2158, 2161, 2187, 2193, 2220, 2232, 2249, 2254, 2258, 2274, 2282, 2298, 2305, 2329, 2350, 2360, 2362, 2365, 2366, 2378, 2384, 2397, 2436, 2439, 2444, 2446; -n 71, 72, 74, 87, 113, 432, 605, 885, 1096, 1099, 1120, 1297, 1390, 1429, 1432, 1462, 1468, 1481, 1518, 1769, 2024, 2030, 2042B, 2056, 2067B, 2071, 2089, 2094, 2109, 2127, 2168, 2169, 2186, 2198, 2208, 2224, 2227, 2234, 2307, 2330; em 1604, 1615
- (enamorar) enamoraren 251
 encara 66, 246, 437, 438, 508, 1074-1075, 1349, 1556, 1877, 2346; encare 537
- (encarnar) incarnat 607
 encepegall 2374B, 2375B
 encontinent 80, 276
 encontre 426
 encrepar 86
 endyablat 686; endyablada 112; endyablades 682
 enemich 21, 548, 549, 679; enemichs 128, 1206
 enfellonir 2102
 engan 2233, 2242; engans 505 1005, 2150, 2153, 2189
 enganar 2191, 2195, 2225; enganaven 2202, 2212; enguanarà 2172; enganat 2225
 engüent 1968

- enperò 84
 (enprestar) enprestats 1737-1738
 ensemps 103, 377, 549, 783-784, 2152, 2170, 2188
 entendre 29, 265, 806; entenen 1775; ·n-tenfem 468; entenent 161
 enteniment 496, 498, 1166, 1170; enteni-ments 1039-1040
 entrada 686
 entrar 130, 393, 1604, 1615, 2024, 2068B, 2350; intrar 1804; entra 435; entrem 443; entren 431, 432; entraren 203, 252; entraràs 1125, 1145; entraran 435; entràs 2078; entrarífem 201; entrat 395
 (entravessar) entravessada 236
 entre 56, 66, 127, 403, 808, 1495, 1674, 1577, 1681, 1689, 1698, 1713, 1727, 1835, 1848, 2140, 2142
 (enujjar) enujave 81
 (enujós) enujós 86
 enveja 579-580, 581, 585, 588, 857, 862, 865
 (envejós) envejoses 1727
 envers 860-861
 (enviar) envià 1800; enviats 2361
 envides 57
 ergull 837
 error 1406, 1410-1411; errors 296
 (escalfar) scalfats 1969; scalfarets 1954
 (escampar) escampats 158-159, 163; scapada 1437
 (escandalitzar) escandalitza 2447; escanda-litzen 2451
 escàndol 1008; ascàndol 2401; scàndell 2392
 escapar 1011; scapar 295; escapà 2058
 escarn 1509; escarns 2400, 2405
 (escoltar) scolta 1141; escoltats 453, 659
 (escotar) escotades 1992
 Escriptura 391; Scriptura 93, 100, 104, 456, 527, 542, 630, 649, 653, 955, 993-994, 1226, 1702, 1775, 1859
 (escriure) scriu 652; escrit 648, 1045; es-crits 656
 escuma 571
 (escur) escura 1934
 escut 20
 esforç 11
 (esforçar) esforsa 8
 església 24, 35, 152, 410, 696, 705, 1314, 1317, 1356, 1398, 2384, 2388, 2425, 2433, 2437
 esment 1943-1944, 1946, 2137
 esmerçar 509; esmerça 509
 (espasa) spasa 26
 espaxar 1143-1144
 (espavantador) spavantadora 233
 (esperança) sperança 12
 (esperar) sperare 328; spera 375; esperen 71; speran 376; speren 376
 esperit 478, 761; sperit 51, 102, 103, 104, 466, 1231
 (espiritual) spiritual 220, 230, 234, 345, (esquivar) 168, 1827; esquivadora 230
 ésser 533, 608, 723, 919, 923, 1347, 1416, 2159; só 1135; est 1134, 2007; és 3, 4, 5, 19, 20, 21, 22, 27, 32, 47, 48, 52, 56, 57, 64, 65, 66, 69, 72, 75, 76, 99, 100, 102, 106, 107, 111, 114, 115, 117, 121, 122, 125, 127, 128, 130, 139, 143, 144, 149, 151, 157, 169, 171, 173, 174, 175, 176, 183, 189, 190, 200, 206, 207, 208, 213, 216, 218, 227, 228, 230, 231, 232, 233, 234, 246, 247, 263, 264, 265, 269, 277, 278, 280, 288, 289, 291, 292, 303, 304, 305, 306, 309, 319, 320, 327, 333, 338, 339, 340, 342, 344, 345, 346, 347, 349, 351, 356, 367, 374, 376, 379, 380, 381, 395, 413, 417, 422, 424, 448, 460, 467, 468, 492, 493, 494, 496, 407, 503, 523, 529, 533, 540, 543, 547, 548, 549, 551, 553, 570, 573, 574, 576, 579, 582, 612, 613, 614, 616, 618, 619, 623, 626, 632, 642, 644, 648, 672, 674, 683, 688, 689, 703, 705, 707, 709, 731, 737, 738, 740, 742, 747, 748, 760, 785, 786, 789, 802, 812, 815, 841, 873, 902, 911, 914, 925, 931, 932, 934, 940, 941, 948, 949, 1018, 1024, 1044, 1111, 1160, 1161, 1179, 1180, 1186, 1188, 1191, 1215, 1217, 1218, 1252, 1253, 1254, 1255, 1284, 1290, 1293, 1321, 1323, 1327, 1328, 1343, 1345, 1353, 1357, 1360, 1379, 1410, 1421, 1423, 1424, 1503, 1504, 1529, 1446, 1552, 1554, 1580, 1583, 1592, 1595, 1606, 1616, 1624, 1628, 1629, 1632, 1634, 1641, 1647, 1660, 1670, 1684, 1700, 1715, 1719, 1720, 1725, 1726, 1728, 1741, 1746, 1755, 1768, 1771, 1783, 1792, 1819, 1828, 1855, 1857, 1865, 1866, 1869, 1873, 1875, 1879, 1888, 1904, 1913, 1915, 1919, 1926, 1964, 2009, 2011, 2029, 2037, 2076, 2077, 2083, 2085, 2100, 2119, 2121, 2122, 2123, 2124, 2146,

- 2147, 2153, 2161, 2165, 2176, 2209, 2234, 2241, 2247, 2248, 2277, 2283, 2285, 2297, 2301, 2321, 2335, 2336, 2340, 2347, 2353, 2371, 2374, 2380, 2393, 2447; é 1101; is 1495; som 196, 763, 1086; sou 1113; són 19, 45, 68, 69, 70, 71, 73, 74, 91, 98, 139, 147, 163, 198, 199, 222, 228, 242, 243, 312, 318, 337, 343, 355, 358, 431, 444, 454, 505, 506, 531, 572, 584, 594, 605, 627, 681, 695, 697, 699, 701, 717, 719, 721, 732, 734, 736, 739, 746, 748, 765, 849, 856, 955, 959, 1034, 1037, 1044, 1053, 1086, 1195, 1229, 1306, 1314, 1400, 1548, 1672, 1761, 1882, 1887, 1889, 1903, 1908, 1918, 1945, 1952, 1957, 1959, 1966, 1973, 1980, 1986, 1988, 1995, 2015, 2073, 2092, 2106, 2156, 2310, 2342, 3281, 2382, 2383, 2389, 2390, 2414, 2438, 2440, 2443; era 34, 37, 78, 83, 86, 153, 249, 251, 268, 294, 598, 1464, 1484, 1763, 1811, 1834, 1849, 2042, 2050, 2215, 2233, 2285; eren 562, 1808; eran 158; fou 81, 200, 209, 219, 392, 401, 403, 411, 424, 426, 1193, 1222, 1440, 2224, 2286, 2418; fon 217, 787; fom 217; förem 214; foren 399, 404, 412, 418, 1197, 2057, 2062, 2430; seré 1012; serà 57, 354, 451, 620, 635, 642, 792, 815, 1311, 1329, 1476, 1560, 1714, 1560, 1714, 1891, 1892, 2264, 2317; sereu 1945; serets 1466, 1695; seran 69, 221, 225, 368, 369, 376, 377, 1230, 1754, 1905, 1936-1937, 1993, 2095; sia 60, 124, 177, 350, 395, 508, 553, 668, 734, 796, 811, 820, 825, 826, 835, 845, 853, 859, 880, 881, 883, 885, 893, 911, 915, 931, 1141, 1324, 1350, 1351, 1414, 1513B, 1515, 1516, 1555, 1680, 2036, 2160; sies 723, 1121; sie 22, 1056; siats 1566, 1668; sien 609, 656, 717, 830, 831, 1035, 1036, 1053, 1367, 1373, 1609, 1678, 1698, 2362; fos 112, 252, 438, 1826, 1847, 1941, 2399; fössem 2421; fossen 398, 438, 1043, 1977; fóra 1824; seria 119, 310, 353, 758, 1465, 1511-1512, 1531, 1851-1852, 1894, 1896, 1897, 2315; serie 583; series 2226; serien 422, 470, 471
- estar 122, 423, 1124; star 1117, 1142; està 236, 695; sta 281, 282, 647, 725, 875, 907, 1144; estan 719; stan 675, 1921, 2254, 2259, 2275, 2290, 2299; stava 287, 289, 1473; stigueren 562; estaven 49; starà 1331; ·stés 293-294; estiguen 2139-2140; stiguen 1674; estant 77, 251; stant 284, 287; estat 106, 582, 914; ·stat 1101, 1476; estats 198, 199, 1230, 1535, 2440
- (estatuir) statuiren 1042; statuïdes 1317 (estatut) statuts 1036, 1043
- estel·la 612, 614-615, 1582; stel·la 610, 612, 622, 1583, 1590: estel·les 611
- (estotjar) estogà 85
- (estranger) estranyer 1845, 1851; stranyer 1786; strenyers 1832-1833
- (estrènyer) estret 282
- (estudiar) estudiiau 1168; student 1061
- et 196, 198, 203, 216, 218, 228, 230, 237, 240, 247, 248, 249, 251, 251, 254, 256, 260, 261, 264, 269, 270, 271, 273, 276, 278, 279, 280, 282, 283, 284, 285, 286, 291, 293, 296, 297, 303, 305, 306, 307, 309, 311, 312, 315, 316, 321, 323, 324, 326, 327, 330, 332, 334, 338, 339, 341, 345, 346, 348, 349, 354, 355, 365, 369, 370, 371, 372, 375, 379, 383, 506, 530, 674, 683, 724, 745, 771, 865, 925, 1246, 1367, 1553
- etc. 243, 325, 337, 434, 477, 554, 584, 596, 629, 741, 1051
- eternal 1233, 1467, 1391, 1499
- eternalment 221, 223, 225, 340, 369, 381
- eternitat 761, 764, 769
- Eva 212, 213, 216, 418, 419, ", 483
- evangeli 794; evangelis 1291; evvangelis 24
- evangelista 518, 557
- evident avidén 177
- excepció 394, 430
- (excusar) escusave 44
- (excomunicar) escomunicat 1552
- execució 108, 1078-1079, 1158, 1171, 1662-1663
- exemple 281, 370; exempli 606, 1519, 2214; eximpli 32, 76, 181
- (eixida) exida 174
- (eixir) exir 1475, 1838; eixirà 1408, 1412, 1427; exirien 210
- (excusar) scusa 531
- (expirar) espirave 1040
- (explicar) explicada 825
- Ezechiel 2042, 2048, 2049
- falsament 61-62
- falsia 2354

- fama 58, 643, 645, 2318, 2323, 2328, 2337, 2349, 2361, 2367
 (fariseu) phariseus 49
 (fartar) fartarà 1334
 fava 1385
 fe 12, 1870, 1883, 2415, 2449
 febra 874, 1560
 fembra 1915; fembres 887
 fer 33, 60, 117, 124, 136, 144, 510, 557, 607, 746, 748, 751, 765, 896, 1069, 1073, 1076, 1442, 1488, 1519, 1632, 1640, 1770, 1773, 1819, 1893, 1894, 1898, 1987, 2100, 2134, 2257, 2436; fas 39, 40, 43, 737, 1031, 1032, 1063, 1065, 1083, 1121, 1294, 1318, 1319, 1714, 1716; fa 101, 163, 212, 235, 458, 477, 495, 501, 518, 537, 557, 621, 628, 629, 638, 679, 692, 759, 810, 829, 906, 1189, 1352, 1493, 1530, 1564, 1584, 1648, 2107, 2308, 2311, 2312, 2324, 2340, 2341, 2343, 2344, 2448; fem 742; fan 4, 5, 6, 58, 165, 316, 324, 430, 504, 510, 1019, 1077, 1088, 1096, 1098, 1099, 1107, 1174, 1276, 1282, 1508, 1510, 1652, 1756, 2104, 2116, 2120, 2122, 2126, 2130, 2212, 2375B, 2386, 2406; fahia 36, 50, 1789, 1895, 1927, 2204; fahien 1460, 1837, 2203, 2211, 2400; fist 1142; faré 734, 1103, 1273, 1981; fé 1447 farà 256, 1124; ferà 436; fareu 662; farets 1982-1983; faran 435, 1280, 2410; fés 632; féu 25, 26, 144, 185, 200, 207, 597, 699, 1220, 1438, 1759, 1847, 2358; faça 686, 846, 884, 1094, 1515, 1773, 1877, 2155; fes 516; fassa 126; fassats 2431, 2441; fassen 39; faces 1117; face 2033; façats 1149; faria 305, 1942, 2051; faés 1433; faessen 1512; fahessen 1813; fahent 1732; fahents 1537; fet 136, 247, 673, 721, 735, 1292, 1542; fera 182, 270, 411, 2121, 2122, 2123; fets 506, 1010, 1044, 1147, 1478, 1543, 1565, 1568, 1575, 1608, 1682, 1691, 1694, 1697, 1944, 1948, 1954, 1969, 1978, 1984, 1993; feres 1925; feytes 1989
 (ferir) ferit 306
 ferm 402; ferma 725
 ferre 305; ferro 308
 festa 83, 2257, 2434
 fetge 2039B; 2170B
 fi 328, 331, 424, 534, 764, 1099, 2419
 (ficar) ficada 1583
 figura 1800
 fill 67, 102, 103, 183, 188, 666, 767, 1007, 1711; fills 68, 73, 562, 1167, 1205, 1274, 1836, 1839, 1840, 2381, 2382, 2384, 2387, 2390, 2439
 filla 67, 76, 78, 84, 88; fillas 1814; filles 1274, 1817, 1824, 2439
 (filòsof) philòsof 267, 1159
 final 543, 1107
 finalment 404
 (finar) finaràs 1126; finat 1409
 (finestra) fenestres 1921
 (finir) finida 281
 fins 1366, 1372
 (física) physica 812
 (flac) flaqua 420, 737, 738
 flori 2225; florins 1374, 2208, 2227, 2227-2228, 2230; floris 2210
 foch 1214
 (folrar) folrat 1446
 foll 309, 738
 follia 735, 739, 747, 1492
 fora 68, 73, 242, 721, 837
 foragitar 45; foragit 862; foragitada 820-821, 826
 (forat) forats 307
 força 550, 2033
 (forçar) forçà 423; forçat 598
 forcha 609; forchan 609
 forma 1213-1214, 1215, 1220, 1800
 (formiga) formigues 413
 forn 1676
 fort 10, 11, 86, 127, 198, 237, 282, 294, 371, 375, 427, 460, 547, 551, 1345, 1629; forts 736
 fortificar 180
 fortment 259, 260
 fragilitat 336
 (franquesa) franqueses 1069
 frare 1785
 frau 510, 2233, 2242; fraus 505; faraus 2189-2190
 (fred) fredes 819-820
 fredor 822, 824, 825
 freu 283
 fryt 896; fryts 1204
 fryta 2320-2321, 2326
 fúger 383
 (fundar) funden 1776
 (fur) furs 1037
 furt 2311, 2312, 2321, 2324, 2339, 2340, 2341, 2343, 2344
 (furtar) furtes 1733, 2318, 2319; furta 58, 2320, 2323, 2325; furten 1730; fur-

- tà 1546; furtant 1536; furtada 1541
- (*gallina*) gallines 655, 567, 633
 (gastar) guastar 1098
 gehenna 1338
 generació 219-220, 221
 general 232, 1070-1071
 generalment 541, 866-867, 911
 gent 91, 391, 454, 460, 756, 807, 2036, 2083; gents 35, 37, 504, 2194, 2213; gens 5, 40, 163, 720, 854
 germà 1007, 1637, 2251, 2448; germans 1842, 3290
 germana 1927, 1928, 1932
 gitar 1694; gita 463, 503, 732; giten 718; gità 81, 89, 109, 113; giterets 1682-1683; git 837; gitaria 137; gitat 48; gitats 1000; gitada 278, 420
 glòria 188, 398, 399, 400, 405, 416, 427, 442, 457, 464, 470, 479, 570, 614, 615, 616, 617, 619, 620, 621, 623, 634, 648, 689, 695, 704, 708, 710, 760, 1211-1212, 1232, 1241, 1296, 1643, 1696, 2009
 gloriós 424, 438, 441, 443, 554; gloriosa 924
 gola 107, 626, 632, 658, 850, 1957
 (golós) golosa 635
 goloritat 854-855
 (gosar) gosen 2406; gosarà 1348-1349; gosaria 1825
 gota 356
 governador 582
 gra 574, 575
 gràcia 266, 270, 271, 346, 433, 506, 525, 647, 957, 2336; gràtia 582, 718; gràcies 186
 (graciós) graciosa 1916
 graciosament 1843
 gran 533, 59, 75, 83, 84, 153, 165, 168, 180, 181, 182, 188, 190, 250, 282, 310, 369, 401, 403, 411, 412, 627, 747; grant 289, 2263; grans 23, 72, 185, 243, 250, 1477, 1741, 2081
 grat 2042B
 grau 341, 342, 347; graus 343; grauus 571
 greument 168
 gros 85
 guany 721
 guanyar 733; guanya 2209; guanyaren 700, 702; guanyàran 698; guanyaré 1444; guanyassen 399-400; guanyat 706; guanyada 707-708, 709-710
 guardar 59, 128, 296, 315, 1067; gardar 55; guarda 476, 1712; guarde 127; guardats 1663, 2345; guardassen 1199; guardant 286, 290, 348; gardant 283; guardat 124
 (guarir) guarien 1455; guarí 1438; guarre 1443; guarís 1451; guarria 1438, 1449; guarrien 1460; guarit 1440; guarits 1456, 1567; guarida 816, 826-827
 guerra 10
 guisa 127, 154, 189-190, 317, 352
- habitació* 122, 125; habitacions 1676
 (habitar) habitaven 111, 112
 haver 348, 353, 357, 437, 438, 441, 485, 541, 1106, 1231-1232, 1262, 1272, 1405, 1595, 2335; ha 24, 38, 108, 115, 148, 152, 164, 179, 202, 282, 349, 354, 355, 372, 394, 434, 496, 505, 521, 536, 539, 540, 557, 562, 618, 626, 642, 664, 667, 673, 728, 736, 752, 756, 797, 956, 1004, 1028, 1038, 1133, 1169, 1190, 1209, 1297, 1350, 1377, 1385, 1393, 1399, 1402; he 11, 34, 58, 152, 168, 324, 954, 957, 1011, 1102, 1387, 1456, 1542, 1543, 1600, 1757, 1982, 2178; has 737, 999, 1000, 1010, 1012, 1165, 1711, 2030; à 58, 107, 180, 506, 526, 2071, 2105, 2423; havem 442, 541, 547, 549, 740, 741, 1245; -em 549, 2101; havets 1169, 1608, 1614, 1633, 1640, 1665, 1690, 1901-1902, 2348, 2352; avets 1604; han 68, 70, 72, 431, 572, 674, 703, 706, 707, 709, 715, 720, 734; àn 74, 220, 336, 628, 676, 2410; havias 574; havia 43, 76, 79, 80, 82, 83, 135, 153, 182, 186, 187, 250, 266, 270, 271, 448, 565, 1103, 1431, 1448; havia 311; avia 181, 187, 266; havie 28; -ia 329; havien 423, 566, 721, 1450, 1795, 2193; havían 566; hac 418, 419, 424, 427, 1879; àc 209, 215, 277; haurà 622, 764, 899, 1478, 2069, 2071; aurà 168, 357; haurets 1955, 2442; hauran 1233; haia 854, 860, 870, 878, 893, 1281, 1593, 1631; age 60, 65, 175, 571, 1295, 1370, 2042B, 2231; hagués 213; haiam 923; haiats 1627, 2368; haien 836; agen 40, 2141; hagués 1739; agué 48, 201; hauries 575; hauria 2228; haurían 1202; haurífets 716; haguéssets 2369-2370; haguessen 1823; haguera 2231; haguèren 405, 416; hagué 1233, 1747, 1897;

- heretar 1273-1274; heretà 78
 hi 130, 260, 434, 539, 562, 1613, 1921; hy 247; -i 326, 375, 410, 532, 551, 552, 674, 716, 1099, 1425, 2102, 2105, 2116B, 2273; -y 2175
 hoc 66, 437, 662, 1365, 2019, 2098, 2269; oc 2075
 hom 10, 20, 34, 67, 76, 80, 92, 107, 148, 149, 182, 207, 245, 248, 281, 288, 289, 293, 294, 296, 317, 328, 356, 556, 582, 736, 996, 1092, 1515, 1532, 1550, 1611, 1640, 1898, 2050, 2083, 2266, 2313; om 207, 327, 553, 1887
 home 421, 1216, 1220, 1329, 1802, 1873, 2277; homes 198, 250, 25; hòmens 237, 394, 1821, 1830, 2016; hommes 202-203, 413, 417, 604, 1167, 1330, 1794, 1812, 1813, 1816, 1820, 1905-1906, 2046, 2057, 2064, 2095, 2253, 2337; omnes 413
 honest 1324, 1415; honesta 2001, 2005
 honor 317, 403, 758, 1382, 1391, 1394, 1536, 1542, 1547; honors 316, 1298
 honrar 92; honrat 1532
 hora 145, 147, 1120, 1123, 1142
 (hort) ort 252
 host 433
 (humà) humana 1215, 1336
 humanitat 207-208
 humil 835
 humiliació 1531
 humilitat 473, 490
- ignorància* 1553
 Iherusalem 2043, 2045
 (il·luminar) il·luminave 1039
 (immortalitat) enmortalitat 265
 impietat 305, 310
 impotència 675
 in 533, 603, 1004
 (inconvenient) ·nconvenient 1320
 (increpar) increparé 1655
 indevot 1419
 (indirecte) indirecta 118
 (induir) induint 33
 (infant) infants 139, 430; infantes 471
 infeel 2044, 2048, 2052; infeeds 2386
 inferior 496
 infern 380, 530, 544, 653, 656, 1697; inferni 374, 609-610
 infernal 338
 infinit 428; infinits 599; infinida 1421-1422, 1424
- informació 797-798
 (inic) iniqua 62
 injúria 43, 688, 689, 2101, 2104-2105, 2107, 2122, 2123-2124; injúries 175, 189, 1635; injúrias 315; eniúrias 304, 308
 (injuriós) injuriosa 720
 injustament 1627, 1731
 injustícia 1019
 intel·lectual 1687
 intenció 119; entenció 1286, 1295, 1297
 (intercessor) intercessors 538; intercessós 536
 interval 363; enterval 1371
 (invasiu) invasiva 22
 (ir) iràs 1127; irets 1971
 ira 56, 672, 679, 680, 681, 683, 684, 685, 691, 716, 720, 1576
 Israel 562, 1194, 1836, 1841
 ítem 509, 604, 606, 607, 608, 1385, 1393, 1398, 1406, 1754, 2288
 iuxta 516
- ja* 339, 340, 358, 647, 717, 1248, 1251, 1254, 1255, 1258, 1345, 1373, 1984, 2034
 jactància 464
 jamay 356, 1145
 jamés 392, 575, 716, 1604
 jatsia 398; jasia 438
 (jaure) jax 235
 Jeremias 676, 749; Jeremies 511, 2236
 Jhesús 759
 Jhesuchrist 25, 48, 50, 51, 100, 109, 113, 144, 158, 184, 217, 221, 222, 225, 333, 436, 440-441, 493, 497, 602, 631, 664, 700, 701, 760, 915-916, 920, 924, 934, 939, 942, 944, 948, 956, 991, 1520, 1586, 1659, 2243, 2418, 2428, 2450; Jesuchrit 1377; Jhesucrist 144, 162, 180
 jo 40, 41, 61, 432, 453, 482, 584, 605, 606, 607, 1011, 1013, 1368, 1456, 1540, 1598, 1603, 1636, 1654, 1816, 1895, 1981, 2075, 2131, 2209, 2228, 2355, 2409; je 608; me 605, 669, 1104, 1442, 1456, 1597, 1612, 2134, 2179, 2208, 2397; mi 38, 606, 1011, 1051, 2116, 2123, 2130, 2207, 2226, 2306, 2410; ·m 256, 1371, 1373, 1613, 2399, 2409, 2410, 2438; nos 25, 27, 441, 602, 763, 1224; ·ns 599, 1758
 joch 2067
 Johan 406, 458, 518, 557, 559, 589, 638, 722, 786, 926
 (joia) joye 1801

- jorn 34, 61, 82, 126, 293, 367, 543, 613;
jorns 293, 1336, 2119
(jostar) jostat 323
jove 2260, 2262; joves 1818-1819; jóvens
1804, 1807, 1817
jovent 743
(jovincell) juvencels 1801
Judes 1377
judici 367
(jugar) jugarà 1341
juheu 1639, 1700, 1772, 1787, 1822, 2399,
2412; juhia 2423; juheus 733, 936, 939,
1198, 1246, 1250, 1261, 1285, 1378,
1674, 1681, 1689, 1698, 1713, 1757,
1765, 1769, 1832, 1835, 1853, 2139,
2380, 2385, 2406-2407, 2440; juhies
2431
juhí 543, 622
jurador 2093, 2100
jurament 2017; juraments 1065
jurar 2030, 2088, 2094; jura 1075, 1339,
2027, 2186; juren 2021; jurarà 2105;
jurat 2119
juredicció 1690-1691, 1711
just 438, 507, 516, 1763, 2173, 2198; jus-
ta 1578
(justar) justats 1908
justícia 11, 582, 1023, 1028-1029, 1032,
1058-1059, 1064, 1066, 1069, 1074,
1076, 1078, 1080-1081, 1087, 1093,
1094, 1100, 1106, 1107, 1113, 1116,
1147, 1155, 1164, 1169, 1173, 1176,
2120-2121, 2122, 2126; justície 583,
1096; justícias 1033, 1082; justícies
998-999, 1030, 1032-1033, 1052, 1060,
1110, 1177
jutge 1056, 1117, 1122, 1139; jutges
1107, 1114, 1158
(jutjar) jutgar 2300; jutgen 2274; jutga-
rien 253; jutgassen 1765; jutgat 2302
- karitat* 702; karitats 469
karitatiu 859-860
- ladonchs* 107, 153-154, 247
las 358, 579, 611, 1401
(lladre) ladre 1002, 1546, 1722, 1724,
1729, 1745, 2270; ladres 1536
(llagrimós) lacremosos 629
(llança) lança 22, 26
(llanterna) lanterna 619, 621
(llargament) largament 845
(llati) latina 789
- (llaurador) laurador 1117-1118, 1431,
1439
(llavar) lavaríets 2080
(llavi) labis 1291
llavors 839, 846-847, 863-864, 888, 895,
1439, 2399 lavors 180
(llegir) lig 322, 1833; ligim 787; ligint
1061, 1291; legia 25; legim 2039,
2213; legides 2362
(lleí) ley 1194, 1200, 1216, 1222, 1765;
leys 1035, 1042
(lleig) leges 2023
(lleixar) leixar 136, 352, 468, 684, 1349,
1603; lexa 725; leixam 742, 744, 745;
lexem 1224; lexen 1104, 1316; lexeran
1313; lex 1104; lexats 1818
(llengua) lengua 29, 1005, 2149, 2312,
2322, 2340, 2343
(lletra) letras 2362
(lleugerament) leugement 1474
(llevar) leven 1095
(lligar) ligada 28
(llinatge) linatge 584
(lliura) liura 1273
(lloar) loaven 49
(lloc) loch 32, 88, 398, 441, 680, 1276,
2110, 2116, 2360, 2362, 2365; lochs 65,
1021, 2114, 2125
(lloguer) 473, 558, 2442-2443
llop 2082; lop 2078
(lluir) luent 618
(llum) 618
(llur) lur 41, 326; llurs 1203, 1206,
1234, 2254, 2436, 2439; lurs 74, 1319,
1441; llus 253
logre 514, 1743, 1785
logrer 1476, 2263
Lot 1802, 1905, 1806, 1811, 1824, 1827
Lucifer 326, 401, 404, 419
luxúria 547, 558, 595, 634, 661, 875, 883,
890
(luxuriós) luxuriosa 635; luxoriosos 325,
1900-1901
- mà* 2313, 2320, 2325, 2341, 2344; mans
884, 1974, 1979, 2054
(macenet) macenets 1938-1939
Magdalena 109, 2429
major 735, 1828; maior 4, 372, 376,
509, 689, 690, 1855, 2321, 2339; majors
178
majorment 98, 125-126, 175, 1088-1089,
1673, 2066; maiorment 532, 1510

- mal 39, 51, 52, 55, 59, 165, 203, 472, 501, 515, 679, 721, 748, 906, 1012, 1055, 1350, 1352, 1358, 1418, 1431, 1456, 1494, 1899, 1944, 1948, 1953, 1968, 1976, 1977, 1983, 1992, 2042B, 2255, 2277, 2352, 2307, 2930; mala 65, 296, 534, 645, 857, 862, 1357, 1360, 1936, 2322; male 1353; mals 884; males 179, 297, 2023, 2251; pyor 675
- malalt 328-329, 330, 841, 1554; malalta 815, 874, 1560; malaltes 831, 849-850, 857
- malaltia 822, 826, 1555, 1558, 1559; malalties 818; malalties 1444, 1449, 1450
- malament 62, 2116, 2129, 2359
- (maleït) maleyta 1916-1917, 1942, 2029; maleytes 1976
- malestruch 1487
- malícia 1004, 2015, 2358
- maltractar 93
- malvat 323; malvats 73, 316
- malvestat 305
- (mamella) mamelles 1929
- manà 1224, 1434-1435, 1784, 1840, 1846; manna 563, 564, 573
- manament 290, 1857-1858; manaments 826B, 1539
- manar 97; manara 202; manant 2132; manats 628
- (mandíbula) mandíbules 495
- manera 61, 167, 203, 570, 990, 1086, 1172, 1697, 1735, 1748-1749, 2142-2143, 2355, 2367, 2385, 2446; maneras 455, 739, 1732, 2379; maneres 1740, 1991
- manto 1445-1446
- (maravellar) maravellats 49
- mare 24, 92, 925, 1008, 1469, 1471, 1472, 2286, 2378, 2387, 2391, 2427
- Maria 800, 803, 925, 1386, 1389, 1392, 2426, 2428; Marie 684
- (maridar) maridades 741
- marit 66, 67, 78, 80, 81, 1871, 1873, 1877, 1880
- (màrtir) màrtirs 703, 715
- martiri 787
- martirialosament 791
- mas 5, 28, 51, 84, 133, 150, 168, 214, 246, 261, 276, 297, 316, 328, 376, 398, 423, 426, 438, 491, 532, 437, 565, 573, 592, 598, 615, 618, 619, 635, 651, 656, 718, 719, 726, 728, 748, 769, 791, 902, 906, 921, 1077, 1150, 1296, 1334, 1369, 1492, 1517, 1522, 1678, 1764, 1771, 1786, 1816, 1827, 1842, 1845, 1878, 1890, 1915, 1982, 1004
- massa 644
- matar 2081; mates 680; mata 284
- (mateix) matex 102, 1214; metex 310, 372, 417, 419, 426, 428, 523, 724, 745, 1213, 1220, 1358, 1922-1923; metexa 564-565, 614, 618, 1760
- matèria 390, 453, 1910, 1964
- matín 563
- matrimonii 163, 166, 553, 1870; matrimonii 552; matrimonis 166
- matrimonialment 162
- matutinal 610, 612, 615
- medicina 149, 150, 1433, 1440-1441, 1441-1442, 1443, 1463, 1565; medicines 819
- mel 1565
- (membre) membres 1341
- (menar) menen 370
- menció 212
- menestra 1465
- menjar 148, 151, 154, 482, 566, 576, 1958; menyar 484-484; 486, 489, 490, 494-495, 499-500; menja 549; menya 494; menge 492; menjà 145; menjaren 564; menyaren 484, 485; menjarà 1329; menjàs 2079; menyàs 83
- (mentir) mentirà 2179
- menys 2175
- menysprear 135, 1671-1671; meyspreem 1225; menyspreats 2413, 2417, 2422-2423, 2426; meynspresar 2409;
- meravalla 2285
- mercader 2180, 2204, 2206, 2215, 2216, 2221, 2222, 2225
- mercaderia 1738-1739
- mercat 1739
- (merèixer) mereixia 1764
- mèrit 168
- més 10, 327, 370, 371, 412, 581, 633, 662, 841, 1104, 1253, 1485, 1495, 1559, 1563, 1874, 1876, 1879, 1880, 2068, 2160, 2187, 2199, 2310, 2328, 2342, 2398, 2411
- mesclar 55; mescla 1397; mesclava 51; mesclada 565
- (mesquí) mesquins 732; mesquins 484
- mesquita 2382-2383
- (messies) messyas 514
- mester 810, 829
- (mestre) mestres 250
- metge 1432, 1434, 1442, 1448, 1492; metges 819, 823

- metre 2444-2445; met 529; metam 2329; meten 165, 178, 371; metessen 1459; metets 1933; metent 183; metén 1275
- meu 482, 998, 1184, 1289, 2118, 2124, 2210; mia 769, 1602, 2008, 2358; meus 1611, 2129; mies 997, 1001, 1030, 1033, 1060, 1082, 1110, 1177, 1054
- meytat 2169
- Michael 202
- mig 715, 2224
- mil 355, 1480; mill 1124, 1144, 1489; mille 412; mlíia 412, 1144, 2063
- millor 1512, 1739, 2318-2319, 2335
- mills 465
- Miquell 402
- miracle 50; miracles 608
- mirar 887; mires 2087; mirets 928; miren 1920, 1922, 1923, 1925, 1953, 2126-2127; miraran 946
- miserabla 1119; miserables 1091
- misericòrdia 698; misericordiós 533, 845; misericordiosa 533, 534, 536, 538
- missa 1310, 1327, 1333, 1345, 1348, 1390, 1414, 1484; missas 1305, 1307, 1349, 1355, 1361, 1364-1365, 1369, 1380-1381, 1386, 1388, 1399, 1408, 1413, 1437, 1467, 1479, 1480, 1489; misses 118, 1308, 1309, 1313, 1316, 1418
- molt 75, 76, 77, 87, 89, 190, 250, 251, 403, 406, 420, 460, 801, 1212, 1245, 1600, 1648, 1801, 1811, 1815, 2038, 2046, 2224; molts 73, 331, 434, 536, 719, 1203, 1304, 1444, 1507, 1508, 1974, 1990, 2074, 2189, 2310, 2372; moltes 184, 242, 636, 680, 736, 1206, 1259, 1450, 1732, 1740
- món 197, 198, 217, 316, 397, 413, 437, 463, 468, 504, 547, 551, 575, 577, 580, 593, 595, 604, 645, 666, 674, 733, 735, 747, 765, 767, 851, 919, 944, 991, 1017, 1186, 1196, 1209, 1223, 1242, 1259, 1299, 1369, 1600, 1637, 1696, 1711, 1728, 1941, 2234, 2241
- (monestir) monastirs 586
- moneda 1772
- moniment 235-236
- mont 289, 1193
- montar 599
- (moralitat) moralitats 46
- moralment 1256-1257
- morir 218, 220, 256, 257, 261, 269, 271, 309; mor 280, 331, 339; moren 368, 379; morits 2368; morí 90, 158; morírem 214; morís 207, 276; muyra 264, 319; moríssem 210; muyran 222; morries 575; morria 276; morta 59, 235, 248, 339, 340, 526;
- (moro) moros 470, 1247, 2139, 2382, 2386
- mort 181, 182, 183, 186, 200, 201, 209, 218, 219, 230, 231, 233, 234, 254, 259, 263, 264, 280, 288, 294, 321, 338, 342, 343, 348, 355, 367, 372, 381, 383, 485, 516, 523, 529, 541, 543, 674, 765, 1127, 1636, 1764, 2366; mors 196, 274, 680; morts 228, 431, 506, 522, 540
- mortal 339, 368, 380, 524, 526, 661; mortals 111, 113, 454
- mortalment 524, 532, 651, 1853
- (mosaic) manasayca 1217
- mostalla 575
- (mostrar) mostrats 2435
- (moure) m̀durer 738; mou 10, 673
- Moysès 1293-1294, 1300, 1498, 1777, 1784, 1839, 1846
- mudar 737, 740, 1932, 2282; mudaren 335
- (mula) mules 1272-1273
- muller 66, 67, 465, 1875, 1881; muler 1871
- multitut 2046
- (muntanya) montanya 282
- (muntar) munten 601; muntaré 1744; muntat 1741
- (nafrar) nafrrat 305
- nas 1915, 1916
- natura 271, 1687, 1790, 1793, 1814, 1829
- naturalment 267
- ne 39, 40, 42, 74, 135, 145, 151, 165, 214, 406, 656, 1149, 1430, 1758, 2181, 2223, 2233, 2352; -ne 439, 718, 719, 1074, 2208; -na 479; -n' 675
- (necessari) necessàries 19, 809
- necessitat 153; necessitats 69, 74, 469
- negoci 1150; negocis 2154, 2161, 2254
- (negre) negra 286; nigra 643
- negú 34, 44, 59; negun 153, 165, 294, 395, 423, 451, 515, 574, 756, 836, 918, 931, 933, 941, 2058, 2194, 2255, 2346; nengun 285; neguna 74, 392, 394, 1064, 1077, 1223, 1241-1242, 1294, 1680, 2141, 2366; nenguna 212
- net 130; neta 130; nets 1977
- ni 43, 177, 257, 261, 295, 332, 357, 394,

- 551, 552, 553, 575, 576, 598, 628, 757, 1074, 1211, 1323, 1347, 1482, 1675, 1676, 1677, 1846, 1877, 1929, 1935, 2003, 2034, 2059, 2140, 2141, 2219, 2338
- nit 292, 293, 616, 686, 1331, 2056
- no 7, 30, 34, 39, 40, 43, 50, 57, 58, 68, 71, 72, 73, 74, 83, 85, 93, 98, 112, 117, 118, 128, 133, 135, 136, 137, 145, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 162, 167, 176, 201, 245, 285, 290, 293, 306, 307, 311, 321, 326, 328, 329, 331, 349, 352, 356, 393, 394, 395, 399, 405, 423, 431, 432, 435, 451, 484, 491, 506, 508, 531, 534, 536, 553, 564, 573, 575, 583, 584, 597, 598, 599, 609, 633, 634, 660, 673, 679, 683, 685, 716, 720, 723, 724, 725, 738, 742, 746, 747, 748, 756, 764, 769, 836, 853, 882, 884, 886, 899, 922, 931, 933, 941, 1031, 1061, 1073, 1077, 1083, 1087, 1095, 1099, 1105, 1107, 1121, 1141, 1143, 1145, 1149, 1174, 1222, 1231, 1241, 1252, 1255, 1283, 1294, 1307, 1343, 1346, 1348, 1352, 1371, 1373, 1401, 1413, 1419, 1480, 1489, 1498, 1508, 1513, 1516, 1549, 1550, 1555, 1564, 1576, 1638, 1642, 1648, 1652, 1662, 1666, 1669, 1674, 1680, 1682, 1691, 1694, 1698, 1715, 1761, 1764, 1770, 1774, 1775, 1782, 1785, 1787, 1815, 1824, 1825, 1829, 1841, 1846, 1847, 1851, 1877, 1879, 1881, 1890, 1894, 1897, 1898, 1906, 1909, 1915, 1926, 1928, 1930, 1934, 1945, 1981, 2000, 2002, 2016, 2020, 2032, 2051, 2053, 2058, 2071, 2080, 2089, 2092, 2116B, 2120, 2130, 2139, 2168, 2171, 2173, 2181, 2183, 2187, 2194, 2198, 2200, 2202, 2211, 2219, 2233, 2255, 2257, 2285, 2312, 2316, 2324, 2325, 2338, 2341, 2344, 2345, 2354, 2357, 2360, 2366, 2399, 2406, 2411, 2424, 2431, 2437, 2438, 2440; non 207, 212, 213, 246, 253, 256, 260, 269, 276, 294, 315, 349, 350, 551, 880, 918, 1010, 1063, 1639, 2073, 2126, 2133
- nodriment 495
- nodrir 550
- nom 108, 1791, 2031, 2119
- nosaltres 114, 437, 441, 442, 449, 461, 468, 522, 548, 549, 763, 1243, 1248, 1462, 2383, 2420
- nostre 122, 201, 271, 397, 436, 514, 518, 549, 563, 611, 637, 1027, 1034, 1054, 1108, 1123, 1189, 1208, 1537, 1649, 1659, 1710, 1797, 1950, 2107, 2108, 2143, 2402, 2427-2428, 2449; nostra 451, 668, 1580-1581, 2387, 2390-2391; nostro 457, 474, 493, 557, 589, 597, 651, 725, 751, 766, 789-790, 795, 1009, 1016, 1079, 1133, 1175, 1198, 1287, 1301, 1575-1576, 1652, 1692, 1694, 1884-1885, 2019, 2025, 2038, 2084, 2112, 2128; nostres 799, 2390
- nota 1219B
- (notar) notat 1024, 1180, 1504-1505, 1720, 1866, 2012, 2147, 2248, 2374
- notari 1057, 1140; notaris 1114
- (notori) notòria 688
- notòriament 688
- nou 277, 742, 1351; nova 1222
- (novè) nonèn 980-981, 2247; nones 147
- novell 1289-1290, 1499; novels 2414
- novellament 2394, 2414-2415
- nunqua 1125, 1520, 1699; nunquam 921
- o 60, 118, 140, 166, 167, 172, 178, 179, 323, 328, 421, 500, 516, 582, 643, 675, 687, 905, 914, 1022, 1028, 1036, 1037, 1056, 1057, 1061, 1070, 1094, 1095, 1097, 1101, 1114, 1115, 1118, 1119, 1122, 1139, 1140, 1142, 1157, 1159, 1164, 1258, 1262, 1274, 1277, 1278, 1279, 1311, 1352, 1374, 1441, 1471, 1561, 1581, 1592, 1606, 1608, 1614, 1616, 1620, 1621, 1624, 1625, 1626, 1629, 1634, 1635, 1657, 1732, 1733, 1736, 1738, 1756, 1872, 1880, 1916, 1924, 1925, 1940, 1942, 1944, 1954, 1963, 1975, 2070, 2071, 2075, 2087, 2101, 2115, 2126, 2160, 2257, 2288, 2292, 2313, 2316, 2320, 2325, 2326, 2328, 2358, 2365, 2393, 2416, 2417, 2445
- (obediència) obediensa 223
- obeir 98, 290, 1538; obediens 74
- (oblidar) oblidets 1666, 1669-1670
- (obligar) obliguen 171; obligaré 1371-1372; obligat 598; obligats 1306
- obra 1031, 1063, 1077, 1084, 1159, 1171, 1517, 1521, 1878, 1890, 1893, 1956, 1971; obres 97, 597, 718, 719, 751, 766
- (obrir) obrí 84
- observar 1074
- (obtenir) obtench 441
- (ocasió) ocasió 485, 1279, 2084
- (ociós) occiosos 2259, 2275, 2290, 2299

- (odi) o 56; ho 862
 (ofegar) ofegua 686
 (ofendre) ofès 183
 (oferir) offerrets 1383, 1389, 1395
 (ofici) offici 1678, 2141, 2444
 (oficial) official 583, 1122, 1140
 (oir) hoir 1961; hoiats 477; hot 60; hots 1661, 1665; hodes 1665
 (olor) odors 1968
 (olorar) odorant 1967
 on 562, 1789; hon 32, 65, 198, 282, 1808, 1920
 onsevulla hunsevulla 2155
 onze 1736
 oportunitat 2370
 or 2218, 2338
 oració 20, 22, 26, 1331, 2436
 (orb) orbs 1416
 orde 24, 332, 1937; órdens 695, 1278
 (ordenar) ordonà 146, 1195; ordenaren 1042; ordenat 336, 1209; ordonat 164; ordonats 152; ordenades 1314; ordonades 1038-1039
 ordinació 392, 394, 415, 417-418, 448, 1311, 1355, 1543, 1684, 1685, 1686-1687, 1858-1859
 orella 168; oreylles 1960-1961
 (órfens) 1090
 original 214
 (os) ossos 876
- pa* 87, 149, 150, 154, 334, 633
 paciència 703, 721, 1233-1234; pasciència 728
 pacient 723, 725
 (pagar) pach 1280; pagava 2200; pagada 508
 paor 370, 372; pahor 1350
 pap 1908
 papa 756, 757, 758
 paradís 137, 201, 203, 289, 323, 393, 395, 425, 432, 443, 457, 482, 491, 494, 570, 598, 614, 615, 648, 652, 695, 700, 702, 704, 706, 708, 710, 717, 721, 733, 740, 1125, 1128, 1137, 1138, 1146, 1212, 1232, 1296, 1605, 1615, 2002, 2009-2010, 2350
 (parar) parave 35; par 167; parats 2137
 paratge 80
 paraula 93, 99, 141, 143, 169, 606-607, 720; paraules 3, 62, 196, 1001, 1661, 1664, 1668, 1671, 1683, 1961, 1963, 2022, 2252, 2451
- (pardal) pardals 1947; pardalets 1990-1991
 pare 67, 71, 72, 73, 77, 81, 82, 85, 87, 92, 101, 103, 181, 600, 604, 606, 607, 665, 667, 669, 761, 1412, 1428, 1471, 1475, 1637, 2263, 2272; pares 68, 70
 parent 1638; parents 344
 parentesch 552
 parlar 28, 1909, 2300; parles 1060; parla 341, 882, 2251; parlen 1909, 2255; parlarà 1330; parlau 1156, 1168; parlaves 1006; parlaven 2306; parlé 61; parlant 922, 1088; parlat 2353
 part 216, 242, 402, 412, 594, 595, 1331, 1901, 1951
 (partir) partex 541
 (participar) participa 618
 particular 1070
 partida 1935; partides 1924
 pas 491, 769
 (pasqua) pascha 126
 passar 261, 745; passa 293, 340; passen 2274-2275, 2301; passarà 2279, 2288
 (patriarca) patriarches 697
 Pau 444, 681, 1645
 pec 1599
 pecador 106; peccador 306, 841, 889, 996, 1009, 1488; peccadors 242-243, 355; peccadós 29
 (pecadora) peccadora 529
 (pecar) peccar 399, 405, 1318, 1809; pecca 524, 651, 1353; peccà 270; peccaren 401; pequen 532, 1426; peccen 1852;
 pecat 106, 483; peccat 55, 56, 75, 107, 115, 200, 201, 209, 213, 214, 215, 219, 235, 245-246, 262, 277, 307, 339, 348-349, 368, 379, 420, 488, 523, 526, 551, 558, 588, 627, 628, 632, 636, 646, 659, 661, 683, 691, 731, 759, 832, 842, 844, 847, 850, 865, 890, 912, 913, 915, 920, 923, 932, 935, 940, 942, 949, 967, 969, 971, 974, 978, 981, 984, 1015, 1018, 1111, 1179, 1257, 1474, 1493-1494, 1503, 1506, 1655-1656, 1658, 1670, 1719, 1725, 1755, 1771, 1783, 1790, 1792, 1794, 1796, 1799, 1812, 1819, 1820, 1823, 1825, 1826, 1847, 1852, 1855, 1865, 1878, 1895, 1981, 1983, 2037-2038, 2090, 2094, 3146, 2241, 2244-2245, 2247, 2316, 2339-2340, 2347, 2353-2354, 2371, 2447; peccats 108-109; peccats 111, 113, 174, 178, 261, 266, 296, 324, 454, 593, 599, 797,

- 810, 811, 828, 835, 866, 869, 872, 878, 892-893, 895, 899, 901, 903, 904, 907, 921, 945, 951, 956, 992, 1010, 1477, 1508, 1538, 1544, 1561, 1594, 1596, 1607, 2121, 2138
- pedra 278; pedres 632-633
(peix) peyx 151
pena 216, 1014; penes 187
(penedir) penident 1585
penitència 9, 12, 33, 118, 129, 174, 209-210, 734, 741, 742-743, 1508-1509, 1511, 1514, 1517, 1519-1520, 1520, 1528, 1565, 1568, 1575, 1580, 1583-1584, 1592, 1617, 1619, 1622, 1641, 1647, 1652
(penjar) penjar 608; penjats 609
(pensador) pensadora 231
(pensar) pensens 1413-1414, 1426; pensa 245; pensant 1012; pensat 1012; pensats 716, 1469-1470, 1482, 1486-1487, 1535
per 3, 9, 10, 19, 21, 24, 27, 30, 37, 39, 41, 42, 45, 46, 51, 54, 57, 59, 60, 62, 70, 78, 80, 85, 88, 92, 101, 103, 106, 112, 113, 119, 125, 129, 133, 149, 150, 158, 161, 165, 169, 174, 179, 184, 186, 196, 207, 217, 218, 219, 220, 222, 225, 228, 235, 236, 237, 248, 249, 260, 263, 266, 269, 270, 271, 276, 281, 283, 284, 290, 295, 296, 307, 309, 312, 321, 327, 334, 336, 343, 348, 354, 374, 383, 390, 393, 395, 402, 416, 421, 422, 424, 427, 432, 436, 437, 441, 442, 443, 449, 450, 455, 456, 466, 472, 473, 478, 483, 485, 486, 488, 489, 490, 498, 499, 501, 506, 507, 508, 510, 514, 526, 530, 534, 538, 545, 550, 557, 558, 569, 571, 577, 581, 583, 585, 586, 589, 593, 595, 597, 598, 599, 600, 603, 605, 606, 608, 609, 619, 621, 629, 636, 637, 643, 653, 659, 661, 670, 674, 675, 681, 682, 683, 691, 696, 698, 700, 702, 703, 706, 707, 709, 717, 723, 724, 725, 727, 732, 733, 745, 748, 751, 759, 761, 764, 770, 771, 795, 806, 816, 818, 820, 822, 924, 829, 830, 831, 832, 837, 861, 887, 897, 908, 926, 957, 992, 993, 996, 999, 1029, 1030, 1031, 1031, 1044, 1051, 1059, 1060, 1065, 1066, 1071, 1076, 1079, 1081, 1083, 1108, 1109, 1112, 1116, 1119, 1123, 1147, 1151, 1156, 1158, 1166, 1171, 1174, 1176, 1183, 1184, 1188, 1191, 1225, 1235, 1246, 1249, 1250, 1259, 1278, 1282, 1287, 1288, 1291, 1295, 1301, 1304, 1307, 1312, 1314, 1317, 1337, 1338, 1348, 1382, 1389, 1394, 1399, 1402, 1409, 1412, 1426, 1447, 1464, 1465, 1471, 1473, 1475, 1479, 1480, 1481, 1489, 1491, 1493, 1499, 1500, 1528, 1533, 1534, 1557, 1559, 1562, 1564, 1566, 1579, 1585, 1601, 1602, 1608, 1612, 1613, 1641, 1643, 1645, 1663, 1687, 1697, 1701, 1735, 1736, 1758, 1768, 1774, 1784, 1790, 1796, 1799, 1827, 1837, 1838, 1850, 1857, 1884, 1897, 1920, 1941, 1951, 1991, 1994, 1998, 2000, 2019, 2024, 2027, 2033, 2034, 2039B, 2054, 2060, 2081, 2084, 2090, 2127, 2125, 2136, 2160, 2166, 2168, 2178, 2183, 2184, 2186, 2190, 2210, 2230, 2231, 2234, 2302, 2310, 2311, 2312, 2216, 2317, 2343, 2344, 2345, 2348, 2360, 2364, 2405, 2420, 2431, 2440, 2449; par 220, 500, 1290
perdició 207
perdó 58, 62, 183
perdonar 304, 314, 673; perdona 176, 688; perdonà 185; perdonaré 1636; perdonat 57, 179; perdonada 186
(perdre) perdra 628; perd 525; pert 500; perdia 1460-1461; perdé 270; perderen 43, 489; perda 349, 350; perdes 724; perde 352; perden 581, 585, 722, 747-748; perduda 324
(perèixer) perex 327; perescats 1577
peresa 731, 751, 759
(peresós) pereosos 748
perfecció 66
perfetament 319
pergamí 1280
perill 287, 293; perills 283
però 423
(perpetuar) perpetua 1234
perquè 605, 1344, 1518, 1671, 1738
(persecució) persecucions 1235
persona 174, 176, 177, 339, 533, 533-534, 536, 536-537, 538, 647, 659, 664, 667, 724, 726, 809, 833, 843, 867, 869, 873, 877, 888, 891, 895, 897-898, 1118, 1515, 1612, 2357; persones 179, 462, 472, 531, 566, 636, 681, 696, 717, 765, 831, 849, 852, 856, 859, 1091, 1259-1260, 1495, 1522, 2363; personas 2020
(pertanyer) pertany 943, 950
peses 601
(pèssim) pèssima 346; pèssimas 355
petit 574; petits 69, 430

- peu 2282; peus 768, 1980
 péxer 70, 72
 (picar) picàs 1435; picasen 1453; picada 1458
 (pilar) pilàs 695
 Pilat 1759, 1761
 (pintar) pinctats 237, 242-243
 (pit) pits 1929, 1944, 1997
 (plaça) places 1338
 (plaga) plague 1454
 plaser 1245, 1369, 1942; plasers 576, 577
 (plaure) plau 669, 2267; plàcia 1167; plàcie 668; placent 175-176, 177
 ple 1186, 2234, 2241; plens 463; plenes 1996
 (plec) plechs 1990
 plet 1097, 1102, 1105
 (plorar) plorant 82
 plus 372
 poble 33, 48-49, 52, 1194, 1307, 1710-1711; pobles 1021, 2129
 pobre 1092, 1100-1101, 1142-1143, 2121; pobres 470, 1091, 1230
 poc 326; poch 154, 294, 357, 1089, 1256, 1329, 1330, 1436, 2224, 2229; pochos 70, 627, 2106; poques 531
 poder 2053, 2071; puch 256; pots 1120
 pot 148, 326, 738, 922, 1089, 1328, 1333, 1347, 1401, 1416, 1773, 2175, 2302; podem 454-455, 756; podets 1562, 1688, 2361, 3266; poden 136, 256, 746, 1782; podia 285, 294, 295, 599, 1474; podien 141, 399; pogueren 405, 486; poré 1272; porré 1273, 1610; porràs 685; porrà 847, 864, 889, 896, 1364; puxa 919, 1326, 1344, 1488; puxats 1148; puxen 735, 2191; pugués 295, 393, 1368; poria 97, 154, 178, 1597, 1603; porria 287-288; pusques 509; puschats 1151
 poderós 413
 poeta 908
 (pompós) pomposos 237
 (pondre) pongue 685
 porció 1003, 1888, 1890, 1904, 1919, 1960, 1973-1974, 1978, 1984, 2002, 2008; porcions 1887
 porta 83, 548, 787-788, 789, 1119, 1124, 1128, 2307; portes 2308
 portal 35
 portar 737; porten 1989, 1991-1992, 1994, 1997; portava 2219; portets 1620; portara 216; portats 1933, 2000
 (posar) posa 450; poses 2391, 2401; posets 1158; posen 1321, 1889, 1903, 1918, 1957, 1959, 1960, 1966, 1973, 1980, 1986, 1988; posavas 1003; posaves 1008; posarà 715, 1949; posarets 2001; posàs 1436; posassen 1454; posar 787; posats 1171, 1662, 1979; posada 1902, 1949
 positiu 344
 posta 336
 potestat 114, 120
 preciós 801
 (predestinar) predestinats 358
 (predicar) prehicar 606; prehycar 390, 453; prehicave 32-33
 (pregar) prech 2357; preguen 537-538
 prelació 1277
 (prelat) prelati 461
 (premi) primi 317-318
 (prendre) pendre 71, 88; prins 998, 1288; pren 91, 497, 1769; prenen 1094, 1046; prenia 2201; pendrà 663; prin 1462; prenets 1247, 1574, 1818, 2230; prinets 1528; prengua 1576; prenguen 605, 1519; prengués 1434; prenguessen 1452, 1457; prenent 1943; près 43, 86, 1213, 1214, 1220, 1430, 1759, 1791; presa 180
 (preparar) prepara 330; preparada 187-188
 (preposar) preposat 807
 present 616, 785
 (presentar) presentarem 800
 presó 370, 371; preson 374
 (prestar) prestassen 1832, 1842-1843
 (presumir) presumex 371, 372-373
 presumpció 464
 (primer) premer 200, 426; premers 318
 preu 507, 509, 2169, 2173, 2198
 prevere 118, 1183, 1323, 1327, 1334, 1364, 1368, 1380, 1415, 1419, 1425, 1429, 1487, 1552, 1554, 1556-1557; preveris 242, 462, 732, 1549; preveri 1551
 primer 25, 344, 688, 1018, 1187, 1191, 1192, 1200, 1210, 1218-1219, 1251, 1254, 1260, 1293, 1300; primera 19, 230, 234, 263, 303, 380, 460, 522, 523, 531, 540, 1354, 1888, 2153, 3280; primers 697; primeras 591
 primerament 45, 186-187, 595, 1016, 2430
 (príncep) prínceps 461, 1020
 principal 216, 264, 1891, 1901; principals 454, 593

- principalment 796
 principi 200, 219; príncips 199
 privació 343, 345
 (privilegi) privilegis 1069
 pro 1553
 (procedir) proceex 103; proceexen 102
 (procurador) procuradors 1114-1115
 (profecia) propheta 466
 (profeta) propheta 2236; prophetes 699
 (proferitzar) prophetizaren 699
 profit 1073
 profitós 177, 189; profitosa 176
 proisme 702, 2315; prohisme 723, 861;
 prosmes 56
 (prohom) prom 83, 87
 (prometre) promet 473, 490, 514, 589,
 637, 641, 759; prometerà 2169; prometén
 172; promès 558, 752, 1207; promesa
 1870-1871, 1883
 promissió 518, 691, 713, 715, 752, 2160,
 1222; promissions 1196-1197
 prop 1295, 2308
 (propi) pròpria 1579
 (propriament) pròpriament 943, 950
 proporció 1163, 1170
 (proposar) proposat 577; proposada 448
 propòsit 1595-1596, 1831, 2369
 prosperitat 1202, 1714-1715
 prou 735
 provisió 1402; provesió 333; provisions
 302; proveions 337
 psalm 959, 1152, 1571, 2305; psalmo 556
 pua 1592, 1606, 1616, 1624, 1634
 (pubill) pubils 1090
 públic 1513; públich 1345-1346, 2131,
 2138; pública 1511
 públicament 1085, 2125
 (pudir) put 236; pudent 237, 1965
 pues 1581, 1590; pueys 335; puis 754;
 puy 41, 114, 141, 634, 1034, 1251,
 1254, 2347; pus 6, 10, 43, 129, 139, 209,
 214, 222, 247, 264, 371, 375, 413, 422,
 1105, 1345, 1439, 1690, 1916, 2052
 pugnar 11; pugna 7
 (pujar) puja 1385; pujà 602
 punir 2134
 punt 684, 1494, 1899, 1944, 1954, 1969,
 1978, 1983, 1992, 2397
 pur 130; pura 597, 598; pures 1977
 purgatori 187, 1410, 1412, 1417-1418,
 1420, 1428, 1468, 1473, 1482, 1486
 putana 2283; putanes 1998
 qual 14, 20, 26, 28, 75, 77, 89, 146, 147,
 175, 185, 200, 215, 217, 218, 235, 249,
 370, 477, 553, 594, 764, 939, 949, 1115,
 1218, 1449, 1484, 1599, 1612, 2085,
 2327; quall 406, 458, 760, 788, 1431;
 quals 97, 112, 313, 955, 959, 2352, 2364
 (qualitat) qualitats 894, 900
 qualsevol 167; qualsevulla 1057-1058,
 1140, 1621, 1626-1627; qualsevulle
 1409
 quan 372, 2253; quans 505; con 734,
 2017, 2389; cum 2374
 quant 35, 47, 71, 80, 115, 121, 143, 149,
 157, 163, 174, 189, 245, 246, 278, 323,
 328, 339, 367, 371, 376, 381, 397, 401,
 494, 500, 501, 509, 529, 540, 544, 562,
 615, 616, 619, 622, 644, 651, 672, 674,
 814, 817, 821, 936, 1066, 1098, 1103,
 1193, 1264, 1385, 1393, 1559, 1668,
 1695, 1723, 1947, 1963, 2026, 2163,
 2164, 2220, 2223, 2388, 2392, 2393,
 2432; quants 504, 538, 955, 959; quantes
 196; can 643
 quaranta 147, 563
 (quaresma) caresma 146
 quart 1616, 1658; quarta 121, 233, 333,
 367, 579, 703, 1379
 quasi 1545
 quatre 228, 269, 302, 335, 628, 2232
 que 3, 4, 6, 10, 22, 25, 101, 29, 30, 32, 34,
 36, 37, 38, 39, 40, 43, 47, 50, 57, 60, 65,
 67, 70, 72, 78, 80, 82, 83, 85, 86, 87, 106,
 111, 112, 115, 117, 119, 122, 124, 126,
 127, 135, 144, 145, 146, 149, 151, 158,
 161, 174, 175, 176, 179, 186, 198, 202,
 207, 210, 213, 221, 228, 252, 253, 256,
 258, 262, 266, 271, 277, 278, 280, 288,
 292, 293, 294, 297, 302, 306, 311, 315,
 317, 319, 320, 328, 329, 330, 331, 349,
 350, 351, 352, 356, 358, 370, 376, 379,
 390, 391, 392, 395, 396, 398, 399, 412,
 413, 416, 418, 421, 422, 423, 427, 430,
 431, 432, 435, 442, 448, 453, 454, 456,
 463, 464, 465, 468, 469, 473, 477, 483,
 492, 503, 506, 507, 509, 510, 516, 518,
 522, 525, 536, 540, 545, 547, 548, 551,
 553, 566, 571, 572, 573, 576, 577, 580,
 581, 583, 593, 594, 597, 599, 601, 606,
 607, 609, 611, 617, 627, 632, 634, 637,
 641, 642, 644, 645, 646, 647, 656, 659,
 660, 662, 667, 668, 670, 673, 674, 676,
 679, 684, 686, 687, 691, 694, 699, 713,
 717, 718, 720, 724, 726, 732, 735, 738,

740, 742, 745, 746, 749, 759, 770, 795,
 801, 807, 809, 811, 812, 814, 815, 817,
 820, 824, 829, 831, 832, 833, 835, 836,
 837, 843, 844, 851, 852, 853, 858, 859,
 860, 861, 867, 869, 872, 873, 875, 876,
 877, 878, 880, 881, 882, 883, 884, 885,
 891, 892, 893, 898, 901, 905, 907, 910,
 911, 917, 918, 919, 923, 931, 934, 940,
 956, 958, 961, 996, 1012, 1017, 1018,
 1019, 1024, 1029, 1031, 1032, 1033,
 1035, 1038, 1042, 1043, 1052, 1053,
 1059, 1064, 1075, 1078, 1081, 1085,
 1087, 1093, 1094, 1095, 1098, 1100,
 1103, 1104, 1105, 1109, 1117, 1125,
 1126, 1136, 1141, 1142, 1145, 1161,
 1162, 1163, 1164, 1165, 1172, 1174,
 1176, 1180, 1183, 1186, 1187, 1189,
 1195, 1196, 1197, 1199, 1201, 1202,
 1204, 1217, 1221, 1224, 1230, 1231,
 1248, 1250, 1251, 1254, 1257, 1261,
 1275, 1276, 1280, 1281, 1282, 1285,
 1288, 1290, 1294, 1295, 1304, 1305,
 1311, 1317, 1318, 1320, 1321, 1322,
 1325, 1329, 1334, 1349, 1353, 1354,
 1358, 1361, 1363, 1365, 1366, 1370,
 1372, 1376, 1379, 1387, 1402, 1407,
 1408, 1409, 1414, 1416, 1421, 1422,
 1423, 1426, 1433, 1434, 1435, 1436,
 1437, 1440, 1441, 1448, 1451, 1452,
 1454, 1457, 1458, 1459, 1463, 1464,
 1465, 1466, 1467, 1470, 1478, 1480,
 1481, 1484, 1487, 1488, 1491, 1496,
 1497, 1507, 1511, 1512, 1513, 1514,
 1515, 1516, 1518, 1521, 1530, 1531,
 1541, 1548, 1550, 1552, 1556, 1560,
 1562, 1564, 1566, 1575, 1579, 1593,
 1598, 1607, 1609, 1616, 1617, 1618,
 1619, 1620, 1623, 1624, 1627, 1628,
 1630, 1631, 1639, 1643, 1654, 1658,
 1660, 1664, 1666, 1667, 1668, 1669,
 1670, 1673, 1674, 1678, 1680, 1682,
 1690, 1698, 1712, 1730, 1735, 1746,
 1747, 1755, 1756, 1762, 1763, 1765,
 1770, 1771, 1772, 1773, 1776, 1782,
 1784, 1788, 1794, 1808, 1810, 1811,
 1812, 1825, 1828, 1829, 1834, 1837,
 1841, 1842, 1844, 1846, 1847, 1848,
 1850, 1851, 1867, 1870, 1873, 1874,
 1876, 1877, 1881, 1883, 1889, 1891,
 1892, 1900, 1901, 1904, 1907, 1912,
 1919, 1920, 1926, 1933, 1934, 1939,
 1945, 1949, 1954, 1960, 1961, 1969,
 1971, 1973, 1975, 1977, 1978, 1981,

1984, 1989, 2000, 2017, 2020, 2021,
 2023, 2026, 2031, 2033, 2034, 2042,
 2151, 2153, 2055, 2058, 2061, 1073,
 2075, 2079, 2092, 2097, 2107, 2108,
 2117, 2118, 2124, 2133, 2139, 2143,
 2152, 2155, 2157, 2158, 2160, 2162,
 2165, 2167, 2168, 2170, 2171, 2172,
 2174, 2175, 2179, 2186, 2188, 2190,
 2192, 1194, 2195, 2199, 2200, 2207,
 2209, 2213, 2214, 2215, 2217, 2223,
 2226, 2229, 2230, 2240, 2243, 2249,
 2253, 2267, 2275, 2286, 2289, 2298,
 2306, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315,
 2317, 2318, 2319, 2323, 2324, 2325,
 2329, 2330, 2337, 2339, 2340, 2341,
 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2357,
 2358, 2360, 2362, 2363, 2366, 2368,
 2372, 2375B, 2376, 2381, 2398, 2399,
 2401, 2406, 2407, 2408, 2416, 2420,
 2423, 2430, 2443

quer = qui?

qui 38, 52, 73, 91, 103, 106, 107, 108, 125,
 127, 136, 147, 158, 163, 165, 166, 171,
 176, 179, 181, 182, 199, 200, 210, 220,
 234, 236, 242, 250, 251, 263, 264, 279,
 281, 286, 289, 294, 305, 305, 312, 323,
 339, 345, 347, 356, 368, 374, 376, 402,
 404, 442, 457, 472, 479, 489, 483, 514,
 431, 537, 548, 556, 558, 599, 614, 627,
 637, 638, 646, 679, 681, 683, 691, 698,
 699, 702, 703, 705, 707, 709, 715, 719,
 728, 739, 759, 816, 828, 858, 868, 914,
 920, 931, 932, 949, 1027, 1080, 1086,
 1089, 1113, 1115, 1134, 1148, 1155,
 1213, 1216, 1233, 1306, 1314, 1323,
 1327, 1399, 1450, 1455, 1478, 1510,
 1530, 1546, 1548, 1628, 1648, 1651,
 1687, 1700, 1702, 1723, 1728, 1754,
 1825, 1853, 1856, 1869, 1879, 1903,
 1906, 1918, 1937, 1940, 1946, 1952,
 1957, 1959, 1966, 1980, 1986, 1988,
 1993, 1996, 2016, 2048, 2050, 2070,
 2072, 2074, 2099, 2123, 2130, 2136,
 2162, 2165, 2166, 2173, 2218, 2250,
 2273, 2274, 2301, 2320, 2373, 2383,
 2393, 2414, 2418, 2438, 2447, 2448,
 2450; quin 2292, 2293; quina 579, 626,
 758, 990, 1160, 1734, 2385; quines
 1052-1053

(quint) quinta 626, 1959-1960

quitar 1837

raell 286; raïll 293

- (rahigar) 1601
 raig 1592, 1595, 1606, 1616, 1624, 1634;
 raigs 1581; raiges 1591
 (raó) 264; rahó 5, 92, 422, 442, 535, 576
 (rapaç) rapaços 434, 435
 rancor 56, 675
 rapina 1626; rapines 312, 1732-1733
 (rata) rates 285, 291-292
 (raure) rau 652
 (res) re 214
 realment 1075
 (rebre) reebra 2421; reebre 333; resebrà
 763-764
 (recitar) recita 249, 2214; riscites 997
 recobrar 1262
 (recollir) recullir 133
 (recordar) recorda 1141
 rector 32, 34, 36, 1398; rectors 1403-1404
 (recuer) recués 434
 (redarguir) redarguïrà 1658-1659
 (redimir) resemuts 470
 (redre) rens 1164
 (redundar) redundarà 621
 reformar 608
 (regatejar) regataiaava 2200
 (regenerar) regenerats 221, 222
 (regidor) regidors 1020-1021, 1688,
 1710, 2109-2110, 2113, 2115, 2128-
 2129, 2136
 regiment 1028, 2445
 regir 574, 585; regits 2136
 regla 812
 (regnar) regnen 1051
 guarda 731
 (reguitnar) regímmia 644
 regula 430
 (rei) rey 433, 434, 436, 514, 554, 757, 1686,
 2042, 2043, 2048, 2049, 2052; reys 1020,
 1051
 (reial) reyal 1691
 religió 552
 religiós 1892, 2288, 2292; religiosa 1947;
 religiosos 242, 462, 585, 732
 remenbrança 1513B
 remetre 189; remittent 308; remeses 175
 remissió 175, 1634
 renech 2040B
 renegador 2100, 2103
 (renegar) renegar 2105; reneguen 2021,
 2034
 reparació 217
 (repel·lit) repel·lida 821
 reprendre 901-902; reprendré 1013-1014
 (reposar) reposen 2256
 requerir 137; requer 1555; requir 1424
 rèquiem 1311, 1315
 res 137, 176, 257, 295, 321, 334, 370, 515,
 746, 1074, 1283
 resistir 248
 (respondre) respon 481; respòs 2050,
 2052; respondrà 1132, 1367, 2271, 2284,
 2295; respondran 2019
 resta 2243
 restitució 9, 58, 60
 restituir 41, 42-43, 303, 313, 314-315,
 2369; restituesch 42; restituits 2349,
 2350; restituišcats 1628
 (resuscitar) resuscitarà 616-617
 (retallar) retallat 2393, 2395, 2416
 (revelar) revelats 470
 reverència 184, 1392
 (revocar) revocat 1188, 1191, 1255
 ribalt 1613-1614; ribalda 1614
 rich 181, 356, 1748
 riquesa 1744, 2338; riqueses 344, 733,
 1232, 1844; riquesas 1741-1742; riquès
 313
 (riure) rius 2088; rien 2095, 2127; riu-
 rem 2103; rigam 2098
 roba 737, 740, 1932, 2320, 2326
 robador 1729
 (robament) robaments 504
 (rossegar) rosegant 1994
 (roda) rodes 1994
 (roig) roga 1435, 1453, 1458
 (roigejar) rogejaven 286
 Roma 788
 (romaguera) romagueres 1534B
 (romanç) romans 995
 romandre 2412; roman 525-526; roman-
 gua 508; romangueren 405
 (rosegat) rosegant 1994
 (rufià) rufians 172; rufians 172
 (rústic) rústich 1430-1431, 1463, 1492
 saber 3, 196, 198, 228, 477, 948, 2037; saps
 2315; sap 573, 584; sabeu 494; sabets
 483; saben 71, 72, 1283, 1906, 1909,
 2016, 2257, 2408, 2437; sabia 422, 2219;
 sabés 423; sapiats 390, 522, 1186, 2192,
 2346-2347; sapat 807 sapiàs 1387; sa-
 but 1896-1897
 sabor 499, 565, 566-567
 sacrifici 1421, 1423
 (sadoll) sedols 572
 sagí 1435

- sagnar 1556
 sagnia 1555
 sagrament 383-384
 Salamó 586; Salomó 466; Salomon 2330
 (saltar) saltà 89
 saludar 676
 salut 672
 salutació 802
 (salvar) salva 551; salvats 322
 sanar 834; sana 2059; sanada 827
 sanctadat 1483
 (sang) sanch 1550, 1551, 1558, 1563
 sanitat 319, 321, 328, 1201, 1714
 sant 34, 50, 102, 103, 104, 402, 478, 761, 792, 793, 932, 1309, 1323, 1469, 1472, 1763, 1802, 2050; sancta 24, 93, 104, 109, 152, 251, 254, 391, 392, 403, 456, 526, 542, 629, 649, 653, 696, 954, 993, 1226, 1543, 1702, 1775, 1859, 2428; sants 537, 697, 705, 933; sanctas 612; sanctes 537, 566, 969, 2429
 (savi) savis 49, 2444
 secret 521, 562, 756, 2316, 2347-2348; secreta 689
 secretament 689, 1512-1513
 segell 1279
 seglar 1342-1343
 segon 25, 345, 967, 1179, 1189, 1192, 1221, 1240, 1244, 1254, 1290, 1570-1571, 1595; sego 1320; segona 64, 231, 263, 304, 381, 503, 523, 529, 532, 543, 699
 segons 106, 140, 164, 228, 267, 454, 660, 1310, 1656, 1765-1766, 2441, 2443
 (seguir) seguex 495, 1321, 1406-1407; seguint 93; següent 2057
 segurament 685
 semblança 499; semblansa 277
 (semblar) semblant 55, 144, 220, 260, 374, 1488, 1820
 sembrar 55
 sèmola 565
 Sanaharni 2044
 sens 201, 203, 209, 332, 432, 811, 919, 931, 935, 940, 941, 949
 sentència 1761-1762
 (sentir) sent 202, 215, 277, 406, 443, 457, 499, 518, 534, 557, 559, 589, 603, 638, 681, 722, 786, 916, 926 1305, 1483, 1645, 1927, 2213;
 senyor 122, 126, 129, 133, 201-202, 271-272, 397, 436, 457, 474, 479, 493, 514, 518, 557, 563, 589, 597, 611, 637, 645, 651-652, 662, 725, 751-752, 766, 768, 790, 795, 1009, 1016-1017, 1019, 1027, 1034, 1050, 1054, 1079, 1108, 1123, 1132, 1135, 1137, 1175, 1189-1190, 1198, 1209, 1287, 1301, 1537, 1549, 1576, 1649, 1653, 1659, 1692, 1695, 1710, 1797, 2007, 2025, 2038-2039, 2084, 2107, 2108-2109, 2113, 2117, 2128, 2143, 2402, 2427, 2449; segnyor 1885; senyors 1019
 sermó 792; sermons 1666
 (servar) serva 552, servada 417
 servidor 265
 (servir) servia 77; servis 79; servit 78
 (setmana) setmana 2254; setmanas 334
 seure 760; seu 757, 758, 760, 761, 767; sehian 2307; seurem 763; seuran 2258
 set 46, 109, 111, 112, 113, 454, 455, 695, 1390, 1391, 1581, 2070, 2071, 2073
 setè 2011; setèn 976; setena 173, 709, 731
 seu 101, 648, 652, 1200; sa 84, 169, 660, 736, 1327, 1765, 1871, 1875, 1881, 1927; seus 404; sos 24, 56, 315, 1594; ses 304, 915
 si 57, 98, 135, 153, 178, 201, 213, 253, 269, 307, 311, 329, 338, 354, 358, 376, 433, 434, 435, 437, 441, 451, 468, 507, 515, 532, 564, 566, 567, 574, 582, 618, 619, 642, 685, 688, 719, 721, 723, 736, 751, 757, 763, 831, 841, 849, 856, 873, 897, 899, 1001, 1156, 1277, 1278, 1316, 1345, 1364, 1368, 1373, 1554, 1557, 1604, 1613, 1615, 1618, 1624, 1638, 1682, 1691, 1694, 1714, 1715, 1822, 1825, 1895, 1930, 1931, 1940, 1999, 2076, 2078, 2085, 2121, 2221, 2348, 2349, 2353, 2364, 2369, 2408; sy 716; se 8, 11, 20, 35, 44, 54, 60, 71, 81, 86, 87, 133, 161, 180, 181, 216, 223, 246, 280, 320, 322, 331, 334, 383, 415, 477, 492, 495, 500, 501, 504, 541, 554, 571, 581, 585, 602, 673, 781, 1260, 1320, 1361, 1397, 1493, 1498, 1509, 1521, 1722, 1789, 1947, 1953, 2024, 2067B, 2094, 2127, 2278, 2378, 2386
 (significar) significada 570
 simonia 1179, 1185, 1257-1258, 1494
 (simple) simpla 835
 (sinagoga) synagoga 2381
 (Sinai) Synay 1193
 singularment 793
 sinó 112, 145, 212, 393, 395, 432, 574, 597,

- 733, 920, 924, 932, 942, 1352, 1810, 1907, 1909, 2017, 2171, 2181, 2184, 2258, 2325
- sirato (-virat6?) 308
- sis 1374, 1590, 2070, 2071
- sisè 1634, 1865; sisèn 974; sisena 157, 672, 707
- sitiar 2045
- (sobrar) sobrats 404; sobràrà 516
- sobre 1101, 1459, 1776
- (sobreprenre) sobreprengués 150
- Sodoma 1789, 1791
- sodomia 1792, 1828
- (sodomita) somomites 1803; sodomitas 1822-1823
- sol 684, 687
- (sol) sola 526
- solament 158, 213, 316, 536, 598, 915, 934, 2093
- (solemniat) solempnitat 784
- (soler) solia 28
- son 33, 44, 67, 81, 323, 444, 453, 463, 584, 861, 880, 1446, 1639, 1785, 1876, 1879, 1882, 2251, 2263, 2272, 2397, 2447; sua 6, 126, 145, 186, 218, 317, 371, 760, 764, 924, 992, 993, 1416, 1696, 2206, 2323; sues 1038
- sopar 1335
- soptosament 89-90; soptasament 720
- sort 2068
- sostenir 1272; sostingue 2116B; sostengut 2076, 2085-2086
- sots 1491, 1535, 1687, 1899, 1901, 1999, 2360, 2365,
- (sou) sous 2232
- sovint 231; sovín 1336
- súbitament 718
- (subjugar) subiugats 196-197
- supèrbia 290, 460, 461, 463, 472, 479, 483, 485, 488-489, 490, 501, 594, 832, 838, 840
- superior 496
- superlatiu 341, 347
- (suspirar) suspirant 1939
- sutzura 882, 887-888
- (sutze) suza 1911
- symonia 117, 119
- tafureria* 2115B-2116B
- tal 37, 85, 133, 248, 270, 271, 288, 786, 824, 837, 861, 877, 888, 895, 1086, 1112, 1141, 1142, 1172, 1249, 1273, 1332, 1566, 1687, 1774, 1813, 1915, 1943, 1995, 2018, 2025, 2092, 2115, 2234, 2285, 2356, 2420; tals 97, 739, 904, 1432, 1437, 1464, 1881, 2020, 2451
- tan 78, 158, 411, 547, 551, 574, 584, 748, 906, 915, 934, 1146, 1323, 1494, 1852, 1992, 2023, 2093, 2229
- (tancar) tanca 38; tancave 35-36, 37; tanquat 1249
- tant 56, 81, 175, 176, 177, 316, 331, 424, 464, 488, 580, 689, 721, 724, 738, 1100, 1102, 1271, 1323, 1793, 2035, 2166, 2167, 2178, 2179, 2181, 2184; tanta 467, 720, 1415, 1484, 1834, 1840, 1849, 2193; tants 324, 731, 1543; tantes 37, 1272
- tantost 85-86, 140, 177, 185, 209, 247, 248, 278, 418, 524, 572, 647, 651, 726, 818, 822, 1263, 2027, 2197, 2205
- tardar 1149
- taula 668
- taverna 1677; tavernes 1337
- temor 348, 675
- (temperar) temprat 853, 1325
- (temporal) temporals 1298
- (témpora) tempres 628
- temprança 637, 642
- temps 3, 4, 5, 8, 125, 182, 417, 508, 564, 7451085, 1097, 1099, 1102, 1127, 1783, 2032, 2092, 2233, 2365
- temptació 631, 1950, 1970-1971; temptacions 184, 331
- (temptar) temptà 632, 633, 634; temptats 421
- tenir 133, 739; tinch 1599, 1601, 1630, 1816; tens 515, 679, 1164, 1165, 1292, 1299; té 305, 1581, 1589, 1590, 1612, 1878, 1880; tenim 1243-1244, 1248; tenits 1250, 1625, 1667-1668, 2354; tenen 510, 571, 718, 1939; tench 146, 427; tenia 85, 2207; tenien 402; tindrà 1613; tindran 1952; tendran 2373; tinguan 1701, 1675; tenguats 1247-1248; tinguen 627; tengut 24; tenguda 667;
- terç 319, 347; tercer 969, 1606; tercz 1503; terça 99, 701; tercera 547, 1360, 2176; terczera 1919
- terme 2419
- terra 89, 420, 463, 470, 503-504, 599, 600, 602, 732
- (terrè) terrena 1491
- terrenal 491; terrenals 1197, 1207, 1285-1286, 1297-1298
- terrible 89, 375; terribles 355, 1609

- terror 369
 tertio 249
 testament 332, 998, 1184, 1187, 1192, 1200-1201, 1210, 1219, 1221, 1240, 1244, 1251, 1253, 1255, 1260-1261, 1284, 1289, 1292-1293, 1300, 1497; testaments 1190-1191
 teu 1655, 2053; ton 679, 1006, 1412, 1428, 2315; tua 685, 999, 1003, 1004, 1005, 1007, 1030, 1060, 1083, 1119, 1127, 1143, 1184, 2014, 2029, 2149, 2378; ta 1126, 2294; teus 826B
 thema 30, 227, 449, 451, 577, 670, 771, 806, 946, 1656
 theologia 396
 (tirar) tira 2069, 2072; tiraven 599
 tocar 83; tocha 680; toquen 1907-1908, 1975; tocant 1544-1545, 1976
 (tolre) tolch 41; toll 576
 Tomàs 140, 215
 tornar 8-9, 178, 632, 686, 2407, 2411; torna 2109; tornen 681; tornàvan 1461; tornà 271, 2059; tornarà 620; torn 43, 297, 2409; tornarien 1810; tornat 2398; tornad 2423
 (tort) tors 303, 308; torts 41, 315, 515
 tost 1744
 tostemps 145
 tot 5, 80, 413, 468, 580, 699, 711, 722, 745, 747, 921, 1098, 1103, 1185, 1259, 1282, 1284, 1337, 1493, 1715, 1963, 1964, 1976, 2059, 2234, 2240; tota 66, 334, 1686, 2077, 2096, 2253; tots 32, 65, 136, 148, 210, 218, 219, 220, 225, 261, 292, 324, 334, 396, 417, 537, 541, 571, 739, 1336, 1344, 1452, 1496, 1724, 1783, 1907, 2057, 2080, 2082, 2119; totes 101, 102, 462, 463, 808, 1033, 1037, 1038, 1053, 1444, 1449, 1679, 1962, 1996
 (treballar= treballen) 765
 traïció 39-40
 tragonesa 855
 (traspasar) trespassen 825B
 traure 307, 1410, 1420, 1468, 1550, 1563; trahets 1558; trahen 1509; traguen 306, 1470; traguera 1485; trauria 1490; traguéssem 311; trahent 1551
 trador 44, 1541, 1873-1874, 2396; tradora 626, 1875-1876; tradors 1536, 1882
 treball 2210; treballs 261-262
 (treballar) treballat 1600-1601
 trencar 287; trenqua 1869; trenquen 1883
 trenta 743, 744, 1326, 1361, 1364, 1369, 1380, 1408, 1413, 1427, 1467, 1479
 tres 19, 343, 591, 594, 1383, 1384, 2379
 (tribulació) tribulacions 262, 1234
 Trinitat 392, 403; Trenitat 1381, 1382
 tro 742, 743, 744, 745, 765
 (trobar) trop 456, 611; trobà 88, 420; trobam 391, 522; trobat 958
 trompeta 1533, 1544
 tros 2218
 (trufar) truffant 1338, 1339
 tu 574, 679, 680, 684, 724, 996, 999, 1006, 1010, 1013, 1029, 1059, 1081, 1117, 1120, 1126, 1134, 1137, 1142, 1144, 1163, 1176, 1183, 1288, 1318, 1376, 1411, 1421, 1426, 1534, 1539, 1610, 1735, 1748, 1770, 2007, 2073, 2087, 2313, 2376, 2391, 2402; -te 544, 715, 906, 767, 1066, 1124, 1133, 1423, 1534, 1539, 2088; -t 432, 516, 686, 752, 1013, 1132, 1654, 2032, 2033, 2053, 2075, 2087, 2318, 2400; vós 61, 146, 645, 1363, 1365, 1629, 1635, 1982; vos 62, 1940, 1949, 1954, 2186; -vos 1663, 1664, 1694, 1933, 1982, 2135, 2227, 2345, 2357, 2432; vus 2178; -us 390, 448, 453, 477, 668, 1491, 1541, 1562, 1617, 1619, 1673, 1928, 1930, 1931, 1934, 1969, 2080, 2181, 2183, 2187, 2229, 2267, 2355
 (tutor) tudors 509-510
 turment 791
 (null) ulls 886, 1456, 1465, 1914, 1919; uylls 629; vulls 1459
 un 32, 34, 76, 80, 82, 85, 88, 107, 108, 154, 181, 182, 252, 281, 282, 284, 342, 356, 370, 413, 433, 465, 574, 582, 736, 757, 868, 1116, 1253, 1256, 1277, 1404, 1415, 1418, 1430, 1432, 1445, 1448, 1487, 1531, 1613, 1884, 1892, 2043, 2056, 2069, 2075, 2078, 2121, 2157, 2172, 2190, 2204, 2214, 2215, 2217, 2218, 2261, 2270, 2280, 2286, 2291; hu 163, 181; una 76, 145, 250, 251, 278, 279, 282, 284, 285, 336, 338, 356, 402, 433, 464, 465, 585, 602, 614, 648, 652, 737, 741, 752, 785, 958, 1120, 1123, 1406, 1414, 1420, 1434, 1435, 1437, 1453, 1458, 1484, 1490, 1582, 1934, 2060, 2062, 2067, 2283; uns 505, 1849; unes 736, 2022
 unció 384

- ús 442
 usar 1829
 usura 1625, 1736, 1740, 1747, 1756, 1758, 1771, 1773, 1783, 1841, 1843, 1850, 1854, 1857; usures 1731 usuras 312
 usurer 1477, 1729, 1746; usurers 325
- (*va*) vana 464, 633; vanes 1961
 (valdre) val 321, 326, 1104, 1264, 1271, 1563, 2170, 2174, 2226, 2327; valia 2220; valie 2199; valdrien 137; velguera 2398
 vall 283
 (vanitat) vanitat 467, 468, 500, 838, 840; vanitats 463-464, 468, 469, 748, 833; vanetats 2003
 vegada 336; veguada 2061, 2062, 2067; vegades 335; veguades 2068
 (veguer) vaguer 582
 vehí 1700
 vell 734; vella 737, 738; vells 734, 746
 (vencedor) vençador 424
 (vèncer) vèncer 751; vèncen 472, 489-490, 515, 691; vèncrà 479, 588, 759; vèncerà 646; vènceran 558; vèns 659; vençut 451; vençuda 426; vençuts 404, 422
 venda 506, 2205; vemda 2156
 vendre 2154-2155, 2161, 2165, 2207, 2217-2218; vèns 1377; ven 2157, 2162, 2173; venien 1838; vené 1378
 venedor 2177, 2182, 2197
 venial 683, 1474
 venir 257, 1584; vinch 2055, 2132; ve 263, 534, 540, 594, 595, 645, 743, 744, 752, 822 1553, 2318, 2400; vénen 291, 818, 828, 2388; venia 1455; venien 35, 1450-1451; vench 420, 437, 457, 637, 2220; vendré 2132; vingué 2043; vingueren 285, 1805; vindrà 1970, 2086, 2090, 2243; vendrà 622, 1309-1310, 1312; vindrets 1643; vendran 65; vine 767; vinga 2072; vengà 1638; vingua 1078; vengut 114, 1448
 venjança 672
 ventre 306, 1340
 ventura 897, 1312, 1471, 1475, 1480, 1489, 1941, 1951, 2068, 2168, 2231, 2316, 2360, 2364
 verbi 433, 581, 618, 718
 verge 800, 925, 1386, 1388, 1392, 2426; vèrgens 471, 709
 verginitat 1931; vergintat 709
 vergonya 40, 42, 42, 675
 (vergonyós) vergonyosa 910; vergonyosos 1608
 (verf) virí 311
 veritat 60, 1160, 1161, 1423, 1774, 1915, 2317, 2353, 2408
 (vertader) vertadera 1641
 vertaderament 1156, 1167-1168
 (vespertí) vespertina 623
 vespral 612, 613, 623; vesprala 616
 vespre 148, 613, 684
 vestidura 2000; vestadura 643; vestidures 642; vestdures 1988-1989
 (vestir) vestida 465
 vestit 642, 1342; vestits 243
 (veure) vech 255; veus 44, 91, 189, 259, 396, 415, 427, 439, 473, 538, 545, 559, 567, 614, 649, 667, 670, 676, 770, 966, 969, 971, 973, 976, 978, 980, 983, 990, 1110, 1239, 1317, 1396, 1646, 1682, 2060, 12088, 2108, 2134, 2143, 2170, 2292; veu 67; vehets 2268, 2281; vehen 322, 323, 374, 1105, 1723, 1938, 2118, 2260; vehia 1811; vehies 1001; veïes 1722; vehfets 1745; viu 34; veseren 1803; veurets 2103; veuran 2102, 2265; ve 691; vet 517, 725, 735; vejam 552-553, 1256; veiam 492, 914, 2330; vejats 1934; vehés 85; vehent 10, 78, 498, 598; vehén 1839
 vi 149, 1203
 via 506, 721
 vianda 564; viandes 1207
 (vici) vicis 296, 829
 victòria 393, 395, 416, 424, 432, 434, 436, 437, 438, 441-442, 443, 449, 473, 627
 vida 145, 151, 291, 292, 296, 345, 352, 373, 482, 484, 485, 489, 490, 492, 493, 495, 499, 525, 616, 798 1126, 1273
 vídua 1092-1093, 1101, 1118; 1090
 vila 1688, 1715, 2066, 2074, 2076, 2078, 2079, 2087, 2091, 2115, 2137; vyla 626; viles 581, 1022, 2110, 2125
 vint 742
 virilitat 744
 virtut 50; vertut 473, 759, 879, 1422, 1424; vertuts 830, 871, 893, 899
 vista 1461
 (vituperar) vituperen 2395
 (vituperi) vituperis 2405-2406
 viu 516, 2059
 viure 735; viu 339; viuran 221, 223; vis-

- qués 79, 277; vivens 2008-2009
 (vivificar) vivificats 225
 voler 261, 313, 1538; vull 257, 390, 453,
 600, 605, 606, 607, 608, 1442, 1742,
 2411; vuull 1898; vuy 411; vols 656,
 723, 1136, 1138, 1534, 1770; voles 1748;
 vol 6, 130, 149, 306, 307, 309, 451, 585,
 617, 673, 810, 834, 843, 852, 859, 868,
 872, 877, 892, 898, 901, 1062, 1374,
 1734; volem 751; voleu 2097; volets
 406, 1604, 1615, 1930, 1931-1932, 2037,
 2329, 2349-2350, 2424; volen 41, 42, 68,
 739, 1405, 1498, 1724, 2093, 2130, 2133,
 2438; volia 136, 311, 1761, 2195, 2196,
 2221, 2223; volgust 1143; volgué 438;
 volch 798; volfem 468; volien 1808;
 volrà 903; volràs 509; voldran 2433;
 vulla 912, 1115; vullen 1053; voldria
 137, 1894; volent 290; volgut 218
 voluntat 6, 253, 257, 317, 451, 497, 498,
 857-858, 862-863; voluntats 1041
 voracitat 850-851
 vosaltres 258, 940, 1112, 1154-1155, 1246,
 1250, 1429, 1466, 1577, 1661, 1687,
 1745, 2412-2413, 2422, 2424
 vostre 1475, 1970; vòstron 1470-1471;
 vostra 122, 1541-1542, 1542, 1547,
 1978, 1984-1985, 2002; vostres 768; ves-
 tris 601
 vralment 260
 vuitanta 2063
 vuitè 2146; vuytèn 978

 y 117, 571, 724, 1104, 1145, 1252, 1960,
 2221, 2282
 yo 256, 456, 583, 600, 954, 1101, 1742,
 1941
 zizània 55-56

APÈNDIX SEGON

DOS SERMONS INCOMPLETS DEL DIVENDRES SANT

1. Autor desconegut

[SERMÓ DEL DIVENDRES SANT]

Barcelona, Biblioteca de Catalunya, ms. 476, ff. 115v- 123v

«[T]ristis est anima mea usque ad mortem», Matthei vigesimo 1
sexto capitulo scribitur presens verbum, etc.

Bona gent, bé sabeu que segons que és costuma aprovada en sancta 5
mare Església, los predicadós de la paraula de Déu, en lo començament
del lur sermó, solien recórrer a la verge Maria per empetrar benedicció
divinal.

E quant yo me fuy levat per lo matí, jo la volguí saludar, axí com és
acustumat, dient: ‚Ave Maria‘.

E la beneyta Dona me respòs plorant, dient: «O frare, e com me 10
pots saludar, car salutació no-s pertany sinó a persona alegre, mas jo,
lassa, son fort trista he marrida, e plena de gran tristor; per què, no-m
devets saludar».

E quant jo la viu axí parlar, pensava que fos despagada per alguna
poca de rahó, e diguí- li: «O verge beneyta, e Vós me parlau axí, que 15
siau plena de gràcia: ‚Gratia plena?’».

1 Mt XXVI, 32 2 scribitur *ms* scribens

3- 56 L'únic sermó autèntic de mestre Vicent per al Divendres Sant acollit en les edicions dels segles XV- XVI coneix aquest diàleg entre el predicador i la Verge Maria entorn la salutació angèlica; el transcriu a fi que el lector pugui veure les diferències entre les dues utilitzacions: «...non salutabimus eam more consueto, quia crescerent sibi dolores. Diceret: Quomodo dicitis ave, quia immo sum plena omni merore et dolore, amaritudine et miseria, etc. Si diceremus Dominus tecum, diceret: Nec est Dominus mecum, quia abstulerunt eum mihi et crucifixus est. Si diceremus Benedicta, diceret: et quomodo dicitis mihi benedicta, quia omnes me maledicunt. Et ideo non salutabimus eam», *In die Parasceve. Sermo unicus*. Però és desconegut dels altres sermons vicentins autèntics del Divendres Sant. Per això hom es pot preguntar si és de l'autor o del o dels redactors d'aquesta versió ‚oficial‘.

5 empetrar *ms* empetrà

6 Cf. Lc I, 28

15 Lc I, 28

E respòs-me la verge ab maior plor e dolor: «O frare, e com son jo plena de gràcia, que veïa mon fill crucifficar, e no puch trobar qui li vulla ajudar, per què, no-m digues ,gràcia plena', mas plena de dol e de tristor e de amargor e de gran dolor. Car ni davant Déu ni davant gent
20 no y he gràcia atrobada. Car veig que a mi ni a mon Fill no vol negú ajudar, ans nos han aïrats».

E ladonchs, jo fuy espaventat com ella me hac axí parlat. E diguí-li: «O verge gloriosa, e com me parlau axí, com a Vós sia dit: ,Dominus tecum', nostre senyor Déus és ab tu?»

25 E respòs-me la verge Maria: «Ay lassa, marrida, e com és Déu ab mi, que no-m ha volgut ajudar al meu fill ni defensar, ans l'à de tot des-semparat e lextat als juheus matar?»

E jo diguí-li: «O gloriosa verge Maria, no us vullau per açò descon-solar, car si vostre Fill és crucifficat, és- ho per tot lo poble a salvar. Car
30 axí us fou denunciât per l'àngel, com vos saludà, e de fet vos apellà be-neyta sobre totes les fembres, e dient: ,Benedicta tu in muli- [f. 116r]-eribus'».

E respòs-me la verge Maria: «Ay lassa, mesquina, frare, e com me doblau mes dolors, car so que-m dius no és sinó coltell de dolor, qui-m
35 trespassa la mia ànima. E com son jo beneyta, que sia des-semparada e deseretada de Fill, orfa de Pare, vídua d'Espòs? Aquest era lo meu Pare, que-m nodria e-m amava, aquest era lo meu Fill, que-m hobeÿa, e'm honrava, aquest era lo meu Espòs e Senyor qui m provehia e m gover-nava. Donchs, lassa, mesquina, e jo què faré, e jo hon iré, ne quin con-sell pendre poria, com axí son de gran dolor bastada?»
40

Per què, com jo hoÿs aytals paraules, fuy fort torbat e espahordit, e per dolor començí a tremolar, e diguí a la verge Maria: «O beneyrada verge, no us vullau axí torbar ni esmayar, car vostre Fill és beneyt, qui us aconsolarà, car axí us ho dix l'àngel, com vos denuncià, dient: ,Be-
45 nedicus fructus ventris tui'».

17 Cf. Io XIX, 25

23- 24 Lc I, 28

27 lextat *ms seq* jues *canc*

29- 30 Mt I, 21 31- 32 Lc I, 28

34- 35 Cf. Lc II, 35

44- 45 La frase de Lc I, 28, transcrita entre aquestes dues línies, no és atribuïda allí a l'àngel, ans a Elisabet, mare de Joan Baptista. El fet que durant segles, entre els quals hi ha els de la Baixa Edat Mitjana, l'*Ave Maria* fos qualificada de *Salutatio angelica* segurament induí l'autor a atribuir la frase a l'àngel.

E lavors, respòs la verge Maria, e dix: «Ay lassa, ay dolorosa, ay mare de tribulació, treballada e engoxosa, e com és lo meu Fill beneyt, que veg en la creu penjat, axí com si fos ladre, o hom de mala vida; e encara per los juheus malahir e blasfemar; e no-l veg ha degú beneyr ni lohar, e he oÿda la gran trompeta, e veg-lo menar a penjar, e veg-li la creu al coll portar, e no és negú qui-l vulla desliurar, ni a mi lexen acostar, que li voldria ajudar e la gran creu aportar».

Emperò, considerant que ere mare de misericòrdia e de pietat, jo me'n vag als seus peus agenollar e començí a plorar, dient: «,Sancta Maria, ora pro nobis peccatoribus', etc. O verge santa Maria, pregua Déus per nosaltres peccadós».

E ella ab grans crits, quant me viu plorar estant agenollat davant ella, cuydà esclatar per sobre de dolors, e dix-me: «E com poria per tu pregar, si no és negú qui'm vulla hoyr ni escoltar. Car jo he a Déu lo Pare cridat, que hage de mi pietat, e volgués [f. 116v] son Fill desliurar, que veg tan cruelment crucificar, e no ha volgut res fer per mi ni'm ha volguda escoltar. E, encara més, he cridat al àngel que lo'm vulla denunciar e no-m vol venir escoltar, ans veg tot lo món contra mi. E veg lo meu fill avolatar, per què no'm tench per segura. Axí que, pus que per mi ne per mon Fill no só exausida, no'm cal per altri pregar».

E quant jo hoy aytals paraules parlar, tot trist e plorós, jo me'n aní d'ella lunyar. E pensé'm que, puys que Déu lo Pare no volia exausir la verge Maria, que és plena de gràcia e és sens negun peccat, que no exausiria a mi, que só ple de peccats. E pensant-me què faria, fuy remembrant que la sancta creu vuy, en aquest dia, és tant estada exalçada, que és feta dels peccats remissió, dels penidents consolació, e dels justs glòria e benedicció, per rahó del Fill de la verge Maria, que en si ha sostengut e aportat. E per ço me só a ella girat, e de genollons li he dit axí e parlat, segons ab vosaltres ensemps diré; per què, tots vos agenolau e devotament digau: «O crux, ave, spes unica, / hoc passionis tempore / auge piis justiciam / reisque dona veniam».

Tristis est anima mea usque ad mortem.

Bona gent, les paraules per mí a les vostres reverències preposades

49 Cf. Mt XXVII, 39- 74

64 Cf. Mt XXVII, 21- 24

76- 77 Versus ex hymno *Vexilla Regis*, in *Breviario Romano*, Hebdomada Sancta, ad Vesperas.

78 Mt XXVI, 32

- 80 són molt tristes e engoxoses e doloroses. E foren dites per lo Salvador nostro Jhesu Crist, qui, considerant la greu mort e cruel passió, la qual per nosaltres peccadors havia sofferir per mans dels juheus malvats, dix a nós axí: «Bona gent, veiau què us dich! Sapiau que la mia ànima serà molt trista e dolorosa, fins a la mort». Mas, emperò, jatsia que Jhesuchrist les haga dites, dix- les- nos semblantment la verge Maria, la qual, cant véu son Fill gloriós axí crucifficar e morir, dix- nos: «O fills meus, e devots meus e amats, veus que la mia ànima és fort trista e desconsolada, fins a la mort». [f. 117r] Emperò, per tal que de les mies paraules haia maior declaració, jo faré e preposaré tres recgles per a nosaltres donar maior demostració, axí de la fort passió del beneyt Fill, com de la gran dolor de la mare.

La primera és que, si la Escriptura és bé guardada, atrobaràs, sens tot dubtar, que gran affany deu passar ans que torn en sa estada.

- 95 La segona: ara és la hora aparellada d'aquest deute a pagar, si degun hom li vol ajudar ho fer- li omenatge.

La terça: sentència és al cel dada, que no's pot revocar, que'l Fill de Déu dega comprar l'om que està en cativatge.

- Dico primo, que si la Scriptura, etc. E verament, si devotament ho volem contemplar, atrobarem que molts e grans affanys li convenia ha
100 passar abans que tornàs al seu regne celestial. E açò appar Luce, vigesimo quarto capitulo, on és escrit: «Oportet pati Christum et ita intrare in gloriam suam». Sapiau, que forçadament cové a Jhesuchrist passar e sofferir molts treballs per venir a la sua glòria. Emperò deveu saber quins treballs seran aquests. E dich- te que seran singularment dotze.

- 105 Primerament, devie ésser trahyt per lo seu amich. E açò apar que és prophetizat *Abdie*, primo capitulo, hon és escrit: «Viri pacis tue, qui comedunt tecum, ponent insidias contra te». Certes, los hòmens, que ab tu havien pau e amistat, e menjaven ab tu en la tua taula, posaran spines contra tu. En açò matex prophetà David, dient: «Qui edebat
110 panes meos, magnificavit super me supplantationem». E sapiau que aquell qui menjava lo meu pa, multiplicà sobre mi falçedat e traïció».

- Secundo, devia ésser venut per trenta dinés, segons fou prophetat [f. 117v] *Zacharie*, sexto capitulo: «Apprehenderunt mercedem meam triginta argenteos»: Sapiau que han estimada e presada la mia persona
115 e la mia valor, trenta dinés d'argent.

101- 102 Lc XXIV, 26

106 Viri pacis *ms* Vrus passus 106- 107 Abd I, 7 109- 110 Ps XL, 10

113- 114 Zach XI, 12

Tercio, devia ésser per nostres peccats prè e ligat, axí apar *Jeremie*, quarto capitulo: «Christus Deus captus est pro peccatis nostris»: Sapiats que nostre senyor Jhesuchrist és prè per los nostres peccats.

Quarto, devia ésser despuyllat dels seus vestimens, los quals ab sorts devien entre ells departir. E açò era profetat per David, qui dix: 120 «Diviserunt sibi vestimenta mea et super vestimenta mea miserunt sortem»: Han-se partides les mies vestidures e sobre una d'aquelles han posades sorts e joch.

Quinto, devia ésser escupit e buffeteiat, batut. E açí apar *Isaie*, primo capitulo: «A planta pedis usque ad verticem capitis non est in eo 125 sanitas». Et in capitulo secundo: «Faciem meam non averti ab increpantibus et conspuentibus; corpus meum dedi percutientibus et genas meas vellentibus»: Sapiau que de la planta dels meus peus, fins alt, sobre lo cap, no havia sanitat. Car no he la mia fas girada ne lunyada d'aquells que'm malaÿen e en la cara me escupien. E lo meu cors he donat a grans batiments, e n les mies galtes havia feriments. 130

Sexto, devia ésser diffamat falsament, e acusat, segons era profetat per David, dient: «Inimici mei mentiti sunt» et «insurrexerunt in me testes iniqui»: Sapiats que ls meus enemichs han mentit contra mi, car són-se levats a fer-me fals testimoni. 135

Septimo, devia ésser foradat en les mans e en los peus. Appar açò in *Psalmo*, hon és escrit: «Foderunt manus meas et pedes meos»: Sapiau que han trahucats les mans e los peus.

Octavo, devia morir per nostres peccats. Axí appar *Daniel*, nono: «Oc- [f. 118r]- cidetur Christus et non erit populus, qui eum negatus 140 est»: Serà mort lo meu senyor Jhesu Christ per los juheus, qui-l renegaren; per què, tots periran. E açò matex fonch prophetizat per lo profeta *Esdra*, qui dehia en persona de Déu lo Pare: «Moriatur Filius meus Ihesus et convertet scilicet»: Morrà lo meu Fill amat, Jhesús, per la mort del qual lo setgle serà salvat. 145

Nono, devia morir en creu, no pas en altre loch ni en altra manera. E açò appar *Esdre* primo, sexto capitulo: «Positum est decretum ut tollatur lignum de domo eius et erigatur et confringatur in eo»: Sapiats

117 Lam IV, 20

119 vestimens *ms seq* dels *canc* 121- 122 Ps XXI, 19

124 açí *llegiu* açò 124- 126 Is I, 6 126- 128 Is L, 6

133 Ps LXXX, 16 | insurrexerunt *ms* inserrexerunt 133- 134 Ps XXVI, 12

137 Ps XXI, 17

139- 141 Dan IX, 26

147- 148 I Esdr VI, 11

que decret és posat e sentència alt al cell dada, que sia prèls l'abre de la
150 sua creu e que sia exalçat, e feta creu, en què sia clavellat.

Decimo, devia ésser crucificat entre los ladres. Appar-ho *Ysay*,
quingüagesimo tertio: «Et cum iniquis deputatus est»: Sapiats que és
estat justiciat he deputat ab ladres e malfactós.

Undecimo, que per los grans turments ni per la mort no devia mal
155 dir ni parlar ni-s devia deffendre ni tornar. Appar *Ysay*, quingüagesi-
mo tertio capitulo: «Sicut ovis ad occisionem ducetur, et quasi agnus
coram tondente se obmutisset et non aperiet os suum»: Serà aportat a
la mort, axí com la ovella de gran suavitat. E axí com anyell de gran
simplicitat, callarà davant lo tonedor, ço és, davant aquells qui-l des-
160 pullàran, e-l turmentaren, hoc e-l crucificaren, que no-s deffenia, ans
benignament ho sostenia, que sol no marmurave.

Duodecimo, devia preguar per aquells que-l crucificaren. Appar
Ysay, quadragensimo tertio capitulo: «Pro transgressoribus exoravit»:
Sapiats que-l Fill de la verge Maria preguà per los seus turmentadós,
165 fahent oració a Déu lo Pare que-ls volgués perdonar.

E vet quals dotze affanys devia passar per nosaltres a salvar.

Et hoc de prima parte.

Dico, secundo, que ara és la hora, etc.

Ara, que sia veritat que null hom [f. 118v] li vulla ajudar, apar-ho
170 *Ysay*, LXIII: «Circumspexi et non erat auxiliator, quesivi et non erat
qui adjuvaret»: Sapiats, dix Jhesu Christ, que jo he guardat entorn e no
he vist negun ajudador, cerquava e no era negú qui'm volgués ajudar.
Ara, que-l Fill de Déu aia demanada ajuda, vejam per què, ni a qui la
ha demanada. E dic-te, verament, que per tal la ha demanada, car ha-
175 via a fer una gran batalla ab lo diable infernal e ab los juheus, sos vale-
dors. Aquesta és la rahó. Ara vejam a qui la demanava. E de cert te
dich, que a molts.

Primerament a Déu lo Pare, al qual dix, ut patet in *Psalmo*: «Pater,
ne longe facias a me miserationes tuas». «Deus meus, in auxilium meum
180 respice». «Quoniam tribulatio proxima est et non est qui adjuvet». Viri
enim «iniqui insurrexerunt super me» et «cogitaverunt super me» «ut morti

151- 152 Is LIII, 12

155- 157 Is LIII, 7 158 anyell *ms* ayell

163 Is LIII, 12

178- 179 Ps XXXIX, 12 179- 180 Ps LXX, 12 180 Ps XXI, 12 181
Ps LXXXV, 14 | Ps CXXXIX, 9 181- 182 Cf. Mt XXVI, 59 186 concells
ms seq se *canc*

traderent me»: O Pare meu, no'm vulles lezar, ne't vulles lunyar de mi, ni la tua misericòrdia no'm vulla oblidar. Senyor, Déu meu, vulles gordar en la mia ajuda, car fort m'és prop la tribulació molt greu, e no és qui'm vulla ajudar, car los hòmens malvats cruels se són levats sobre mi e han cogitats concells contra mi, perquè'm pusquen a mort liurar. Lo meu dexeble me vol trahyr, e per dinés me vol donar, tot lo món és contra mi, sinó la mia mare trista e dolorosa, per què, tu, senyor, Pare meu, vulles-me ajudar. 185

Al qual respòs, dient lo pare, e dix: «Dispone domui tue, quia morieris», *Ysay*, trigesimo octavo capitulo: Fill meu, dix Déu lo Pare, dispon e ordona la tua casa, car morir te cové. E no saps tu que t cové acomplir tota justícia per rehembre tot lo humanal linatge? Donchs ordona tota la tua companya e fes testament, distribuex ço que has e guarda bé a qui comanaràs la tua mare, e d'açò te despaxa, car tost te cové a morir. 195

Quant lo bon Jhesús hac aguda aquesta resposta, cridant dix a Déu lo Pare: «O Pare meu e senyor, e no-m daràs altre consell? Axí-m lezaràs tot sol en mans de mos enemichs? Per [f. 119r] què, Pare meu, no consideres la crueltat dels juheus, que axí com a leons estan contra mi? Vejau les cordes ab les quals me volen liguar e lo pilar ab què-m deuen fermar, los assots ab què-m volen açotar, la corona d'espines ab la qual me deuen coronar, los claus e la creu ab què-m volen crucifficar, e la sponja de fell e de suya, ab què-m volen abeurar, la lança ab què-m volen alanceziar, e la companya dels ladres, ab què-m volen acompanyar, e lo mont de Montcalvari, tan vil, hon me volen matar. O Pare meu, considera la mia Mare tan dolorosa, que no ha qui la pusque aconsolar. Per què, Pare meu, si no has compassió de mi, haies pietat de la mia mare, que cuyda sclatar de gran dolor. 205

E, donchs, dix Déu lo Pare: «Sic oportet impleri omnem justitiam»: Sàpies, fill, que axí cové complir tota justícia, segons és prophetizat. 210

Quant lo bon Jhesús hac hoÿt açò, cogità: Pus que mon Pare m'à deseparat, he no-m vol ajudar, jo cridaré los meus àngels, als quals dic: «O àngels meus, jo en la primera creació del món vos fiu molt excellents, e guardé a vós que ab los altres mals àngels no períssets. E donchs, ara vejam quinya ajuda me fareu. 215

190- 191 Is XXXVIII, 1 208 tan *ms seq* dolorosa *canc*

210- 211 Mt III, 15

215 molt *ms seq* ac *canc*

Digueren los àngels: «E no cové la voluntat del teu Pare complir? Ara no podem fer lo contrari. Ideo, implere iussionem patris tui», *Genesis*, vigesimo secundo: Senyor, pregam-vos que no-ns vullau d'açò parlar, mas la voluntat del teu pare complir e acabar.

Quant lo bon Jhesús hac oïda aquesta resposta, fou molt desconso-
lat, e vench en sudor de sanch per gran engoxa, del cap fins als peus. E
per ço cogità que açò se havia a fer per los jutges, per [f. 119v] què,
225 cridà a ells, e dix-los: «Si vere utique iustitiam loquimini, recte iudicate, filii hominum»: O vosaltres, fills dels hòmens, qui haveu la potestat judiciària, usats de virtut en la vostra justícia jutjant dretament, sens malícia, e veiats que jo no he guayada mort.

Respongueren los juheus, e digueren, ut patet *Ysaye*, quinquagesimo nono: «Elongatum est iudicium a nobis, et non apprehendet nos justitia»: Sapiats que-l just e dreturejant judici és a nós ailluniat, per què, no podem sofferir de justícia. E per ço, en lo teu judici elegiren més falsedat e maliciaren que no farien vera justícia, car més volran complaure a la gent, per què-t maten, que no faran a Déu.

235 E lavòs, lo bon Jhesús se girà al poble menut, e dix-los axí: «O poble de Israel, per mi molt amat! Sapiats que jo us elegí e us deliurí de la servitut de Egipte, passant-vos per la Mar Roga, e mení-us en la Terra Santa de promissió; estant en lo desert vos doní a menjar la manna celestial quaranta anys, he fiu-vos reys virtuosos sobre tots los pobles. Axí, digues-me ara, quina ajuda me faràs en aquesta tan gran pressura».

Respongueren, dient quod scribitur *Ysaye* quinquagesimo nono: «Rugient omnes quasi ursi..., contra te concipiemus et loquemur de corde verbo mendacii»: Sàpies, Jhesús, que nós cridarem axí com ursus
245 contra tu, e cogitarem en nostro cor falsa e malvestat, e aquella metrem en obra diffamant a tu falsament.

Aprés, lo bon Jhesús cogità, dient: «Açò és avalot de poble, per què, iré a la synagoga, aquí hon són los savis de la Ley, e, per tal com ells entenen, ells me ajudaran». Per què-ls dix, ut patet *Oze*, secundo
250 capitulo: O synagoga, «ego te desponsavi mihi in... per fidem», etc.: O

219 implere *ms seq* visionem *canc* | Gen XXXVII, 5

223 Cf. Lc XXII, 44 225- 226 Ps LVII, 2

230 apprehendet *ms* apprehendet 230- 231 Is LIX, 9

236- 239 *Missale Romanum*. Feria VI in Parasceve: cf. *Impropria in adoracione sanctae crucis*

242- 244 Is LIX, 11. 13 243 contra *ms seq* se *canc*

250 Os II, 19- 20: el text d'aquests dos versos, ací només indicat mitjançant el

synagoga, e amada mia, jo per gran amor que t'è, te he sposada per fe, e t'è donats patriarches e prophetes dels teus e reys e prínceps, e los meus secrets t'è [f. 120r] revelats, e de grans honors t'è exalçada, e de virtuts e de sacrificis t'è ornada. E axí, digues-me quina ajuda me faràs».

255

Respòs la synagoga e dix: Sàpies que gran temps ha que tench trenta dinés ben guardats, ab què-t pusqua comprar, que sies mon bisbe. E vull-te axí apparellar, ço és, que de la tua sanch, que ab assots del teu cos gitaré, te faré tot untar. E en loch de ciroteques en les mans, e en los peus en loch de sendàlies, claus te faré posar e clavellar; e per vestiments bisbals te faré vestir al rey Herodes de vestidura de menyspreu. E la cossa que t daré serà la creu, e la mitra serà la corona d'espines que-t posaré, e lo maniple serà la corda ab què les mans te ligaré, e la estola que portaràs serà lo ligam que portaràs al coll, quant te amenerem a Munticalvari. E vet la ajuda que-t farem».

260

265

E respòs Ihesuchrist e dix, ut patet *Jeremie*, decimo nono: «Numquid redditur pro bono malum». «Et quid ultra debui facere et non feci?... Domus Israel:... expectavi ut faceres iudicium et ecce iniquitas, iustitie, et ecce clamor», *Ysay*, quinto capitulo: O synagoga mia, e per què-m retràs mal per bé, què t'è fet, e he fet per tu tant com he pogut fer per ton proffit e honor. O santa casa de Israel, jo-m pensava que feces judici dretureiant, e tu fas iniquitat, pensava'm que amasses iustícia, e tu ames falçetat e malícia».

270

E respongueren los prelats de la synagoga: «Nonne bene dicimus nos quia samaritanus es tu et demonium habes?»: E no diguem nos bé veritat que tu és samarità e ndemoniat, que has que axí serà?

275

E après açò, lo bon fill de la verge Maria cogità que ell havia dexebls e apòstols, que li porien bé ajudar, e-n axí dix-los, quod patet *Johannis*: «Ego elegi vos de mundo et posui vos ut eatis et fructum afferatis et fructus vester maneat, etc.»: O apòstols e dexebls meus, bé sabeu que jo us he elegits e triats del món e presos en [f. 120v] ma companyia e vos he ordonats que agau fruyt perpetual, del qual compliau tot lo món e agau permanença eternal. Encara, vos he comanats al meu Pare, prínceps e jutges del món vos he constituïts e ordenats, e

280

començament i acabament, diu així: «Et sponsabo te mihi in sempiternum; et sponsabo te mihi in iustitia et iudicio, et in misericordia et in miserationibus. Et sponsabo te mihi in fide».

266- 267 Ier XVIII, 20 267- 269 Is V, 4. 7 269 iustitia ms iustitie

274- 275 Io VIII, 48

279- 280 Io XV, 16 282 companyia ms compayia | fruyt ms seq - s canç

285 les claus de paradís vos he comanades e la vida eternal e la glòria celestial vos he promesa, que si feu ço que deveu, vos serà donada. E axí, digau-me ara, quina ajuda me fareu en aquesta necessitat.

Respongueren: Senyor, sapiau que quant vos veurem pendre, tots fugirem. E, si bé-ns has informats de la tua resurrecció, nós duptarem
290 e amagar-nos hem. Encara, que-t renegarem, jurant que no-t conexem. Emperò, per tal com molt de temps te havem servit, e molts affanys e treballs havem ab tu passats, abans que-t maten, pregam-te que-ns dons quatre coses, que sien bones:

Primerament, que-ns dons alguna joya bona;
295 després, que-ns vulles prehicar la veritat;
e puy, que-ns amostres alguna doctrina virtuosa;
e quartament, que façes en nostro poder testament, pus dius que tan prop és la hora.

E lo beneyt de senyor, de sobres de caritat, donà-los ço que demanaren.
300 naren.

Car per joya, los donà lo seu preciós cors, que conegrà en lo pa, apar *Johannis* decimo tertio

e après los féu gran sermó, en què los prehicà e-ls manà que sobre totes coses amassen a Déu e après lurs pro smes, axí com a si matexs, e
305 que aguessen pau e vera caritat. Açò apar *Johannis*, decimo capitulo

Ítem, los donà virtuosa doctrina quant los lavà los peus, per eximpli de humilitat. E no solament los lavà als bons, mas axímatex als mals, car Judes qui-l devia trahir, e a mort liurar, segons ell matex, lo bon Jhesús, ó denuncià als seus apòstols, dient que un d'ells lo
310 trahyria, apar *Johannis*.

Ítem, féu en lur poder testament, en lo quel elegí sepultura a Muntalvari.

288 Cf. Mc XIV, 50 289 Cf. Mc IX, 8- 9. 30 | resurrecció *ms lect dub* reserreció 290 Mc XIV, 68- 71

294 joya *ms lect dub* joyan/jonya

295 després *ms* deprés

301 joya *ms lect dub* joyan/joyna? 302 La referència a Io XIII és evidentment equivocada, car el de Joan és l'únic evangeli que no narra la institució de l'Eucaristia dins l'Últim Sopar, recordada, en canvi, pels altres tres i per sant Pau: Mt XXVI, 26- 29; Mc XIV, 22- 25; Lc XXII, 19- 20; i 1Cor XI, 23- 25.

303- 305 Altra vegada, la referència és errada, car el gran sermó del Darrer Sopar, només reportat per l'Evangeli de Joan, ocupa els seus capítols XIII-XVII.

305- 310 Aquesta referència a Joan és encertada: Io XIII, 3- 17

Aprés lexà lo món als richs, paradís al ladre, als seus dexebles per-
secució de béns, entre ells pau e amor, e comanà la sua mare al seu apò-
[f. 121r]-stol e cosíngermà sant Johan evngelista, que la aconsolàs. E 315
la sua ànima iaquí a Déu lo Pare, e lo cos al sepulcre fins que fos resu-
citat. E als seus crucificadós iaquí les vestidures a totes lurs voluntats.
Tots los altres béns e mals, axí com paradís e infern, jaquí a sent Pere
a-quells regir e governar, axí com a procurador seu, donant-li poder de
ligar e dissolre e de condempnar e de perdonar. Féu-lo, més avant, 320
capità dels apòstols e governador de la sua església, e dix-li: «Ego mo-
rior, et nullus mihi compatitur; quero adiutorem et non est qui
adjuvet». «Sed tu Petre, aliquando conversus, confirma fratres tuos. Ego
enim rogavi pro te ut non deficiat fides tua»: O Pere, ve't que jo muyr
e negú no à pietat de mi, e no és hom qui-m vulla ajudar. Mas tu, Pere, 325
a qui jo he fet capità, quant seràs convertit e a la vera fe retornat, con-
vertex e confirma los teus servents, car ve't que jo he pregat a Déu lo
Pare que la tua fe no defalla de tot, per ço que puxes los teus ffreres
convertir.

E ve't com apar que no ha trobat qui li aga volgut ajudar, si bé u ha 330
a molts demanat.

Et hoc de secunda parte, etc.

Dico tertio, que sentència és al cel dada, etc. Aquesta compra se
havia a fer per la mort de Ihesuchrist, axí que convenia que segons les
prophécies desús declarades, que Ihesús devia morir. E per açò diu: Sa- 335
piaiu que la mia ànima és molt trista fins a la mort. E per aquestes
paraules, la sua beneyta mare, la verge Maria, és molt trista e dolorosa,
per què, crida a nós ab greus plors e diu: «O vos omnes, qui transitis
per viam, attendite et videte si est dolor similis sicut dolor meus», *Tre-*
norum, primo: O vosaltres, mos amichs, qui passats per la via de 340
Muntcalvari, e vehets lo meu fill en la creu penjar, e a mi, mare dolo-
rosa, denant ell plorar, atenets e vegats devotament, si és dolor tan
gran com és la mia ab cruel marriment, cor son de greu dolor turmen-
tada en lo cor e affliccionada e tribulada. Ay lassa! Mare engoxosa e
plena de tristor, car enteniment no pot pensar ne coratge [f. 121v] 345
ymaginar la mia tribulació e amargura, car veig en la creu mon Fill
pengar, e no-l pug deliurar, veg-lo per gran dolor sospirar e no li pux

315 Io XIX, 26- 27 316 Lc XXIII, 46 317 Io XIX, 23- 24 321- 323
Cf. Ps XXI, 12 321- 322 morior *ms* marior 323- 324 Lc XXII, 32

335- 336 Mt XXVI, 38 338- 340 Lam I, 12 339 est *ms* es 349 és *ms*
seq la mia *canc*

ajudar, hoyg-lo cridar per set que ha, e a beure demanar, e no li'n puix donar ni m'i lexen acostar. Donchs, lassa, mesquina, qual dolor és que a
350 la mia se puxe acomparar. Verament fort és trista la mia ànima e serà fins a la mort.

E per ço, nosaltres christians, si vera amor e devoció havem a la verge Maria e al seu Fill car, certes que li devem demanar açò com és estat, per tal que ab ella ensemps ho puxam plànyer e plorar. Emperò,
355 com tant la veg agreviada e per greu plant turmentada, dupte'm ella enterrogar per ço que no li fassa les dolós renovar.

E per ço devem anar a sant Johan e demanar açò d'aquesta greu passió com és estat. Si bé, quant lo y aguí demanat, se pres greument a plorar. E jo diguí-li: «O Johan, tu qui est hom, que deuries la verge
360 Maria aconsolar, te prens a plorar. Calla, que per los teus plos fas la verge Maria més plorar; e, si no calles, la pories fer esclatar».

E lo beneyt Johan responia: «O frare, e com poria callar, ne lo meu plant cessar, que veig lo meu mestre e senyor ha tan cruel mort sentenciat, e los seus dexebles, que ell tant amave, que tots l'àn desemparrat?
365 Per què us dich que no us ho poria comtar, mes veus ço que n'è escrit: vullats- ho legir he bé gordar.

E per ço devets notar que, segons diu lo evangelista sant Johan, lo dyable, pertractant los malvats juheus per enveja e iniquitat, tractaren e donaren mort a Jhesuchrist. E per ço com molta gent lo crehia e-l seguia,
370 per los miracles grans que fahia, entre los quals, vuy ha quinze jorns, resucità Làtzer, qui havia estat quatre jorns mort dins lo sepulcre, —açò apar Johannis, undecimo—, e per açò, com aquest miracle fou manifest a tot lo poble de la ciutat de Jherusalem, quax tot lo poble lo seguia. [f. 122r] E com vench lo diumenge passat, que fou lo dia
375 del Ram, vench en Jherusalem. E lo poble, sabent que venia, isqué-li a camí ab gran honor e alegria, acompanyant-lo fins al temple. E quant Ihesús fonch entrat dins lo temple, atrobà-y taules de tenders que-ls juheus hi tenien, per ço que-l poble agués oportunitat de offerir. E Ihesús, quant vehé aquelles, près de la rama e féu-ne com a disciplines, e
380 abaté les taules, e gità los venedós, e reprès los phariseus e los sacerdots, dient: «Domus mea, domus orationis vocabitur», Matthei, vigesimo primo: Sapiats que la mia casa és apellada de oració, no pas casa de barateria e de ladres, axí com vosaltres la féu.

E axí tota la gent, ab los phariseus e sacerdots, de la synagoga se'n
385 isqué, e Ihesús romàs tot solet ab sos dexebles, e no trobà qui-l covidàs

368 Io XIII, 2 371- 372 Io XI, 33- 34 373- 374 Io XI, 47- 48 374-
375 Io XII, 10- 11. 18 377- 378 Mt XXI, 12 381 Mt XXI, 13

ha una taça d'aygua. E axí se'n tornà en Bethània a dinar a casa de sancta Martha; apar Johannis, duodecimo.

Après açò, Symon, lebrós appellat, convidà Jhesu Crist, en lo qual convit fou Làtzer. E santa Magdalena vench ab una capça de preciós unguient, que gità sobre lo cap de Ihesuchrist, qui era tot ugat. E 390 quant Judes vehé açò, fou fort irat, per ço com no podie furtrar lo delme del preu del unguient, que valie tres-cents croats o dinés d'argent. E per ço, mogut d'avarícia, cogità que venés a Jhesuchrist per trenta dinés, que era lo delme de la valor del unguient. E vench-se'n als phariseus, qui eren ajustats en consell, e dix- los: «Quid vultis mihi dare et 395 ego eum vobis tradam», Matthei vigesimo sexto: Sapiats que jo sé que vosaltres teniu consell contra Ihesús de Natzaret. E axí, què'm voleu donar, he jo liurar- lo- us he?

Quant los phariseus hoÿren açò, foren fort alegres, e digueren-li que demanàs què-s volgués, que ells lo y darien. Per què, lo cruel malvat 400 Judes demanà trenta dinés, que eren lo delme del unguient, que cuydave haver perdut. E per ço lo traÿdor cerquà manera com lo poguera trahyr e liurar als juheus.

E lo dyious matí, lo bon [f. 122v] Jhesús tramès dos dels seus dexe- bles en Jherusalem per aparellar la cena, en la qual cena Jhesu Crist 405 féu moltes coses.

E la primera fou que menjà ab ells en un gran gresal, per mostrar- los amistat equal, sens que no-n gità Judes, qui trahir lo devia; apar *Luche*, vigesimo secundo. Aprés, se levà de la cena, e cenyí's un drap de li per devantal, e levà a tots los peus, e a Judes semblantment: apar 410 *Johannis*, decimo tertio. Aprés, se'n tornà posar a la taula, e en lo pa material consegrà lo seu cos preciós, e a tots se liurà en lo sant sagrament. E aprés consegrà la sua sanch en lo vi, e axí matex donà la sua sanch a beure als seus dexebles: apar *Luche*, vigesimo secundo. Aprés tramès la sua mare, la verge Maria, ab les sues germanes, e sancta 415 Magdalena, a llur casa, e puy revelà la sua traÿció, dient: «Amen dico

386- 387 La narració de Io XII, 1- 9 no és col locada després, ans abans de la triomfal entrada de Jesús a Jerusalem el diumenge de Rams; la posterior es troba a Mt XXI, 17

388- 389 Mt XXVI, 6- 13 389- 390 Mc XIV, 3- 9; Io XII, 1- 8 391- 392 Mc XIV, 5; Io XII, 5 395- 396 Mt XXVI, 14

404- 406 Mc XIV, 13; Lc XXII, 8

409 *Luche ms seq XXI canç* | Lc XXII, 21- 22 | *cenyí's ms ceyí's* 409- 411 Io XIII, 2- 11 412- 413 Lc XXII, 14- 23 414 *Luche ms seq XII° canç* 416- 418 Mt XXVI, 21; Mc XIV, 18

vobis, quod unus vestrum me traditurus est», *Matthei*, vigesimo sexto: En veritat vos dich, que hu de vosaltres serà quy'm trahyrà, per què, jo hiré a la mort de la creu, e vosaltres tots fugireu, que no serà

420 negun que'm vulla acompanyar.

E per ço respòs sent Pere: «Senyor, certes null temps te jaquirem, ans morrem ab tu». E Ihesucrist respòs-li, dient: En veritat te dich, Pere, que abans que'l gall cant, en aquesta nit, me hauràs tres vegades renegat. E axí fou, car tres vegades lo renegà per pahor que havia.

425 E ladonchs Judes jaquí a Jhesuchrist ab los altres, e anà-se'n als juheus e pres los trenta dinés. E ab gran companya de saigs e de gent d'armes, hanà per pendre Jhesucrist. E lo bon Jhesús fou-se'n anat dellà lo torrent de Cedron, a hon era l'ort de Jerichó, e jaquí dins l'ort tots los seus dexebles. Emperò apellà sent Pere, sant Johan e sant Jau-

430 me, e pujà-se'n al Muntolivet, e quant fou al mig del pug, féu aturar los seus tres dexebles. E ell lunyà's d'ells, tant com un git de pedra. E aquí lo bon Jhesús se agenollà, e féu oració a Déu lo Pare, dient: «Pare, si posible és, jo no pas aquesta passió...». E no hac resposta, per què se'n tornà als tres dexebles, [f. 123r] e trobà que dormien, per què no-

435 volch despertar. E tornà-se'n e féu oració semblantment. E com no agués resposta del cel, tornà als dexebles, qui encara dormien per gran tristor que havien d'açò que-l bon Jhesús los havie dit.

E era gran hora de nit, e per sobres de angoxa e dolor de cor, lo dolç Jhesús tornà a fer la terça vegada oració, en la qual oració li vench tan
440 gran angoxa de cor, que del cap fins als peus suà de suor de sanch que degotà fins en terra. E dix a Déu lo Pare: «Pare meu, totes coses són a tu possibles, per què, si a tu plau, jo no soffira aquesta tan greu passió. Emperò, no sia feta la mia voluntat, mas la tua». E adonchs, aperech-li l'àngell qui-l confortà. Açò apar *Luce*, vigesimo secundo.

445 Aprés açò, lo bon Jhesús anà als tres dexebles, e despertà-ls, e entrà-se'n en l'ort, e trobà que tothom dormia. E despertà-ls e dix-los: «E no

421- 422 Mt XXVI, 33- 35; Io XIII, 37- 38

425 Judes *ms seq* jq *canc* 429- 430 Mt XXVI, 37; Mc XIV, 33 431 Lc XXII, 41 432- 433 Mt XXVI, 39; Mc XIV, 36 435- 436 La frase «com no hagués resposta del cel...» no encaixa gens, ans xoca amb el text de Lc XXII, 43: «Apparuit autem illi angelus de coelo confortans eum...»

439 Mt XXVI, 44 440 Lc XXII, 43- 44 441- 443 Mc XIV, 36 444 Lc XXII, 43

446- 447 *Breviarium Romanum. Feria V in Cena Domini, Ad Matutinum. Responsorium post lectionem VIII* 448 Mt XXVI, 41; Mc XIV, 38 450- 451 Mt XXVI, 46- 48; Mc XIV, 44 452- 453 Io XVIII, 4- 10

podeu vetllar? Per què dormiu? Vehets que Judes no dorm, qui'm vol trahyr. Vellats e féu oració, que no vengau en temptació». Axí com Jhesucrist parlava, vench Judes e entrà dins l'ort ab tota la compaya de mala gent que amenave, als quals havia dat senyal: que prenguessen aquell que ell besaria, e que tenguessen bé esment, perquè no-ls fugís. E quant Jhesús lo véu venir, isqué'ls a camí, e dix- los: «Quem queritis?»: Qual volets de nós? E respongueren: «Jhesús de Natzereth». Respòs lo bon Jhesús, e dix: «Ego sum: Jo son». De tan gran virtut fou aquesta paraula, que Judes, ab tots los juheus, caygueren en terra esmortuïts, axí que no-s podien levar. E lo dolç Senyor, girà's als seus dexebles e viu-los aquí tots, e sent Pere ab un coltell que portava.

E dix als juheus: «Levats! E vegam què demanau». E tantost levaren-se e digueren: «Jhesús de Natzaret volem». E respòs Jhesuchrist: «He no us he ia dit que jo son? "Si ergo me queritis, sinite hos abire": Si a mi volets, prenets-me, e jaquits anar aquests meus dexebles».

O pietat de Déu, a si matex [f. 123v] als juheus liurava, e per los dexebles pregava.

Lavors, Judes acostà's a ell, dient- li: «Déus te sal, mestre», besà'l en la boca e tantost los juheus lo prengueren ab gran avalot, e ligaren-li les mans, axí com si fos ladre o homeyer. E tots los seus dexebles fugiren, sinó sent Pere e sen Johan. E sent Pere tragué lo coltell de la bayna e donà una coltellada ha un juheu, qui havia nom Malchus. Tant fou gran lo colp, que la orella li tolgué.

E ladonchs, lo bon Jhesús reprès sent Pere, e dix: «Pere, torna lo coltell en la bayna, car qui de coltell nafrarà, de coltell nafrat serà»; e prè la orella e tornà-la al juheu. Emperò, ja per aquell miracle negú no's convertí.

E quant lo bon Jhesús fou pres e ligat, los sags lo amenaren a casa de Anna, qui era estat bisbe l'any passat, e era sogre de Cayfàs, qui era bisbe aquell anyn. E, ab les mans ligades, agenollaren lo bon Jhesús davant Pilat.

E com fos interrogat de la sua doctrina e dels seus dexebles, ab gran humilitat respòs dient: «Ego in occulto locutus sum nichil», etc.: Sapiats, Anna, que jo no he dit res en amagat, mas davant totes gents, per què, no ho demà'ns a mi, mas demana a-quells qui'm han oït, e jo

459 Io XVIII, 7- 8

464 Mt XXVI, 49; Mc XIV, 45 468- 469 Io XVIII, 10- 11

470- 471 Mt XXVI, 52

475 Io XVIII, 13

478 Io XVIII, 19 479 Io XVIII, 20

què he dit. Quant Jhesús hac dit açò, levà's Malchus, a qui Jhesuchrist havia tornada la oreylla, e donà tan gran buffet al bon Jhesús, que-l féu caure en terra, dient: «Axí respons tu al bisbe?»

485 E lladonchs, respòs-li lo bon Jhesús: «Si jo he mal parlat, fes testimoni de mal; si he ben dit, per què'm bats?»

Açí renegà sent Pere Jhesuchrist.

Com vehés Anna que era gran nit, remès Jhesuchrist com a malfactor a son genrre Cayfàs, bisbe, a la casa del qual eren ajustats tots los
490 savis sacerdots e pharyseus de la synagoga, com porían liurar Jhesuchrist a mort.

E posat Jhesuchrist davant Cayfàs, vengueren dos falsos testimonis, qui digueren: «Aquest ha dit que podie destruir lo temple, e al terç jorn hedificar aquell».

495 E com Jhesuchrist no digués res, dix Cayfàs: «Jo t conjur, manant-te de part de Déu, que-m digues veritat, e tu si [f....] [est fill]...

2. Autor desconegut

[INTRODUCCIÓ A UN SERMÓ DEL DIVENDRES SANT]

Barcelona, Biblioteca de Catalunya, ms. 476, ff. 154r- 158r

Secundum legem debet mori, Johannes, decimo nono capitulo.

Segons veritat e doctrina de la sancta Scriptura, yo trop que tres Leys són stades donades a la natura humanal.

500 La primera fon Lig de natura, la qual no fon donada en scrit, sinó tan solament en lo dictàment de la rahó natural. On, jatsia que com Cahim matà Abel, no fes contra Lig ni manament que li fos stat donat per nostre senyor Déu, emperò féu contra la lig de natura. Car rahó natural dicta e mana a hom que no fassa a altre ço que no volria que li fos
505 fet. Segons aquesta lig natural se regiren los hòmens justs de Adam tro fins al temps de Moysès.

485- 486 Io XVIII, 23

487 Io XVIII, 25- 27

489 Io XVIII, 24

493- 494 Mc XIV, 38

495- 496 Mc XXVI, 63

497 Io XIX, 7

502 Gen IV, 8

La segona Lig és de Scriptura, la qual donà nostre senyor Déu a Moysès en lo munt de Sinahí, la qual manava quins manaments devia hom tenir. E a-quells qui fehien contra los dits manaments, la dita Lig ensenyava com devien ésser punits. Aquesta lig durà de Mo sès fins al 510
aveniment de Jhesuchrist.

La terça Lig és de gràcia, la qual Jhesuchrist ha donada al humanal linatge.

E, si tu-m fas qüestió e demanda, si Jhesuchrist, fill de Deviu, qui era vengut per reembra lo humanal linatge, devia morir segons cascuna 515
de aquestes litgs, dich que ,hoc', segons que dien les paraules que yo he comensades: «Secundum legem debet mori».

E que axí sia veritat, axí ho entén yo a provar.

E primerament, que Jhesuchrist devia morir segons Lig de natura, en la qual lig podem assignar quatre jutges, ço és, Adam, Noè, Abram 520
e Jacob. Aquests quatre jutges [f. 154v] foren en lo temps de natura; los consellers són los dotze patriarchas, entre los quals Josep donà consell en persona de tots dotze, car és stat sant e just; advocat per part de Jhesuchrist, és natura humanal; per la part contrària contra Jhesuchrist, és advocat, amor e benvolensa. Primerament parlà natura, 525
advocada de Jhesuchrist.

E diu que Jhesuchrist no deu morir, e açò prova per dues rahons: la primera és car si Adam no hagués peccat, negun hom no fora jamés mort, cor tots quants moren, moren per lo peccat original de Adam, en lo qual són consebuts. Donchs, com Jhesuchrist no sia stat consebut 530
en lo peccat original, no deu morir, pus que en ell no és atrobada la rahó per què hom mor, ço és a saber, com no és stat concebut en lo dit peccat original. La segona rahó és car lig de natura dicta e mana que hom no fassa a altre ço que no volria per si mateix; donchs, con 535
naturalment no sia hom al món, qui vulla que altre lo mat, negun no deu matar Jhesuchrist. Per aquestes dues rahons provà natura que Jhesuchrist no deu morir.

Enaprés parlà amor e benvolença, qui és advocada contra Jhesuchrist. E provà que Jhesuchrist deu morir, per altres dues rahons. La

508 Ex XX, 17 510 Ex XXII, 25-35

514 Mt I, 1 516-517 cascuna *ms corr in* costuma 517 comensades *ms*
comesades | Io XIX, 7

522 Gen XXIX, 31-XXX, 25 525 parlà *ms* per la

527 rahons *ms ead man add int lin* 529 Rom V, 13 531 original *corr* ariginal

- 540 primera és car segons Lig de natura, tot ço que hom vol per si mateix, deu hom voler per altre. Mas si Jhesuchrist fos stat peccador, volguera ésser reemut. Donchs, si era cosa covinent que devia ésser reemut per mort de alguna persona, ell volguera que
 [f. 155r] fill de Déu fos sacrificat après la ciutat de Jherusalem.

Lo quart jutge, ço és Jacob, diu que Jhesuchrist deu morir en lo munt de Calvari, car Jacob veé en sompnis en lo munt de Calvari, una scala, e los àngels, qui pugaven e devallaven per aquella scala. E nostre senyor Déu, qui stava recolzat en lo cap sobirà de la scala, en figura
 550 que la passió de Jhesuchrist se devia fer en aquell, la qual passió devia ésser scala, per la qual devien pugar en pereys. Donchs, Jhesuchrist devia morir en lo munt de Calvari.

Enaprès, Jhesuchrist, hoÿda la sentència que deu morir segons Lig de natura, girà's a la verge Maria, mara sua, e diu- li: «O mara mia, ve't
 555 per tu quina sentència he haÿda de mort, car per tu yo-m son encarnat, e he presa carn humana, e son subjugat a la Lig de natura. E ve't com son sentenciat a mort, car la tua humilitat me ha fet devallar del cel en terra, e ara per tu deig morir tant cruelment».

Enaprès, la verga Maria, ab gran dolor, cridà contra tot lo món e clamà's de aquesta sentència, qui és stada donada contra Jhesuchrist segons la Lig de natura, con li han sentenciat a mort lo seu car fill, sant e just; per què, se apel·là a la lig de Scriptura. E pregà [per son] fill, que no muyra en aquesta Lig de Scriptura, ha quatre jutges, ço és saber, David, Salamó, Ysahies e Geremies; consellers són los dotze prophetes menors. Adv[ocat] per part de Jhesuchrist és obediència; advocat contra [f. 155v] Jhesuchrist és feeltat.

Proposa, donchs obediència, qui és advocada per part de Jhesuchrist, e diu als juheus que la Lig de Scriptura mana que null hom just ni sant no deu ésser mort ni condemnat. Mas que ell sia stat sant

543- 544 Manca, segons que sembla, un foli i el text corresponent, en el qual hi havia el final del discurs d'amor e benvolença; el del primer jutge (Adam), del segon (Noè), i gairebé tot el del terç (Abraham) 544- 545 Cf. Mt XXIII, 37

547 Gen XXVIII, 12

562- 563 E pregà... de Scriptura *ms ead man add int lin* 562 per son aquestes paraules manquen perquè el paper fou tallat per la guillotina 565 advocat - o- manca per la mateixa raó

569 Gen XVIII, 25 574 Mt XVI, 21 577 Mt XX, 18 584- 585 Ion II, 1- 11; III, 1- 10; Mt XII, 40 586 Mt XII, 39- 40 589 dicten *ms seq* que canç l sentència *ms in mg* sentència

e just, axí-s prova: car ell no fo concebut en peccat original, ni féu anch negun peccat actual: donchs, no devia ésser mort. Enaprés feeltat, advocada contra Jhesuchrist, prova que Jhesuchrist deu morir, car tot-hom és tengut de tenir ço que promet: donchs, com Jhesuchrist haia promès, segons que-s lig en la Scriptura, que ell devia morir, segueix-se que ell deu morir. Mas que ell hagués promès en la Scriptura que ell degués morir, axí ho diu ell als seus dexebles, segons que diu sant Matheu en lo seu *Evangelii*: «Ecce ascendimus Jherosolymam et filius hominis tradetur principibus sacerdotum et condempnabunt eum morte, etc.» Veus, dix Jhesuchrist als seus dexebles, que lo Fill de la Verge pugerà en Jherusalem e serà trahit e liurat a mort; donchs, pus que promès ho havia, axí se convenia de fer, si volia ésser leyal ni fael. Enaprés, los consellers donen lur consell, e Jonàs parla en persona de tots los dotze prophetes e dóna consell que Jhesuchrist [f. 156r] deu morir, e açò prova per tal rahó: car axí con Jonàs fon tres dies e tres nits en lo ventre de la balena, axí Jhesuchrist deu ésser enclòs en la terra. Car Jonàs fon figura de Jhesuchrist; donchs, com negun no dege ésser soterrat sots la terra si no és mort, segueix-se que Jhesuchrist deu morir e après, pus que és provat que deu morir, e los consellers han donat consell que deu morir, los jutges dicten la sentència en quina manera deu morir.

E primerament, David diu que deu morir greument nafrat. E açò prova car, prophetant de la passió de Jhesuchrist diu, en persona sua: «Foderunt manus meas et pedes meos, etc.»: foradades e nafrades han les mies mans e los meus peus e han nombrats tots los meus ossos.

Enaprés ve lo segon jutge, ço és Salamó, qui diu que deu morir cruelment e lege, car prophetant de la passió de Jhesuchrist parla en persona dels juheus en lo *Libra de saviesa*, dient: «Morte turpissima condempnemus eum»: condempnem-lo, dien los juheus, Jhesuchrist a mort fort lege e cruel.

E lo tercer jutge, ço és Ysahies, diu que pacientment deu morir; car prophetant de la passió de Jhesuchrist, diu [f. 156v]: «Tanquam ovis ad occisionem ductus, etc.»: axí con a ovella és manat a la mort.

Enaprés, lo quart jutge, ço és Jeremies, diu que ab grans vitupirins deu morir, car prophetant de la passió de Jhesuchrist diu: «Dedit percutienti se maxillam, saturabitur opprobiiis»: donà Jhesuchrist humil-

593 Ps XXI, 17- 18

597- 598 Sap 1, 20

601- 602 Is LIII, 7 602 manat *llegiu* menat

604- 605 Lam III, 30

ment la sua cara e les sues galtes a aquells qui-l bufateiaven».

Enaprés, Jhesuchrist, hoÿda la sentència, gira's plorant a la sua mara, e diu-li: «O mara mia, per què t'est appellada de-questa ley; més haguera valgut que en la primera lig fos mort, car no haguera tanta de vergonya». Enaprés la verge Maria clame's de tot lo món de tant cruel sentència que los advocats, jutges e consellers han dictada contra lo seu Fill, qui no la mereix e és ignoscent: «E si prech a alcun que-s appell a la lig de gràcia, he gran pahor que no offena lo meu fill. Mas, si no prech a alcun que's appell a la Lig de gràcia, veig que mon fill serà mort». Per què, la verge Maria és posada en gran angoixa.

Donchs, diga lo prehicador al pobla: «Senyors, guardats la tribulació en què és posada la verge Maria. E per reverència sua, appellem- nos de la sentència qui és stada donada contra Jhesuchrist. E [f. 157r] appellem- nos a la Lig de gràcia, en la qual són assignats quatre jutges, 620 ço és, sant Matheu, sant March, sant Luch e sant Johan. Consellers són los dotze apòstols. Mas en loch de sant Matheu e de sant Johan, qui són apòstols, podem posar sant Pau e sant Bernabé». Advocat per part de Jhesuchrist és poder. Advocat contra Jhesuchrist és franquesa.

E primerament, diu poder, qui és advocat de Jhesuchrist, que Jhesuchrist no deu morir, e prova-ho per aytal rahó. Car Jhesuchrist, per son poder, per tal com és ver Déu, pot fer hun hom innocent, lo qual prenga mort per lo humanal linatge. E per la sua mort porà tornar lo humanal linatge en stament de innocència. Donchs, pus que Jhesuchrist pot fer hun hom aytal, no és mester que ell muyra.

630 Enaprés, franquesa provà que deu morir Jhesuchrist, e açò per tal rahó, car regla és en la Lig de gràcia, que remetre offensa és restituir l'om a la primera dignitat. Donchs, si hun àngel o hun altre hom fos mort per reempso del humanal linatge, encara l'om no fóra restituhit a la primera dignitat, ni fóra axí franch con debans, con fora obligat a 635 Déu axí com a son creador, e fóra obligat a-quell [f. 157v] hom o a-quell àngel, axí con a redemptor. Donchs, Jhesuchrist deu morir. Los consellers donen lur consell e sant Pau parla en persona de tots e dóna consell que Jhesuchrist deu morir. Axí ho diu en la sua *Epístola*: «Vidi-

608 aquesta *ms* equesta 613 offena *ms* offeria (el copista prengué per dues lletres els dos pals de la , - n - ').

638- 639 *Haeb* II, 9 641- 642 *Rom* V, 15- 17; però el text presumptament bíblic és considerablement divers del reportat en les nostres línies i diu així: «...si enim unius delicto multi mortui sunt; multo magis gratia Dei et donum in gratia unius hominis Ihesu Christi in plures abundavit. Et non sicut per unum peccatum, ita et donum. Nam iudicium quidem ex uno in condemnationem: gratia autem ex

mus Jhesum propter passionem mortis gloria et honore coronatum»: nós havem vist Jhesuchrist per la sua mort coronat de glòria e de honor. Ítem, *Ad Romanos*, primo capitulo: «Sicut unus mortis, multi mortui sunt, ita per Ihesum Christum vitam habemus»: «axí con per la mort de hun hom, ço és, de nostre para Adam, molts són morts, axí per la mort de Jhesuchrist tots vivim».

Enaprés los jutges dictaren la sentència, pus que és provat e donat de consell que Jhesuchrist deu morir.

E primerament dien que per lo dexebla deu ésser trahit, axí ho diu lo primer jutge, ço és, sant Matheu en la *Paci*. Per lo pobla deu ésser scupit, axí ho diu lo segon jutge, sant March en la *Paci*. En lo cap deu ésser coronat, axí ho diu sant Luch en la *Paci*, qui és lo tercer jutge. En lo costat deu ésser foradat, axí ho diu lo quart jutge, ço és sant Johan en la *Paci*.

Enaprés, Jhesuchrist gira's a la sua mara, e diu-li: «O mara mia, què-m has fet, de-vuy més no'm pux appellar, car de dret, après de tres [f. 158r] sentències donades, negun no-s pot appellar.

Clarament, donchs, és vist e provat que Jhesuchrist deu morir per cascuna ley de aquelles tres, ço és, de Natura, Scriptura e Gràcia, segons que dien les paraules que yo he comensades: «Secundum legem debet mori».

Vegam, donchs, en quina manera li és dada mort.
Recita passionem, etc.

multis delictis in iustificationem. Si enim unius delicto mors regnavit per unum: multo magis abundantiam gratiae, et donationis, et iustitiae accipientes, in vita regnabunt per unum Ihesum Christum»; l'autor, doncs, resumí pel seu compte el text de la *Lletra als Romans*, sense però indicar que era un resum seu i no pas el text bíblic.

648 Mt XXVI, 14 649 Mc XV, 19 650 Lluc en realitat no en parla; sí, en canvi Mt XXVII, 29 i Mc XV, 17 651 Io XIX, 34

661 Vegeu la nota 71 de l'estudi introductori.

TAULA DE MOTS DE L'APÈNDIX II

Encara que no les repetim, són, 'mutatis mutandis', aplicables a aquestes pàgines les explicacions prèvies a la *Taula de mots catalans dels sermons de sant Vicent Ferrer*, que el possible interessat pot trobar unes quantes pàgines abans, al final de l'apèndix I.

- a* 5, 10, 20, 23, 29, 42, 51, 54, 59, 70, 79, 83, 84, 88, 89, 94, 102, 103, 131, 135, 157, 165, 166, 173, 175, 176, 177, 178, 186, 195, 196, 197, 200, 216, 224, 225, 231, 234, 238, 246, 248, 265, 304, 308, 311, 316, 317, 318, 319, 326, 327, 331, 334, 336, 338, 341, 348, 349, 351, 352, 357, 358, 360, 369, 373, 375, 379, 386, 393, 410, 411, 412, 414, 416, 419, 425, 428, 432, 439, 441, 442, 452, 461, 462, 464, 474, 481, 488, 489, 491, 499, 504, 507, 509, 518, 532, 534, 556, 557, 561, 562, 580, 598, 602, 606, 607, 612, 614, 619, 632, 633, 634, 635, 636, 653; *ha* 363, 386
- ab* 16, 24, 25, 57, 75, 108, 119, 153, 175, 201, 202, 203, 204, 205, 216, 257, 258, 263, 292, 338, 343, 354, 376, 384, 385, 389, 407, 415, 422, 425, 426, 449, 455, 457, 465, 476, 478, 559, 603
- abans* 100, 292, 423
- (*abatre*) *abaté* 380
- Abel* 502
- abeurar* 204
- acabar* 221
- acé* 124, 487
- açò* 28, 100, 105, 109, 120, 136, 142, 147, 195, 213, 220, 224, 247, 277, 305, 335, 353, 357, 372, 388, 391, 399, 437, 444, 445, 482, 527, 584, 591, 630; *vegeu* (*això*)
- ço*
- acompanyar* 205, 420; *acompanyant* 376
- acomparar* 350
- acomplir* 193
- aconsolar* 207, 360; *aconsolarà* 44; *aconsolàs* 315
- acostar* 52, 349; *acostà* 464
- (*acostumar*) *acustumat* 8
- açotar* 202
- actual* 571
- (*acusar*) *acusat* 132
- Adam* 505, 520, 528, 529, 643
- adonchs* 443
- advocat* 523, 525, 565, 566, 622, 623, 624; *advocats* 611; *advocada* 526, 538, 567, 571-572
- (*afany*) *afany* 93; *affanys* 99, 166, 291
- (*afliccionar*) *afliccionada* 344
- agenollar* 54; *agenolau* 75-76; *agenollà* 432; *agenollaren* 476; *agenollat* 57
- (*agraviar*) *agreviada* 355
- (*aïrar*) *aïrats* 21
- (*així*) *axí* 7, 13, 14, 22, 23, 30, 40, 43, 44, 48, 64, 75, 83, 86, 90, 116, 139, 158, 198, 200, 211, 235, 240, 244, 254, 258, 276, 278, 286, 304, 318, 319, 334, 383, 384, 386, 397, 413, 424, 448, 456, 466, 484, 518, 570, 576, 581, 584, 585, 602, 634, 635, 636, 638, 642, 644, 647, 649, 650, 651
- (*així mateix*) *axímateix* 307
- (*això*) *ço* 74, 159, 194, 224, 232, 258, 286, 299, 328, 352, 356, 357, 365, 367, 369, 378, 391, 393, 402, 421, 504, 520, 532, 534, 540, 546, 563, 573, 595, 600, 603, 620, 643, 648, 651, 657; *so* 34
- ajuda* 173, 184, 217, 240, 254, 265, 287
- ajudador* 172
- ajudar* 18, 21, 26, 52, 95, 169, 172, 185, 189, 214, 278, 330, 348; *aiudar* 325; *ajudaran* 249
- (*ajustar*) *ajustats* 395, 489
- al* 26, 51, 62, 96, 100, 149, 178, 190, 235, 261, 264, 284, 313, 314, 316, 333, 353, 376, 384, 430, 472, 484, 493, 506, 510, 512, 535, 616; *als* 27, 54, 214, 223, 307, 309, 313, 317, 394, 403, 414, 425, 434, 436, 440, 445, 450, 456, 458, 462, 568, 576, 579
- (*algun*) *alcun* 612, 614; *alguna* 13, 294, 543
- (*alegre*) *alegra* 10; *alegres* 399
- alegria* 376
- (*allancejar*) *alanceziar* 205
- (*allí*) *-y* 377; *hi* 378; *-i* 349
- (*allò*) *ho* 44, 95, 98, 161, 354, 365, 481, 518, 576, 581, 638, 647, 649, 650, 651; *-ho* 29, 151, 169, 625; *-hu* 418; *-ó* 309
- (*allunyar*) *ailluniat* 231
- alt* 128, 149
- altre* 146, 198, 504, 534, 535, 541, 632; *altra* 146; *altres* 216, 318, 425, 539; *altri* 65
- amagar* 290; *amagat* 480
- (*amar*) *ames* 273; *amava* 37; *amave* 364;

- hiré 419; amasses 272; amassen 304;
 amat 144, 236; amada 251; amats 87
 amargor 19
 amargura 346
 (amenar) amenave 450; amenaren 474;
 amenarem 264-265
 amich 105; amichs 340
 amistat 108, 408
 amor 251, 314, 352, 525, 538
 (amostrar) amostres 296
 anar 357, 461; vag 54; aní 67; anà 425,
 445; hanà 427; anat 427
 anch 570
 àngel 30, 44, 62, 632, 636; àngell 444; àn-
 gels 214, 215, 216, 218, 548
 angoixa 615; angoxa 438; engoxa 223, 444
 (angoixós) engoxosa 47, 344; engoxoses 80
 ànima 35, 83, 87, 316, 336, 350
 Anna 475, 480, 488
 ans 21, 26, 63, 93, 160, 422
 any 475; anyn 476; anys 239
 (aparèixer) apar 105, 116, 124, 169, 302,
 305, 310, 330, 372, 387, 408, 410, 414,
 444; appar 100, 136, 139, 147, 151, 155,
 162; aperech 443
 aparellar 405; apparellar 258; apparellada
 94,
 apel lar 562, 654, 655; appell 612, 614; apel
 lem 617, 619; apel là 30, 429, 562; appell
 lat 388; apel lada 382, 608
 aportar 52; aportat 74, 157
 apòstol 314-315; apòstols 278, 280, 309,
 321, 621, 622
 après 247, 277, 303, 304, 313, 388, 409,
 411, 413, 414, 445, 545, 588, 654
 (aprovar) aprovada 3
 aquell 111, 451, 472, 476, 494, 550; quell
 635, 636; aquella 245, 548; aquells 130,
 159, 162, 606; quells 319, 481, 509;
 aquelles 122, 379, 567
 aquest 36, 37, 38, 71, 94, 372, 493; aquesta
 176, 197, 222, 240, 287, 333, 357, 423,
 433, 442, 455, 505, 510, 560, 563; equesta
 608; aquests 461, 521; aquestes 336-337,
 516, 536
 aquí 248, 432, 457
 ara 94, 168, 169, 173, 176, 217, 219, 240,
 287, 558
 argent 115, 392
 (arma) armes 427
 assignar 520; assignats 619
 (assot) assots 202, 258
 (atendre) atenets 342
 (atrobare) atrobà 377; atrobàrs 92; atroba-
 rem 99; atrobada 20, 531
 aturar 430
 avalot 247
 avant 320
 avarícia 393
 Ave 8
 aveniment 511
 avolatar 64
 (avui) vuy 71, 370; -vuy 654
 ay 25, 33, 46, 344
 (anyell) ayell 158
 (aigua) aygua 386
 (aital) aytal 625, 629; aytals 41, 67

balena 585
 barateria 383
 (bastar) bastada 40
 batalla 175
 (batiment) batiments 131
 (batre) bats 486; batut 124
 (baina) bayna 468, 471
 bé 3, 92, 195, 270, 275, 278, 281, 289, 330,
 358, 366, 451; ben 257, 486; béns 314,
 318
 benedicció 5, 73
 Benedicta 31
 (beneir) beneyr 49; berneyt 43, 47, 90,
 299, 362; beneyta 9, 14, 30-31, 35, 337;
 beneyrada 42
 benignant 161
 benvolença 538; benvolensa 525
 Bernabé 622
 (besar) besà 464; besaria 451
 Bethània 386
 beure 348, 414
 (bisbal) bisbals 261
 bisbe 257, 475, 476, 484, 489
 blasfemar 49
 (bo) bon 197, 213, 222, 235, 247, 277, 309,
 404, 427, 432, 437, 445, 454, 470, 474,
 476, 485; bona 3, 79, 83, 294; bons 307;
 bones 293
 boca 465
 (bufatejar) bufateiaven 606; buffeteiat 124
 (bufet) buffet 483

Cabim 502
 (caldre) cal 65
 Calvari 547, 552
 callar 362; calles 361; calla 360; callarà
 159
 camí 376, 452

- cant 423
 cap 129, 223, 390, 440, 549, 649
 capça 389
 capacitat 320-321, 326
 car 10, 20, 29, 34, 43, 44, 59, 129, 134, 174, 184, 185, 192, 195, 233, 301, 308, 327, 345, 346, 353, 424, 471, 503, 523, 528, 533, 540, 547, 555, 557, 561, 570, 572, 584, 585, 592, 596, 600, 604, 609, 625, 631, 654
 cara 130, 606
 caritat 299, 305
 carn 556
 casa 192, 271, 382, 386, 416, 474, 489
 (cascun) cascuna 515-516, 657
 cativatge 97
 caure 484; cygueren 455
 (Caifàs) Cayfàs 475, 489, 492; Cayffàs 495
 Cedron 428
 cel 96, 333, 436, 557; cell 149
 celestial 100, 239, 285-286
 cena 405, 409
 (cenyir) ceyí 409
 (cercar) cerquà 402; cerquava 172
 cert 176; certes 107, 353, 421
 cessar 363
 Christ 141
 (ciroteca) ciroteques 259
 ciutat 373, 545
 (clamar) clamà 560; clame 610
 clarament 656
 (clau) claus 203, 260, 285
 clavellar 260; clavellat 150
 (cogitar) cogitats 186; cogità 213, 224, 247, 277, 393; cogitarem 245;
 coll 51, 264
 colp 469
 coltell 34, 457, 467, 471
 coltellada 468
 com 7, 9, 16, 22, 23, 25, 30, 33, 35, 40, 41, 44, 47, 48, 58, 91, 158, 200, 244, 248, 270, 291, 304, 318, 319, 330, 343, 353, 355, 358, 362, 369, 372, 374, 379, 383, 391, 402, 431, 435, 448, 466, 478, 488, 490, 495, 501, 510, 530, 532, 556, 573, 586, 626, 635; con 534, 561, 584, 602, 634, 636, 642
 (comanar) comanà 314; comanaràs 195; comanades 285; comanats 283
 començament 4
 començar) començi 42, 54; comensades 658; comesades 517
 companya 194, 205, 426; compaya 449
 compassió 208
 compayia 282
 complaure 234
 complir 211, 218, 221; compliau 282-283
 comprar 97, 257; comtar 365
 comtar 365
 (concebre) concebut 532, 570; consebut 530-531; consebuts 530
 condempnar 320; condempnem 598
 condempnat 569
 (conèixer) conexem 290
 (confirmar) confirma 327
 (confortar) confortà 444
 (conjurar) conjur 495
 (consagrar) consagrà 301, 412, 413
 consell 39-40, 198, 395, 397, 522-523, 582, 583, 589, 637, 638, 646; concells 186
 (conseller) consellers 522, 564, 582, 588, 611, 620, 637
 (considerar) consideres 200; considera 207; considerant 53, 81
 consolació 72
 (constituïr) constituïts 284
 contemplar 99
 contra 63, 109, 134, 186, 188, 200, 245, 397, 502, 503, 509, 524, 538, 559, 560, 566, 572, 611, 618, 623
 contrari 219; contrària 524
 (convenir) cové 102, 192, 196, 211, 218; convenia 581; covenia 99, 334; covinent 542
 convertir 329; convertex 326-327; convertí 473
 (convidar) convidà 388; covidàs 385
 convid 389
 cor 245, 343, 344, 438, 440, 529
 coratge 345
 corda 263; cordes 201
 corona 202, 262
 coronar 203; coronat 640, 650
 cos 259, 316, 412; cors 130, 301
 cosa 542; coses 293, 304, 406, 441
 *cosíngermà 315
 costat 651
 costuma 3
 creació 215
 (creador) creador 635
 creu 48, 51, 52, 71, 146, 150, 203, 262, 341, 346, 419
 crida 338
 cridar 348; cridà 225, 559; cridaré 214; cridarem 244; cridant 197; cridat 60, 62
 Crist 388, 405

- (cristià) christians 352
 (crit) crits 57
 (croat) croats 392
 crossa 262
 crucificar 17, 61, 203; crucifficar 86; crucificaren 162; crucifficaren 160; crucificat 151; crucifficat 29
 (crucificador) crucificadós 317
 cruel 81, 343, 363, 400, 599, 610; cruels 185
 cruelment 61, 558, 596
 crueltat 200
 (cuidar) cuyda 209; cuydà 58; cuydave 401-402
- Daniel* 139
 (dar) daré 262; daràs 198; darien 400; dat 450; dada 96, 149, 333, 659
 davant 19, 57, 159, 477, 480, 492
 David 109, 120, 133, 564, 591; Deviu 514
 de 4, 11, 14, 15, 17, 18, 19, 26, 30, 34, 36, 40, 47, 48, 53, 58, 60, 69, 70, 73, 74, 88, 90, 91, 96, 128, 143, 149, 158, 164, 167, 173, 176, 182, 199, 204, 206, 208, 209, 223, 227, 232, 236, 237, 238, 247, 248, 253, 254, 258, 259, 260, 261, 271, 274, 277, 285, 289, 291, 299, 307, 314, 319, 320, 321, 325, 334, 340, 343, 345, 373, 377, 378, 379, 382, 383, 384, 386, 389, 390, 394, 397, 409, 418, 419, 426, 428, 431, 438, 440, 449, 453, 454, 459, 462, 467, 471, 475, 478, 486, 490, 496, 498, 500, 501, 503, 505, 506, 507, 508, 510, 511, 512, 514, 516, 519, 521, 523, 526, 529, 533, 540, 543, 544, 545, 547, 549, 550, 552, 554, 555, 556, 560, 561, 562, 563, 565, 567, 568, 573, 579, 581, 582, 585, 586, 592, 596, 597, 601, 604, 609, 610, 613, 614, 618, 619, 621, 623, 624, 628, 631, 637, 640, 643, 644, 646, 654, 657; d' 36, 68, 94, 115, 122, 130, 195, 202, 220, 262, 309, 357, 386, 392, 393, 427, 431, 437, 608; del 5, 73, 90, 145, 215, 218, 221, 223, 258, 281, 282, 284, 375, 392, 394, 401, 430, 436, 440, 489, 557, 633; dels 72, 82, 119, 128, 200, 205, 226, 252, 321, 404, 478, 597
- debans 634
 decimo 151
 declaració 89
 (declarar) declarades 335
 decret 149
 (defallir) defalla 328
- defendre 155; defenia 160
 defensar 26
 (deure) deig 558; dega 97; dege 586; degués 576;
 (degotar) degotà 441
 degú 49; degun 94-95
 deliurar 347; deliuri 236
 dellà 427-428
 delme 391-392, 394, 401
 demà 481
 demanar 348, 353, 357; demana 481; demanava 176; demanà 401; demanaren 299-300; demanau 458; demanàs 400; demanat 330, 358; demanada 173, 174
 demanda 514
 demostració 90
 denant 342
 denunciar 63; denuncià 44, 309; denunciat 30
 departir 120
 (deputar) deputat 153
 desconsolar 28-29; desconsolat 222-223; desconsolada 88
 (desemparar) desemparat 26-27, 213-214, 364-365
 (desheretar) deseretada 36
 desert 238
 (deslliurar) desliurar 51, 60-61
 (despagar) despagrada 13
 (despatxar) despaxa 195
 despertar 435; despertà 445, 446
 (després) deprés 295
 (despullar) despullàran 159-160; despullat 119
 destruir 493
 desús 335
 Déu 4, 19, 25, 68, 93, 97, 143, 165, 173, 178, 183, 191, 197, 210, 234, 304, 316, 327, 432, 441, 462, 496, 503, 507, 527, 531, 536, 537, 539, 541, 544, 546, 549, 553, 569, 572, 575, 583, 585, 587, 588, 589, 590, 591, 595, 600, 604, 625, 626, 630, 635, 638, 646, 647, 648, 649, 651, 656; Déus 24, 56, 464
 (deure) devem 353, 357; deveu 103, 286; devets 12, 367; deuen 201, 203; devia 112, 116, 119, 124, 132, 136, 139, 146, 151, 154, 155, 162, 166, 308, 335, 408, 508, 515, 519, 542, 550, 551-552, 571, 574; devie 105; devien 120, 510, 551; deuries 359
 deute 94
 devallar 557; devallaven 548

- devantal 410
 devoció 352
 (devot) devots 87
 devotament 76, 98, 342
 dexeble 187; dexebla 647; dexebles 277-278, 280, 313, 364, 385, 404-405, 414, 429, 431, 434, 436, 445, 456-457, 461, 463, 466, 478, 576, 579
 dia 71, 374; dies 584
 diable 175
 (dictamen) dictàment 501
 (dictar) dicta 504, 533; dicten 589; dictaren 645; dictada 611
 (difamar) diffament 246; diffamat 132
 (dignitar) dignitar 632, 634
 (dijous) dyious 404
 dinar 386
 (diner) dinés 112, 115, 187, 157, 392, 394, 401, 426
 dins 371, 377, 428, 449
 (dir) 155; dic 174, 214; dich 83, 104, 177, 365, 418, 422, 516; dico 98, 168; dius 34, 297; diu 335, 338, 367, 527, 546, 554, 568, 576, 591, 592, 595, 600, 601, 603, 604, 608, 624, 638, 647, 649, 650, 651, 653; diguem 275; dien 516, 598, 647, 658; dehia 143; diguí 14, 22, 28, 42, 359; dix 44, 46, 58, 82, 85, 86, 120, 171, 178, 190, 191, 197, 210, 225, 235, 249, 256, 266, 278, 321, 395, 441, 446, 452, 454, 458, 470, 495, 579; digueren 218, 229, 399, 459, 493; diré 75; digues 18, 240, 254, 496; diga 616; digués 495; digau 76, 286-287; dient 8, 9, 31, 44, 54, 109, 190, 242, 247, 309, 381, 416, 422, 432, 464, 479, 484, 597; dit 23, 75, 437, 460, 480, 482, 486, 493, 533; dita 509; dits 509; dites 80, 85
 (disciplina) disciplines 379
 (disposar) dispon 192
 dissolre 320
 (distribuir) distribuex 194
 diumenge 374
 divinal 6
 (doblar) doblau 34
 doctrina 296, 306, 478, 498
 dol 18
 dolç 438, 456
 dolor 16, 19, 34, 40, 42, 91, 209, 342, 343, 347, 349, 438, 559; dolors 34, 58; dolós 356
 (dolorós) dolorosa 46, 84, 188, 207, 337, 341-342; doloroses 80
 Dominus 23
 dona 9
 donar 90, 187, 349, 398; dóna 583, 637; donen 582, 637; doní 238; donà 301, 306, 413, 468, 483, 507, 522, 605; donaren 369; dons 293, 294; donant 319; donat 130-131, 502, 588, 645; donada 286, 500, 512, 618, 560; donats 252; donades 499, 655
 donchs 39, 193, 210, 217, 349, 530, 534, 543, 551, 567, 571, 573, 580, 586, 616, 628, 632, 636, 656, 659
 (dormir) dorm 447; dormiu 447; dormia 446; dormien 434, 436
 dos 404, 492; dues 527, 536, 539
 dotze 104, 166, 522, 523, 564, 583, 621
 drap 409
 dret 654
 dretament 227
 (dreturejar) dretureiant 272; dreturejant 231
 dubtar 93
 duodecimo 162, 387
 (dubtar) duptarem 289
 (durar) durà 510
 dyable 368
 e 7, 9, 11, 13, 14, 16, 17, 19, 22, 23, 25, 27, 28, 30, 31, 33, 35, 37, 38, 39, 41, 42, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 57, 58, 60, 61, 62, 63, 64, 67, 68, 69, 70, 72, 73, 74, 75, 76, 80, 81, 84, 86, 87, 89, 98, 99, 100, 102, 104, 108, 110, 111, 114, 115, 116, 120, 122, 123, 124, 130, 132, 136, 138, 142, 147, 149, 150, 153, 158, 160, 166, 171, 172, 174, 175, 176, 184, 186, 187, 188, 190, 192, 194, 195, 198, 201, 203, 204, 205, 206, 210, 216, 218, 221, 223, 225, 228, 229, 231, 232, 233, 235, 236, 237, 245, 248, 251, 252, 253, 254, 256, 257, 259, 260, 262, 263, 265, 266, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 289, 290, 291, 296, 297, 299, 303, 304, 305, 307, 308, 314, 415, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 325, 327, 330, 335, 336, 337, 338, 341, 342, 344, 346, 347, 348, 350, 352, 353, 354, 355, 357, 359, 361, 362, 363, 364, 365, 367, 368, 369, 372, 374, 375, 376, 378, 379, 380, 383, 384, 385, 386, 389, 390, 393, 394, 395, 397, 399, 402, 403, 404, 407, 409, 410, 411, 412, 413, 415, 416, 419, 421, 422, 424,

- 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 438, 441, 443, 445, 446, 448, 449, 451, 452, 453, 454, 456, 457, 458, 459, 461, 462, 465, 466, 467, 468, 470, 471, 472, 474, 475, 476, 478, 481, 483, 485, 490, 492, 493, 495, 496, 498, 504, 509, 514, 518, 519, 521, 523, 525, 527, 533, 538, 539, 548, 554, 556, 558, 559, 562, 564, 568, 570, 580, 582, 583, 584, 588, 591, 593, 594, 596, 599, 600, 606, 608, 611, 612, 617, 620, 621, 622, 624, 625, 627, 630, 635, 637, 640, 645, 647, 653, 656, 657
- (edificar) hedificar 494
- Egipte 237
- egual 408
- (eixir) isqué 375, 385, 452
- (el) la 4, 5, 7, 9, 13, 16, 25, 33, 35, 42, 46, 48, 50, 52, 68, 71, 73, 81, 83, 84, 85, 87, 88, 90, 91, 92, 94, 96, 98, 103, 108, 114, 115, 128, 129, 130, 145, 149, 154, 158, 164, 168, 173, 174, 176, 183, 184, 188, 192, 194, 195, 200, 202, 203, 204, 205, 207, 208, 215, 218, 221, 226, 227, 234, 237, 238, 248, 256, 258, 262, 263, 265, 274, 277, 285, 289, 295, 298, 314, 315, 316, 321, 328, 334, 336, 337, 340, 341, 343, 346, 350, 351, 352, 355, 359, 360, 361, 373, 379, 382, 383, 384, 394, 405, 407, 409, 411, 413, 415, 416, 419, 439, 443, 449, 465, 467, 469, 471, 472, 478, 483, 489, 490, 498, 499, 500, 501, 503, 507, 508, 509, 512, 520, 524, 525, 528, 532, 533, 539, 545, 549, 550, 551, 553, 554, 556, 557, 559, 561, 562, 568, 574, 575, 579, 595, 587, 589, 592, 596, 601, 602, 604, 606, 607, 609, 610, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 627, 631, 632, 634, 638, 640, 643, 644, 645, 648, 649, 650, 652, 653; lo 4, 7, 29, 36, 37, 38, 47, 59, 62, 63, 64, 68, 80, 105, 111, 129, 130, 141, 142, 143, 144, 145, 159, 165, 175, 178, 187, 190, 191, 193, 197, 198, 201, 206, 210, 213, 219, 222, 232, 238, 245, 247, 263, 264, 277, 283, 299, 301, 308, 309, 311, 313, 316, 327, 341, 344, 358, 362, 363, 367, 369, 371, 373, 374, 375, 377, 388, 390, 391, 394, 400, 401, 402, 404, 408, 411, 412, 413, 424, 427, 428, 432, 438, 441, 445, 452, 454, 456, 465, 467, 469, 470, 474, 476, 485, 493, 501, 508, 515, 521, 529, 530, 531, 533, 535, 546, 547, 549, 552, 559, 561, 577, 579, 584, 595, 597, 600, 603, 610, 611, 613, 616, 626, 627, 647, 648, 649, 650, 651; los 4, 49, 107, 118, 119, 136, 138, 141, 151, 154, 164, 175, 185, 202, 203, 214, 216, 218, 224, 229, 239, 248, 252, 260, 273, 301, 303, 306, 307, 318, 327, 328, 360, 364, 368, 370, 380, 384, 399, 410, 425, 426, 429, 431, 437, 455, 462, 465, 466, 474, 489, 505, 509, 522, 548, 564, 582, 583, 588, 589, 594, 598, 611, 621, 638, 645; les 31, 79, 85, 122, 131, 136, 138, 201, 259, 263, 285, 317, 334, 356, 380, 415, 466, 476, 516, 594, 606, 658
- (elegir) elegí 236, 311; elegiren 232; elegits 281
- ell 277, 308, 342, 364, 431, 451, 464, 531, 543, 569, 570, 574, 575, 576, 629; ella 22, 57, 58, 68, 74, 354, 355; -lo 50, 320, 347, 348, 398, 598; -la 472; l' 26, 30, 44, 97, 149, 364, 423, 428, 444, 446, 449, 464, 475, 632, 633; -l 44, 49, 51, 96, 141, 159, 160, 162, 164, 173, 231, 308, 347, 369, 378, 385, 437, 483, 606; li 17, 50, 52, 74, 95, 99, 169, 278, 330, 347, 348, 353, 356, 410, 422, 439, 469, 502, 504, 561, 659; -li 14, 22, 28, 95, 319, 321, 359, 375, 399, 443, 464, 466, 554, 608, 653; -se 122, 185, 224, 235, 333, 350, 358, 384, 386, 394, 396, 409, 411, 412, 425, 427, 430, 432, 434, 435, 446, 459, 505, 550, 562, 575, 581, 587; s 10, 96, 155, 160, 400, 409, 431, 456, 464, 473, 482, 554, 560, 570, 607, 610, 612, 614, 653, 655; ells 120, 225, 249, 309, 314, 400, 407, 431; -los 225, 235, 278, 299, 376, 395, 408, 446, 452, 457; -ls 134, 165, 249, 303, 377, 434, 445, 446, 451, 452; -les 85
- emperò 53, 84, 88, 103, 291, 354, 429, 443, 472, 503,
- en 3, 4, 48, 71, 73, 93, 97, 108, 109, 130, 136, 143, 146, 150, 184, 199, 215, 223, 227, 232, 237, 238, 240, 245, 246, 259,, 260, 281, 287, 297; 301, 303, 311, 341, 344, 346, 375, 386, 388, 395, 405, 407, 411, 412, 413, 418, 422, 423, 439, 441, 446, 448, 455, 465, 471, 480, 484, 500, 501, 508, 520, 521, 523, 530, 531, 532, 546, 547, 549, 550, 551, 552, 557, 563, 570, 574, 575, 577, 580, 580, 582, 584, 585, 589, 592, 596, 597, 609, 615, 617, 619, 621, 628, 631, 637, 638, 648, 649, 650, 652, 659; n 278; 'n 54, 67, 348,

- 365, 384, 386, 394, 411, 425, 427, 430, 434, 435, 446; -ne 379; -n 408
 enaprés 538, 553, 559, 571, 581-582, 595, 603, 607, 610, 630, 645, 653
 encara 49, 62, 436, 633
 (encarnar) encarnat 555
 (encloure) enclòs 585
 ndemoniat 276
 (enemic) enemichs 134, 199
 (ensems) ensemps 75, 354
 (ensenyar) ensenyava 510
 (entendre) entén 518; entenén 249
 enteniment 345
 entorn 171
 (entrar) entrà 445, 449; entrat 377
 entre 120, 151, 314, 370, 522
 enveja 368
 epístola 638
 (escala) scala 548, 549, 551
 esclatar 58, 361; sclatar 209
 escoltar 59, 62, 63
 escriptura 92; scriptura 98, 498, 507, 562, 563, 568, 574, 575, 657
 (escriure) escrit 101, 106, 137, 366; scrit 500
 (escupir) escupien 130; escupit 214; scupit 649
 església 4, 321
 esmayar 43
 esment 451
 (esmortuir) esmortuïts 455-456
 (espaordir) espahordit 41
 (espaventar) espaventat 22
 (espina) espines 202, 262; spines 109,
 (esponja) sponja 204
 (espòs) 36, 38
 (esposar) sposada 251
 ésser 105, 112, 116, 119, 124, 132, 136, 151, 510, 542, 551, 569, 571, 581, 585, 586, 647, 648, 560, 651; son 11, 16, 35, 40, 60, 86, 343, 454, 460, 489, 555, 556, 557, 562, 626, 635; só 65, 70, 74; és 3, 7, 24, 25, 29, 34, 43, 47, 51, 59, 69, 71, 72, 87, 92, 94, 96, 101, 105, 106, 118, 137, 149, 152, 159, 168, 176, 184, 185, 187, 211, 231, 247, 257, 276, 298, 325, 333, 336, 337, 342, 343, 349, 350, 353, 358, 382, 433, 507, 512, 520, 523, 524, 525, 528, 531, 532, 533, 538, 540, 546, 560, 563, 565, 566, 567, 573, 587, 588, 595, 600, 602, 603, 612, 615, 617, 618, 620, 623, 624, 626, 629, 631, 643, 645, 648, 650, 651, 656, 657, 659; est 359, 496, 608; són 80, 135, 185, 248, 441, 499, 522, 530, 564, 619, 620, 622, 643; era 36, 37, 38, 120, 132, 172, 390, 394, 428, 438, 475, 488, 515, 542; ere 53; eren 395, 401, 498; fuy 7, 22, 41, 70; fou 30, 112, 222, 373, 374, 389, 391, 407, 424, 427, 430, 454, 469, 474; fo 570; fon 500, 584, 586; fonch 142, 377; foren 80, 399, 521; serà 83, 141, 145, 157, 262, 263, 264, 276, 286, 350, 418, 419, 471, 580, 614; seran 104; sies 257; sia 23, 35, 149, 150, 169, 443, 518, 530, 535, 569; siau 15; sien 293; fóra 633, 634, 635; fos 13, 48, 316, 466, 478, 502, 504, 541, 544, 609, 632
 (estament) stament 628
 (estar) està 97; estan 200; stava 549; estant 57, 238; estat 153, 353-354, 358, 371, 475; stat 502, 523, 530, 532, 541, 569; estada 93; stada 560, 618; stades 499
 (estimar) 114
 estola 264
 etc. 55, 98, 168, 333
 eternal 283, 285
 Evangeli 577
 evangelista 367; evngelista 315
 (exalçar) exalçar 150; exalçada 71-72, 253
 exausir 68; exausiria 70; exausida 65
 (excel lent) excel lens 215-216
 exempli 306-307

fael 581
 fals 135; falsos 492
 falsament 132, 246
 falsedat 233; falçedat 111, 273
 falsa 245
 (fariseu) phariseus 380, 384, 394-395, 399, 490
 fe 251, 328
 feeltat 566, 571
 fell 204
 (fembra) fembres 31
 fer 61, 95, 135, 175, 219, 224, 271, 334, 361, 439, 550, 581, 626, 629; fas 129, 272, 360, 514; feu 38, 286, 303, 311, 329, 379, 406, 430, 432, 435, 448, 483, 503, 570; fes 194, 485, 502; façes 297; fahia 370; fehien 509; fiu 215, 239; faré 39, 89, 259, 260, 261; faràs 240, 254-255; farem 265; fareu 217, 287; faran 234; fassa 356, 504, 534; faria 70; farien 233; feces 271-272; fahent 165; fet 30, 270, 326, 505, 557, 654; feta 72, 150, 443
 (feriment) feriments 131

- fermar 202
 figura 549, 586
 fill 17, 20, 26, 29, 36, 37, 43, 47, 60, 64, 65, 73, 86, 90, 96, 144, 164, 173, 191, 211, 277, 341, 346, 353, 496, 514, 544, 561, 562, 579, 612, 613, 614; fills 86, 226
 fins 84, 88, 128, 223, 316, 336, 351, 376, 440, 441, 506, 510
 fora 528, 634
 (foradar) foradat 136, 651; foradades 593
 forçadament 102
 fort 11, 41, 87, 90, 184, 350, 391, 399, 599
 (franc) franch 634
 franquesa 623, 630
 frare 9, 16, 33, 362; frares 328
 (fruit) fruyt 282
 (fugir) fugirem 289; fugiren 466-467; fugireu 419; fugíis 451
 furtar 391
- gall* 423
 (galta) galtes 131, 606
 (gendre) genrre 489
 Gènesis 219-220
 (genolló) genollons 74
 gent 3, 19, 79, 83, 234, 368, 384, 426, 450; gents 480
 (germà) germanes 415
 (girar) girà 2235, 456, 554, 607, 653; girat 74; girada 129
 git 431
 (gitar) gità 380, 390, 408; gitaré 259
 glòria 73, 103, 285, 640
 gloriós 86; gloriosa 23, 28
 governador 321
 governar 319; governava 38-39
 gràcia 15, 17, 18, 20, 69, 512, 613, 614, 619, 631, 657
 gran 11, 19, 40, 50, 52, 91, 93, 158, 175, 209, 223, 240, 251, 256, 303, 342, 347, 376, 407, 426, 436, 438, 440, 454, 465, 469, 478, 483, 488, 559, 613, 615; grans 57, 99, 131, 154, 253, 370, 603
 gresal 407
 greu 81, 184, 343, 355, 357, 442; greus 338
 greument 358, 591
 (guanyar) guayada 228
 (guardar) gordar 184, 366; guarda 195; guardé 216; guardada 92; guardat 171; guardats 257, 616
- haver* 402; he 11, 20, 50, 59, 62, 74, 129, 130, 153, 171, 172, 214, 228, 239, 251, 270, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 326, 327, 366, 327, 366, 398, 460, 480, 482, 485, 486, 517, 555, 556, 613, 658; has 194, 208, 276, 289, 654; ha 26, 49, 61, 62, 74, 99, 174, 207, 256, 330, 348, 363, 3370, 386, 468, 493, 512, 557, 563; à 26, 213, 325; havem 291, 292, 352, 640; hem 290; haveu 226; han 114, 122, 123, 134, 138, 186, 481, 561, 588, 593, 594, 611; àn 364; havia 82, 129, 131, 174-175, 224, 277, 334, 371, 424, 450, 468, 483, 581; havie 437; havien 108, 437; aguí 358; hac 22, 197, 213, 222, 433, 482; hauràs 423; haia 89, 573; haga 85; hage 60; aga 330; aia 173; haies 208; agau 282, 283; hagués 528, 575; aguéis 378, 436; haguera 609; aguessen 305; haüda 555; aguda 197
- Herodes 261
 hoc 160, 167, 516
 hom 48, 95, 169, 325, 359, 504, 509, 528, 532, 534, 535, 540, 541, 568, 626, 629, 632, 635, 643; om 97, 632, 633; hòmens 107, 185, 226, 505
 (homenatge) omenatge 95
 homeyer 466
 honor 271, 376, 640; honors 253
 (honorar) honrava 38
 hora 94, 168, 298, 438
 (hort) ort 428, 446, 449
 (humà) humana 556
 humanal 193, 499, 512, 515, 524, 627, 628, 633
 humilitat 479, 557
 humilment 605-606
- ignoscent* 612; innocent 626
 Ihesucrist 422; Ihesuchrist 266, 334, 390; Jhesucrist 427, 449; Jhesuchrist 84-85, 102, 118, 171, 369, 393, 425, 459, 482, 487, 488, 490-491, 492, 495, 511, 512, 514, 519, 524, 525, 526, 527, 530, 536, 536-537, 538-539, 539, 541, 546, 550, 551, 553, 560, 565, 566, 567-568, 572, 573, 579, 583, 585, 586, 587, 592, 596, 598, 601, 604, 605, 607, 618, 623, 624, 624-625, 628-629, 630, 636, 638, 640, 644, 646, 653, 656
 Ihesús 335, 377, 378-379, 385, 397
 (impetrar) empetrà 5
 in 31, 136

- infern 318
 infernal 175
 (informar) informats 289
 iniquitat 272, 368
 innocència 628
 (interrogar) enterrogar 356; interrogat 478
 Israel 236, 271
 ítem 306, 311, 640
- ja* 472; *ia* 460
 Jacob 521, 546, 547
 jamés 528
 (jaquir) jaquí 318, 425, 428; iaquí 316, 317; jaquirem 421; jaquits 461
 jatsia 84, 501
 Jaume 429-430
 (Jeremies) Jeremies 603; Geremies 564
 Jerichó 428
 Jherusalem 373, 375, 405, 545, 580
 Jhesu 81, 141, 388, 405; Jhesús 144, 197, 213, 222, 235, 244, 247, 309, 404, 427, 432, 437, 439, 445, 452, 453, 454, 459, 470, 474, 476, 482, 483, 485
 jo 7, 10, 13, 16, 22, 28, 35, 39, 41, 53, 59, 67, 89, 171, 214, 215, 228, 236, 251, 271, 281, 324, 326, 327, 359, 396, 398, 419, 433, 442, 454, 460, 480, 481, 485, 495; me 7, 14, 22, 23, 33, 54, 57, 67, 74, 130, 187, 201, 203, 206, 217, 240, 249, 254, 287, 423, 557; -me 16, 25, 33, 58, 70, 135, 240, 254, 287, 461; 'm 11, 18, 26, 59, 62, 63, 64, 65, 68, 130, 172, 182, 183, 184, 185, 186, 198, 214, 213, 272, 349, 355, 397, 418, 420, 447, 481, 486, 654; -m 34, 37, 38, 198, 201, 202, 203, 204, 205, 270, 271, 325, 496, 514, 654; mi 20, 26, 51, 60, 61, 64, 65, 70, 79, 111, 134, 183, 186, 188, 200, 208, 236, 325, 325, 341, 461, 481, 654; -nos 21, 85, 86, 93, 231, 244, 275, 289, 290, 338, 453, 617, 619, 640; -ns 220, 292, 294, 295, 296 481
 (joc) joch 123
 Johan 315, 357, 359, 362, 367, 429, 467, 620, 621, 651; Johannis 279, 302, 305, 310, 372, 387
 Jonàs 582, 586, 684
 jorn 494; jorns 371
 Josep 522
 joya 294, 301
 Judes 308, 391, 401, 408, 410, 425, 447, 449, 455, 464
 judici 231, 232, 272
 (judiciari) judiciària 227
- (jueu) juheu 468, 472; juheus 27, 49, 82, 141, 175, 200, 229, 368, 377-378, 403, 425-426, 455, 458, 462, 465, 568, 597, 598
 (jurar) jurant 290
 just 231, 523, 562, 569, 570; justs 73, 505
 justícia 193, 211, 227, 232, 233; iustícia 272-273
 (justiciar) justiciat 153
 jutge 546, 595, 600, 603, 648, 649, 650, 651; jutges 224, 284, 520, 521, 563, 589, 611, 619, 645
 (jutjar) jutjant 227
- ladonchs* 22, 425, 470; *lladonchs* 485
 (las) lassa 11, 25, 33, 39, 46, 344, 349
 lebrós 388
 (lladre) ladre 48, 313, 466; ladres 151, 153, 205, 383
 (llança) lança 204
 (Llàtzer) Làtzer 371, 389
 (llavar) lavà 306, 307
 (llavors) lavors 46, 464; lavòs 235
 (llegir) legir 366
 (lleï) ley 248, 608, 647; lig 500, 502, 503, 505, 507, 509, 510, 512, 518, 520, 533, 540, 553, 540, 553, 556, 561, 562, 563, 568, 574, 609, 613, 614, 619, 631; leys 499; litgs 516
 (lleial) leyal 581
 (lleig) lege 596, 599
 (lleixar) leixar 182; lexen 51, 349; lexà 313; lexaràs 198-199; leixat 27
 (lleó) leons 200
 (llevar) levar 456; levà 409, 410, 482; levaren 458-459; levat 7; levats 135, 185, 458
 (llibre) libra 597
 (lligar) ligar 320; liguar 201; ligam 264; ligaré 263; ligaren 465; ligat 116, 474; ligades 476
 (llinatge) linatge 193, 513, 515, 627, 628, 633
 (lliurar) liurar 186, 308, 398, 403, 490; liurava 462; liurà 412; liurat 580
 (lloar) lohar 50
 (lloc) loch 146, 259, 260, 621,
 (Lluc) Luch 620, 650; luche 414
 (llunyar) lunyar 68, 182; lunyà 431; lunyada 129
 llur 416; lur 5, 311, 582, 637; lurs 304, 317
- (*mà*) mans 82, 136, 138, 199, 159, 263,

- 466, 476, 594
 Magdalena 389, 416
 (major) maior 16, 89, 90
 mal 154, 270, 485, 486; mala 48, 450; mals 216, 308, 318
 (maleir) malahir 49; malaen 130
 Malchus 468, 482
 malfactor 488-489; malfactós 153
 malícia 228, 273
 (maliciar) maliciaren 233
 malvat 400; malvats 82, 185, 368
 malvestat 245
 manament 502; manaments 508, 509
 (manar) mana 504, 533, 568; manava 508; manà 303; manant 495; manat 602
 manera 146, 402, 598, 659
 manifest 373
 maniple 263
 manna 238-239
 mar 237
 (Marc) March 620, 649
 mare 4, 47, 53, 91, 188, 195, 209, 314, 337, 341, 344, 415; mara 554, 608, 653
 Maria 5, 8, 25, 28, 33, 42, 46, 55, 69, 73, 85, 164, 277, 337, 353, 360, 361, 415, 554, 559, 610, 615, 617
 marriment 343
 (marrit) marrida 11, 25
 (Marta) Martha 387
 mas 10, 18, 84, 221, 307, 325, 443, 480, 481, 541, 569, 575, 613, 621
 matar 27, 206, 536; maten 234, 292; matà 502; mat 535
 mateix 534, 540; matex 109, 142, 308, 413, 462; matexs 304
 material 412
 (Mateu) Matheu 576-577, 620, 621, 648
 matí 7
 menar 50; mení 237
 menjar 238; menjava 111; menjaven 108; menjà 407
 (menor) menors 565
 (mentir) mentit 134
 menut 235
 menyspreu 261
 (merèixer) mereix 612
 més 34, 62, 233, 320, 361, 365, 608, 654
 (mesquí) mesquina 33, 39, 349
 mester 629
 mestre 363, 464
 (metre) metrem 245-246
 meu 26, 36, 37, 38, 47, 64, 111, 130, 141, 144, 182, 183, 1287, 189, 191, 198, 199, 206, 208, 284, 341, 362, 363, 441, 613; mon 17, 20, 65, 213, 257, 614; mia 35, 83, 87, 114, 115, 129, 184, 188, 208, 251, 269, 336, 343, 346, 350, 382, 443, 554, 608, 653; ma 281; mos 199, 340; meus 87, 128, 134, 214, 215, 253, 280, 461, 594; mies 88, 122, 131, 594
 miracle 372, 472; miracles 370
 misericòrdia 53, 183
 mitra 262
 (moure) mogut 393
 molt 80, 84, 184, 215, 222, 236, 291, 336, 337; molta 369; molts 99, 177, 193, 291, 330, 643; moltes 406
 mont 206; munt 508, 547, 552
 Monticalvari 206; Munticalvari 265, 311-312; Muntcalvari 341
 morir 86, 139, 146, 192, 196, 335, 515, 519, 527, 531, 537, 539, 546, 552, 553, 558, 572, 574, 575, 576, 583, 587-588, 588, 589, 590, 591, 595, 600, 604, 625, 630, 638, 646, 656; mor 523; muyr 324; moren 529; morrà 144; morrem 422; muyra 563, 629
 mort 141, 145, 154, 158, 186, 228, 308, 334, 336, 351, 363, 369, 371, 419, 491, 529, 543, 555, 557, 561, 569, 571, 580, 587, 599, 602, 609, 615, 627, 633, 640, 643, 644, 659; morts 643
 mostrar 407
 Mosès 506, 508, 510
 (multiplicar) multiplicà 111
 Muntolivet 430
 (murmurar) marmurave 161
 (nafrar) nafrarà 471; nafrat 471, 591; nafrades 593
 natura 499, 500, 503, 519, 521, 524, 525, 533, 536, 540, 554, 556, 561, 657
 natural 501, 503-504, 505
 naturalment 535
 Natzaret 397, 459; Natzereth 453
 necessitat 287
 ni 19, 20, 26, 43, 49, 51, 59, 62, 146, 154, 155, 173, 183, 349, 502, 569, 570, 581, 634; ne 39, 65, 129, 82, 345, 362
 (ningú) negú 20, 51, 59, 172, 325, 472; negun 69, 172, 420, 528, 535, 571, 586, 655
 nit 423, 436, 488; nits 584
 no 10, 11, 17, 18, 20, 26, 28, 34, 43, 49, 51, 61, 63, 64, 65, 68, 69, 96, 129, 146, 154, 160, 161, 171, 172, 182, 183, 184, 192,

- 198, 199, 207, 208, 214, 216, 218, 219, 220, 228, 232, 233, 234, 275, 290, 307, 325, 328, 330, 345, 347, 356, 361, 365, 382, 385, 391, 408, 419, 433, 434, 435, 442, 443, 446, 447, 448, 451, 456, 460, 473, 480, 481, 495, 500, 502, 504, 527, 528, 530, 531, 532, 534, 535, 537, 563, 569, 570, 571, 586, 587, 609, 612, 613, 625, 629, 633
- (nodrir) nodria 37
- Noè 520
- nom 468
- (nomenbrar) nomenbrats 594
- nosaltres 56, 82, 90, 166, 352
- nostre 24, 118, 503, 507, 548, 643; nostro 81, 245, 297; nostres 116, 118, 139
- notar 367
- null 169, 421, 568
- o* 9, 14, 16, 23, 28, 42, 48, 55, 182, 198, 206, 215, 226, 235, 250, 269, 271, 280, 324, 340, 359, 362, 392, 462, 466, 554, 608, 632, 635, 653
- obediència 565, 567
- (obeir) hobeia 37
- oblidar 183
- (obligar) 634, 635
- obra 246
- ofensa 631
- (oferir) offerir 378; offeria 613
- (oir) hoyr 59; hoyg 348; ho 67; horen 399; hos 41; hor 213; or 481; hoda 553, 607; oda 50, 222
- on 101, 501; hon 39, 106, 137, 206, 248, 428
- oportunitat 378
- (orar) ora 55
- oració 165, 382, 432, 435, 439, 448
- (ordenar) ordona 192, 194; ordenats 284; ordonats 282
- orella 469, 472; oreylla 483
- (orfe) orfa 36
- original 529, 531, 533, 570
- (ornar) ornada 254
- (os) ossos 594
- ovella 158, 602
- pa* 111, 301, 411
- pacientment 600
- (pagar) pagar 94
- paradís 285, 313, 318; pereys 551
- paraula 455; paraules 41, 67, 79, 89, 337, 516, 658
- pare 36, 60, 68, 143, 165, 178, 182, 188, 190, 191, 198, 199, 206, 208, 210, 213, 218, 221, 284, 316, 328, 432, 441; para 643
- parlar 13, 67, 155, 221; parlarau 14, 23; parlava 449; parlat 22, 75, 485
- part 496, 523, 524, 565, 567, 622
- (partida) partides 122
- pas 146, 382, 433
- passar 93, 100, 102, 166; passant 237; passat 374, 475; passats 292, 340
- passió 81, 90, 358, 433, 442, 550, 592, 596, 601, 604; paci 648, 301, 411
- (patriarca) paatriarches 252; patriarchas 522
- pau 108, 305, 314
- Pau 622, 637
- (pecador) peccador 541; peccadors 82; peccadós 56
- (pecat) peccat 69, 528, 529, 531, 533, 570, 571; peccats 70, 72, 116, 118, 139
- pedra 431
- (penedir) penidents 72
- penjar 50, 341; pengar 347; penjat 48
- pensar 345; pensava 13, 271, 272; pensé 68; pensant 70
- per 5, 7, 11, 13, 18, 28, 29, 30, 41, 42, 49, 56, 58, 61, 64, 65, 73, 74, 75, 79, 80, 82, 88, 89, 103, 105, 112, 116, 118, 120, 133, 139, 141, 142, 144, 154, 162, 164, 166, 173, 174, 187, 188, 188, 193, 199, 208, 223, 224, 231, 232, 234, 236, 237, 247, 248, 249, 251, 260, 269, 270, 271, 291, 301, 306, 328, 334, 335, 336, 338, 340, 347, 348, 352, 354, 355, 356, 357, 360, 365, 367, 368, 369, 370, 372, 378, 391, 393, 400, 402, 405, 407, 410, 418, 421, 424, 427, 433, 434, 436, 438, 442, 447, 462, 472, 481, 486, 503, 515, 523, 524, 525, 527, 529, 532, 534, 536, 539, 540, 541, 543, 548, 551, 555, 558, 562, 565, 567, 584, 608, 615, 617, 622, 625, 626, 627, 630, 633, 640, 642, 644, 647, 648, 656
- perdonar 165, 320
- (perdre) perdut 402
- Pere 318, 324, 326, 421, 423,, 428, 457, 467, 470, 487
- (perir) periran 142; períssets 216
- permanença 283
- perpetual 282
- perquè 186, 451
- persecució 313-314

- persona 10, 114, 143, 523, 542, 582, 592, 597, 637
 (pertànyer) pertany 10
 (petractor) pertractant 368
 (peu) peus 54, 128, 136, 138, 223, 260, 306, 410, 440, 594
 pietat 53, 60, 208, 325, 462
 pilar 201
 Pilat 477
 plant 355, 363
 planta 128
 plànyer 354
 (plaire) plau 442
 ple 70; plena 11, 15, 17, 18, 69, 345
 plor 16; plors 338; plos 360
 plorar 54, 57, 342, 354, 359, 360, 361; plorant 9, 607
 plorós 67
 poble 29, 235, 235-236, 247, 373, 373-374, 375, 378; pobla 616; pobles 239-240
 (poc) poca 14
 poder 311, 319, 623, 624, 626; puch 17; pug 347, 430; pots 10; pot 96, 345, 626, 629, 655; podeu 447; podem 219, 232, 520, 622; podie 391, 493; podien 456; podrà 627; pusqua 257; pusque 207; puxe 350; puxes 328; puxam 354; pusquen 186; poguera 402; poria 40, 58, 352, 365; pories 361; porfan 490; porien 278; pogut 270
 (por) pahor 424, 613
 portar 51; portava 457; portaràs 264
 posar 260, 411, 622; posaré 263; posaran 108; posat 149, 492; posada 615, 617; posades 123
 (possible) possible 433; possibles 442
 potestat 226-227
 preciós 301, 389, 412
 (predicador) prehicador 616; predicadós 4
 (predicar) prehicar 295; prehicà 303
 pregar 59, 65-66; preguar 162; prech 612, 614; pregua 55; pregava 463; pregà 562; preguà 164; pregam 220, 292; pregat 327
 (prelat) prelats 274
 (prendre) pendre 40, 288, 427; prens 360; prenets 461; prenga 627; prengueren 465; prenguessen 450; près 116, 118, 149, 358, 379, 426, 472, 474; presa 556; presos 281
 pressura 241
 preu 392
 (preuar) presada 114
 primer 648; primera 92, 215, 407, 500, 528, 540, 609, 632, 634
 primerament 105, 178, 294, 519, 525, 591, 624, 647
 (príncep) prínceps 252, 284
 pro 55
 procurador 319
 (profecia) profecies 335
 (profeta) propheta 142-143; prophetes 252, 564-565, 583
 (profetar) prophetà 109; prophetant 592, 596, 601, 604; profetat 120; prophetat 112, 132-133
 (profetizar) prophetizat 106, 142, 211-212
 profit 271
 (proïsme) prosmes 304
 (prometre) promet 573; promès 574, 575, 581; promesa 286
 promissió 238
 prop 184, 298,
 (proposar) proposa 567; preposaré 89; preposades 79
 provar 518; prova 527, 570, 572, 584, 592, 625; provà 536, 539, 630; provat 588, 645, 656
 (proveir) provehia 38
 puix 348; pux 347, 654; puy 68, 296, 416
 (pujar) pugar 551; pujà 430; pugaven 548; pugerà 580
 (punir) punits 510
 pus 65, 213, 297, 531, 580, 588, 628, 645
 qual 81, 86, 145, 178, 190, 202, 282, 349, 388, 405, 439, 453, 489, 500, 507, 508, 512, 520, 530, 550, 551, 619, 626; quals 119, 166, 201, 214, 370, 450, 522; quel 311
 quant 7, 13, 57, 67, 197, 213, 222, 264, 288, 306, 326, 358, 376, 379, 391, 399, 430, 452, 474, 482; quants 529
 quaranta 239
 quart 546, 603, 651
 quartament 297
 quatre 293, 371, 520, 521, 563, 619,
 (quasi) quax 373
 que 3, 11, 13, 14, 17, 18, 20, 26, 34, 35, 37, 39, 41, 48, 52, 53, 60, 61, 62, 64, 65, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 75, 83, 84, 87, 88, 92, 93, 96, 97, 98, 99, 100, 102, 104, 105, 107, 110, 114, 118, 128, 130, 134, 138, 142, 149, 150, 152, 154, 160, 161, 162, 164, 165, 168, 169, 171, 173, 174, 177, 188, 192, 194, 199, 200, 201, 202, 203, 204,

- 205, 207, 208, 209, 211, 213, 216, 220, 224, 228, 231, 232, 233, 234, 236, 244, 247, 249, 251, 256, 257, 258, 262, 263, 264, 265, 270, 271, 272, 276, 277, 278, 281, 282, 286, 288, 290, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 299, 301, 303, 305, 309, 315, 316, 324, 327, 328, 330, 333, 334, 335, 336, 338, 348, 349, 353, 354, 356, 359, 360, 363, 364, 365, 367, 370, 374, 375, 377, 378, 382, 390, 392, 393, 394, 396, 397, 399, 400, 401, 407, 408, 418, 419, 420, 423, 424, 433, 434, 437, 440, 442, 446, 447, 448, 450, 451, 455, 456, 457, 458, 460, 469, 480, 481, 482, 483, 486, 488, 493, 496, 498, 501, 502, 504, 516, 518, 519, 527, 531, 532, 534, 535, 536, 539, 540, 542, 543, 546, 550, 553, 562, 563, 568, 569, 572, 573, 574, 575, 576, 579, 580, 583, 587, 588, 589, 591, 595, 600, 603, 608, 609, 611, 612, 613, 614, 615, 617, 624, 628, 629, 630, 631, 638, 645, 646, 647, 654, 656, 658
- qüestió 514
- qui 111, 120, 141, 143, 158, 172, 173, 176, 185, 195, 207, 226, 308, 325, 326, 330, 340, 359, 371, 385, 390, 395, 408, 436, 444, 447, 468, 471, 475, 481, 482, 493, 509, 514, 535, 538, 548, 549, 560, 567, 595, 606, 612, 618, 621, 624, 650; quy 418
- quin 39; quina 240, 254, 287, 555, 589, 659; quinya 217; quins 104, 508
- quinze 370
- ram* 375
- rama 379
- (raó) rahó 14, 73, 176, 501, 503, 532, 533, 584, 625, 631; rahons 527, 536, 539
- regla 631; regles 89
- (recolzar) recolzat 549
- recórrer 5
- redemptor 636
- (redimir) reembra 515; reemut 542
- reempso 633
- regir 319; regiren 505
- regne 100
- (remembrat) remembrant 70-71
- remetre 631; remès 488
- remissió 72
- (renegar) renegà 424, 487; renegaren 141-142; renegarem 290; renegat 424
- renovellar 356
- (reprendre) reprès 380, 470
- res 61
- (respondre) respons 484; responia 362; respòs 9, 25, 33, 46, 190, 256, 266, 421, 422, 454, 459, 479, 485; respongueren 229, 242, 274, 288, 453
- resposta 197, 222, 433, 436
- restituir 631; restituhit 633
- (resucitar) resucità 371; resucitat 316-317
- resurrecció 289
- (retornar) retornat
- (retre) retràs 270
- (revelar) revelà 416; revelats 253
- reverència 617; reverències 79
- revocar 96
- (rei) rey 261; reys 239, 252
- (ric) ríchs 313
- (roig) roga 237
- (romandre) romàs 385
- saber* 103, 532, 563-564; saps 192; sabeu 3, 281; sàpies 211, 244, 256; sapiats 117-118, 134, 148, 152, 164, 171, 231, 236, 382, 396, 479-480; sapiau 83, 102, 110, 114, 128, 137, 288, 335-336; sabent 375
- (sacerdot) sacerdots 380-381, 384, 490
- (sacrificar) sacrificat 544-545
- (sacrifici) sacrificis 254
- sagrament 412-413
- (saig) saigs 426; sags 474
- sal 464
- Salamó 564, 595
- saludar 7, 10, 12; saludà 30
- salutació 10
- salvador 80
- salvar 29, 166; salvat 145
- samarità 276
- (sandàlia) sendàliess 260
- (sang) sanch 223, 258, 413, 414, 440
- sanitat 129
- sant 315, 357, 367, 412, 429, 523, 561, 569, 576, 620, 621, 622, 637, 648, 649, 650, 651; sent 318, 421, 429, 457, 467, 470, 487; sen 467; santa 55, 238, 271, 389; sancta 3, 54, 71, 387, 415, 498
- saviesa 597
- (savi) savis 248, 490
- (secret) secrets 253
- segon 595, 649; segona 94, 507, 533
- segons 3, 75, 112, 132, 211, 307, 334, 367, 498, 505, 515, 516, 519, 540, 553, 561, 574, 576, 657-658
- (seguir) segueix 574, 587; seguia 369-370, 374

- (segur) segura 64
semblantment 85, 410, 435
sens 69, 92, 228, 408
sentència 96, 149, 333, 553, 555, 560, 589, 607, 611, 618, 654; sentències 655
sentenciat 363-364, 557, 561
senyal 450
senyor 24, 38, 118, 141, 183, 188, 198, 220, 288, 299, 363, 421, 456, 503, 507, 549; senyors 616
sepulcre 316, 371-372
sepultura 311
sermó 5, 303
(servent) servents 327
(servir) servit 291
servitut 237
set 348
setgle 145
seu 35, 100, 105, 301, 314, 319, 412, 561, 577, 611; sua 103, 150, 314, 316, 321, 337, 413, 415, 416, 440, 478, 554, 592, 606, 607, 617, 627, 638, 640, 563; sa 96; seus 54, 119, 164, 309, 313, 317, 364, 404, 414, 429, 431, 456, 466, 478, 576, 579; sos 175, 385; sues 415, 606
si 29, 48, 59, 73, 92, 94, 98, 208, 286, 289, 309, 330, 342, 352, 358, 361, 433, 442, 461, 462, 466, 485, 486, 496, 514, 528, 534, 540, 541, 542, 581, 587, 612, 613, 632
simplicitat 159
(sinagoga) synagoga 248, 251, 256, 268, 274, 384, 490
singularment 104
sinó 10, 34, 188, 467, 500
so = això
sobirà 549
sobre 31, 58, 111, 122, 128-129, 185, 239, 303, 390 sobres 299, 438
(soffrir) sofférir 82, 103, 232; soffira 442
sogre 475
sol 161, 199; solet 385
solament 307, 501
(soler) solien 5
(somni) sompnis 547
(sort) sorts 120, 123
sospirar 347
(sostenir) sostenia 161; sostengut 74
(soterrar) soterrat 587
sots 587
suavitat 158
(subjugar) subjugat 556
(sutja) suya 204
suor 440; sudor 223
(Simon) Symon 388
(*tal*) 88, 174, 248, 291, 354, 584, 626, 630
tan 61, 206, 240, 298, 342, 363, 439, 442, 454, 483, 501
tant 71, 270, 355, 364, 431, 468, 558, 610; tanta 608
tantost 458, 465
(tassa) taça 386
taula 108, 411; taules 377, 380
temple 376, 377, 493
temps 256, 291, 421, 506, 521
temptació 448
(tenda) tendes 377
tenir 509, 573; tench 64, 256; teniu 397; tenien 378; tenguessen 451; tengut 573
terç 494; terça 96, 439, 512
tercer 600, 650
terra 441, 455, 484, 558, 585, 587
testament 194, 297, 311
testimoni 135, 485-486; testimonis 492
teu 218, 221, 232, 258; ton 271; tua 108, 183, 192, 194, 195, 258, 289, 328, 443, 557; teus 252, 327, 328, 360
(tolre) tolgué 469
tonedor 159
torbar 43; torbat 41
tornar 155, 627; torna 470; tornà 386, 411, 434, 435, 436, 439, 472; torn 93; tornàs 100; tornada 483
torrent 428
tost 195
tot 26, 29, 63, 67, 93, 187, 193, 199, 259, 283, 328, 373, 385, 390, 540, 559, 610; tota 193, 194, 211, 384, 449; tots 75, 142, 239, 288, 318, 364, 410, 412, 419, 429, 455, 457, 466, 489, 523, 529, 582, 594, 637, 644; totes 31, 304, 317, 441, 480
tothom 446, 572-573
(tractar) tractaren 368
(traïció) tració 416; tració 111
(traïdor) trador 402
(trair) trahir 308, 408; trahyr 187, 403, 448; trahyrà 418; trahyria 310; trahit 580, 647; trahyt 105
(trametre) tramès 404, 415
(traspasar) traspassa 35
(traucar) trahucats 138
(traure) tragué 467
(treball) treballs 103, 104, 292
(treballar) treballada 47

- tremolar 42
 trenta 112, 115, 256-257, 393, 401, 425
 tres 89, 423, 424, 431, 434, 445, 498, 584, 654, 657
 tres-cents 392
 (triar) triats 281
 tribulació 47, 184, 346, 616-617
 (tribular) tribulada 344
 trist 67; trista 11, 84, 87, 188, 336, 337, 350; tristes 80
 tristors 11, 19, 345, 437
 tro 505
 trobar 17; trop 498; trobà 385, 434, 446; trobat 330
 trompeta 50
 tu 24, 58, 108, 109, 188, 192, 245, 246, 270, 272, 273, 276, 292, 313, 325, 359, 422, 442, 484, 496, 514, 555, 558; te 176, 192, 195, 251, 259, 260, 261, 263, 264, 291, 360, 421, 422, 464, 496; -te 104, 174, 292; -t 192, 234, 257, 262, 263, 265, 290, 292, 290, 495; 't 182, 251, 252, 253, 254, 270, 324, 327, 330, 554, 556, 608; vos 30, 44, 75, 215, 220, 237, 238, 239, 282, 283, 284, 285, 286, 288, 418; -us 28, 30, 43, 44, 83, 236, 237, 281, 365, 398
 (turment) turments 154
 (turmentador) turmentadós 164
 (turmentar) turmentaren 160; turmentada 343-344, 355
- u 330
 (ujar) ugar 390
 un 309, 407, 409, 431, 457, 468; hun 626, 629, 632, 643; una 122, 175, 386, 389, 468, 547
 ungüent 390, 392, 394, 401
 untar 259
 ursus 244
 (usar) usats 227
- (valdre) valie 392; valgut 609
 (valedor) valedors 175-176
 valor 115, 394
 vegada 439; vegades 423, 424
 (vendre) venés 393; venut 112
 (venedor) venedós 380
 venir 63, 103, 452; venia 375; vench 223, 374, 375, 389, 394, 439, 449; vengau 448; vengueren 492; vengut 515
 ventre 585
 ver 626; vera 233, 305, 352
 verament 98, 174, 350
 verge 5, 14, 16, 23, 25, 28, 33, 42, 43, 46, 55, 69, 73, 85, 164, 277, 352-353, 359, 361, 415, 554, 579, 610, 615, 617; verga 559
 vergonya 610
 veritat 169, 276, 295, 418, 422, 496, 498, 518
 vestidura 261; vestidures 122, 317
 (vestiment) vestiments 260-261; vestimens 119
 vestir 261
 vet 166, 265
 vetllar 447; vellats 448
 (veure) veig 20, 346, 363, 614; veg 48, 49, 50, 61, 63, 64, 347, 355; veus 87, 365, 579; vehets 341, 447; veia 17; vehé 379, 391; veé 547; véu 86, 452; ve 324, 327, 330, 554, 556, 595; viu 13, 57, 457; vehés 488; veurem 288; vejam 173, 176, 217; vegam 458, 659; vejau 201; vegats 342; veiaets 228; veiau 83; vist 172, 640, 656
- vi 413
 via 340
 vida 48, 285
 vídua 36
 vil 206
 (virtuós) virtuosa 296, 306; virtuosos 239
 virtut 227, 454; virtuts 254
 (vituperi) vitupirins 603
 (viure) vivim 644
 voler 541; vull 258; vol 20, 63, 95, 187, 214, 447, 540; volch 435; volem 99, 459; volets 453, 461; volen 201, 202, 203, 204, 204-205, 205, 206; voleu 397; volia 68, 581; volguí 7; volran 233; vulla 18, 51, 59, 63, 169, 183, 185, 325, 420, 535; vullés 182, 183, 189, 295; vullats 366; vullau 28, 43, 220; volguera 541, 543; volgués 60, 165, 172, 400; voldria 52; volria 504, 534; volgut 26, 61, 330; volguda 62
 voluntat 218, 221, 443; voluntats 317
 vós 14, 23, 216
 vosaltres 75, 226, 340, 383, 397, 418, 419
 vostre 29, 43; vostra 227; vostres 79
 vuy = avui
- y 20, 358, 400
 ymaginar 346
 yo 6, 498, 517, 518, 555, 658
 Ysahies 564, 600; Ysay 151, 155, 163, 170

TAULA DE REFERÈNCIES BÍBLIQUES

A diferència de les dues taules de mots del present estudi, aquesta és unitària tant per als sermons publicats en el primer apèndix com per als del segon. Les referències remetent a les línies i es troben en els aparats de fonts o de notes complementàries dins les línies corresponents. Els números de les línies de l'apèndix segon van entre parèntesis.

D'acord amb el text de la Bíblia emprat en la Baixa Edat Mitjana, tant els noms dels llibres bíblics com llurs abreviatures són els emprats secularment per a les edicions de la *Vulgata*.

Recordem que entre les línies 774 i 2464, els números seguits de -/B remetent a la segona de les columnes confrontades.

<i>Gen</i>	I, 16 = 611-612 II, 15 = 289 17 = 272-273 24 = 162-164 III, 1-6 = 419-421 6 = 485 15 = 427-429 17-19 = 200 19 = 270-271, 485 22 = 484-484; 487-488, 575 IV, 8 = (502) V, 3-5 = 276-277 IX, 6 = 1520B-1521B XVIII, 25 = (569), XIX, 1-29 = 1788-1819 XXIX, 31- XXX, 25 = (522) XXXVII, 5 = (219) 12 = (547) 27 = 2255B	<i>Deut</i>	IV, 24 = 1213-1214 X, 9 = 101 XI, 14-15 = 1201-1202 XXXIII, 19 = 1777-1780
		<i>IV Reg</i>	XIX, 10-13 = 2039-2049 32-33 = 2051 35 = 2055-2060
		<i>1 Esdr</i>	V, 6-12 = 1833-1839 VI, 11 = (147-148)
		<i>Ps</i>	II, 12 = 1571-1574 V, 8 = 1687B-1689B VI, 9 = 138-139 XIII, 1 = 555-556 XXI, 12 = (180), (321-323) 17 = (137) 17-18 = (593) 19 = (121-122) XXVI, 12 = (133-134) XXXIII, 22 = 340-341 XXXIX, 12 = (178-179) XL, 10 = (109-110) XLIX, 16a = 961-962, 965-966, 1017B-1018B, 1024-1026, 1029-1030, 1176-1177 16b = 1180B, 1181-1182, 1302-1303, 1499-1500 16-20 = 963B-966B 16-17 = 1504B 16 = 1222B-1223
<i>Ex</i>	XVI, 19-21 = 563-564 XX, 17 = (508) XXII, 25-35 = (510) XXXII, 33 = 653-654, 661-662		
<i>Lev</i>	XIX, 30 = 1663B-1665B, XX, 6 = 2283B-2284B		
<i>Num</i>	I, 51 = 1694B-1695B XI, 9 = 565		

- 17 = 968-969, 1505-1506,
1649-1650,
1653-1654, 1692-1693
- 17b = 969-870
- 18a = 970-971,
1719B-1720B,
1721-1722,
1752B-1753B,
1865B-1867B,
1867-1868,
1885-1886,
1885B-1886B
- 18b = 972-973
- 19a = 975-976,
2022B-2023B,
2013-2014, 2028,
2031B-2032B,
2120B-2121B,
2121B-2122B
- 19b = 977-978,
2146B-2147B,
2148-2149, 2235-2236
- 20 = 2247B-2249B,
2249-2250
- 20a = 979-980, 2279B-2280B
- 20b = 982-983
- 21 = 985-987
- 21c = 1126B-1127B
- LVII, 2 = 1153-1154, 1167,
(225-226)
- LXVIII, 29 = 655-656
- LXX, 12 = (179-180)
- LXXVII, 10 = 1222B-1223B,
1501-1502,
56 = 1501-1502
- LXXX, 16 = (133)
- LXXXIII, 5 = 2126B-2127B
- LXXXV, 14 = (181)
- CX, 28 = 108
- CXIX, 19a = 130-132
- CXXIV, 5 = 170-171
- CXXXI, 13b = 123
- CXXXIX, 9 = (181)
- CXLI, 6 = 1888B-1889B,
2005-2006
- XXII, 1 = 2331-2334
- Eccle*
- I, 2 = 466-467
- IV, 4 = 586-588
- VI, 7 = 630-631
- Sap*
- I, 13-14 = 204-206
- 20 = (597-598)
- XVI, 20 = 568-569
- Eccli*
- XV, 14-18 = 359-365
- XVII, 26 = 310, 319-320
- 26-27 = 297-301, 298-301
- 27b = 327
- Is*
- I, 6 = (124-126)
- V, 4 = (667-669)
- 7 = (667-669)
- XXXVI, 20 = 2052-2054
- XXXVII, 10-13 = 2039-2049
- 36 = 2055-2060
- XXXVIII, 1 = (190-191)
- L, 6 = (126-128)
- LII, 5 = 2111-2112
- LIII, 7 = (155-157), (601-602)
- 12 = (151-152), (163)
- LIX, 7 = 1860-1862
- 9 = (230-231)
- 11 = (242-244)
- 13 = (242-244)
- Ier*
- IV, 22 = 749-750
- VI, 13 = 511-513
- IX, 5 = 2337-2339
- 8 = 676-678
- 8b-9a = 2213B-2215B
- XII, 1-2 = 819B-821B
- XVII, 13 = 656-658
- XVIII, 20 = (266-267)
- Prov*
- I, 16 = 1775B-1776B
- IV, 20-22 = 1702-1703
- VIII, 17-18 = 1046-1050
- Lam*
- I, 12 = (338-340)

- III, 30 = (604-605)
 IV, 20 = (117)
- Dan*
- IV, 24 = 517
 IX, 26 = (139-141)
 XIII, 1-64 = 249
 23 = 254-255
- Os*
- II, 19 = (250)
- Abd*
- I, 7 = (106-107)
- Ion*
- II, 1-11 = (584-585)
 III, 1-10 = (585-585)
- Zacb*
- XI, 12 = (113-114)
- Mt*
- I, 1 = (514)
 21 = (29-30)
 III, 15 = (210-211)
 IV, 1-11 = 25
 3 = 632
 4 = 606-607
 5-9 = 633-634
 V, 3 = 1226-1228
 10 = 1235-1238
 VII, 23 = 138-139
 VIII, 8 = 133-135
 X, 32 = 663
 XI, 15 = 458-459, 754-755,
 771-772
 XII, 31 = 52
 39-40 = (586)
 40 = (584-585)
 XIII, 9 = 458-459
 43 = 458-459
 XIV, 5 = 694
 XV, 21-28 = 25-26
 XVI, 21 = (574)
 XVIII, 6-7 = 2394B-2395B
 34 = 190-191
 XIX, 5 = 162-164
- XX, 18 = (577)
 XXI, 12 = (377-378)
 13 = (381)
 17 = (386-387)
 XXIII, 27 = 237-240
 XXV, 11 = 1128-1129
 XXVI, 6-13 = (388-389)
 14 = (395-396), (648)
 15 = 1375-1376
 21 = (416-418)
 26-29 = (302)
 32 = (1), (78)
 33-35 = (421-422)
 37 = (429-430), (544-545)
 38 = (335-336)
 39 = (432-433)
 41 = (448)
 44 = (439)
 46-48 = (450-451)
 49 = (464)
 52 = (470-471)
 59 = (181-182)
 63 = (495-496)
- XXVII, 21-24 = (64)
 27 = 1764B
 26 = 1766
 29 = (650)
 39-74 = (49)
 XXVIII, 19 = 1752-1763
- Mc*
- III, 15 = 114
 IV, 9 = 458-459
 IX, 8-9 = (289)
 30 = (289)
 XIV, 3-9 = (389-390)
 5 = (391-392)
 13 = (404-406)
 18 = (416-418)
 22-25 = (302)
 33 = (429-430)
 36 = (432-433), (441-443)
 38 = (448), (493-494)
 43 = 338
 44 = (450-451)
 45 = 338, (464)
 50 = (288)
 68-71 = (290)
 XV, 17 = (650)
 19 = (649)

Lc

- I, 28 = (6), (15), (23-24),
 (31-32), (44-45)
 II, 35 = (34-35)
 IV, 3 = 632
 4 = 606-607
 5-9 = 633-634
 VI, 23 = 649-650
 VIII, 3 = 110-111
 8 = 458-459
 X, 20 = 650
 XI, 14 = 1, 30-31, 47
 15 = 49-50
 17 = 64-65
 20 = 99
 21 = 121-122
 23b = 157, 169-170
 24 = 173-174
 XII, 43 = (435-436)
 46 = 1135B-1137B
 50 = 608-609
 XIV, 35 = 458-459
 XVI, 24 = 355-357
 24-28 = 322-324
 XXII, 8 = (404-406)
 14-23 = (412-413)
 19-20 = (302)
 21-22 = (409)
 32 = (323-324)
 41 = (431)
 43 = (444)
 43-44 = (440)
 44 = (223)
 XXIII, 46 = (316)
 XXIV, 26 = 439-440, (101-102)

Io

- I, 3 = 104-105
 II, 11 = 607-608
 V, 36-38 = 607-608
 VIII, 46 = 936-938
 48 = (274-275)
 X, 18 = 598
 25 = 607-608
 XI, 26 = 194, 226
 33-34 = (371-372)
 47-48 = (373-374)
 51-52 = 159-161
 XII, 1-8 = (389-390)

- 1-9 = (386-387)
 5 = (391-392)
 10-11 = (374-375), (374-375)
 18 = (374-375), (374-375)
 XIII-XVII = 303-305
 XIII, 2 = (368)
 2-11 = (409-411)
 3-17 = (305-310)
 37-38 = (33-35)
 XV, 16 = (279-280)
 XVI, 8 = 778-779, 804-805,
 946-947, 951B-952B,
 1656-1657,
 1717-1718,
 2144-2145, 2218B,
 2245B-2246B
 XVIII, 4-10 = (452-453)
 7-8 = (459)
 10-11 = (468-469)
 13 = (475)
 19 = (478)
 20 = (479)
 23 = (485-486)
 24 = (489)
 25-27 = (487)
 31 = 1767-1768
 37 = 606-607
 XIX, 7 = (497), (517)
 23-24 = (317)
 25 = (17)
 26-27 = (315)
 34 = (651)

Rom

- I, 32 = 1769B-1771B
 V, 12 = 200, 210-212
 13 = (529)
 14-21 = 198-199
 XII, 21 = 387, 449-450,
 501-502, 546,
 624-625, 670-671,
 729-730
 XV, 17 = (641-642)
 XVI, 8 = 2285B-2286B

1Cor

- XI, 22 = 1679B-1681B
 23-25 = 302
 XV, 22 = 223-225
 45 = 198-199

Gal

IV, 24-26 = 1192
 V, 16 = 245-248

Epb

IV, 26 = 686-687
 26-27 = 681-683
 29 = 62-63
 VI, 1 = 93
 4 = 1645-1646

Philip

1214-1215

2Tim

II, 3-5 = 439-440

Haeb

II, 9 = (638-639)
 VIII, 13 = 1183B-1184B,
 1187-1189, 1252
 IX, 15-17 = 1187B-1188B
 27 = 542-543

Iac

I, 15 = 244-245

Ilo

I, 8 = 926-930
 II, 16 = 594-595

Apoc

II, 5 = 646-647
 5-6 = 638-641
 7 = 458-459, 474-476,
 482, 500, 592, 596
 10 = 353-354
 11 = 458-459, 530-531,
 545, 592, 596
 17 = 458-459, 559-561,
 592, 596
 26 = 589-591, 596
 28 = 589-591, 596, 610,
 621-622
 29 = 458-459
 III, 6 = 458-459
 11 = 350-351
 12 = 692-693, 713-714,
 716-717, 726, 728-729
 13 = 458-459
 21 = 752-754, 762, 770-771
 22 = 458-459
 VI, 17 = 573
 XII, 7-8 = 406-410, 1536B-1537B
 XXI, 8 = 377-379
 XXII, 15 = 727-728

APÈNDIX III

ORDINACIONS FETES SOBRE JURAR, SOBRE JOC DE DAUS
I DE NAIPS I SOBRE FEMBRES PÚBLIQUES I ALTRES COSES

(Ciutat de Mallorca, Arxiu del Regne de Mallorca,
Arxiu Històric, reg. 422, ff. 153r-156r)

[1]. Die jovis, decima quarta mensis junii, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o XIII°

[2]. *Ordinacions fetes sobre jurar,¹ sobre joch de daus e de naips e sobre fembres públiques e altres coses*

[3]. Die et anno predictis, retulit et fidem fecit Johannes Girard, preco publicus curiarum Maiorice, se de mandato honorabilis Palagii Unís, militis, regentis officium gubernationis regni Maioricarum,¹ publicasse per diversa loca solita civitatis Maioricarum, voce tube preclangentis, preconizationem sequentem:

[4]. «Ara hoiats què notifica lo honorable mossèn Palay Unís, cavaller, regent la Governació del Regne de Mallorques, a tot hom e a tota persona de qualsevol ley, condició o stament sia que, com ell, ensemps ab los dits honorables jurats, batle, vaguer, e procurador Rey al, e altres officials, ab madur e digest consell, per bon stament, honestat e conservació del dit Regne, e per esquivar moltes blasfèmies, qui s dien en lo esguard de la maiestat de nostre senyor Déus, per diverses leigs juraments, e altres leigs e enormes crims, los quals, part dels habitants de Mallorques han pres per abús e mal costum, per los quals és¹ versemblant diverses persecucions, axí de epidèmies com de altres adversitats, ésser² trameses per nostro senyor Déus [f. 153v] en la dicta Ciutat e Regne, haien fetes les ordinacions davall contengudes: per tant, mana a tot hom generalment que les dites ordinacions deien tenir e observar, e contra aquelles en alguna manera no venir, sots les penes contengudes en les dites ordinacions, les quals són de la tenor següent:

[5]. «I. Primerament, és ordonat que alguna persona, de qualsevol ley, condició, o stament sia, no gos jurar per algunes partides del preciós cors de Jhesu Christ e de la gloriosa Verge, madona sancta Maria. E qui contra farà, pagarà per cascuna vegada deu sous, dels quals haurà la meytat lo denunciador

e altre meytat la cort del senyor Rey. E, si pagar no ls porà, starà vuit jorns en la presó, si serà persona francha, e, si serà catiu,¹ reebrà² vint e cinc açots, e pagarà lo açotador. Emperò, si algun³ jurarà per les partides jusanas del preciós cors de Jhesu Christ o de la verge madona sancta Maria, que sia punit segons ordinacions antigues, a les quals no c'entén en alguna manera derogar, qui disponen que tals legament jurants perden la lengua o paguen deu libras, de les quals haurà lo ters lo⁴ denunciador e les dues parts la cort del senyor Rey.

[6]. «II. Ítem, que tot saig o capdeguayta que oirà a algun jurar leig de Déu o de la verge¹ madona sancta Maria, o² algunes partides del seu preciós cors, que de continent levant testimonis del dit jurament, deien denunciar al honorable batle o vaguer de la ciutat o aquell qui pertangua, e haia la part del ban dessús al denunciador assignada. E, si lo contrari farà, so és, en no denunciar les dites coses, pagarà tan ban pecuniari com serà lo ban, en³ lo qual serà tengut lo jurador, o starà tants jorns en la presó com hi serà tengut d'estar aquell, qui haurà jurat; del qual ban pecuniari haurà lo terç lo denunciador del dit saig o capdeguayta, e les dues parts restants, a la cort del senyor Rey.

[7]. «III. Ítem, com per joch o tafureries se seguesquen molts leigs juraments, scàndills e mals, per tant ha ordonat lo dit honorable Regent, ab consell dels dessús nomenats, que algun, de qualsevol Ley, condició o stament sia, no gos jugar alcun joch [f. 154r] de daus en places, en lotges ne en altres lochs públichs ne amagats; ne algun, axímatex, no gos tenir dins casa sua tafurerias algunes, ne y sostengua ésser jugat per algun a¹ algun joch de daus. E qui contrafarà, axí aquell qui atrobat serà jugar al dit joch de daus, com aquell, en casa del qual al dit joch se atrobarà o jugarà, pagaran de ban seixanta solidos, dels quals haurà lo ters lo denunciador, e les dues parts la cort del senyor Rey. A si aquels pagar no ls porà, starà vint jorns en la presó e, si és catiu, reebrà sinquanta assots per cascuna vagada, que atrobat hi serà.

[8]. «III. Ítem, com sovín e moltes vegades se esdevengua que alguns, vivents de lur art machànich, e altres, en lochs secrets e públichs, jaquints lurs fèyners temporals, de què han lur vida sustentar, juguen a joch de naips e de trentí, en lo qual joch alsunes vegades per la gran pèrdua¹ de diners que hi fan, com sàpia a joch de grescha, juren leig de Déu e de la verge madona sancta Maria: per tant, lo dit honorable Regent, ab consell dels dessús nomenats, ha provehit e ordonat que d'aquí avant en la dita Ciutat e Illa no s deya jugar al dit joch de naips e de trentí. E, si algun hi serà atrobat, que per cascuna vegada,² sia cahut en pena de vint sous, applicadora e convertidora en la forma damunt dita, ultra que perdran los dits naips. E, si la dita pena pagar no porà, estiga vint jorns en la presó, sens gràcia o mercè alguna.

[9]. «V. Ítem, que algun capdeguayta o saig no gosen star sobre algun joch

de daus o naips mirant, ans dejen e sien tenguts, de continent que veuran algun jugar als dits jochs, de pendre los daus, naips e tauler, ab lo qual jugaran, e metre los jugadors e sostenidors d'aquells dins lurs cases, en la presó, si donchs no li liuraran penyora bastant als dits seixanta sous, jauint-se del joch. E, si alguns dels dits capdeguaytes o saigs fan lo contrari, que paguen per cascuna vegada seixanta sous de ban, compartidors per la manera damunt dita, so és, que los dits denunciadors de aytals capdeguaytes o saigs hauran la maytat, e l'altre maytat la cort del senyor Rey. E, si aquells pagar no porà, starà quinze dies en la presó. E, si per tres vegades algun capde-[f. 154v]-guayta o saig serà atrobat fahent lo contrari, en la terça vegada serà privat de son offici, ultra la pena dels dits seixanta sous.

[10]. «VI. Ítem, és ordonat per bon stament de la dita Ciutat e Regne que en la dita Ciutat de Mallorca sia d'ací anant tan solament un bordell públich, ço és, aquell lo qual ja de antich és públich, lo qual és contiguu al mur de la dita Ciutat prop la Porta Pintada; lo qual loch ara novellament és stat senyat ab senyals Reyals per manament del dit honorable Regent, ab consell dels dits honorables jurats e altres, dessús nomenats.

[11]. «VII. Ítem, que alguna fembre, qui habitarà en lo dit bordell, no gos¹ portar mantell, ne samarra, ne manteta ne perles. E, si ho farà, perdrà lo dit mantell, e samarra, e manteta, e perles; e pagarà vint sous de ban. E sobre assò no li pusque ésser donada² licència per batle, vaguer, ne altre official qualsevol.

[12]. «VIII. Ítem, tota fembra, la qual públicament acustum fer peccat de son cors, de continent, per tot lo present mes de juny, deie anar e dege habitar en lo dit bordell. E, si serà atrobada, passat lo dit temps, tenir habitació en altre loch de la dita ciutat fora lo dit bordell, que reba, per cascuna vegada que atrobada hi serà, vint-i-cinc açots, o pach seixanta sous, dels quals haurà lo terç lo denunciador e los dos terços la cort del senyor Rey.

[13]. «VIII. Ítem, que tota fembre, la qual, après passat lo¹ present mes de juny, serà atrobada cometre peccat de son cors ab algun hom, qui no sia son marit o son amich, ab lo qual acustum de star e habitar en una casa, hage anar e habitar, après que atrobada hi serà, en lo dit bordell, e² per cascuna vegada que d'aquí avant serà atrobada tenir fora lo dit bordell habitació, rebrà quinze açots, la qual pena no li pusque ésser remesa ne compassada per batle, vager ne altre qualsevol official, ne per aquell pusque a tals fembres ésser donada licència de habitar³ fora lo dit bordell, ans, si serà feta tal composició e remissió, sia nul la e, prova feta, e lo dit official sia tengut tornar tot ço que reebut n'aurà per tal composició e remissió, e sia haüt per infamis; e la fembre, noresmenys, encórrega la dicta pena. Aquesta, emperò, ordinació, no s'entén a fembre qui stiga ab [f. 155r] marit, lo qual haia públicament pres en sgléya, car tal fembre, si és

atrobada en adulteri, pusque ésser proseguida per lo marit ab maior pena o pusque per aquell ésser atrobada.

[14]. «X. Ítem, és ordonat que algun hom o fembre no gosen tenir ne sostenir alcavotaria o puteria de altre fembre dins casa lur, ne gosen acullir ne sostenir furt que algun catiu¹ o cativa o altre persona fassa de alguna cosa de son senyor o de altre persona, ne pendre en guarda alguna cosa que catiu o cativa los coman. E, si faran lo contrari, tal hom o tal fembre córrega la vila ab açots per los lochs acostumats e staran al costell, a coneguda de la cort. E aquells qui tals² hòmens o fembres alcavots, o acullidors de furts o roba, que catiu o cativa los coman, a la cort ab veritat denunciaran, tals hòmens o fembres en lo malifici pendra faran, hauran vint sous per cascuna vegada, los quals li seran pagats dels béns de tal hom o fembre, qui la dita alcavoteria o aculliment fet³ hauran.

[15]. «XI. Ítem, que alguna fembre sempmanera d'altre, qui setmanera o cativa serà stade, qui tinga casa per si matexa, no gequesqua entrar dins casa sua alguna cativa per parlar ab ella ne ab altre persona, encara que no y entren per fer peccat de son cors. E, si farà lo contrari, pagarà deu sous de ban per cascuna vegada, dels quals haurà la meytat lo denunciador e l'altre la cort del senyor Rey, los quals, si pagar no ls poran o no volran, starà vint dies en la presó, si donchs lo senyor de la cativa no fea sagrement que hagués tremesa la dita cativa a la dicta fembra sempmanera o altre demunt designada. E tal cativa, qui, segons dit és, sens licència de son senyor o dona, entrada o anade serà en casa de la dicta¹ fembre sempmanera, o qui² sepmanera cativa serà stade, reebrà per cascuna vegade cinquanta açots sens tota gràcia e mercè.

[16]. «XII. Ítem, més avant és ordonat que d'aquíavant en la dicta Ciutat e illa de Mallorca no puxa star ne habitar negun alcavot públich, havent fembre púb-[f. 155v]-blica cometent peccat de son cors en lo loch damunt designat al bordell, ne en altres lochs de la dita Ciutat e Illa, com tals alcavots visquen de so que la dicta fembre guanya cometent lo dit peccat, per la qual cosa se sdevé que los dits alcavots, cometents diversos crims enormes, e tenen inhonesta e dampnada vida; provehint e manant que¹ aytals alcavots públichs, dins deu dies primers vinents e contadors del die que la² publicació serà publicada a avant, sien tenguts de exir de la dita Ciutat e Illa; e, si passats los dits deu dies, eren atrobats, que cavalcant córreguen la vila per los lochs acostumats de la dita Ciutat ab açots e après sia perpetualment exellat de la dita Ciutat e Illa; e, si per avant hic seran perseverant en lo dit peccat, que sien penjats per lo coll sens tota gràcia e mercè.

[17]. «XIII. Ítem, que si algun macip o scuder, stant ab altre, o qualsevol altra persona, induhirà, procurarà o tractarà que algun catiu ho cativa o altre misatge, furt o dan algun don a son senyor o dona, furtant-li de sos béns temporals per so que, prenent o receptant aquells, se puxa locupletar de béns d'altres; e tals macips o scuders, e altres qualssevol cometents semblants delictes

seran atrobats, que sens alguna gràcia e mercè ab açots córregan la via per los lochs acustumats de la ciutat, e après sien posats en lo costell, ahon stien a arbitre de la cort e, si per avant en senblant delicte o crim seran atrobats, que sien penjats per lo coll, sens gràcia e mercè alcuna. E tal catiu, cativa o misatge, qui tal furt o dampnatge a son senyor fet o dat haurà, rebe cinquanta açots sens tota gràcia e mercè alguna.

[18]. «XIII. Ítem, com per ordinació antiga e publicada per los lochs acustumats de la dita ciutat de manament del dit honorable, ladonchs lochtinent de Governador en Mallorca, e registrada en la Casa dels bans, sia provehit que algun hom o dona no gos ne puxa tenir catives, esclaves o sempmaneres en bordells o lochs desonestes per fer o cometre peccat de lur cors, per haver de les dites sempmaneres, catives o esclaves, sempmanes,¹ o loguers o altres grans extorcions, e assò sots [f. 156r] pena de deu libras, applicadores al fischs del senyor Rey: per tant, lo dit honorable regent la Governació, ab consell dels dessús nomenats loant e² probant e confirmant la dicta cosa, proveheix e mana que si algu[n]es³ de les dites persones seran atrobades tinent en bordells públichs ne en altres lochs desone[s]ts⁴ algune fembre cativa o⁵ sclava o atalla, per cometre peccat de son cors, que tals persones per cascuna vegada sien encorregudes en pena de les dites deu libras, segons forma de la ordinació, la qual en alguna manera no entén a derogar, ans vol que romanga en sa forsa e valor; convertidores en la forma e manera damunt dites.

[19]. «XV. Ítem, per maior observació dels capítols damunt dits, à ordenat lo dit honorable Regent la Governació, ab consell dels dessús nomenats, que los honrats batle e vager e altres officials, haien e sien tenguts de jurar e¹ observar e tenir los dits capítols, e les coses en aquell contengudes, segons lur continença, e tenir, etc.»

- [2] 1 jurar seq joch *canc*
 [3] 1 Maioricarum seq ad *canc*
 [4] 1 és seq vist *canc* 2 ésser seq tre *canc*
 [5] 1 catiu seq pagarà *canc* 2 reebrà *add int lin* 3 algun seq pagarà *canc*
 [6] 1 verge seq Maria *canc* 2 o seq algens *canc* 3 en *add int lin*
 [7] 1 algun a *ms* alguna
 [8] 1 pèrdua *ms* pèrdua pèrdua 2 vegada *ms* vegadada *canc* -da
 [11] 1 no gos *add int lin* 2 donada seq fe *canc*
 [13] 1 lo seq presentnt *canc* 2 e *add int lin* 3 de habitat *add int lin*
 [14] 1 catiu *add int lin* 2 tals seq hòmens *canc* 3 fet seq híc *canc*
 [15] 1 dicta *add in mg* 2 qui seq L. acots sens tota gràcia e mercè *canc*
 [16] 1 que seq en *canc* 2 la *add int lin*
 [18] 1 sempmanes *corr* sempmaneres *canc* -er- 2 e *add int lin* 3 algunes *ms* algues
 4 desonestes *ms* desonets 5 o *corr* e
 [19] 1 e *fors corr* de